

การศึกษาทฤษฎีกฎหมายอาญาใหม่ในร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้าย
แก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘

นายฉันทาย โฉจนสโรช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

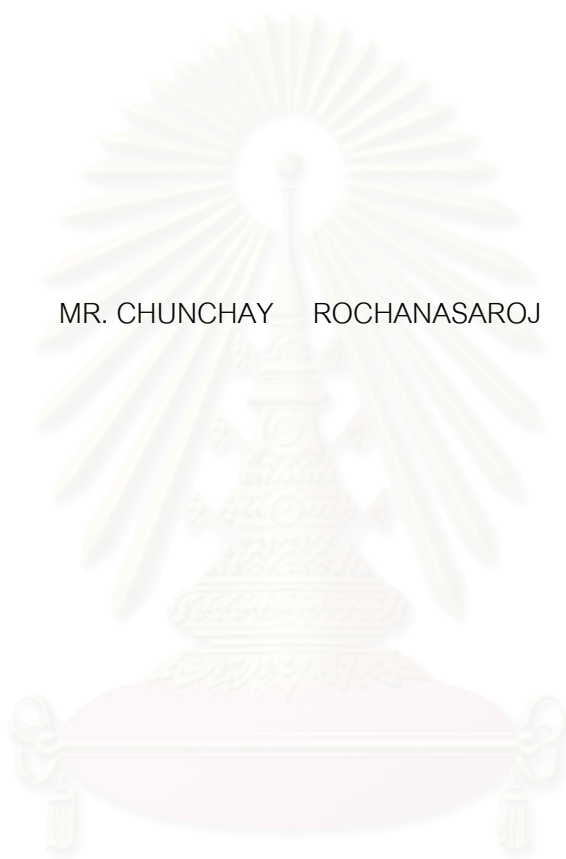
ปีการศึกษา ๒๕๔๓

ISBN 974-13-1081-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE STUDY OF THE NEW CRIMINAL LAW THEORY OF
THE DRAFT ROYAL DECREE ON THE OFFENCES AGAINSTS BODY AND LIFE R.S. 118

MR. CHUNCHAY ROCHANASAROJ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws

Department of Law

Faculty of law

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-1081-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาทฤษฎีกฎหมายอาญาใหม่ในร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้าย แก่ร่างกายและชีวิตมนุษย์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘
โดย	นายฉันทชาย โจนสโรช
ภาควิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิติศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญโญภาส)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์มัทยา จิตติรัตน์)

นายฉันทชาย โจรจนโสโรช : การศึกษาทฤษฎีกฎหมายอาญาใหม่ในร่างพระราชกำหนดลักษณะ
ประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมนุษย รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘ (THE STUDY OF
THE NEW CRIMINAL LAW THEORY OF THE DRAFT ROYAL DECREE ON
THE OFFENCES AGAINSTS BODY AND LIFE R.S. 118)

อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ธงทอง จันทรางศุ , ๑๖๕ หน้า. ISBN 974-13-1081-1

ประเทศไทยมีความเป็นเอกราชทางการศาลมาแต่ครั้งอดีตกาล จนกระทั่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว
ประเทศไทยจำต้องยอมทำสนธิสัญญาเบาริงก์ (Bowring Treaty) กับประเทศอังกฤษ เป็นเหตุให้ประเทศไทยต้องสูญเสียเอกราชในทางการ
ศาลที่เรียกว่า “สิทธิสภาพนอกอาณาเขต” ซึ่งภายหลังประเทศไทยได้มีการทำสนธิสัญญาในลักษณะนี้กับอีกหลายประเทศ สาเหตุสำคัญ
ประการหนึ่งของการสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตนี้ ได้แก่ กฎหมายไทยที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น คือ “กฎหมายตราสามดวง” เป็น
กฎหมายที่ล้าสมัยและมีบทลงโทษทางอาญาที่รุนแรง เป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริในการ
ปรับปรุงกฎหมายและการศาลไทย รวมถึงการจัดทำประมวลกฎหมายอาญาขึ้น เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๕๑ จึงได้มีการประกาศใช้
กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ซึ่งถือเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย แต่จากการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายอาญาในช่วงก่อน
นั้นจะพบว่า ได้มีความพยายามในการร่างกฎหมายอาญาขึ้นก่อนหน้าฉบับหนึ่ง คือ “ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแล
ชีวิตรมนุษย รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘” และถือเป็นร่างกฎหมายอาญาที่กำหนดความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายที่ร่างขึ้นโดยคนไทย
โดยมิได้มีชาวต่างประเทศเข้าร่วมด้วย

กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายไทยที่ใช้บังคับอยู่ในรัชสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยรวบรวมขึ้นจากกฎหมายเก่าสมัยกรุง
ศรีอยุธยาโดยมีการชำระจัดทำในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จากการศึกษาจะพบว่า มีพระไอยการที่บัญญัติ
ลงโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย รวม ๔ ลักษณะ ได้แก่ พระไอยการอาญาหลวง พระไอยการอาญาราษ พระไอย
การลักษณะโจร และ พระไอยการลักษณะวิวาทตีต่อกัน ซึ่งเมื่อศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีกฎหมายอาญาเก่าจะพบว่าเกิดปัญหาใน
การบังคับใช้กฎหมายหลายประการ ประกอบกับมีลักษณะบางประการที่ ไม่ทันสมัย

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีกฎหมายอาญาใหม่ สำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายตามร่างพระ
ราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมนุษย รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘ พบว่ามีการพัฒนาขึ้นจากที่ปรากฏในกฎหมายตรา
สามดวง ทั้งในส่วนของการจำแนกความผิดอาญา องค์ประกอบภายใน พยายามกระทำความผิด ผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด
โทษ การแบ่งแยกความรับผิดชอบทางแพ่งจากทางอาญา และการแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ ได้มีการพัฒนา
ขึ้นอย่างมากโดยได้รับอิทธิพลหลักกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษที่ใช้บังคับอยู่ในสมัยนั้นคือ พระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ.
๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) และหลักคอมมอนลอว์ (common law) ซึ่งก่อให้เกิดหลักกฎหมายอาญา
ใหม่ขึ้นหลายประการ เช่น หลักเจตนาโดยผลของกฎหมายหรือหลักเจตนาโอน เป็นต้น และหลักกฎหมายเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังปรากฏอยู่
ในประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน

ดังนั้น ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมนุษย รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘ จึงแสดงถึงความพยายาม
ของคนไทยในการนำหลักกฎหมายอาญาใหม่มาใช้ โดยเป็นผลิตผลจากภูมิปัญญาของคนไทยที่ควรค่าแก่ การศึกษา แต่เป็นที่น่า
เสียดายอย่างยิ่งที่ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้มิได้ถูกประกาศใช้เป็นกฎหมาย

ภาควิชา .....นิติศาสตร์..... ลายมือชื่อนิติ.....
สาขาวิชา .....นิติศาสตร์..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา...๒๕๔๓.....

4086068034 : MAJOR LAW

KEYWORD : CRIMINAL / THEORY / DECREE / OFFENCES / R.S. 118

Mr.Chunchay Rochanasaraj: thesis title. (THE STUDY OF THE NEW CRIMINAL LAW THEORY OF THE DRAFT ROYAL DECREE ON THE OFFENCES AGAINSTS BODY AND LIFE R.S. 118) Thesis Advisor : Assoc. Prof. Tongthong Chandransu, 164 pp. ISBN 974-13-1081-1.

Thailand was a Kingdom with full judicial independence until the reign of King Rama IV of Chakkri Dynasty. During his reign, the King conceded to the regime of "Extraterritorial Judiciary" of foreigners through the signing of "Bowring treaty" within which judicial independence was partly forsaken. Treaties of this nature were concluded not only with Great Britain but also with other foreign powers during the late Nineteenth Century. Reasons behind the concession of such treaties contributed mainly to the archaic nature of the law of that time. The "Law of three Great Seals" (as it was then called,) was too severe in nature and the methods of prove were unfamiliar to the eyes of the major powers. King Rama V took up the reform of law and the judiciary in the early Twentieth Century with the hope that judicial independence could be restored. Among many measures, the enactment of westernized legal codes was accomplished. The first penal code of R.S.127 (1908) was promulgated on 15th April BE. 2451. The study of legal history reveals that there was at least one attempt to draft criminal law prior to the Code of R.S.127. It was officially called "the Draft Royal Decree on the Offences against Body and Life R.S. 118" and it was drafted by Thai lawyers without external interference.

The Law of Three Great Seals as applied during the early Rattanakosin era was a collection of old laws from Ayudhaya period. King Rama I commissioned the revision and reorganization of the law. Therein contained four categories of offense related to body and life: decree on royal punishment, decree on private punishment, decree on theft and decree on quarrels and battering. These decrees faced with problems of enforcement and many showed their archaic nature.

This study finds that the drafted law was the revolution of the Thai legal concept. Classification of crimes, mental elements of crime, crime of attempt, participation to crimes, punishments, separation of civil from criminal matters, and distinction of substantive and procedural principles were introduced for the first time in Thailand. This study also finds that the principles were developed using English law as a model. In this case, the Offenses Against the Person Act of 1861 as enforced during the same time in Great Britain and the principle of Common law were introduced. As a result there appeared new legal principles pertaining to criminal law which are still applicable to the present Thai criminal law, for example, principle of transfer of intent either by law or by fact.

Evidently, the Draft Royal Decree on the Offences against Body and Life R.S. 118 is the sign demonstrating the commendable attempt by Thai lawyers to bring in modern criminal law principles without foreign influence. Such ingenuity is worthy of study. Yet, it is to this researcher's regret that the Draft decree was not put into force.

Department .....Law..... Student's signature .....
Field of study ... Law ..... Advisor's signature .....
Academic ....2000.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงไปได้ด้วยดีก็เนื่องมาจากความเมตตาปราณีและความกรุณาจากท่านผู้มีพระคุณอย่างสูงทั้งหลาย ซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ คือ ในลำดับแรก ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาของผู้เขียนเอง คือ นายพงษ์โรจน์ และนางสุทธิมน โรจนสโรช ซึ่งเป็นครูคนแรกที่ช่วยอบรมสั่งสอน ตลอดจนเลี้ยงดูและเป็นกำลังใจ ในลำดับที่สอง ผู้เขียนขอกราบพระคุณคณะครูและอาจารย์ โรงเรียนสมาคมสตรีไทย และ โรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ในชั้นสามัญญ์ให้กับผู้เขียน ในลำดับต่อมาผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้กฎหมายในระดับชั้นปริญญานิติศาสตรบัณฑิต และปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ให้กับผู้เขียน ในลำดับต่อมาผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ธงทอง จันทรางศุ ซึ่งกรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน อันประกอบด้วยท่านรองศาสตราจารย์ ดร. อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ ซึ่งกรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์รวมทั้งกรุณาช่วยจัดทำคำแปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ท่านรองศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส และท่านรองศาสตราจารย์ มัทยา จิตติรัตน์ ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งทุกท่านได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายที่สุดนี้หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีข้อบกพร่องประการใดทั้งปวง ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว แต่ถ้าหากว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าอันเป็นความดีนั้น ก็ขอมอบคุณความดีทั้งปวงแก่ผู้มีพระคุณทั้งหลายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

นายฉันทชัย โรจนสโรช

๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ ๑ : บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ สมมติฐาน	๗
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๗
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๘
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๘
๑.๖ วิธีการวิจัย	๘
บทที่ ๒ : ทฤษฎีกฎหมายอาญาของไทยก่อนปฏิรูปกฎหมาย	๙
๒.๑ ที่มาของกฎหมาย	๙
๒.๑.๑ การชำระและจัดทำกฎหมายตราสามดวง	๙
๒.๑.๒ ลักษณะทั่วไปของกฎหมายตราสามดวง	๑๒
๒.๒ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี	๑๕
๒.๒.๑ การจำแนกความผิดอาญา	๑๕
๒.๒.๑.๑ บทบัญญัติลงโทษเฉพาะความผิดต่อชีวิต.....	๑๕
๒.๒.๑.๑.๑ พระไอยการลักษณะโจร.....	๑๕
๒.๒.๑.๑.๒ พระไอยการลักษณวิบาทที่ต่างกัน.....	๑๖
๒.๒.๑.๒ บทบัญญัติลงโทษเฉพาะความผิดต่อร่างกาย.....	๑๖
๒.๒.๑.๒.๑ พระไอยการอาญาหลวง.....	๑๖
๒.๒.๑.๒.๒ พระไอยการอาญาราษ	๑๗
๒.๒.๑.๒.๓ พระไอยการลักษณโจร	๑๗
๒.๒.๑.๒.๔ พระไอยการลักษณวิบาทที่ต่างกัน.....	๑๘
๒.๒.๑.๓ บทบัญญัติลงโทษความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย..	๑๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๒.๒.๑.๓.๑ พระไอยการอาญาหลวง.....	๑๘
๒.๒.๑.๓.๒ พระไอยการลักษณโจร	๑๙
๒.๒.๑.๓.๓ พระไอยการลักษณวิวาทิต์ด่ากัน.....	๒๐
๒.๒.๒ หลักองค์ประกอบภายใน	๒๑
๒.๒.๒.๑ เจตนา	๒๒
๒.๒.๒.๒ ประมาท	๒๒
๒.๒.๓ หลักพยายามกระทำความผิด	๒๓
๒.๒.๔ หลักผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด	๒๖
๒.๒.๕ โทษ	๓๐
๒.๒.๕.๑ ประเภทของโทษ	๓๐
๒.๒.๕.๒ เหตุยกเว้นความผิดและเหตุยกเว้นโทษ.....	๓๒
๒.๒.๕.๓ ผู้รับโทษ	๓๔
๒.๒.๖ การแบ่งแยกความรับผิดชอบทางแพ่งจากความผิดอาญา	๓๕
๒.๒.๗ การแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ	๓๖
๒.๓ ปัญหาในการบังคับใช้	๓๘
บทที่ ๓ : วิเคราะห์ร่างพระราชกำหนดลักษณประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์	
รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘	๔๐
๓.๑ ความเบื้องต้น	๔๐
๓.๒ ที่มาของกฎหมาย	๔๐
๓.๒.๑ ความหมายของคำว่า “พระราชกำหนด”	๔๐
๓.๒.๒ มูลเหตุแห่งการร่าง	๔๒
๓.๒.๓ ประวัติผู้ร่าง	๔๔
๓.๒.๔ อิทธิพลของกฎหมายอาญอังกฤษ	๔๘
๓.๒.๕ ลักษณะทั่วไปของร่างพระราชกำหนดลักษณประทุษร้ายแก่ร่างกาย แลชีวิตมนุษย์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘	๔๙
๓.๓ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีกฎหมายอาญาใหม่.....	๕๒
๓.๓.๑ การจำแนกความผิดอาญา	๕๒
๓.๓.๒ หลักองค์ประกอบภายใน	๕๓
๓.๓.๒.๑ เจตนา	๕๓
๓.๓.๒.๒ ประมาท	๖๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๓.๓.๓ หลักพยายามกระทำความผิด	๖๒
๓.๓.๔ หลักผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด.....	๖๖
๓.๓.๕ โทษ	๗๐
๓.๓.๕.๑ ประเภทของโทษ	๗๐
๓.๓.๕.๒ เหตุยกเว้นโทษ	๗๒
๓.๓.๕.๓ ผู้รับโทษ	๘๔
๓.๓.๖ การแบ่งแยกความรับผิดชอบทางแพ่งจากความผิดอาญา	๘๔
๓.๓.๗ การแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ	๘๕
๓.๔ บทวิเคราะห์	๘๗
บทที่ ๔ : บทสรุป.....	๘๙
รายการอ้างอิง	๙๙
ภาคผนวก	๑๐๒
ประวัติผู้เขียน	๑๖๔

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ นิยามความหมาย คำว่า “เอกราช” ว่า “เป็นอิสระแก่ตน, ไม่ขึ้นแก่ใคร” ดังนั้นเอกราชในทางการศาลจึงหมายถึง การที่ศาลจะไม่ตกอยู่ภายใต้ความครอบงำ หรืออำนาจอื่น โดยสามารถแบ่งแยกเอกราชทางการศาลได้เป็น ๒ ประเภท^๑

ประเภทแรก คือ “เอกราชภายนอก” หมายถึง การที่ศาลของแต่ละประเทศมีอำนาจเหนือคนชาติและคนต่างด้าวที่อยู่ในอาณาเขตของประเทศที่ศาลตั้งอยู่อย่างสมบูรณ์ โดยไม่ถูกจำกัดอำนาวดังกล่าวจาก อำนาจของประเทศอื่น

ประเภทที่สอง คือ “เอกราชภายใน” หมายถึง การที่ศาลยุติธรรม ที่เป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการของประเทศไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติของประเทศนั้น

ประเทศไทยมีความเป็นเอกราชมาช้านาน รวมถึงตลอดถึงมีความเป็นเอกราชในทางการศาลตลอดมา กล่าวคือ เอกราชภายนอกโดยประเทศไทย สามารถใช้อำนาจทางการศาลของประเทศ อำนาจเหนือคนชาติและคนต่างด้าวที่เข้ามาพักอาศัยหรือประกอบธุรกิจในประเทศ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ จะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายไทย ทั้งนี้เป็นการสอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ที่ว่าการใช้อำนาจของรัฐภายในเขตอำนาจของตนเป็นสิทธิเด็ดขาด (exclusive right) ของรัฐนั้นที่จะใช้ดุลยพินิจของตน การใช้อำนาจนี้อาจทำได้โดยการตรากฎหมาย การจัดระเบียบ

---

^๑ น้ำเงิน บุญเยี่ยม , บรรณารักษ์ , ศาลไทยประวัติและการต่อสู้เพื่อเอกราช (กรุงเทพมหานคร : รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๒๕, ๒๖.

บริหารองค์การต่าง ๆ ของรัฐ รวมถึงการออกกฎข้อบังคับที่ใช้กับบุคคลที่อยู่ในดินแดนของรัฐ^๒ โดยทั่วไปคนต่างด้าวที่เข้าพำนัก อาศัยในประเทศใดจะมีสิทธิเพียงใด นั้นขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ทั้งนี้ เป็นไปภายใต้อำนาจอธิปไตยของประเทศนั้น ๆ ที่จะกำหนด สิทธิของคนต่างด้าวไว้ได้อย่างไรก็ได้ตามที่เห็นว่าเหมาะสมกับผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศเหล่านั้น”

นอกจากนี้ การที่คนคนต่างด้าวเข้าพักอาศัยในประเทศใด ก็เท่ากับยอมตนเข้าอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของประเทศที่ตนเข้าพักอาศัยนั้น คนต่างด้าวที่เข้าพักอาศัยในประเทศไทย จึงไม่ควรจะมีสิทธิดีกว่าคนชาติ แต่ในอดีตประเทศไทยมีความเห็นใจคนต่างด้าวซึ่งเป็นผู้มาจากต่างแดน กล่าวคือแม้คนต่างด้าวจะกระทำผิดกฎหมายหรือธรรมเนียมประเพณีของประเทศ ถ้าไม่ใช่เรื่องร้ายแรง มักจะให้อภัย โดยถือว่าคนต่างด้าวเหล่านั้นทำการผิดพลาดโดยไม่เจตนา เพราะขาดความรู้ ความเข้าใจ ในบทกฎหมายหรือธรรมเนียมประเพณีของไทย ลักษณะเหล่านี้ เป็นที่เข้าใจดีระหว่างประเทศในเอเชียด้วยกัน ภายหลังคนต่างด้าว ซึ่งเรียกตนเองว่า “ชาวผิวขาว” หรือที่คนไทยเรียกว่า “ฝรั่ง” เข้ามาพักอาศัยเพื่อประกอบธุรกิจในประเทศไทยหาได้ยอมศึกษากฎหมายและขนบประเพณี ของไทยซึ่งเป็นเจ้าบ้านไม่ หากแต่กลับเรียกร้องสิทธิที่จะปฏิบัติตามกฎหมายและธรรมเนียมประเพณีของตนซึ่งประเทศไทย มักจะยินยอมผ่อนผันให้จนกลายเป็นสิทธิพิเศษแก่คนต่างด้าวนั้น สิทธิพิเศษดังกล่าวได้ถูกบัญญัติ เป็นลายลักษณ์อักษรครั้งแรก ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยาเมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ค.ศ. ๑๖๖๔ (พ.ศ. ๒๒๐๗) ประเทศไทยทำสนธิสัญญากับบริษัทในเด็คอิสต์อินเดียกัมปะนีในนามของรัฐรวมแห่งประเทศฮอลันดา ความว่าถ้าลูกจ้างในบริษัทนี้กระทำความผิดทางอาญาอย่างร้ายแรง ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยส่งตัวผู้กระทำความผิดนั้นให้หัวหน้า ของบริษัทเป็นผู้พิจารณาโทษตามกฎหมายฮอลันดา ถ้าหัวหน้าของบริษัทเองกระทำความผิดต่อคนไทยก็ให้พระมหากษัตริย์ไทยจับตัวไว้ แล้วแจ้ง

^๒ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชานิติศาสตร์, เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายระหว่างประเทศ ๔๑๕๕๑ หน่วยที่ ๑-๖, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖), หน้า ๑๔๑.

^๓ กมล สนธิเกษตริน, คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๖ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, ๒๕๓๕), หน้า ๑๘๖.

ให้ผู้ว่าราชการยี่สิบอินเดียของฮอลันดา (ปัจจุบันคืออินโดนีเซีย) ทราบเพื่อดำเนินการต่อไป เป็น การที่ประเทศไทยยินยอมผูกจำกัดเอกราชในทางการศาล เป็นครั้งแรก^๔ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น การสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตครั้งแรกของไทย

ต่อมาในปี ค.ศ. ๑๖๘๗ (พ.ศ. ๒๒๓๐) ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญากำหนดเงื่อนไขให้สิทธิพิเศษ แก่ชาวฝรั่งเศสอีกคำรบหนึ่ง^๕ แต่สิทธิ สภาพนอกอาณาเขตดังกล่าวถูกยกเลิกไป เมื่อสิ้นรัชกาลของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เหตุที่ สิทธิดังกล่าวมิได้ถูกใช้บังคับแก่ประเทศไทยนานนัก เพราะผู้ที่สืบราชสมบัติไม่สามารถทนดู สภาพการณ์ที่คนต่างด้าวมีสิทธิพิเศษนอกอำนาจกฎหมายและศาลไทยในประเทศไทยได้ ประเทศไทยจึงกลับมีเอกราชทางการศาลอย่างเต็มที่อีกครั้งหนึ่ง^๖

นับแต่เหตุการณ์ครั้งนั้น ประเทศไทยจึงมีความทรวงไว้ซึ่งเอกราชในทางการศาลภาย นอก ตลอดมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่เมื่อคนต่างด้าวเดินทางเข้ามาติดต่อกับชาย ในประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งขณะนั้นประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป ได้ทำสนธิสัญญากำหนดสิทธิของ ตน จากอำนาจศาลของประเทศตะวันออกที่คนชาติของตนเข้าประกอบธุรกิจ จึงมีการนำวิธีการนี้ มาใช้แก่ประเทศไทย ด้วย โดยในปี ค.ศ. ๑๘๕๕ (พ.ศ. ๒๓๙๘) รัฐบาลอังกฤษได้แต่งตั้งเซอร์จอห์น เบริงก์ (Sir John Bowring) เป็นราชทูตมาเจรจาขอทำสนธิสัญญาทางไมตรีกับประเทศไทย และ ขอสิทธิพิเศษจัดตั้งศาลกงสุลอังกฤษขึ้นในประเทศไทย เพื่อยกเว้นคนในบังคับอังกฤษจากอำนาจ ของศาลไทยโดยสิ้นเชิง และเด็ดขาด ที่เรียกว่า สนธิสัญญาเบริงก์ (Bowring Treaty) ซึ่งรัฐบาลไทย ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ยินยอมตาม^๗ อันเป็นเหตุให้ประเทศไทยต้องสูญเสียเอกราชในทางการศาลอีกครั้งหนึ่ง ในนามของ “สิทธิสภาพนอกอาณาเขต”

^๔ น้ำเงิน บุญเยี่ยม, บรรณาธิการ, ศาลไทยประวัติและการต่อสู้เพื่อเอกราช, หน้า ๒๖-๒๘.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘.

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๙.

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐.

คำว่า “สิทธิสภาพนอกอาณาเขต” หมายถึง สิทธิที่ประเทศไทยยอมให้คนสัญชาติต่าง ประเทศหรือคนในบังคับของต่างประเทศที่กระทำผิดในประเทศไทย ไม่ต้องขึ้นศาลไทย^๘

หลังจากนั้น มีประเทศต่างๆ อีกหลายประเทศ เรียกร้องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตจาก ประเทศไทย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เดนมาร์ก โปรตุเกส ฮอลันดา เยอรมัน สวีเดน นอร์เวย์ เบลเยียม อิตาลี ออสเตรเลีย-ฮังการี สเปน รัสเซีย และแม้ประเทศในทวีปเอเชียคือญี่ปุ่นก็ได้รับสิทธินี้ ในปี ค.ศ. ๑๘๘๐ (พ.ศ. ๒๔๓๓) ทั้งรวมถึงชาวเอเชีย ที่มาจากประเทศที่เป็นเมืองขึ้นก็ได้สิทธินี้ เช่นกัน^๙ และเป็นเหตุให้ชาวเอเชียอื่น ๆ ซึ่งเข้ามาพำนักพักพิงพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ก็พากันไป สมัครเป็นคนในบังคับ (subjects) ของประเทศตะวันตก เพื่อขอรับสิทธิดังกล่าว นอกจากนี้คนใน บังคับไทยบางคนก็อ้างสิทธิพิเศษนี้ที่จะไม่ขึ้นศาลไทย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยสูญเสียเอก ราชทางการศาลโดยสิ้นเชิง^{๑๐}

สำหรับเหตุผลที่เป็นเหตุให้ประเทศไทยต้องยินยอมที่จะไม่ใช้อำนาจศาลของไทย บังคับแก่ชาวต่างประเทศในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มี ๒ ประการคือ

ประการแรก เพื่อผดุงไว้ซึ่งสัมพันธภาพอันดีงามระหว่างประเทศ ประเทศไทยมักจะ ยินยอมผ่อนผันให้แก่ชาวต่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องอำนาจศาลของไทย ทั้งนี้ก็เพื่อจะมุ่งอำนวย ความสะดวก ให้ในฐานะเป็นแขกของประเทศไทย^{๑๑}

ประการที่สอง เพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งเอกราชและอำนาจอธิปไตยของประเทศไทยจึง ยอมให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่ประเทศมหาอำนาจตะวันตก^{๑๒}

^๘ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชานิติศาสตร์, เอกสารการสอนชุดวิชาระบบ กฎหมายไทยและต่างประเทศ ๔๑๔๐๒ หน่วยที่ ๘-๑๕, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๖๑๗.

^๙ น้ำเงิน บุญเยี่ยม, บรรณานุกรม, ศาลไทย ประวัติและการต่อสู้เพื่อเอกราช, หน้า ๓๑.

^{๑๐} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชานิติศาสตร์, เอกสารการสอนชุดวิชาระบบ กฎหมายไทยและต่างประเทศ ๔๑๔๐๒ หน่วยที่ ๘-๑๕, หน้า ๖๒๓.

^{๑๑} ธงทอง จันทรางศุ, การปฏิรูปกฎหมายไทย ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ม.ป.ท.: ๒๕๓๕) หน้า ๑๐๐.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๑.

ส่วนเหตุผลประการสำคัญอันเป็นข้ออ้างของชาวต่างประเทศในการเรียกร้องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตจากประเทศไทย คือกฎหมายของประเทศไทย ในขณะนั้นซึ่งเกิดจากการรวบรวม บทกฎหมายเก่าในสมัยอยุธยา ประกอบกับพระราชกำหนดใหม่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เรียกว่า "กฎหมายตราสามดวง" เป็นกฎหมายที่ล้าสมัยและทารุณ เช่นในการพิพากษาคดีถ้าต้องพิสูจน์ความผิดแล้วจะใช้วิธีต่าง ๆ เช่น ล้วงตะกั่ว สาบานและลุยไฟ เป็นต้น การพิพากษาโทษเกี่ยวกับการเป็นชู้ก็รุนแรงเช่นกัน เช่นถ้าหญิงเป็นฝ่ายผิด ก็ให้โกนศีรษะเป็นตะแคง แอ่ขึ้นมาหย่างประจานแล้วให้ตระเวนรอบตลาดและให้ตีด้วยลวดหนัก ๒๐ ที เป็นต้น อีกทั้งระเบียบเกี่ยวกับเรือนจำบีบคั้นนักโทษมากเกินไป เรือนจำนั้นควรเป็นสถานที่อบรมนิสัยผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี แต่ในสมัยนั้น ยังเป็นสถานที่ที่นักโทษต้องทนทุกข์ทรมาน จนกว่าจะพ้นโทษ ห้องคุมขังก็คับแคบ นักโทษต้องอยู่อย่างเบียดเสียด เวลากลางวันผู้ต้องโทษจะถูกพัสดิคุมขังไปทำงานตามสาธารณะสถานต่าง ๆ โดยมีเครื่องจองจำมากน้อยแล้วแต่ความร้ายแรงของโทษตำรวจซึ่งมีอาวุธครบก็จะคอยควบคุมนักโทษอย่างใกล้ชิด เวลากลางคืนนักโทษต้องกลับไปแออัดในห้องขัง ผู้กระทำความผิดร้ายแรงจะถูกจองจำด้วยเครื่องพันธนาการขนาดหนัก^{๑๑} โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายอาญาที่กำหนดความผิดบางอย่างต้องระวางโทษอย่างป่าเถื่อนนั้น โทษเหล่านี้ปรากฏในกฎหมายแต่ในทางปฏิบัติก็คงเป็นเช่นเดียวกับโทษประหารชีวิต อันเป็นโทษที่หนักที่สุด ในทางปฏิบัติศาลไทยก็มิได้ใช้มาตการนี้^{๑๒}

จากการสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตซึ่งเป็นอุปสรรคต่อสันติสุข และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงกระทำทุกวิถีทางให้ประเทศไทยได้รับเอกราชในทางการศาลกลับคืนมา โดยทรงมีพระราชดำริในการปรับปรุงกฎหมายและการศาลไทย เพื่อให้กฎหมายเป็นไปด้วยความยุติธรรม และทันสมัยทัดเทียมนานาอารยประเทศ อันนำมาซึ่งการจัดทำประมวลกฎหมายขึ้นในประเทศไทยเพื่อเป็นระบบกฎหมายอย่างเดียวกันกับนานาอารยประเทศ รวมถึง การจัดทำประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ชาวต่างประเทศยกขึ้นกล่าวอ้างเพื่อเรียกร้องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตจาก

^{๑๑} คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี, ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ รัชกาลที่ ๔ - พ.ศ. ๒๔๗๕ (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๕๐.

^{๑๒} ธงทอง จันทรางศุ, การปฏิรูปภาษากฎหมายไทย ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, หน้า ๑๐๕.

ประเทศไทย จึงมีความพยายามในการร่างกฎหมายอาญาขึ้นฉบับหนึ่ง และมีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๕๑^{๕๕} ซึ่งถือเป็นประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย^{๕๖}

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของกฎหมายอาญาของประเทศไทย พบว่าก่อนที่จะมีการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ได้มีความพยายามในการร่างกฎหมายอาญาขึ้นก่อนหน้าฉบับหนึ่ง คือ “ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมนุษย์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘” ซึ่งเป็นร่างกฎหมายอาญาฉบับแรกของไทยโดยคนไทย ที่นำหลักกฎหมายอาญาของต่างประเทศมาบัญญัติ โดยมีได้ปรากฏชาวต่างประเทศเข้าร่วมในการร่างกฎหมายด้วย โดยร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ร่างขึ้นโดยขุนหลวงพระยาไกรสี เป็นผู้ดำเนินการยกร่างและได้ส่งเข้าพิจารณาในที่ประชุมรัฐมนตรีสภา^{๕๗} แต่ร่างพระราชกำหนดดังกล่าวมิได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการแต่อย่างใด^{๕๘}

ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้าย แก่ร่างกายแลชีวิตรมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ นี้ แม้จะมีได้มีการประกาศ ใช้บังคับเป็นกฎหมายก็ตาม แต่มีประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาศึกษาวิเคราะห์ถึงหลักการ แนวความคิด และทฤษฎีในการร่างพระราชกำหนดฉบับนี้เพราะร่างพระราชกำหนด ฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นความพยายามที่จะพลิกโฉมกฎหมายอาญาของไทย โดยน่าจะนำทฤษฎีหรือหลักกฎหมายอาญา ของต่างประเทศ ซึ่งน่าจะเป็นหลักกฎหมายอังกฤษ อันเป็นกฎหมายที่มีอิทธิพล ต่อผู้ร่างซึ่งสำเร็จการศึกษาวิชากฎหมายจากประเทศอังกฤษมาเขียนไว้ให้ปรากฏ ซึ่งถือได้ว่าเป็นทฤษฎีกฎหมายอาญาใหม่นี้ปรากฏขึ้นในประเทศไทย

ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงหลักกฎหมายอาญาของไทยที่สำคัญ อันได้แก่ การจำแนกความผิดอาญา, หลักองค์ประกอบภายใน , หลักพยายามกระทำความผิด , หลักผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด, โทษ , การแบ่งแยกความรับผิดชอบทางแพ่งจากความผิดอาญา และการแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ ที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง ซึ่งถือเป็นทฤษฎีกฎหมายอาญาเก่าของไทยเพื่อวิเคราะห์ถึงทฤษฎีกฎหมายอาญาใหม่ของไทยที่

^{๕๕} ธงทอง จันทรางศุ, กฎหมายไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙), หน้า ๖๕.

^{๕๖} แสวง บุญเฉลิมวิภาส, “กฎหมายลักษณะอาญา : ประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย,” วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (มิถุนายน ๒๕๒๙) : หน้า ๑๐๖.

^{๕๗} ธงทอง จันทรางศุ, กฎหมายไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น, หน้า ๑๗.

^{๕๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๘.

ปรากฏในร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมมนุษย์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘ ในเรื่องเดียวกัน ที่ได้รับอิทธิพลจากหลักกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษได้แก่ พระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act ,1861) และหลักคอมมอน ลอว์ (Common Law)

๑.๒ สมมติฐาน

ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ เป็นร่างกฎหมายอาญาดั้งเดิมของไทยที่แสดงถึงอิทธิพลของแนวคิดและหลักการของกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษ ที่มีต่อผู้ร่างกฎหมายในขณะนั้นในการแก้ไขข้อบกพร่องของกฎหมายอาญาของไทย ในช่วงก่อนการปฏิรูปกฎหมาย ร่างพระราชกำหนดฉบับดังกล่าวนับว่าเป็นต้นแบบของกฎหมายอาญาของไทย ที่มีการนำแนวความคิดและหลักการของกฎหมายต่างประเทศเข้าบัญญัติไว้ในร่างกฎหมายอาญาของไทย การที่ได้ศึกษาถึงที่มา แนวความคิด และหลักการที่ปรากฏในร่างพระราชกำหนดฉบับนี้จะทำให้ทราบถึงความพยายามในการบัญญัติกฎหมายอาญาของบรรพบุรุษไทยในอดีต

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. ศึกษาและวิเคราะห์แนวความคิดและหลักการกฎหมายอาญาของไทยตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง ในส่วนของความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย
๒. ศึกษาและวิเคราะห์ แนวความคิดและหลักการกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษ ในส่วนของความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย
๓. ศึกษาและวิเคราะห์แนวความคิดและหลักการของกฎหมายอาญาที่ปรากฏในร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘
๔. วิเคราะห์แนวความคิดและหลักการของร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ ที่ได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดและหลักการของกฎหมายอาญาอังกฤษ

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑. แนวคิดและหลักการของกฎหมายอาญา ในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง
๒. แนวคิดและหลักการของกฎหมายอาญาอังกฤษในส่วนของความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย
๓. อิทธิพลของหลักกฎหมายอาญาอังกฤษต่อร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. ทราบถึงแนวคิดและหลักการของหลักกฎหมายอาญาอังกฤษ ตามที่ปรากฏในร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘
๒. ทราบถึงวิวัฒนาการของกฎหมาย อาญาของไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายในยุคที่มีความพยายามยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขต

๑.๖ วิธีการวิจัย

เป็นการค้นคว้าและวิจัยแบบเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ คำบรรยายกฎหมาย บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เอกสารชั้นต้นที่เก็บรักษาไว้ที่กองจดหมายเหตุแห่งชาติ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ นำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบหาข้อสรุป

บทที่ ๒

ทฤษฎีกฎหมายอาญาของไทยก่อนการปฏิรูปกฎหมาย

๒.๑ ที่มาของกฎหมาย

๒.๑.๑ การชำระและจัดทำกฎหมายตราสามดวง

ประเทศไทยมีบทบัญญัติกฎหมายอาญาที่กำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดมาแต่ครั้งบรรพกาล ดังปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ นับแต่ครั้งที่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานีจากหลักศิลาจารึกที่ค้นพบในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ อันมีหลักสำคัญที่แสดงถึงการที่บุคคลที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหาย เพราะการละเมิดกฎหมายที่เกิดจากอีกบุคคลหนึ่งซึ่งตนมีความเกี่ยวข้องติดต่อกันด้วย^๑

ครั้นต่อมาในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้มีการตรากฎหมายขึ้นบังคับใช้หลายฉบับ ซึ่งเป็นเอกสารที่เขียนด้วยมือทั้งสิ้นและกฎหมายเหล่านี้ได้ถูกบังคับใช้เรื่อยมาจนกระทั่งกรุงศรีอยุธยาถูกข้าศึกทำลายลงในปี พ.ศ. ๒๓๑๐ เอกสารเหล่านี้ได้ถูกทำลายลงโดยสาเหตุสำคัญ ๒ ประการ คือ^๒

ประการแรก การที่กรุงศรีอยุธยาถูกข้าศึกปล้นทำลายอย่างรุนแรง เป็นเหตุให้เอกสารเขียนด้วยมือที่เก็บรักษาไว้ในหอสมุดหลวงต้องพินาศไปเป็นจำนวนมาก

ประการที่สอง เอกสารเขียนด้วยมือมักจะเก็บไว้ให้คงทนไม่ได้ จึงชำรุดเสียหายไปเร็วจากความชื้นของอากาศ เนื่องจากคนโบราณไม่ทราบวิธีดูแลรักษาเอกสารเหล่านั้น

ในสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๑๑ ถึง พ.ศ. ๒๓๒๕ ประเทศไทยต้องทำศึกสงครามมิได้ว่างวัน ประกอบกับสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ครองสิริราชสมบัติมาเป็นระยะเวลาเพียง ๑๕ ปี เป็นเหตุให้กฎหมายมิได้มีการชำระสะสางหรือจัดร่างขึ้นแต่อย่างใด คงใช้กฎหมายเก่าที่หลงเหลือจากสมัยกรุงศรีอยุธยา^๓ และกฎหมายเหล่านี้ได้ถูกบังคับใช้ตลอดมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ โดยอาศัยเอกสารกฎหมายต่าง ๆ ที่เหลือเป็นส่วนน้อยที่รอดพ้นจากการทำลายในสมัยกรุงศรี

---

^๑ร. แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๒๖), หน้า ๑๖, ๑๗.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖, ๑๗.

^๓วิชา มหาคุณ, ประวัติศาสตร์กฎหมายและภาษากฎหมายไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๒๔.

อยุธยา โดยเอกสารกฎหมายเหล่านี้ได้คัดลอกต่อ ๆ กันมา^๕ ดังปรากฏจากพระราชกำหนดใหม่ข้อที่ ๒๔ ที่ได้จากการตรวจชำระกฎหมายตราสามดวงว่า

“...พระราชกำหนดบทพระอาัยการสำหรับแผ่นดินกระษัตริย์มีมากหลายต่อ ๆ มาจะนับจะคลณามีได้ ครั้งกรุงศรีอยุธยาเสียแก่ฮ้างพะม่าฮ้างศึก พระธรรมสาตราชสาตราบทพระอาัยการกระจัดกระจาย หายเก้าส่วนสิบส่วน มีอยู่สักส่วนหนึ่งให้สืบพระมหาราชครูพระไกรสีนอกราชการผู้เฒ่า...”^๕

กฎหมายดังกล่าวได้บังคับใช้ตลอดมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี แม้กฎหมายในบางส่วนจะไม่เหมาะสมกับความคิดเห็นจารีตประเพณี และความต้องการใหม่ที่เกิดขึ้นก็ตาม อันนำมาซึ่งความขัดแย้งที่ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในปีจุลศักราช ๑๑๖๖ (พ.ศ.๒๓๔๗)^๖ นั้น ได้มีคดีฟ้องหย่าเรื่องหนึ่งเกิดขึ้น โดยพระยาศรีธรรมราช (รัฐมนตรีว่าการคลัง) ได้นำคำร้องของนายบุญศรี ช่างเหล็กหลวง (ข้าราชการคนหนึ่งในกระทรวงการคลัง มีหน้าที่ทำการหล่อเหล็ก ตีเหล็ก ทำอาวุธและเครื่องรบ) กล่าวโทษพระเกษม (ตราการศาลแพ่ง มีหน้าที่เป็นผู้ปรับบท) และนายราชาอรอด (ข้าราชการคนหนึ่งในสำนักพระราชวัง) ขึ้นกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (รัชกาลที่ ๑) ความว่า อำแดงป้อม (คำว่า “อำแดง” เป็นคำนำหน้านามของสตรี) ผู้เป็นภริยา ฟ้องหย่า นายบุญศรี ผู้สามี นายบุญศรีได้ให้การแก่พระเกษมว่า อำแดงป้อมนอกใจทำชู้ด้วยนายราชาอรอด แล้วมาฟ้องหย่านายบุญศรีจึงไม่ยินยอมหย่า แต่พระเกษมไม่พิจารณาคำให้การของนายบุญศรีกลับพูดจาแพะโลมอำแดงป้อม แล้วพิจารณาคดีไม่เป็นธรรม เข้าข้างอำแดงป้อม พร้อมทั้งคัดข้อความตั่วบทกฎหมายมาให้ลูกขุน ณ ศาลหลวง (ผู้ชี้ขาดข้อเท็จจริงก่อนนำไปให้ผู้ปรับบทกฎหมายดำเนินการต่อไป) ว่า “หญิงหย่าชายได้” ให้อำแดงป้อมกับนายบุญศรีขาดจากผิวเมียกันตามกฎหมาย^๗ ดังปรากฏตามความในพระราชปรารภของกฎหมายตราสามดวง^๘

^๕ ร.แสงกาต์, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม ๑, หน้า ๒๔.

^๕ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์ตามฉบับหลวงตรา ๓ ดวง เล่ม ๓ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๓๙๙.

^๖ หลวงสุทธีวาทนฤพุดิ, คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ ๗ (ม.ป.ท.: ๒๕๑๗), หน้า ๙๗.

^๗ พระวรภักดีพิบูลย์ (ม.ล.นภา ชุมสาย), ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๒), หน้า ๒๑.

^๘ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์ตามฉบับหลวงตรา ๓ ดวง เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๑-๕.

จากสาเหตุดังกล่าวจึงได้มีการชำระกฎหมายตราสามดวงขึ้น โดยการพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงมีพระราชดำริให้ข้าทูลละอองธุลีพระบาทคือ ฝ่ายอาลักษณ์ ๔ คน ฝ่ายลูกขุน ๓ คน และฝ่ายราชบัณฑิต ๔ คน รวม ๑๑ คน ร่วมกันชำระพระราชกำหนดบทพระอัยการเดิมที่มีมาแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งมีอยู่ในหอหลวงให้มีเนื้อความของกฎหมายถูกต้องมิให้ผิดแปลกแตกต่างไปจากความยุติธรรม หากผิดแปลกไปจะมีการชำระปรับปรุงให้เป็นไปตามหลักความยุติธรรมตัดทอนเนื้อความที่ซ้ำกัน รวมตลอดถึงการจัดแบ่งหมวดหมู่ของกฎหมาย ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าเหตุผลสำคัญในการชำระกฎหมายตราสามดวงนี้ก็เพื่อความสะดวกในการบังคับใช้และสืบค้นกฎหมาย

นอกจากนี้กฎหมายตราสามดวง ยังรวบรวมบทกฎหมายที่ได้ประกาศใช้โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ซึ่งมีอยู่จนถึงเวลาที่มีการชำระกฎหมายตราสามดวงเข้าไว้ด้วย ซึ่งจะปรากฏให้เห็นโดยแทรกอยู่ในกฎหมายเก่าหลายแห่ง แต่ส่วนมากจะบัญญัติแยกไว้ต่างหากในพระราชบัญญัติกฎหมายพระสงฆ์และพระราชกำหนดใหม่ เนื่องจากเหตุที่การชำระกฎหมายได้กระทำเพียงสี่ปีก่อนที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจะเสด็จสวรรคต จึงเป็นที่ถือได้ว่ากฎหมายเกือบทั้งหมดในสมัยรัชกาลที่ ๑ นี้ได้ รวบรวมเข้าไว้ในประมวลกฎหมายนี้^๙

สำหรับตัวบทกฎหมายในรัชกาลที่ ๑ ที่ได้ออกประกาศใช้ภายหลัง พ.ศ.๒๓๔๘ นั้นมีจำนวนน้อยที่สุดและไม่สู้มีประโยชน์นัก^{๑๐}

เมื่อคณะกรรมการชำระกฎหมายตราสามดวง ตรวจชำระกฎหมายแล้วเสร็จอาลักษณ์ได้เขียนด้วยหมึกลงบนสมุดข่อยสีขาว รวม ๖ ชุด ชุดละ ๔๑ เล่ม ๓ ชุดแรกเป็นต้นฉบับแท้ เรียกว่าฉบับหลวงเขียนเสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๘ บนปกแต่ละเล่มจะประทับตราพระราชสีห์ อันเป็นตราของมหาดไทย ตราพระคชสีห์อันเป็นตราของกลาโหม และตราบัวแก้วอันเป็นตราของคลัง เหตุที่ประทับตราสามกระทรวงเช่นนี้ก็เพราะการปกครองบังคับบัญชาหัวเมืองในสมัยนั้นแยกออกเป็น ๔ ส่วน หัวเมืองฝ่ายเหนืออยู่ในบังคับบัญชาของมหาดไทย หัวเมืองปักษ์ใต้อยู่ในบังคับบัญชาของกลาโหม และหัวเมืองชายทะเลตะวันออกอยู่ในบังคับบัญชาของคลัง ส่วนมณฑลราชธานีขึ้นอยู่กับพระมหากษัตริย์ อำนาจตุลาการในสมัยนั้นก็รวมอยู่ในอำนาจบริหารนั่นเอง กฎหมายที่รวบรวมขึ้นใหม่จึงได้ชื่อว่า กฎหมายตราสามดวง เพราะประทับตราสามดวงนั่นเอง กฎหมาย ๓ ชุด

^๙ ร.แดงกาด,ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม ๑, หน้า ๓๐,๓๑.

^{๑๐} เรื่องเดียวกัน,หน้า ๓๑.

แรกอันเป็นฉบับหลวงนั้นได้แยกเก็บไว้ที่ห้องเครื่องฉบับหนึ่ง ที่หอหลวงฉบับหนึ่ง และที่ศาลหลวงอีกฉบับหนึ่ง^{๑๑}

ส่วนกฎหมายอีก ๓ ชุด เขียนอย่างเดียวกัน แต่มิได้ประทับตราเรียกว่า ฉบับรองทรง เขียนเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๐ เว้นแต่กฎหมายลักษณะทาสเล่มเดียวที่เขียนเมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๘ ฉบับรองทรงนี้ ใช้สำหรับคัดลอกและนำออกใช้เวลาดัดสันคดี เพื่อเป็นการถนอมฉบับจริงมิให้ชอกช้ำบุบสลายเร็วเพราะการใช้^{๑๒}

ในสมัยนี้ประชาชนจะได้รู้จักกฎหมายตราสามดวงก็แต่โดยอาศัยสำเนาซึ่งเข้าใจว่ามีผู้คัดลอกมาจากฉบับรองทรง^{๑๓}

กฎหมายตราสามดวงนี้ได้มีการจัดพิมพ์ขึ้นหลายครั้ง ซึ่งการพิมพ์แต่ละครั้งจะมีเนื้อหาส่วนใหญ่เหมือนกัน ดังนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจึงนำประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ ซึ่งจัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง มาใช้เป็นหลักในการศึกษากฎหมายตราสามดวง ซึ่งนับว่าเป็นกฎหมายฉบับที่สมบูรณ์ที่สุดรวบรวมกฎหมายทั้งหมดที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ ๑ เนื่องจากเป็นฉบับที่คัดจากแบบในสมัยรัชกาลที่ ๑ ตามอักขรวิธี และไม่มีกฎหมายลักษณะโจรห้าเส้นปะปน

๒.๑.๒ ลักษณะทั่วไปของกฎหมายตราสามดวง

กฎหมายตราสามดวงประกอบไปด้วยพระไอยการทั้งสิ้น ๒๙ ลักษณะ เมื่อพิจารณาพระราชกำหนดบทพระไอยการทั้ง ๒๙ ลักษณะดังกล่าวโดยพิจารณาตามลำดับปีแห่งการตรากฎหมาย จะพบว่า มีบทพระไอยการที่มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญารวม ๗ ลักษณะคือ พระไอยการอาญาหลวง พระไอยการลักษณลักฎาฐกเมียผู้คนท่าน พระไอยการอาญาราษ พระไอยการลักษณโจร พระไอยการกระบดศึก พระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกันและพระไอยการพรมศักดิ์ แต่มีบทพระไอยการเพียง ๔ ลักษณะคือ พระไอยการอาญาหลวง พระไอยการอาญาราษ พระไอยการลักษณโจร และพระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกันเท่านั้นที่มีบทบัญญัติกำหนดการกระทำอันเป็นความผิดและกำหนดโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายไว้ ซึ่งต่อมาได้ถูกยกเลิกโดยกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ดังปรากฏตามความในพระราชปรารภว่า

^{๑๑} พระวรภักดีพินุลย์ (ม.ล.นภา ชุมสาย), ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, หน้า ๒๒, ๒๓.

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓.

^{๑๓} ร.แสงกาต์, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม ๑, หน้า ๒๗.

“...ทรงพระราชดำริว่า พระราชกำหนดกฎหมายสำหรับพระราชอาณาจักรไทยนี้ บรมกษัตริย์แต่โบราณสมัยได้รับคำภีร์พระธรรมศาสตร์ของมนูศาราจารย์ ซึ่งเป็นกฎหมายใน มัชฌิมประเทศ มาเป็นหลักกฎหมายแล้ว

และเมื่อมีเหตุอันใดเกิดขึ้นอันจะตัดสินด้วยพระธรรมศาสตร์มิได้ โดยกฎหมายพระธรรม ศาสตร์ไม่กล่าวถึงก็ดี หรือโดยประเพณีและความนิยมในประเทศไทยผิดกันกับมัชฌิมประเทศก็ดี บรมกษัตริย์แต่ปางก่อนก็ทรงตั้งพระราชกำหนดบทพระอัยการขึ้นไว้เป็นแบบแผน สำหรับพิพากษา เหตุแลคดีอย่างนั้น ๆ ที่จะขึ้นในภายหน้า พระราชกำหนดบทพระอัยการนี้ ก็เป็นกฎหมายสำหรับพระ ราชอาณาจักรเพิ่มเติมขึ้นโดยลำดับมา และพระราชกำหนดบทพระอัยการที่ได้ตั้งมาเป็นครั้งเป็น คราวนี้ เมื่อล่วงเวลาช้านานเข้าก็มีมากมายซับซ้อนกัน เกิดลำบากแก่การที่จะพิพากษาอรรถคดี โดยการบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงมาพันเหตุล่วงสมัยที่จะต้องให้พระราชกำหนดบทพระอัยการที่กษัตริย์ พระองค์แต่ก่อน ๆ ได้ทรงบัญญัติไว้หลายชั่วอายุคนแล้วบ้าง หรือโดยเหตุที่พระราชกำหนดบทพระ อัยการเก่าขัดขวางกับที่บรมกษัตริย์ภายหลังได้ทรงตั้งขึ้นบ้าง ในเวลาเมื่อถึงความลำบากมีขึ้น เช่นนี้ พระเจ้าแผ่นดินจึงโปรดให้ประชุมลูกขุน ณ ศาลอันเป็นเจ้ากระทรวงฝ่ายตุลาการ พร้อมด้วย ลูกขุน ณ ศาลหลวงอันมีตำแหน่งฝ่ายในตุลาการ ตรวจชำระพระราชกำหนดกฎหมายและทรงพระ ราชวินิจฉัยให้ยกเลิกบทกฎหมายที่พ้นเวลาและสมควรจะใช้ออกเสีย คงไว้แต่ที่ใช้ได้ จัดระเบียบเข้า เป็นลักษณะมีหมวดหมู่และมาตราให้คนทั้งหลายรอบรู้กฎหมายมากขึ้น และเป็นความสะดวกแก่การ พิพากษาอรรถคดีทั้งปวงทั่วไป เป็นราชประเพณีสืบมาแต่โบราณทีเดียวดังนี้ และการตรวจชำระพระ ราชกำหนดกฎหมายดังว่ามานี้ ครั้งหลังที่สุดได้มีเมื่อ จุลศักราช ๑๑๖๖ ปีชวด ฉศก รัตนโกสินทร์ ศก ๒๓ ในรัชกาลแห่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ตั้งแต่ นั้นมาจนบัดนี้นับได้ ๑๐๓ ปี ยังหาได้ตรวจชำระพระราชกำหนดบทพระอัยการให้เรียบร้อยไม่ ก็ เป็นธรรมดาอยู่เองที่พระราชกำหนดบทพระอัยการ อันพันความต้องการในสมัยนี้ และที่ขัดขวางกัน เองจะมีอยู่เป็นอันมาก ทรงพระราชดำริเห็นว่า ถึงเวลาสมควรที่จะต้องตรวจชำระพระราชกำหนด กฎหมายอยู่ด้วยเหตุนี้แล้วประการหนึ่ง ...”^{๑๔} ประกอบบทบัญญัติ มาตรา ๒ และมาตรา ๓ แห่ง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ กล่าวคือ

มาตรา ๒ บัญญัติว่า “ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่ ๒๑ เดือนกันยายน รัตนโกสินทร์ ศก ๑๒๗ เป็นต้นไป”^{๑๕}

^{๑๔} สูตราพิศาล, กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ “ประวัติ ศาสตร์แห่งบทบัญญัติ กฎหมาย”(กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์สุตราพิศาล, ๒๕๓๑), หน้า ๒,๓.

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

มาตรา ๓ บัญญัติว่า “ตั้งแต่วันที่ใช้กฎหมายนี้สืบไป ให้ยกเลิก

- (๑) บรรดาพระราชกำหนดกฎหมายที่มีแจ้งอยู่ในบัญชีข้างท้ายกฎหมายนี้
- (๒) ข้อความในพระราชกำหนดกฎหมาย และกฎข้อบังคับอื่น ๆ บรรดาที่กฎหมายนี้บัญญัติว่าต้องมีโทษ หรือยกเว้นไม่ต้องมีโทษ ให้ใช้กฎหมายนี้แทน
- (๓) บรรดาพระราชกำหนดกฎหมาย และกฎข้อบังคับอื่น ๆ ที่มีเนื้อความขัดกับกฎหมายลักษณะอาญานี้”^{๑๖}

จากการพิจารณาประกอบกัน ของพระราชปรารภ มาตรา ๒ และมาตรา ๓ รวมถึงรายชื่อกฎหมายที่ถูกยกเลิกตามบัญชีท้ายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ แล้ว ย่อมเป็นหลักฐานยืนยันว่า พระไอยการอาญาหลวง พระไอยการอาญาราช พระไอยการลักษณโจร และพระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกัน ได้ถูกบังคับใช้เป็นกฎหมายจนถึงวันที่ ๒๑ กันยายน ร.ศ. ๑๒๗ (พ.ศ. ๒๔๕๑) แล้วจึงถูกยกเลิกโดยกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ดังนั้น กฎหมายอาญาของไทย ก่อน ร.ศ. ๑๒๗ ที่บัญญัติถึงความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย อันจะนำมาศึกษาประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงได้แก่กฎหมายตราสามดวงในส่วนของบทพระไอยการ ๔ ลักษณะ คือ

- (๑) พระไอยการอาญาหลวง
- (๒) พระไอยการอาญาราช
- (๓) พระไอยการลักษณโจร
- (๔) พระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกัน

นอกจากนี้พระไอยการพรมศักดิ์ ก็เป็นกฎหมายอีกบทหนึ่งที่จะนำมาศึกษาประกอบการกำหนดโทษปรับด้วย เนื่องจากบทพระไอยการนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคำนวณค่าเสียหายตามลักษณะของบุคคลเพื่อเป็นการกำหนดค่าปรับ

ส่วนบทบัญญัติของกฎหมายที่เกิดขึ้นภายหลังในช่วงก่อนปี ร.ศ. ๑๒๗ มิได้มีบทบัญญัติลงโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายไว้ จึงไม่นำมาพิจารณา

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

๒.๒ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี

๒.๒.๑ การจำแนกความผิดอาญา

กฎหมายตราสามดวงบัญญัติกำหนดการกระทำอันเป็นความผิดและกำหนดโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายไว้ ดังปรากฏจากบทพระไอยการรวม ๔ ลักษณะ ได้แก่ พระไอยการอาญาหลวง พระไอยการอาญาราษฎร์ พระไอยการลักษณโจร และพระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกัน ส่วนวิธีการบัญญัติกฎหมายในบทพระไอยการทั้งสี่นั้น ปรากฏว่ามีได้มีการบัญญัติแบ่งแยกความผิดต่อชีวิตเป็นหมวดหมู่แยกต่างหากจากความผิดต่อร่างกาย หากแต่มีการบัญญัติระคนปนกัน ทั้งยังบัญญัติปะปนกับความผิดอาญาฐานอื่นๆ อีกด้วย โดยให้ความสำคัญต่อพฤติการณ์แห่งการกระทำและผลของการกระทำเป็นหลักสำคัญในการกำหนดความผิดและโทษ จึงสามารถจำแนกประเภทบทบัญญัติที่กำหนดการกระทำอันเป็นความผิดและกำหนดโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายได้เป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๒.๒.๑.๑ บทบัญญัติลงโทษเฉพาะความผิดต่อชีวิต

บทมาตราที่บัญญัติกำหนดการกระทำอันเป็นความผิดและกำหนดโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายไว้โดยเฉพาะได้มีการบัญญัติไว้ในบทมาตราของพระไอยการของ ๒ ลักษณะ ดังนี้

๒.๒.๑.๑.๑ พระไอยการลักษณโจร

บัญญัติลงโทษความผิดต่อชีวิตไว้ ๔ ฐาน คือ

(๑) ฐานเป็นโจรคบเพื่อน ปล้นบ้านเรือน และฆ่าเจ้าบ้าน เจ้าเรือน ตายเอาทรัพย์ไป ตามมาตรา ๕๔^{๑๗}

(๒) ฐานเป็นโจรตีชิง โจรฉกฉวย หรือโจรล้วงลักพาพวกไปลักทรัพย์ และชกตีฟันแทงเจ้าทรัพย์ตาย ตามมาตรา ๕๗^{๑๘}

(๓) ฐานไม่ฟ้องร้องคดี แต่ทะนงองอาจคุมพวกไปเกาะกุมผู้อื่นจากบ้าน เรือนมายังเรือนตน แล้วฟันแทงถูบถองชกตีผู้นั้นตาย ตามมาตรา ๖๖^{๑๙}

^{๑๗} มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง, ประมวลกฎหมาย รัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์ตามฉบับหลวงตรา ๓ ดวง เล่ม ๒ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๒๙) หน้า ๓๒๐, ๓๒๑.

^{๑๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๒.

^{๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๖.

(๔) ฐานเดินทางไปอยู่กินด้วยกัน พันแทงกันตาย แล้วอำพรางว่าเสีย
ขบตายหรือขบตาย ตามมาตรา ๖๘^{๒๐}

๒.๒.๑.๑.๒ พระโอยการลักษณวิวาทตีด่ากัน

บัญญัติลงโทษความผิดต่อชีวิตไว้ ๒ ฐาน คือ

(๑) ฐานวิวาทตีด่ากัน ฝ่ายหนึ่งหนีขึ้นเรือนตน อีกฝ่ายตามขึ้นเรือนไป
ตีจนตาย ตามมาตรา ๔^{๒๑}

(๒) ฐานวิวาทกันตีหรือพันแทงถูกที่สำคัญตาย ตามมาตรา ๒๙^{๒๒}

๒.๒.๑.๒ บทบัญญัติลงโทษเฉพาะความผิดต่อร่างกาย

บทมาตราที่บัญญัติกำหนดการกระทำอันเป็นความผิดและกำหนดโทษสำหรับ
ความผิดต่อร่างกายไว้โดยเฉพาะนั้นได้บัญญัติไว้ในบทมาตราของพระโอยการทั้งสี่ลักษณะดังนี้

๒.๒.๑.๒.๑ พระโอยการอาญาหลวง

บทบัญญัติลงโทษความผิดต่อร่างกายไว้ ๕ ฐาน คือ

(๑) ฐานตีกันในสถานที่ไม่สมควร ตามมาตรา ๙^{๒๓}

(๒) ฐานทงนงศักดิ์สำหรับช้าง ม้า เรือ นำพวกถืออาวุธไป กันไซก
บ้านผู้อื่น และตีดำจำจงพันแทงผู้นั้น ตามมาตรา ๓๔^{๒๔}

(๓) ฐานเกาะกุมเอาตัวผู้มีความชอบอันจับกุมผู้ร้ายทำผิดไป
จำจง โยยตี ตามมาตรา ๕๐^{๒๕}

(๔) ฐานชิงช่วงด่าตี เพื่อให้ได้มาซึ่งตราสารของทางราชการ
ตามมาตรา ๘๑^{๒๖}

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๖.

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๒.

^{๒๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๐, ๒๘๑.

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗๖.

^{๒๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๙๔, ๓๙๕.

^{๒๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐๒, ๔๐๓.

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑๕.

(๕) ฐานเป็นผู้รับร้องทุกข์ราษฎร อ้างศักดิ์สำหรับไปยึดชักเอาไพร่พลเมืองผู้ต้องคดีแลหนีต้องคดีมาจำจองตีโบยโดยพลการ ตามมาตรา ๑๑๐^{๒๗}

๒.๒.๑.๒.๒ พระไอยการอาญาราช

บัญญัติลงโทษความผิดต่อร่างกายไว้ ๓ ฐาน คือ

- (๑) ฐานละเมิดทำหนังสือคำร้องโดยผู้ถูกฟ้องจับตัวผู้ฟ้องคดีไปโบยรันด่าตี ตามมาตรา ๖^{๒๘}
- (๒) ฐานตีผู้อื่น ตามมาตรา ๙^{๒๙}
- (๓) ฐานละเมิดทำหนังสือฟ้องโดยฝ่ายหนึ่งจับอีกฝ่ายไปจองจำมัดผูกตีโบย ตามมาตรา ๑๔^{๓๐}

๒.๒.๑.๒.๓ พระไอยการลักษณโจร

บัญญัติลงโทษความผิดต่อร่างกายไว้ ๔ ฐาน คือ

- (๑) ฐานปล้นสดมภ์แทงเจ้าทรัพย์บาดเจ็บ และเก็บเอาทรัพย์ไป ตามมาตรา ๕๕^{๓๑}
- (๒) ฐานเป็นโจรตัดช่องย่องเบาฟันแทงเจ้าทรัพย์บาดเจ็บ และเก็บเอาทรัพย์ไป ตามมาตรา ๕๖^{๓๒}
- (๓) ฐานเอาหอกดาบแหลนหลาวหรือสิ่งอื่น แสหรือแทงเรือนผู้อื่น ถูกผู้อื่นในเรือนบาดเจ็บ ตามมาตรา ๘๙^{๓๓}
- (๔) ฐานวิวาทถูบถองตีต่อกัน เอาหอกดาบสังขวารูธฟันแทงผู้อื่นบาดเจ็บสาหัส ตามมาตรา ๙๗^{๓๔}

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓๑.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕๑.

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕๒.

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕๓.

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๑, ๓๒๒.

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๒.

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓๓, ๓๓๔.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓๖.

๒.๒.๑.๒.๔ พระโอยการลักษณวิวาทตีด่ากัน

บัญญัติลงโทษความผิดต่อร่างกายไว้ ๔ฐาน คือ

- (๑) ฐานวิวาทชกตีถูปถองตบปิดข่วน เอาถุงผ้าฟาดตีผู้อื่นหรือ
ผลักผู้อื่นให้กระทบกระเบื้องไม้หนามอิฐ ตามมาตรา ๒๓^{๓๕}
- (๒) ฐานวิวาทต่าตีกันและเอาสิ่งโสโครกทิ้งซัดหรือถมน้ำลายรด
ผู้อื่น ตามมาตรา ๒๕^{๓๖}
- (๓) ฐานวิวาทกันแล้วใช้ไฟจุด น้ำร้อนสาด เอาทองคำเงิน
ทองแดงสำริด ทองเหลือง ทองขาว สังกะสี ดีบุก ชันร้อน
หอก ดาบ มีดพร้า ขวาน สิว แผลนเหล็ก หลาวเหล็ก ฆมวก
ฟันแทงผู้อื่นหรือใช้ปืนยิง ผู้อื่นบาดเจ็บ ตามมาตรา ๒๘^{๓๗}
- (๔) ฐานวิวาทตีฟันแทงเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส คือ ทุ
ขาดทั้งสองข้าง ตาบอดทั้งสองข้าง ข้อมือหักทั้งสองข้าง
ข้อแขนหักทั้งสองข้าง แข้งขาหักทั้งสองข้าง ลิ้นด้วน และ
จมูกด้วน หรือไม่สาหัส คือ ช้ำนวมทั้งตัวลำบากปางตาย
หนังตาขาด จมูกแหว่ง และเสียโฉม ตามมาตรา ๓๐^{๓๘}

๒.๒.๑.๓ บทบัญญัติลงโทษความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย

บทมาตราที่บัญญัติกำหนดการกระทำอันเป็นความผิดและกำหนดโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายปะปนกัน ปรากฏในบทมาตราของพระโอยการ ๓ ลักษณะ ดังนี้

๒.๒.๑.๓.๑ พระโอยการอาญาหลวง

บัญญัติลงโทษความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายรวม

๒ ฐาน คือ

- (๑) ฐานฟันแทงกันตาย หรือทำร้ายกัน ตามมาตรา ๑๐^{๓๙}

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๘.

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๙.

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๐.

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๑.

^{๓๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗๗, ๓๗๘.

(๒) ฐานพาพวกไปจับไล่ตีฝ่าฟันแทงผู้ไปทำราชการตามที่
พระเจ้าอยู่หัวใช้ ถึงตายหรือบาดเจ็บ ตามมาตรา ๙๖^{๕๐}

๒.๒.๑.๓.๒ พระโอบการลักษณะโจร

บทบัญญัติลงโทษความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย

รวม ๑๐ ฐาน คือ

(๑) ฐานลักทรัพย์แล้วฟันแทงเจ้าทรัพย์บาดเจ็บ หรือตาย
ตามมาตรา ๖๑^{๕๑}

(๒) ฐานล่องลวงผู้อื่นไปฆาไปตีถึงบาดเจ็บหรือตาย
ตามมาตรา ๖๓^{๕๒}

(๓) ฐานลอบฟันแทงผู้อื่นบาดเจ็บ บาดเจ็บสาหัส หรือตาย
ตามมาตรา ๖๕^{๕๓}

(๔) ฐานใช้หอก ดาบ หรือศาสตราวุธอื่นไปฟันแทงผู้อื่นบาดเจ็บ
สาหัสหรือตาย ตามมาตรา ๖๙^{๕๔}

(๕) ฐานถือมีดพร้าหรือศาสตราวุธไปลักหมาก พลุ กลั้วย อ้อย
หรือเครื่องอัยมะณีในไร่นาสวนผู้อื่นในเวลากลางคืน และ
โยยตีฟันแทงเจ้า ของบาดเจ็บหรือตาย ตามมาตรา ๗๐^{๕๕}

(๖) ฐานล่องลวงลูกหลานผู้อื่นแก้เก็บเอาทรัพย์ แล้วฟันแทง
บาดเจ็บหรือตาย ตามมาตรา ๗๒^{๕๖}

(๗) ฐานเป็นโจรตัดพกลอบลักตีชิงทรัพย์ในทางบก ทางเรือ ฟัน
แทงเจ้าทรัพย์บาดเจ็บหรือตาย ตามมาตรา ๗๓^{๕๗}

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๒๑, ๔๒๒.

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๔.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๕.

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๕.

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๗.

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๗.

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๘.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๘.

- (๘) ฐานลอบทุบตีฟันแทงตบของผู้อื่น บาดเจ็บหรือตาย
ตามมาตรา ๘๘^{๔๘}
- (๙) ฐานทำร้ายเจ้าบ้านเจ้าเรือนซึ่งตนหลอกให้ออกมาบาดเจ็บ
หรือตาย ตามมาตรา ๙๐^{๔๙}
- (๑๐) ฐานปรักปรำว่าผู้อื่นลักทรัพย์ตน แล้วผูกมัดจำจองตีด่า
ฟันแทงถึงบาดเจ็บ หรือโบยตีฟันแทงถึงตาย ตามมาตรา ๑๔๐^{๕๐}

๒.๒.๑.๓.๓ พระไอยการลักษณะวิวาทตีต่อกัน

บทบัญญัติถึงโทษความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย

รวม ๕ ฐาน คือ

- (๑) ฐานวิวาทตีกันต่อกันโดยใช้อาวุธในตรอก ตลาดหรือถนน
เป็นเหตุให้ผู้อื่นบาดเจ็บหรือตาย ตามมาตรา ๗^{๕๑}
- (๒) ฐานชกตี ยิง ชัด ฟันแทงกันมีบาดเจ็บ และตายลงใน ๑๕ วัน
ถือเป็นความผิดต่อชีวิต แต่หากตายลงหลังจาก ๑๕ วัน
ถือเป็นความผิดต่อร่างกาย ตามมาตรา ๒๐^{๕๒}
- (๓) ฐานชกตีกันฟกช้ำ ดำ ช้ำ แดง uly ค่น หัก บอด
หรือตาย ตามมาตรา ๒๖^{๕๓}
- (๔) ฐานวิวาทตีกันจับเอาสันมีด สันพั่ว สันหอก สันดาบ หรือ
สิ่งอื่นพาดตีหึงชัดผู้อื่น จำผู้อื่นให้ตายด้วยชื่อคาโชตรวน หรือ
ผลักผู้อื่นให้กระทบหอกดาบมีดพั่ว ขวาน สิว แผลนเหล็ก
หลาวเหล็ก ฆมวก กัดถึงบาดเจ็บ ตามมาตรา ๒๗^{๕๔}
- (๕) ฐานวิวาทตีด่าฟันแทงสมณพราหมณ์ หรือบิดา มารดา ปู่ ย่า
ตา ยาย ของตน บาดเจ็บหรือตาย ตามมาตรา ๓๒^{๕๕}

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓๓.

^{๔๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓๔.

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๕๓.

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๓.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๗.

^{๕๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๙.

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๙, ๒๘๐.

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๒.

ดังนั้น ในบทพระโद्यการทั้งสี่ลักษณะของกฎหมายตราสามดวงนี้ จึงมิได้มีการบัญญัติจำแนกความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายออกจากกันโดยบัญญัติเป็นหมวดหมู่ อย่างชัดเจน หากแต่จะบัญญัติระคนปนกันไป โดยมุ่งพิจารณาจากลักษณะแห่งการกระทำและผลแห่งการกระทำของความผิดที่บัญญัติไว้แต่ละมาตรา

๒.๒.๒ หลักองค์ประกอบภายใน

การกระทำความผิดต่อชีวิตและต่อร่างกายในกฎหมายตราสามดวงดังปรากฏจากบทพระโद्यการทั้งสี่ลักษณะนี้ นอกจากจะประกอบด้วยองค์ประกอบส่วนการกระทำ ได้แก่ ตี ฟันแทง โขย ถูบถอง ตบ ฟาด บิด ช่วน ยิงและฆ่า ซึ่งเมื่อรวมกับองค์ประกอบส่วนของผู้กระทำความผิดและผู้ถูกกระทำ จะถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบภายนอก ซึ่งเป็นองค์ประกอบความผิดที่ปรากฏให้เห็นชัดแจ้ง แต่อย่างไรก็ตามยังมีองค์ประกอบที่ไม่ปรากฏชัดแจ้งเป็นรูปธรรมให้เห็น คือองค์ประกอบด้านจิตใจของผู้กระทำความผิด หรือที่เรียกว่า องค์ประกอบภายใน ซึ่งกฎหมายตราสามดวงมีองค์ประกอบภายในปรากฏอยู่ดังต่อไปนี้

๒.๒.๒.๑ เจตนา

ก่อนที่จะเริ่มกระทำความผิด ผู้กระทำย่อมต้องมีความคิดทบทวนในใจก่อน แล้วอาจไม่ตกลงใจหรือตกลงใจที่จะกระทำตามที่คิดนั้นก็ได้ ในชั้นคิดและตกลงใจนี้เป็นเพียงการกระทำภายในหรือเป็นเรื่องของจิตใจ ซึ่งถ้ายังไม่มีกรกระทำภายนอกแสดงออกมาแล้ว ก็ไม่มีผลอย่างใดในทางกฎหมาย แต่ถ้าความตกลงใจที่จะกระทำหรือเจตนาอันได้มีการกระทำออกมาภายนอกด้วยแล้ว เจตนาย่อมมีความสำคัญในทางกฎหมายแล้ว แต่ว่าการกระทำที่เป็นการแสดงเจตนาอันมีผลปรากฏออกมามากน้อยเพียงใด ดังนั้น ในการพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำความผิดจะต้องพิสูจน์จากการกระทำที่อ้างว่าเป็นความผิด^{๕๖} หรือที่เรียกว่า “หลักกรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา”นั่นเอง

จากการพิจารณาพระโद्यการอาญาหลวง พระโद्यการอาญาราช พระโद्यการลักษณโจร และพระโद्यการลักษณวิเวทตีต่อกัน จะพบว่าบทบัญญัติส่วนใหญ่ของบทพระโद्यการทั้งสี่ลักษณะที่เป็นความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายนั้น เป็นการกระทำความผิดโดยเจตนา ซึ่งบทมาตราที่ยกขึ้นกล่าวในหัวข้อการจำแนกความผิดอาญานั้น เป็นการกระทำความผิดโดยเจตนาทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้จากถ้อยคำในบทบัญญัตินั้น ๆ กล่าวคือ

^{๕๖} จิตติ ดิงศภทิพย์, กฎหมายอาญาภาค ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๙ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทกรุงสยามพรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๓๖), หน้า ๒๗๙, ๒๘๐.

(๑) บังอาจ

คำว่า “บังอาจ” ซึ่งปัจจุบันเขียนว่า “บังอาจ” ซึ่งพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ระบุว่า เป็นคำกริยา มีความหมายว่า “กล้าแสดงกล้าทำด้วยการจงใจหรืออีกเหิม โดยไม่ยำเกรงหรือไม่รู้จักสูงต่ำ, กล้าละเมิดกฎหมาย” อันหมายถึงกระทำโดยเจตนาตนเอง ปรากฏ อยู่ในบทพระไอยการเหล่านี้คือ

พระไอยการอาญาหลวง มาตรา ๑๐, ๘๑ และ ๙๖

พระไอยการอาญาราช มาตรา ๖ และ ๑๔

พระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกัน มาตรา ๔

(๒) คำที่เป็นกริยาแห่งการกระทำ

สำหรับคำที่เป็นกริยาแห่งการกระทำนี้ ได้แก่คำที่ใช้แสดงกริยาของผู้กระทำอัน ก่อให้เกิดการกระทำความผิดอาญานั้นเอง ได้แก่คำว่า “ตี, ฟันแทง, โปย, ถูบถอง, ตบ, ฟาด, บิด, ช่วน, ยิงและฆ่า” ซึ่งปรากฏกระจายอยู่ตามบทมาตราของบทพระไอยการทั้งสี่ลักษณะ คือ

พระไอยการอาญาหลวง มาตรา ๙, ๓๔, ๕๐ และ ๑๑๐

พระไอยการอาญาราช มาตรา ๙

พระไอยการลักษณโจร มาตรา ๕๔, ๕๕, ๕๖, ๕๗, ๖๑, ๖๓, ๖๕, ๖๖, ๖๘, ๖๙, ๗๐, ๗๒, ๗๓, ๘๘, ๙๐, ๙๗ และ ๑๔๐

พระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกัน มาตรา ๒๐ และ ๒๖

(๓) วิวาท

คำว่า “วิวาท” นี้พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ระบุว่า เป็นคำกริยา มีความหมายว่า “ทะเลาะ, โต้เถียงกัน” ซึ่งเป็นลักษณะการกระทำที่ต้องประกอบด้วยเจตนาที่จะกระทำการทะเลาะหรือโต้เถียง ซึ่งในแต่ละบทมาตราจะใช้ประกอบกับคำอันเป็นกริยาเช่นการกระทำคือ “ตี, ถูบ, ถอง, บิด, ช่วน, ฟาด, ชัด, ฟันแทง, ถีบ และตบ” อันแสดงให้เห็นถึงเจตนาในการกระทำ ความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย ชัดเจนขึ้น ดังปรากฏตาม

พระไอยการลักษณโจร มาตรา ๙๗

พระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกัน มาตรา ๔, ๗, ๒๓, ๒๕, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๐, ๓๑, ๓๒

๒.๒.๒.๒ ประมาท

ความประมาทนี้ถือเป็นเหตุให้บุคคลต้องรับผิดชอบในทางอาญาประการหนึ่ง เพราะเป็นการแสดงถึงจิตใจชั่วร้ายอย่างหนึ่งรองลงมาจากเจตนา ที่ถือว่าเป็นความชั่วร้ายของจิตใจอันควรต้องปราบปรามด้วยโทษอาญา เพราะกระทำโดยประมาทเป็นการกระทำโดยจิตใจของ

ผู้กระทำที่ไม่นำพาและเฉยเมยต่อผลร้ายที่จะพึงเกิดขึ้นได้จากการกระทำของเขานั้น การลงโทษทางอาญาอาจได้ผลเป็นการเตือนให้บุคคลระมัดระวังในการกระทำมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นความประมาทของจิตใจ จัดเข้าในสารสำคัญทางจิตใจอันเป็นองค์ประกอบความผิด^{๕๗} หรือที่เรียกว่า องค์ประกอบภายในนั่นเอง

จากการศึกษาบทพระไอยการอาญาหลวง พระไอยการอาญาราช พระไอยการลักษณโจร และพระไอยการลักษณวิอาทิตีต่างกัน ในส่วนของความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย จะพบว่ามิได้มีบทบัญญัติลงโทษผู้กระทำความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย อันเกิดจากความประมาทของผู้กระทำไว้เป็นหลักทั่วไป คงมีแต่บทเฉพาะที่บัญญัติลงโทษความผิดต่อชีวิตเพียงที่บัญญัติไว้เพียงหนึ่งมาตรา ที่บัญญัติลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดโดยประมาท ได้แก่ พระไอยการลักษณโจร มาตรา ๑๒๗ ซึ่งบัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง บ้านเมืองมิได้เกิดศึก จลาจลแลตนถือหอกดาบแหลนหลาวเปลือยไป เดินกลางถนนหนทางมีผู้มาถกต้องตาย ให้ไหมผู้ถือหอกดาบนั้นปลุกตัวผู้ตายทิวินเปน ^{สินไหม} ฟิน } กิ่ง ถ้ามีผู้ถือเครื่อง ^{ให้} สอย } ถือมีดพร้า ลิวขวานเดินมา และมี ผู้มาต้องตาย ให้ไหมยืนตัวผู้ตายเปน ๓ ส่วน ยกเสียสองส่วนเอาส่วน ๑ ให้แก่พี่น้องพ่อแม่ผู้ตายเปนเบี้ยทำบุญเผาผี”^{๕๘}

จากมาตรานี้จะเห็นว่า พฤติการณ์ที่ผู้กระทำความผิดถือหอก ดาบ แหลน หลาวเปลือย กล่าวคือถืออาวุธไม่มีปลอก อันมีลักษณะน่าจะเกิดอันตรายแก่ผู้อื่นโดยสภาพ ในขณะที่ไม่มีเหตุอันควรคือบ้านเมืองมิได้เกิดศึกสงครามหรือจลาจล ทั้งยังเดินไปตามถนนอันเป็นลักษณะของความประมาทปราศจากความระมัดระวังของผู้กระทำ ซึ่งหากมีผู้ได้รับอันตรายจากการกระทำดังกล่าวผู้กระทำย่อมต้องรับผิดชอบในผลร้ายที่เกิดขึ้น

๒.๒.๓. หลักพยายามกระทำความผิด

ถ้าผู้กระทำได้กระทำการตามเจตนาจนเกิดผลครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นองค์ความผิดไว้ การกระทำนั้นก็เลยชั้นพยายาม เกิดผลเป็นความผิดสำเร็จตามที่กฎหมายบัญญัติ การกระทำที่อยู่ในชั้นพยายามจึงต้องเป็นการกระทำที่ยังไม่บรรลุผลสำเร็จตามเจตนาครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นองค์ความผิดไว้^{๕๙}

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓๓๙ .

^{๕๘} มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์ตามฉบับหลวงตรา ๓ ดวง เล่ม ๒, หน้า ๓๔๗, ๓๔๘.

^{๕๙} จิตติ ติงศภทิพย์ กฎหมายอาญา ภาค ๑, หน้า ๓๑๗.

จากการพิจารณาบทพระไอยการอาญาหลวง พระไอยการอาญาราช พระไอยการลักษณะโจรและพระไอยการลักษณะวิวาทที่ต่างกัน ในส่วนของความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายแล้วไม่พบบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติลงโทษการพยายามกระทำความผิดไว้เป็นบทบัญญัติทั่วไป หากแต่ปรากฏเพียงที่เป็นบทบัญญัติเฉพาะในบทพระไอยการบางบทบางมาตรา ทั้งที่เป็นความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย อาจแบ่งได้ตามลักษณะของการพยายามกระทำความผิดเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) การลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด

การพยายามกระทำความผิดประเภทการลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด หมายถึง ไม่สามารถกระทำจนครบถ้วนตามที่ผู้กระทำประสงค์จะทำ^{๖๐} เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๖๖/๒๕๓๒ ความว่า “การที่จำเลยมาพูดขอซื้อปืนหรือจากผู้เสียหาย ขณะที่ผู้เสียหายเอื้อมมือจะหยิบปืนในตู้ จำเลยได้เข้าประชิดตัวและชักปืนลูกซองสั้นที่มีกระสุนปืนบรรจุอยู่ออกมาจ่อที่หน้าอกผู้เสียหาย พฤติการณ์ดังกล่าวถือว่าจำเลยมีเจตนาฆ่าผู้เสียหายและได้ลงมือกระทำความผิดแล้ว แต่เนื่องจากผู้เสียหายได้ปิดป้องเสียทันและแย่งปืนจากจำเลยได้ จำเลยจึงมิได้ลั่นไกปืน กรณีมิใช่เรื่องจำเลยยั้งยั้งเสียเอง ไม่กระทำการให้ตลอด แต่เป็นเรื่องกระทำไปไม่ตลอดตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘๐ จำเลยจึงมีความผิดฐานพยายามฆ่า ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๔๘ ประกอบมาตรา ๘๐”^{๖๑}

สำหรับบทบัญญัติลงโทษการพยายามกระทำความผิดประเภทลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอดนั้นปรากฏในบทพระไอยการทั้งสี่ลักษณะของกฎหมายตราสามดวง ดังจะเห็นได้จากข้อความที่บัญญัติไว้ในแต่ละมาตราดังนี้

พระไอยการอาญาหลวง

มาตรา ๙๖ บัญญัติว่า “...ถ้าแล้วจ่าฟันแทงหมีได้ฟันแทงนั้น...”^{๖๒}

พระไอยการลักษณะโจร

^{๖๐} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๓๑๗.

^{๖๑} ประดิษฐ์ เอกมณี ,บรรณาธิการ, สารบาญคำพิพากษาฎีกาประจำพุทธศักราช ๒๕๓๒ (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประชาชน จำกัด, ๒๕๓๗) ,หน้า ๑๙.

^{๖๒} มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง,ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์ตามฉบับหลวงตรา ๓ ดวง เล่ม ๒, หน้า ๔๒๒.

มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า “ มาตราหนึ่ง ผู้ใดลอบพันแทงฟุ้งซ่าน แลยังหมิ่นทำแก่ท่าน ๆ จับได้..”^{๖๓}

มาตรา ๙๐ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ถ้าจะทำร้ายแก่เจ้าบ้านเจ้าเรือน แลชดทึงให้เจ้าบ้าน เจ้าเรือนรู้ศึกออกมา แลมิทันท่าร้ายแก่เจ้าบ้านเจ้าเรือน แลเจ้าบ้านเจ้าเรือนจับได้...”^{๖๔}

พระไอยการลักษณะวิวาทตีต่อกัน

มาตรา ๓๑ ส่วนท้ายบัญญัติว่า “...ถ้าเงือดเงื่อจะชกจะตีจะ ถอง } จฟันจแทงท่านใช้...”^{๖๕}

มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “...จต่าจตีพันแทงท่านแลไปยังมิได้ต่าตีพันแทงท่าน...”^{๖๖}

ลักษณะของการกระทำข้างต้นถือเป็นการที่ผู้กระทำความผิดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด อันเป็นการพยายามกระทำความผิดประเภทหนึ่ง

(๒) การกระทำความผิดไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล

การพยายามกระทำความผิดประเภทการทำความผิดไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผลหมายถึง ความผิดไม่สำเร็จทั้งที่ได้กระทำตลอดไม่มีอะไรที่จะกระทำอีกแล้ว แต่การกระทำไม่บรรลุผลดังที่ตั้งใจ^{๖๗} เช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๒๑ / ๒๕๓๓ ความว่า “ จำเลยที่ ๑ ยิงต่อสู้กับพวกของจำเลยที่ ๒ เข้าไปในร้านอาหารที่เกิดเหตุ ซึ่งมีจำเลยที่ ๒ กับพวกและบุคคลอื่นอีกหลายคน ย่อมเห็นผลของการกระทำว่ากระสุนปืนอาจถูกจำเลยที่ ๒ กับพวก และบุคคลอื่นในร้านอาหาร ดังกล่าว ถึงแก่ความตายได้ เมื่อกระสุนปืนไม่ถูกจำเลยที่ ๒ กับพวก จำเลยที่ ๑ จึงมีความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่น”^{๖๘}

การพยายามกระทำความผิดประเภทนี้ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงในส่วนของพระไอยการลักษณะวิวาทตีต่อกัน มาตรา ๓๑ ส่วนแรก บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง วิวาทชกตีพันแทง ถองถีบตบท่านฎุกให้ไหมโดยศักดิ์มือศักดิ์ไม้ศักดิ์เหล็ก ถ้าชกตีพันแทงถองถีบตบท่านผิดก็ตี แล่นหนีรอดก็ตี มีผู้ชิงได้ก็ตี ให้ไหมโดยชกตีพันแทงถองถีบตามถูกตามพระราชกฤษฎีกาเดิมแล้วทำ ๔ ส่วนยกเสียส่วน ๑ เอา ๓ ส่วน...”^{๖๙}

^{๖๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๕.

^{๖๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓๔ .

^{๖๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๑,๒๘๒.

^{๖๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๖.

^{๖๗} จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค ๑ , หน้า ๓๑๘.

^{๖๘} ประดิษฐ์ เอกมณี,บรรณาธิการ, สารบาญคำพิพากษาศาลฎีกาประจำพุทธศักราช ๒๕๓๓, (กรุงเทพมหานคร:บริษัท ศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด,ม.ป.ป.),หน้า ๑๗.

^{๖๙} มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง,ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์ตามฉบับหลวงตรา ๓ ดวง เล่ม ๒, หน้า ๒๘๑.

จากบทมาตรานี้จะพบว่า “ชกตีพื้นแทงทองถีบตบท่านผิดก็ตี แล่นหนีได้ก็ตี มีผู้ซึ่งได้ก็ตี” อันถือเป็นการพยายามกระทำความผิดประเภทกระทำความผิดไปโดยตลอดแล้วแต่ไม่บรรลุผลนั่นเอง

นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติ พระไอยการอาญาราช มาตรา ๗ ซึ่งบัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ผู้ใดบังอาจสามหาว่าซึ่งเคียดจะฟันจะแทงจะตีท่าน แลจะฟันแทงท่านนั้นหนีได้ ชัดใจตนไปฟันกล้วยฟันอ้อยแลผลพฤกษ แลฟันรั้วเรือนหลายเรือน เอาไม้ค้อนก้อนดินทิ้งขว้างทุ่มซัดเรือนท่าน ท่านว่าผู้นั้นคือคนร้าย ให้ไหม้โดยทำแก่ท่านเปนสินไหม้กึ่งเปนพินัยกึ่ง แล้วให้ไหม้เปนข้อเลมิดลาหนึ่งโดยยศถาศักดิ์เปนพินัยหลวง เพราะว่าท่านหนีให้มีคนร้ายในแผ่นดินของพระเจ้าอยู่หัว”^{๙๐}

ซึ่งหากพิจารณาจะพบว่า การที่ผู้ใดบังอาจจะฟันแทงท่านและฟันแทงท่านหนีได้ ซึ่งน่าจะเป็นการลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแต่ไม่บรรลุผล ผู้ลงมือกระทำอาจเกิดความเจ็บใจที่ไม่อาจกระทำให้สมหวังที่ตนมุ่งกระทำ เกิดชัดใจไปฟันต้นกล้วย ต้นอ้อย หรือต้นไม้อื่น หรือฟันรั้วเรือน เอาไม้ค้อนก้อนดินทิ้งขว้างทุ่มซัดเรือนท่าน มีผิดเป็นสินไหม้พินัยกึ่ง^{๙๑}

๒.๒.๔ หลักผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด

ในความผิดที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละราย อาจมีผู้กระทำความผิดหลายคน โดยบุคคลอื่นนั้นอาจมีส่วนร่วมโดยเป็นผู้เข้าร่วมกระทำความผิดกับผู้กระทำผิดนั้น เป็นผู้ก่อให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิด หรือเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิด ซึ่งในกฎหมายตราสามดวงมิได้มีบทบัญญัติลงโทษผู้กระทำความผิดเหล่านี้ไว้เป็นบททั่วไป ซึ่งในส่วนของความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายนั้น ก็ได้มีบทบัญญัติทั่วไปสำหรับลงโทษผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดไว้เช่นเดียวกัน

สำหรับบทพระไอยการอาญาหลวง พระไอยการอาญาราช พระไอยการลักษณโจร และพระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกันนั้น ได้มีบทมาตราบัญญัติลงโทษผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดไว้ ซึ่งสามารถจำแนกบุคคลผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนี้ได้เป็น ๓ ประเภท คือ

^{๙๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕๑.

^{๙๑} กำธร กำประเสริฐ, คำอธิบายประวัติศาสตร์กฎหมาย(กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๑), หน้า ๑๐๑.

(๑) ตัวการ

คำว่า “ตัวการ” นี้ปรากฏขึ้นเป็นคำที่ใช้เรียกผู้ร่วมกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดใดเกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ผู้ที่ได้ร่วมกระทำผิดด้วยกันนั้นเป็นตัวการ ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

บทพระไอยการซึ่งมีลักษณะทางอาญาทั้งสี่บางมาตราได้บัญญัติถึงโทษบุคคลที่มีลักษณะเป็นตัวการไว้ แต่มิได้บัญญัติเรียกไว้โดยตรง หากแต่มีลักษณะเช่นเดียวกับมาตรา ๘๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันกระทำผิด ได้แก่

พระไอยการอาญาหลวง มาตรา ๘๖ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง พระเจ้าอยู่หัวใช้ไปทำการสิ่งใด ๆ ก็ดีแลมีผู้บังอาจพาเอาเพื่อนฝูงพวกพ้องพี่น้องไปขับไล่ตีฆ่าฟัน...”^{๗๒}

พระไอยการลักษณโจร

มาตรา ๕๗ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง โจร } แลโจรประการใด ๆ ก็ดี มีพวกเพื่อนไปลักทรัพย์สิ่งของ...”^{๗๓}

มาตรา ๖๓ บัญญัติว่า “...ถ้ามีเพื่อนไปด้วยแลเพื่อนนั้นได้ฟันแทงด้วย...”^{๗๔}

มาตรา ๖๖ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ผู้มีบันดาศักดิ หาบันดาศักดิหมีได้มีคดีสิ่งใด ให้ร้องฟ้องว่ากล่าวตามกระทรวง ถ้าผู้ใดหมีได้ทำตาม ทะนงองอาจคุมพวกพ้องไปถึงบ้านท่าน ก็ดี...”^{๗๕}

(๒) ผู้ใช้

คำว่า “ผู้ใช้” นี้ มีปรากฏอยู่ในกฎหมายตราสามดวงทั้งในส่วนที่เป็นความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายโดยเรียกว่า “ผู้ใช้” ดังปรากฏตามพระไอยการลักษณโจร

มาตรา ๕๘ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ถ้าผู้ใดวานใช้ผู้อื่นให้เอาหอกดาบศาสตราวุธ ให้ฆ่าฟันแทงท่าน ถ้าแลฟันแทงท่านมีบาดเจ็บ ท่านให้เอาผู้ใช้จางวานแลผู้ทำนั้นจำค่าไว้...”^{๗๖}

^{๗๒}มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์ตามฉบับหลวงตรา ๓ ดวง เล่ม ๒, หน้า ๔๒๑.

^{๗๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๒.

^{๗๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๕.

^{๗๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๖.

^{๗๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๒.

มาตรา ๗๑ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ^{หญิง} } กิติ ให้นำคนเอาหอกดาบศาสตราวุธไปพัน
ชาย }
แทงท่านตาย ให้ผู้ฆ่าผู้ใช้นั้นให้ตกไปตามกัน ...”^{๗๗}

เมื่อนำมาพิจารณาเทียบกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘๔ วรรคแรกซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิดไม่ว่าด้วยการใช้ บังคับ ชูเชิฏฐ์ จ้าง วานหรือยุยงส่งเสริม หรือด้วยวิธีอื่นใด ผู้นั้นเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด” จะพบว่า ผู้ใช้ตามพระไอยการลักษณะโจร มาตรา ๕๘ และมาตรา ๗๑ มีลักษณะเป็นผู้ใช้โดยการใช้และจ้างวาน จากการพิจารณาถึงลักษณะการใช้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘๔ วรรคแรก จะพบว่ามียุทธพระไอยการที่บัญญัติลงโทษผู้ให้ไว้ อีก คือ

พระไอยการอาญาอาษา มาตรา ๑๘ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ผู้ใดปองร้ายท่านทำท่านหนีได้ จ้างคนอื่นให้ไปทำร้ายท่านด้วยประการสิ่งใด ๆ กิติ ...”^{๗๘}

พระไอยการลักษณะวิวาทตีต่อกัน มาตรา ๑๒ บัญญัติลงโทษผู้ให้โดยการยุไว้โดยเฉพาะว่า “มาตราหนึ่ง ผู้ใดยุให้แตกตีกันตีสะแตกคางหัก ^{แขน} } หักกิติ ....”^{๗๙}
^{เท้า} }
^{มือ} }

(๓) ผู้สนับสนุน

ผู้สนับสนุนถือเป็นผู้ร่วมในการกระทำความผิด ซึ่งคำว่า “ผู้สนับสนุนนี้” ปรากฏตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๘๖ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิด ก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมีได้รู้ถึงการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น” ซึ่งกฎหมายตราสามดวงได้มีบทบัญญัติลงโทษผู้สนับสนุนในความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายไว้ ได้แก่

พระไอยการลักษณะโจร

มาตรา ๖๒ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ถ้าผู้ใดรู้ว่าเปนโจรหลาย ^{ครั้ง} } แล้ว และมีผู้ให้โจร
ครา }
ยืมเครื่องศาสตราวุธ แลโจรนั้นไปพันแทงท่านตาย เมื่อพิจารณาเปนสัจว่าให้ยืมจริง ท่านว่าผู้ให้
ยืมนั้นให้กำลังแก่โจร ถ้าตายให้หมผู้ให้ยืมเปนสามค่า สวรรโจรนั้นให้ฆ่าเสีย”^{๘๐}

^{๗๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๗.

^{๗๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕๔.

^{๗๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๕.

^{๘๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๔, ๓๒๕.

คำว่า “ผู้ให้ยืม” ตามมาตรานี้ เมื่อเทียบเคียงกับพฤติการณ์ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๕๑ / ๒๕๓๑ ที่ว่า “จำเลยที่ ๒ ให้รถจักรยานยนต์และปิ่นแก็งจำเลยที่ ๑ ไปใช้ยืม ศ. ดังนี้จำเลยที่ ๒ มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนจำเลยที่ ๑ ในความผิดฐานพยายามฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน”^{๔๑} และคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔๔๔ / ๒๕๓๑ ที่ว่า “ส. ชกหน้าผู้เสียหาย ๑ ที่ ผู้เสียหายล้มลงแล้วลุก ขึ้นยืนในระหว่างนั้นจำเลยส่งปืนสั้นให้แก่ ส. ส. ใช้ปืนกระบอกนั้นยิงผู้เสียหาย ๑ นัด กระสุนปืนนั้น ถูกแขนขวาเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่กาย แม้จำเลยจะอยู่ด้วยในที่ที่เกิดเหตุก็ตามแต่ไม่ปรากฏว่าจำเลยได้ร้องบอกหรือสั่งให้ ส. ยิงผู้เสียหายหรือมีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือกับการกระทำ ของ ส. แต่อย่างใด การที่ ส. จะยิงผู้เสียหายหรือไม่อยู่ที่การตัดสินใจของ ส. เอง การกระทำของ จำเลย เป็นการช่วยเหลือให้ความสะดวกแก่ ส. ในการกระทำความผิดฐานพยายามฆ่าผู้เสียหาย จำเลยจึงเป็นผู้สนับสนุนการกระทำผิด”^{๔๒} เห็นว่าผู้ให้ยืมตามมาตรา ๖๒ นี้ อาศัยเพียงความรู้ถึง เหตุที่จะเกิดขึ้นจากการให้ยืมเครื่องสาตราอาวุธ แก่ผู้กระทำความผิด และผู้กระทำความผิดได้ กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด อันมีลักษณะเช่นเดียวกับการให้ปิ่น อันเป็นอาวุธ ประเภทหนึ่งตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๔๕๑/๒๕๓๑ และการส่งปิ่นอันเป็นอาวุธประเภทหนึ่งตาม คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๔๔๔/๒๕๓๑ และต่อมาได้มีความผิดอาญาเกิดขึ้นจากการใช้อาวุธดังกล่าว ดังนั้น “ผู้ให้ยืม” ตามมาตรานี้จึงหมายถึง “ผู้สนับสนุน” นั่นเอง

พระไอยการลักษณะวิเวทตีด่ากัน

มาตรา ๘ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ถ้าผู้ใดวิเวท ต่ำ } พันแทงกันแลสมักมักพวกญาติ
พี่น้องร้องว่าให้ ต่ำ } ท่าน ๆ ว่า ผู้นั้นยุความให้เหมือดจพวกกึ่งต้นเหตุ”^{๔๓}
ชกตี }
พันแทง }

คำว่า “ผู้ยุความ” ตามมาตรานี้ เมื่อเทียบเคียงกับพฤติการณ์ตามคำพิพากษาฎีกา ที่ ๓๘๒ / ๒๕๑๒ ที่ว่า “จำเลยที่ ๑ ทะเลาะกับผู้ตายอยู่ริมรั้ว จำเลยที่ ๒ ถือมีดพร้าวิ่งลงจากบ้านพร้อมกัน ร้องว่าพันให้ตายๆ การแสดงออกด้วยกิริยาและคำพูดของจำเลยที่ ๒ ส่อแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๒ มีเจตนาจะฆ่าผู้ตาย ฉะนั้นเมื่อจำเลยที่ ๑ คว้ามมีดพร้าจากมือจำเลยที่ ๒ แหวกรั้วเข้าไปพันผู้ ตายถึงแก่ความตาย จึงเป็นการกระทำที่สมเจตนาของจำเลย ที่ ๒ เมื่อจำเลยที่ ๑ พันผู้ตายแล้วได้ โยนมีดพร้าข้ามรั้วมาให้จำเลยที่ ๒ จำเลยที่ ๒ ก็เป็นผู้พกมีดพร้าวิ่งหนีไป การกระทำของจำเลยที่

^{๔๑} สุชาติ สุขสมิตร,บรรณานิการ,สารบาญคำพิพากษาฎีกาประจำพุทธศักราช ๒๕๓๑, (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครพิมพ์,๒๕๓๓) หน้า ๕๖.

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน,หน้า ๕๘.

^{๔๓} มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง,ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์ตามฉบับหลวงตรา ๓ ดวง , เล่ม ๒ , หน้า ๒๗๓.

๒ ดังกล่าวแล้ว จึงถือได้ว่าเป็นการร่วมมือกับจำเลยที่ ๑ ฆ่าผู้ตาย จำเลยที่ ๒ จึงมีความผิดฐานเป็นตัวการร่วมกับจำเลยที่ ๑ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓

จำเลยที่ ๓ ได้วิ่งมาและพุดยุงให้จำเลยที่ ๑ ฟันผู้ตายให้ตาย หลังจากจำเลยที่ ๑ ลงมือทำร้ายผู้ตายได้ ๑ แผล จึงเห็นได้ว่า จำเลยที่ ๓ มิได้เป็นผู้ก่อให้จำเลยที่ ๑ กระทำผิด เพราะจำเลยที่ ๑ ได้เริ่มลงมือกระทำผิดไปแล้วคำยุงของจำเลยที่ ๓ จึงเป็นเพียงสนับสนุนเร้าใจให้จำเลยที่ ๑ มุ่งกระทำร้ายต่อผู้ตายให้ถึงตายหนักยิ่งขึ้นเท่านั้น การกระทำของจำเลยที่ ๓ จึงฟังได้เพียงเป็นการสนับสนุนให้จำเลยที่ ๑ กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖^{๘๔}

เห็นว่าพฤติการณ์ตามมาตรา ๘ ที่สมัครพักพวกญาติพี่น้องร้องว่าให้ด่า ให้ชกตี ให้ฟันแทง บุคคลอีกฝ่ายที่เข้าวิวาทนั้นเกิดขึ้นหลังจากที่มีผู้วิวาททั้งสองฝ่ายมีการวิวาทด่า วิวาทตี วิวาทฟันแทงกันมาก่อน อันเป็นลักษณะเช่นเดียวกับที่เนื้อความตามย่อหน้าที่สองของคำพิพากษาฎีกาที่ว่าจำเลยที่ ๑ ได้เริ่มลงมือกระทำผิดไปแล้ว คำยุงของจำเลยที่ ๓ จึงเป็นเพียงการสนับสนุน ดังนั้น ผู้ยุความตามมาตรานี้จึงหมายถึง ผู้สนับสนุนนั่นเอง

๒.๒.๕ โทษ

๒.๒.๕.๑ ประเภทของโทษ

ประเภทของโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตราสามดวง ดังที่ปรากฏตามพระไอยการอาญาหลวง พระไอยการอาญาราช พระไอยการลักษณโจร และพระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกันนั้น หากพิจารณาบทบัญญัติแต่ละมาตราจะพบว่า มีทั้งบทมาตราที่กำหนดบทลงโทษไว้เหมือนกัน และแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ดี สามารถจัดแบ่งประเภทของโทษโดยการจัดหมวดหมู่ประเภทของโทษตามบทพระไอยการทั้งสี่ลักษณะได้ ดังนี้

พระไอยการอาญาหลวง

จำแนกประเภทของโทษไว้ ๙ สถาน คือ

(๑) ฆ่า (ฟันคอ)

(๒) วิวาทชก

^{๘๔} ประภาศน์ อวยชัย, บรรณารักษ์, สารบาญคำพิพากษาฎีกาประจำพุทธศักราช ๒๕๑๒

- (๓) ตัดตีน ตัดมือ
- (๔) ทวนด้วยลวดหนัง หรือไม้หวาย
- (๕) จำตรูไว้
- (๖) ปรับไหม
- (๗) เอาตัวลงหญ้าข้าง
- (๘) เอาตัวลงเป็นไฟร
- (๙) ประจาน

พระไอยการอาญาราช

กำหนดประเภทของโทษไว้เพียง ๑ สถาน คือปรับไหม

พระไอยการลักษณะโจร

จำแนกประเภทของโทษไว้ ๘ สถาน คือ

- (๑) ช่า (พินคอก)
- (๒) วิปราชบาท
- (๓) ตัดตีน ตัดมือ ตัดหู
- (๔) ทวนด้วยลวดหนัง
- (๕) จำคุก
- (๖) ปรับไหม
- (๗) เอาตัวลงหญ้าข้าง
- (๘) ขึ้นขาหย่างประจาน

พระไอยการลักษณะวิวาทตีต่อกัน

จำแนกประเภทของโทษไว้ ๙ สถาน คือ

- (๑) ช่า (พินคอก)
- (๒) ทำแพลอยมัน
- (๓) ตัดนิ้วมือ
- (๔) ปอกเล็บมือ
- (๕) จำไว้ (จำคุก)
- (๖) ทวนด้วยลวดหนัง เชียร
- (๗) ขึ้นขาหย่างประจาน
- (๘) ทเวนบก ๓ วัน ทเวนเรือ ๓ วัน

(๙) ลักอกว่าตีพ่อตีแม่

สำหรับสถานโทษตามบทพระไอยการทั้งสี่ลักษณะนี้ มีโทษบางสถานซึ่งควรอธิบายไว้ คือ^{๔๕}

ริบราชบาต หรือริบราชบาทว์ หมายถึง ริบทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดเป็นของหลวง จำตรูไว้ หมายถึง คุมขังในห้องขังมืด ส่วนมากเป็นได้ฤๅนเรือนของตระลาการ กำหนดเวลาในการจำตรูนั้นสั้นกว่ากำหนดเวลาจำคุก การจำตรูอย่างมามีกำหนดเพียง ๓ เดือน ทวน หมายถึง เขียนหลังด้วยหวาย หรือเชือกหนัง

ปรับไหม หมายถึง การบังคับเอาเงินจากผู้กระทำผิด มีหลายระดับ เช่น จัตุรคุณ ตริคุณ ทวีคุณ ลาหนึ่ง เป็นต้น สำหรับศักดิ์มือ ศักดิ์ไม้ ศักดิ์เหล็ก คือถือเสมือนทำร้ายด้วยมือไม้ หรือเหล็ก ตามลำดับ

เอาตัวลงหญ้าช้าง หมายถึง ปลดข้าราชการลงเป็นคนเลี้ยงช้างหลวง สมัยนั้นกองทัพช้างมีความสำคัญมาก ช้างเหล่านี้กินจุและดุ คนเลี้ยงจึงต้องทำการหนักในการหาอาหารตราครุฑให้ช้างเพื่อเลี้ยงดูในช้างแข็งแรง เก่งกาจ คนเลี้ยงต้องตราครุฑและเสียงอันตราย จึงไม่มีใครมีใครสมควรเลี้ยงเป็นเหตุให้ต้องตกเป็นหน้าที่ของผู้ต้องโทษ

ส่วนทำพลอยมัน น่าจะหมายถึงการเนรเทศนั่นเอง

จากประเภทของโทษที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าโทษเหล่านี้บางสถานมีลักษณะเป็นการลงโทษที่รุนแรงอันเป็นเหตุให้ชาวต่างชาติอ้างได้ว่ากฎหมายไทยในสมัยนั้นป่าเถื่อน จนทำให้ประเทศไทยต้องสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตในที่สุด เช่น โทษตัดมือ ตัดตีน ตัดนิ้ว ตัดหู ปอกเล็บมือ เป็นต้น

๒.๒.๕.๒ เหตุยกเว้นความผิดและเหตุยกเว้นโทษ

เหตุยกเว้นความผิด หมายถึง เหตุที่ทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด

เหตุยกเว้นโทษ หมายถึง เหตุที่กฎหมายบัญญัติ โดยชัดแจ้งว่า หากบุคคลใดกระทำการอันกฎหมายบัญญัติไว้ แม้จะเป็นความผิดอาญา แต่บุคคลนั้นไม่ต้องรับโทษ

กฎหมายตราสามดวงได้บัญญัติเหตุยกเว้นโทษไว้ โดยมีได้บัญญัติเหตุยกเว้นความผิดแต่อย่างใด ซึ่งวิธีการบัญญัติเหตุยกเว้นโทษนี้มีการบัญญัติไว้เป็นบทเฉพาะสำหรับ ยกเว้นโทษในความผิดบางฐาน โดยมีทั้งที่เป็นเหตุยกเว้นโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายปะปนกัน ได้แก่

^{๔๕} พระวรภักดีพิบูลย์ (ม.ล. นภา ชุมสาย) , ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, หน้า ๑๐๒,

(๑) ป้องกัน

ปรากฏตามบทพระไอยการลักษณะโจร มาตรา ๗ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง เพชดาเจ้าเมืองบันดาไปเอาโจร... ถ้าโจรนั้นต้อรบผู้ไปเอา แลผู้ไปเอาพันทางโจรนั้นตาย ท่านว่าหาโทษแก่ผู้พันทางมิได้ ...”^{๘๖}

และมาตรา ๖๔ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ผู้ร้ายนั้นไปฆ่าพันท่าน แลเขาต่อฆ่าพันทางผู้ร้ายนั้นตายก็ดี บาดเจ็บก็ดี ท่านให้มีโทษแก่ผู้ฆ่าพันนั้นเลย ...”^{๘๗}

(๒) ความอ่อนอายุและความสูงอายุ

ปรากฏตามพระไอยการลักษณะวิวาทคดีต่างกัน

มาตรา ๑๐ วรรคสอง บัญญัติว่า “อนึ่งเด็ก ๗ เข้าเฝ้า ๗๐ เป็นคนหลงไหลไป ^{ต้า} } ท่านฯ }
มิให้ปรับไหมมีโทษ แต่ให้นายบ้านนายเมืองช่วยว่ากล่าวให้สมักสมาผู้เจนนั้นโดยควร”^{๘๘}

(๓) ความวิกลจริต

สำหรับคนวิกลจริต หรือคนบ้านี้ กฎหมายบัญญัติยกเว้นโทษไว้ปรากฏตามพระไอยการลักษณะวิวาทคดีต่างกัน มาตรา ๑๕ ซึ่งบัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง คนบ้าเข้าบ้านท่านตีพันทางคนดีตาย จะไหมบ้ำใช้ท่านว่ามีชอบ... ถ้ามันตีมีบาทเจ็บใช้ หาโทษมิได้ ถ้าเป็นที่ไร่นาป่าดงพงแขมเป็นที่อยู่แห่งคนผู้สูงอายุศรม์และคนพิกลจริตบ้ำใบ้ ผู้ใดเข้าไปในที่มันอยู่มันพันทางมีบาทเจ็บแลตายก็ดี ถ้าพบปะมันกลางถนนหนทางมิได้หลีกแลมันพันทางบาทเจ็บถึงตายก็ดี จะเอาโทษแก่มันมิได้เลย ...”^{๘๙}

(๔) ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง

ปรากฏตามพระไอยการลักษณะโจร มาตรา ๙๕ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง คนดีคบกันกินเล่าเมามายหมึ้อจัก ^{ผิด} } เข้า ^{รู้} } ท่านผิดเวลา ท่านหมึ้อว่าคนร้ายคนดี
^{ชอบ} } ^{บ้าน} } ท่านไล่พันทางต้อบาทเจ็บก็ดีถึงตายก็ดี ท่านว่าเปนกำมของมันเอง ท่านให้มีโทษแก่ผู้พันทางนั้นเลย ...”^{๙๐}

^{๘๖} มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ จุดศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์ตามฉบับหลวงตรา ๓ ดวง เล่ม ๒, หน้า ๒๙๘, ๒๙๙.

^{๘๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๕.

^{๘๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๔.

^{๘๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๕, ๒๗๖.

^{๙๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓๕, ๓๓๖.

(๕) ความสัมพันธ์ในครอบครัว

ปรากฏตามพระไอยการลักษณะวิวาทคดีต่างกัน มาตรา ๕ บัญญัติเหตุยกเว้นโทษสำหรับความผิดเฉพาะคดีที่ได้กระทำระหว่างบุคคลในครอบครัวแต่จะต้องมิได้รับอันตรายสาหัสหรือตายนี้ สามารถแบ่งบุคคลได้เป็น ๔ ประเภท คือ^{๙๑}

- (๑) ระหว่างพ่อตา แม่ยาย พ่อผัว แม่ผัว กับลูกเขย ลูกสะใภ้
- (๒) ระหว่าง เมียหลวง กับเมียน้อย
- (๓) ระหว่างปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา และหลาน
- (๔) ระหว่างพี่เมีย และน้องเขย

แต่เหตุยกเว้นโทษนี้ไม่ครอบคลุมถึงความผิดที่ได้กระทำลงระหว่างบิดา มารดา กับบุตร และระหว่างสามีกับภรรยา

ซึ่งกฎหมายบัญญัติทางออกเพื่อสมานความสัมพันธ์และรักษาสถาบันครอบครัวโดยให้ตบแต่งข้าวตอกดอกไม้ธูปเทียน เครื่องนุ่งห่ม สุรา เบ็ด ไก่ ไปให้ผู้ถูกกระทำเพื่อทำขวัญกันอันเป็นการขอโทษในตัว

๒.๒.๕.๓ ผู้รับโทษ

ผู้รับโทษจากการกระทำความผิดต่อชีวิตและต่อร่างกายได้แก่

(๑) ผู้กระทำความผิด

(๒) ญาติ หมายถึง บิดา มารดา ภรรยา บุตร รวมถึงพี่น้อง ดังปรากฏตามพระไอยการลักษณะโจร มาตรา ๓๗ ซึ่ง บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง โจรปล้นเรือนแลฆ่าเจ้าเรือนตายเอาสิ่งของไปก็ดี ถ้าโจรนั้นหนีรอดตั้งแต่ลูกเมียพ่อแม่พี่น้องซึ่งอยู่ใกล้แก่โจรนั้น ท่านให้เอามาจำไว้กว่าจะได้ตัวโจรนั้น แลให้ฟังพิเคราะห์ดู ถ้าพี่น้องโจรอยู่ไกล

บ้าน	}	กันกับโจร ท่านให้กรรฎา
เมือง		

 เพราะว่าเขามีรู้ตั้งนี้”^{๙๒}

จะเห็นได้ว่า กฎหมายสามดวงไม่เพียงบัญญัติบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดแล้ว แต่บัญญัติครอบคลุมถึงญาติของผู้กระทำความผิดให้ต้องรับโทษด้วย แม้จะมีได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้นก็ตาม

^{๙๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๒, ๒๗๓.

^{๙๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑๓.

๒.๒.๖ การแบ่งแยกความรับผิดชอบทางแพ่งจากความผิดอาญา

“ความผิดรับผิดทางแพ่ง” ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หมายถึง การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ต้องเสียหายจากการกระทำผิดกรณี ได้รับอันตรายแก่ร่างกาย หรือ แก่ญาติในกรณีได้รับอันตรายถึงชีวิต ส่วน “ความผิดอาญา” หมายถึง การลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาหากความผิดนั้นได้กระทำลงต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลอื่น หรือตนเองตามที่กฎหมายบัญญัติโทษที่จะลงโทษไว้

เมื่อพิจารณากฎหมายตราสามดวงที่บัญญัติลงโทษความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อ ร่างกาย จะพบว่า มีโทษ “ไหม” หมายถึงปรับซึ่งพระไอยการกรมศักดิ์กำหนดตามค่าตัวคนสำหรับชดใช้ค่าเสียหาย โดยไหมนี้จะแบ่งเป็นสองส่วน คือ สินไหมและพินัย เมื่อพิจารณาพบว่า คำว่า “สินไหม” หรือ “สินไหม” นี้ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ในนิยามว่า “ค่าปรับผู้แพ้คดีให้แก่ผู้ชนะคดี” ถือได้ว่าสินไหมนี้ เป็นค่าเสียหาย เพื่อชดใช้สำหรับความรับผิดชอบทางแพ่ง

คำว่า “พินัย” หรือ “พินัย” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้นิยามไว้ว่า “เงินปรับเป็นภาคหลวง” อันเป็นเงินค่าปรับตามที่กฎหมายกำหนดเรียกเก็บเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดอาญา

สำหรับบทบัญญัติความรับผิดชอบทางแพ่งและความผิดอาญาปะปนกันนั้นปรากฏตามบทพระไอยการของกฎหมายตราสามดวง ดังนี้

พระไอยการอาญาราษ

มาตรา ๖ บัญญัติว่า “...ให้ไหมทวิคูณเปนสินไหมกึ่งเปนพินัยกึ่ง”^{๙๓}

มาตรา ๗ บัญญัติว่า “...ให้ไหมโดยทำแก่ท่านเปนสินไหมกึ่งเปนพินัยกึ่ง...”^{๙๔}

พระไอยการลักษณโจร

มาตรา ๑๒๗ บัญญัติว่า “...ให้ไหมผู้ถือหอกดาบนั้นปลุกตัวผู้ตายเปน } สินไหม
พินัย กึ่ง...”^{๙๕}

พระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกัน มาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๙ อีกด้วย

นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติตามพระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกัน

มาตรา ๑๐ วรรคแรก บัญญัติความตอนหนึ่งว่า “...ถ้าเด็กผู้ตีใหญ่ใช้ให้ทำวันเสียค่าน้ำมันให้แก่มันผู้น้อย”^{๙๖}

^{๙๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕๑.

^{๙๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕๑.

^{๙๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๔๘.

^{๙๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๔.

มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง เดก ๗ ขวบเหล้นด้วยกันผลักใส่กันตก
 ใช้ ให้ พ่อ แม่ } แห่งเด็กผู้ผลักนั้นปลุกตัวลูกท่าน ถ้ามีถึงตายบาทเจ็บข้าหักค่นบอดใช้ ให้ช่วย
 เสียค่าน้ำมัน โดยควรแก่บาทเจ็บ ท่านมิให้ใหม่โดยบันดาศักติ เพราะต่างคนต่างน้อยมิรู้ถ้อยความ
 เสมอใจบ้า”^{๑๗}

เรือน
 ศาลา
 ต้นไม้
 รั้ว
 น้ำ

ตาย

เมื่อพิจารณาจากทั้งสองมาตราจะพบว่า กฎหมายบัญญัติให้ฝ่ายบิดามารดาของเด็กผู้
 กระทำ ชดใช้ค่าน้ำมันเป็นค่าทำขวัญให้แก่ผู้ถูกทำร้ายซึ่งมาตรา ๑๑ ยังกำหนดให้ปลุกตัวหรือใช้
 ค่าทำศพ กรณีตายด้วย อันมีลักษณะเป็นการบรรเทาความเสียหาย โดยวิธีชดใช้ค่าเสียหาย อัน
 เป็นความรับผิดชอบทางแพ่งนั่นเอง

ดังนั้น กฎหมายตราสามดวงในส่วนที่บัญญัติลงโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิด
 ต่อร่างกายนั้นมิได้แบ่งแยกความรับผิดชอบทางแพ่งจากความผิดอาญา

๒.๒.๗ การแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ

บทกฎหมายตราสามดวงมีบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปสำหรับใช้เป็นกฎหมาย
 วิธีสบัญญัติหรือกฎหมายวิธีพิจารณาความไว้ ได้แก่

(๑) พระธรรมนูญ ซึ่งเป็นการกำหนดอำนาจศาล เช่น ซ่าฟันกัน ให้ฟ้อง ณ กระทรวงนคร
 บาล ถ้าไม่ถึงตายให้ขึ้นขุนพรหมสุภาพิจารณา^{๑๘}

(๒) พระไอยการลักษณะรับฟ้อง เป็นบทบัญญัติกำหนดอายุความในการฟ้องคดีไว้

(๓) พระไอยการลักษณะภยาน ซึ่งกำหนดประเภทพยาน และการชั่งน้ำหนักคำพยานไว้

(๔) พิสูท้าน้ำพิสูทลยเพลิง เป็นบทบัญญัติกำหนดวิธีพิสูจน์ข้อเท็จจริง กรณีไม่มีพยาน
 พิสูจน์ความเท็จจริง หรือข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ด้วยพยานไม่ได้ คดีนั้นได้แต่อาศัยพิสูจน์คู่ความว่า
 เท็จหรือจริงด้วยวิธีดำนน้ำลยเพลิง วิธีดำนน้ำ คือ ปักหลักให้คู่ความทั้งสองฝ่ายเกาะด่าลงไปใต้น้ำ
 ใครผุดขึ้นมาก่อนเอาคนนั้นเป็นแพ้ สำหรับวิธีลยเพลิงนั้น จัดให้คู่ความลยไฟ แล้วดูว่าใครทำพอง
 ไม่พอง ฝ่ายไหนทำพองเอาเป็นแพ้^{๑๙}

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๔, ๒๗๕.

^{๑๘} ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, กฎหมายสมัยอยุธยา, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพมหานคร: คณะ
 กรรมการจัดงานอนุสรณ์อยุธยา, ๒๕๑๐), หน้า ๔๑.

^{๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖.

- (๕) พระโอยการลักษณตระลาการ ซึ่งบัญญัติกำหนดคุณสมบัติผู้ที่จะเป็นผู้พิพากษา
 (๖) พระโอยการลักษณอุทร กำหนดลักษณะอันยกขึ้นซึ่งโทษแห่งตระลาการ และรื้อขึ้นซึ่ง
 ความเดิม

นอกจากนี้ ยังมีบทกฎหมายวิธีสบัญญัติที่บังคับใช้กับความผิดบางประเภทโดยเฉพาะ
 บัญญัติกระจายปะปนอยู่กับบทพระโอยการต่าง ๆ อีก สำหรับบทพระโอยการที่กำหนดความผิด
 ต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย ที่มีบทบัญญัติกฎหมายวิธีสบัญญัติรวมอยู่ได้แก่

(๑) พระโอยการอาญาหลวง

มาตรา ๘๘ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ทวยราชฎรผู้ใดใด แลมีบันดาศักดิ์แลหา
 บันดาศักดิ์มิได้ก็ดี อันต้องกันไซกริบราชบาตเอาทรัพย์สิ่งสิ้น แลต้องย้อชักเอาเข้าคนบ่าวไพร่ตนไป
 ทูปถองตีดำจำจงใส่ชื่อคาไซ่ตรวน แลตนทำด้วยบ้างก็ดี แลต้องโจรปล้นโจรตีโจรสตมลักเข้าคน
 พันแทงโคกระปือแลลอบลักพันแทงบ้างก็ดี แลเข้าหนีภูนี้มรดกตีค่าไพร่หนีนาย และพิพาศกันด้วย
 ประการใดก็ดี ท่านให้มาว่ากล่าวร้องฟ้องณะโรงงานตามกระบินเมือง อย่าให้ตีดำจุดคร่าเอาโดย
 กำลังเองคักอันเลย ถ้าผู้ใดหนีได้กระทำตามพระราชกฤษฎีกานี้ ให้ใหม่โดยขนาด ...”^{๑๐๐}

จะเห็นว่า มาตรานี้เป็นบทบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณาความ กำหนดประเภท
 ความผิดที่จะนำมาฟ้องร้องว่า หากมีความผิดทางอาญาเกิดขึ้นให้ผู้ถูกระทำฟ้องเป็นคดีต่อ
 ศาลโดยห้ามมิให้ดำเนินการแก้แค้นกันเองอันจะนำมาซึ่งความไม่สงบสุขของบ้านเมือง ซึ่งมาตรา
 ๑๐๒ ก็บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน

(๒) พระโอยการอาญาราช

มาตรา ๕ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ทวยราชฎรฟ้องร้องทุกขว่า ผู้ใหญ่ข่มเหงผู้น้อย
 ถ้าตีถองจำจงข้อประบัตเอาพัศดูทองเงิน แลข่มเหงโดยประการใด ๆ ก็ดี ให้รับทุกขรับฟ้องของ
 มัน ให้ว่ากล่าวให้แก้มัน ถ้าผู้รับฟ้องหมิรับฟ้องร้องทุกขของมัน ท่านว่าผู้รับฟ้องเลมิดี ให้ใหม่โดย
 ยศถาศักดิ์ไปนพิไนยหลวง”^{๑๐๑}

จะเห็นว่า เป็นบทบัญญัติเพื่อสนับสนุนให้ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อนจากความ
 ผิดอาญา นำคดีมาฟ้องต่อศาล และลงโทษต่อผู้มีหน้าที่รับฟ้องคดีที่ไม่รับฟ้องและเป็นการกำหนด
 ประเภทคดีที่จะนำมาฟ้องอันเป็นลักษณะของกฎหมายวิธีสบัญญัติ

(๓) พระโอยการลักษณะโจร

มาตรา ๓ บัญญัติว่า “มาตราหนึ่ง ผู้ร้ายลักพันแทงเจ้าเรือนตายจับตัวผู้ร้ายได้เอา
 มากฎหมายให้พิจารณาสืบไป ถ้าหนีได้ตัวแต่ฎหมาย จพิจารณาหนีได้”^{๑๐๒}

^{๑๐๐} มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ จุลศักราช
 ๑๑๖๖ พิมพ์ตามฉบับหลวงตรา ๓ ดวง เล่ม ๒, หน้า ๔๒๒.

^{๑๐๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕๐, ๔๕๑.

^{๑๐๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๙๖.

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติการเริ่มดำเนินกระบวนการพิจารณาแก่ผู้กระทำความผิด อันเป็นลักษณะของกฎหมายวิธีพิจารณาความ

มาตรา ๖๖ บัญญัติว่า “มาตรานี้ ผู้มีบันดาศักดิ์ หาบันดาศักดิ์ไม่ได้ มีคดีสิ่งใด ให้ร้องฟ้องว่ากล่าวตามกระทรวง ถ้าผู้ใดหมิ่นได้ทำตาม ทะนงองอาจคุมพวกฟ้องไปถึงบ้านท่านก็ดี เกาะกุมเอาท่านมายังบ้านยังเรือนต้นสถานแห่งใด ๆ ฟันแทงอุบถองชกตีท่านตาย ให้ฆ่าคนร้าย ตกไปตามกัน ถ้าทรงพระกรรณบัพให้ฆ่าตีเสีย ถ้าผู้ตายสูงนา ๔๐๐ ขึ้นไป ให้ปรับไหมโดยพระราชกฤษฎีกา อย่าให้ปลุกตัวเลย ต่่านา ๔๐๐ ลงมา ให้ปลุกตัวตามกระเสี้ยวอายุศม ส่งให้ญาติกาทำบุญให้แก่ผู้ตาย แลให้ไหมอีกโดยขนาด”^{๑๐๓}

มาตรานี้เป็นบทบัญญัติลงโทษแก่ผู้ที่ไม่นำคดีมาฟ้องร้องแต่กลับแก้แค้นเอง อันเป็นบทบัญญัติให้นำคดีมาฟ้องร้อง อันเป็นลักษณะของกฎหมายวิธีสบัญญัติ

(๔) พระไอยการลักษณะวิวาทตีต่อกัน

มาตรา ๒๑ บัญญัติว่า “ มาตรานี้ ทวยราชฎกรวิวาทต่อกัน มายังแพ่งให้กฎหมายบาทเจ็บไข้ ให้นายพะทำมะรงดูบาทเจ็บจงถ่องแท้ ถ้าแลเจ็บปวดด้วยมือไม้เหล็กขีด แคลงประการใดก็ดีให้ดูจงถ่องแท้ ถ้ามิเข้าใจใช้ให้บอกกล่าวรำเรียน ถ้าอวดรู้ดูผิดใช้ บาทเจ็บเขานั้นตกอยู่แก่นายพะทำมะรงผู้คุมนั้นสองส่วน ตกแก่ญาติผู้ตราบค่านั้นส่วนหนึ่ง ถ้าตีฟันแทงกันมีตาย ให้นายพะทำมะรงเอาตัวมาตราบาบาทเจ็บไว้ ถ้าตายใช้ให้ไปดูถึงที่นั้น”^{๑๐๔}

มาตรานี้กำหนดวิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาของนายพะทำมะรง โดยการซักถามผู้ถูกกระทำอันเป็นลักษณะของกฎหมายวิธีสบัญญัติ

ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า บทกฎหมายตราสามดวงที่บัญญัติลงโทษความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายไว้ นั้น มิได้มีการแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ หากแต่ยังคงมีการบัญญัติปะปนกันอยู่

๒.๓ ปัญหาในการบังคับใช้

จากการศึกษาบทพระไอยการอาญาหลวง พระไอยการอาญาราช พระไอยการลักษณโจร และพระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกัน ในส่วนของความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย ตามประเด็นศึกษาทั้งเจ็ด คือ การจำแนกความผิดอาญา หลักองค์ประกอบภายใน หลักพยายามกระทำความผิด หลักผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด โทษ การแบ่งแยกความรับผิดชอบทางแพ่ง

^{๑๐๓} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๓๒๖.

^{๑๐๔} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๒๗๘.

จากความผิดอาญา และการแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติแล้ว สามารถสรุปปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายตราสามดวงได้ดังนี้

(๑) ไม่มีการบัญญัติความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายรวมกันไว้เป็นหมวดหมู่ หากแต่บัญญัติจัดกระจายอยู่ตามบทพระไอยการทั้งสี่ลักษณะ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาในการสืบค้นและบังคับใช้กฎหมาย

(๒) การไม่บัญญัติองค์ประกอบภายในทั้งในส่วนของเจตนาและประมาทเป็นหลักทั่วไป ทั้งกำหนดความผิดที่เกิดจากการกระทำโดยประมาทเพียง ๑ ฐาน และได้แบ่งแยกเจตนาเป็นประเภท “ประสงค์ต่อผล” และ “เล็งเห็นผล” จึงทำให้การบัญญัติกำหนดโทษไม่ครอบคลุมถึงการกระทำบางอย่างที่สมควรจะกำหนดเป็นความผิด

(๓) การไม่บัญญัติกำหนดการพยายามกระทำความผิดเป็นหลักทั่วไป เป็นเหตุให้การพยายามกระทำความผิดบางฐานไม่ต้องรับโทษ

(๔) การไม่บัญญัติหลักผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเป็นหลักทั่วไปเป็นเหตุให้ความผิดฐานอื่นนอกจากที่มีกฎหมายบัญญัติลงโทษไว้โดยเฉพาะไม่ต้องรับโทษ

(๕) โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดมีลักษณะเป็นโทษที่รุนแรงประกอบกับไม่มีการแบ่งแยกเหตุยกเว้นความผิดจากเหตุยกเว้นโทษทำให้การกระทำโดยมีเหตุสมควรบางอย่างเป็นความผิดตามกฎหมาย แม้จะได้รับการยกเว้นโทษก็ตามและผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดกลับต้องร่วมรับโทษกับผู้กระทำความผิดด้วย ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสมอีกด้วย

(๖) การไม่แบ่งแยกความรับผิดทางแพ่งจากความผิดอาญา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ แตกต่างกันเป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากในการบังคับตามผลคำพิพากษา

(๗) การไม่แบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติเป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากในการสืบค้นกฎหมายในการดำเนินกระบวนการพิจารณา กล่าวคือ นอกจากจะมีบทกฎหมายวิธี สบัญญัติที่บัญญัติไว้เป็นหมวดหมู่แล้ว ยังมีบทมาตราที่บัญญัติรวมไว้ในบทพระไอยการทั้งสี่อีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๓

วิเคราะห์ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกาย แลชีวิตมนุษย์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘

๓.๑ ความเบื้องต้น

จากการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายอาญาของประเทศไทย พบว่าได้มีการบัญญัติความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายมีบัญญัติไว้ในบทพระไอยการ ๔ ลักษณะของกฎหมายตราสามดวง ได้แก่ พระไอยการอาญาหลวง พระไอยการอาญาราษ พระไอยการลักษณโจร และพระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกัน ซึ่งเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่าหลังจากที่มีการปฏิรูปกฎหมาย ได้มีการบัญญัติความผิดทั้งสองประเภทนี้ไว้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ แต่จากการสืบค้นเอกสารทาง ประวัติศาสตร์ ณ. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ พบว่าได้มีความพยายามในการร่างกฎหมายอาญาที่บัญญัติลงโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายขึ้นก่อนมีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ กล่าวคือในปี ร.ศ. ๑๑๘ ได้มีความพยายามของบรรพบุรุษไทยในการร่างกฎหมายอาญาขึ้น ได้แก่ ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ ร.ศ.๑๑๘ โดยผู้ร่างคือ ขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง เภมาระ) ดังปรากฏจากเอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕๒ ๒๓/๑ เรื่อง ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย แต่ในที่สุดร่างพระราชกำหนดฉบับนี้มิได้มีการประกาศบังคับใช้เป็นกฎหมาย

๓.๒ ที่มาของกฎหมาย

๓.๒.๑ ความหมายของคำว่า “พระราชกำหนด”

หากจะพิจารณาความหมายของคำว่า “พระราชกำหนด” แล้วปัจจุบันจะต้องศึกษาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๘ แต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศไทย ใช้ระบอบการปกครอง แบบสมบูรณาญาสิทธิราช ในสมัยนั้นไม่มีคณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรที่จะใช้อำนาจบริหาร และอำนาจอธิปไตย คืออำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ นี้พระมหากษัตริย์ จะทรงเป็นผู้ใช้โดยตรง และแม้ใน พ.ศ. ๒๔๑๗ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะทรงตั้งสภาที่ปรึกษาขึ้น จำนวน ๒ สภา^๑ คือ

^๑ คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี, ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒ รัชกาลที่ ๔ - ๒๔๗๕, หน้า ๑๘๕.

(๑) รัฐมนตรีสภา (Council of state) หรือสภาที่ปรึกษาราชการ ตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๔๑๗ มีสมาชิกจากราชตระกูล ข้าราชการ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐-๑๒ นาย ขึ้นไป โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นประธาน สภานี้มีหน้าที่ถวายคำปรึกษาและความคิดเห็นต่างๆ ถ้าคำปรึกษาหรือความคิดเห็นนั้น ที่ประชุมมีมติเห็นชอบ พระองค์จะทรงตรากฎหมายใช้บังคับ สภาจึงทำหน้าที่เสมือนรัฐสภา ในปัจจุบัน

(๒) องคมนตรีสภา (Privy Council) หรือสภาที่ปรึกษาในพระองค์ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๔๑๗ จำนวนสมาชิกไม่จำกัดตามแต่พระราชประสงค์ ขึ้นตรงต่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมาชิกสภานี้มีหน้าที่ถวายคำปรึกษาข้อราชการและข้อคิดเห็น ต่างๆ ที่จะทรงนำเข้าสู่ประชุมรัฐมนตรีสภาหรือพิจารณา และใช้ปฏิบัติราชการต่าง ๆ ที่ตรัสสั่งเป็นพิเศษ สภาทำหน้าที่เสมือนคณะองคมนตรีในปัจจุบัน

จะเห็นว่าสภาทั้งสองนี้มิได้ทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารเช่นเดียวกับคณะรัฐมนตรี อีกทั้งปรากฏจากหนังสือของขุนหลวงพระยาไกรสี พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร และพระยาศรีสุนทรโวหาร ฉบับลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน ร.ศ. ๑๑๙ ว่า “ข้าพเจ้าขุนหลวงพระยาไกรสี ผู้เป็นประธานกรรมการตรวจร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายต่อร่างกาย และชีวิตมนุษย์ ขอประทานทำรายงานเสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีทราบ”^๒ และ จากหนังสือกราบบังคมทูลของเสด็จในกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์) ว่า “...ด้วยได้ทรงพระกรุณาโปรดพระราชทานร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายและชีวิตมนุษย์ ที่รัฐมนตรีได้นำขึ้นทูลเกล้า ถวายนั้น...น่ากลัวจะต้องส่งลงไปยังรัฐมนตรีสภาอีกครั้งหนึ่ง”^๓ อันแสดงว่า ในการร่างพระราชกำหนด ฉบับนี้ จะต้องเสนอผ่านรัฐมนตรีสภาเพื่อพิจารณาและนำขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงตราเป็นกฎหมายต่อไป

ดังนั้นร่างพระราชกำหนดฉบับนี้จึงจะต้องผ่านการพิจารณาจากรัฐมนตรีสภา และใน ส่วนพระราชดำริห์ของร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ มีข้อความตอนท้ายว่า “จึงมีพระบรมราชโองการ

^๒ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕๒.๒๓/๑ เรื่อง พระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๘.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

ดำรงเหนือเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้สืบไปดังนี้”^๔ จะเห็นว่า คำว่า “พระราชกำหนด” ในร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ จึงหมายถึง พระราชบัญญัตินั่นเอง เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะในสมัยนั้นผู้ตรากฎหมายคือ พระมหากษัตริย์ ดังนั้นการจะเรียกชื่อกฎหมายว่า พระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนด ย่อมไม่มีผลแตกต่างกันแต่อย่างใด เพราะยังไม่มี การแบ่งศักดิ์ของกฎหมาย ตามลำดับชั้นดังเช่นในปัจจุบัน

๓.๒.๒ มูลเหตุแห่งการร่าง

พระราชดำริที่ปรากฏในร่างพระราชกำหนดลักษณะประมุขสุริยวงศ์แห่งราชวงศ์จักรี
มนุษย์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘ ความว่า

“ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาลเป็น อติตภาคย์ล่วงแล้ว ๒๔๔๒ พรรษาปัตยุบันกาล
จักรวรรดินิยม จุลศักราช ๑๒๖๑ ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ บริเฉทกาลกำหนด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บรมราชูปถัมภ์
รวิวงศ์ วรุดมพงษ์บริพัตร วรชัฎยราชินิกโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิก
มหाराชาธิราช บรมนารถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวผู้ทรงพระคุณธรรมอันประเสริฐ เสด็จ
ออกพระที่นั่งจักรกรีมหาปราสาท บรมราชพิमान โดยสุฐานอุตรภิมุข พายใต้พระมหานพปด
เสวตรฉัตร เหนือรัตนบวรยงก์ พร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ และเสนาบดี รัฐมนตรี องคมนตรี
ข้าทูลลอองธุลีพระบาท กระวีชาติราชบริพาร ฝ่ายทหารพลเรือน ฝ่ายทูลลอองธุลีพระบาทบงกช
โดยกำหนดตามตำแหน่งเป็นอันดับกัน

จึงมีพระบรมราชโองการดำรงเหนือเกล้าฯ สั่งว่าพระราชกำหนดกฎหมายเดิม
ซึ่งโบราณราชกระษัตริย์ได้ทรงบัญญัติตั้งขึ้นไว้ว่าด้วยลักษณะผู้กระทำผิด ล่วงละเมิดพระราช
อาญาในการทำร้ายซึ่งกันและกัน กล่าวคือ วิวาท ทูบ ตี ฟัน แวง ยิงกัน ป่วยเจ็บและถึงตายนั้น มิได้
อธิบายความผิดให้แจ่มแจ้ง บางเรื่องก็ฟ้องร้องกันเป็นความแพ่งเรียกค่าปรับไหม บางเรื่องก็ฟ้อง
กันเป็นความอาญาให้ลงโทษยังปะปนระคนกันอยู่มาก ทั้งวิธีปรับไหมและลงโทษสำหรับความผิด
เหล่านี้ก็หนักบ้างเบาบ้าง ย่อมเป็นเหตุให้เกิดข้อสงสัยต่าง ๆ ในการพิจารณาแลพิพากษา
เหตุนี้จึงทรงพระราชดำริเห็นสมควร จะต้องแก้ไขพระราชกำหนดกฎหมายเดิม เช่นว่ามานี้เสียใหม่
ให้แจ่มแจ้ง ชัดเจนเป็นยุติธรรมดี ขึ้นกว่าแต่ก่อน ตามกาลสมัย แห่งความวัฒนา รุ่งเรืองเจริญของ
บ้านเมือง เพื่อให้อาณาประชาราษฎร์ข้าขอบขัณฑสีมา อยู่เย็นเป็นสุขทั่วพระราชอาณาเขต

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๙.

จึงมีบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติ ไว้สืบไปดังนี้”^๕

ดังนั้นจากพระราชดำริห์ของร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ซึ่งมีเฉพาะในส่วนของ “ความเก่า” สามารถวิเคราะห์ถึงมูลเหตุแห่งการร่างพระราชกำหนดฉบับนี้โดยแบ่งเป็น ๓ ประการดังนี้

ประการแรก พระราชกำหนดกฎหมายเดิมมิได้บัญญัติอธิบายถึงลักษณะของผู้กระทำความผิดในการทำร้ายร่างกาย ซึ่งกันและกัน โดยการวิวาท ทูบ ตี ฟัน แทง ยิงกันถึงปวยเจ็บ และถึงตายไว้

ประการที่สอง พระราชกำหนดกฎหมายเดิมมิได้แบ่งแยกกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาจากกัน

ประการที่สาม พระราชกำหนดกฎหมายเดิม มีวิธีการ ปรับโทษและลงโทษผู้กระทำความผิดในการทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน โดยการวิวาท ทูบ ตี ฟัน แทง ยิงกันถึงปวยเจ็บ และถึงตายไว้แตกต่างกัน นักบ่างเบาบ้างไม่เป็นลำดับความรุนแรงของการกระทำความผิด

มูลเหตุแห่งการร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ ทั้ง 3 ประการดังกล่าว เป็นมูลเหตุ ที่ปรากฏจากความเห็นของผู้ร่าง คือ ขุนหลวงพระยาไกรสีที่แสดงเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ให้ปรากฏแต่หากพิจารณา จากประวัติศาสตร์ไทย ในสมัยที่มีการร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ จะพบว่าในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ (ร.ศ.๑๑๖) มีการตั้งคณะกรรมการชั้นชุดหนึ่งในการตรวจชำระกฎหมายเพื่อจัดทำประมวลกฎหมาย โดยมีกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน กรมหลวงพิชิตปรีชากร พระยาพระราชาภิจักรจักร นายโดแลงยัดแมงส์ (ต่อมาเป็นเจ้าของพระยาอภัยราชามหาโยติธรรมธร) นายริชาด เกอกแปตริก (Richard Kirkpatrick) และนายโตกิจิ มาซา(Tokichi Masao) เป็นกรรมการตรวจชำระพระราชกำหนดบทพระอัยการเก่าใหม่ จัดทำเป็นประมวลกฎหมายขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ๒ ประการคือ^๖

ประการแรก เพื่อรวบรวมกฎหมายที่กระจัดกระจายอยู่ เข้าเป็นหมวดหมู่มาตรา ยกเลิกบทกฎหมายที่ล้าสมัย ยกเลิกบทกฎหมายที่ขัดแย้งกัน บัญญัติด้วยบทกฎหมายใหม่ ตามหลักกฎหมายอันเป็นที่นิยมเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมสมัยใหม่ให้บุคคลทั่วไปรู้กฎหมายมากขึ้น และเพื่อความสะดวกแก่การพิพากษาอรรถคดีทั้งปวง

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘,๒๙.

^๖ พระวรภักดีพิบูลย์ (ม.ล.นภา ชุมสาย), ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, หน้า ๑๖.

ประการที่สอง เพื่อเลิกวิธีการศาลกงสุล “สิทธิสภาพนอกอาณาเขต” ให้หมดไป
 ดังนั้นการร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ จึงน่าจะมีมูลเหตุแห่งการร่างอีกประการ หนึ่งคือ
 เพื่อยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตนั่นเอง

๓.๒.๓ ประวัติผู้ร่าง

ผู้ร่างพระราชกำหนดลักษณะประมุขรัฐร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมนุษย์ รัตนโกสินทร ศก
 ๑๑๘ นั้น เมื่อพิจารณาจากข้อความในวงเล็บที่ปรากฏในส่วนบนของพระราชดำริห์ จะปรากฏข้อ
 ความว่า “(ขุนหลวงพระยาไกรสีร่าง)”^๑ ดังนั้นผู้ดำเนินการร่าง ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้คือ
 ขุนหลวงพระยาไกรสีนั่นเอง

คำว่า “ขุนหลวงพระยาไกรสี” มาจากบรรดาศักดิ์เต็มว่า “ขุนหลวงพระยาไกรสี
 สุภาวภักดีศรีมณฑลราช อำมาตยคุณากร” ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ บรรดาศักดิ์ว่า “ขุนหลวง
 พระยา” และราชทินนามว่า “ไกรสี สุภาวภักดีศรีมณฑลราช อำมาตยคุณากร”

“บรรดาศักดิ์” หมายถึง ฐานะของขุนนางซึ่งได้รับพระราชทาน อันอาจเนื่องมาจาก
 ตำแหน่งหรือไม่ก็ได้ บรรดาศักดิ์เรียงลำดับจากสูงลงไปหาต่ำคือ เจ้าพระยา พระยา พระ หลวง
 ขุน หมื่น พัน สำหรับ บรรดาศักดิ์ ชั้นสูงสุด คือ ชั้นสมเด็จพระยานั้นมิได้พระราชทานแก่ผู้ใด
 อีกนับแต่ สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ถึงแก่พิราลัย ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมา

สำหรับบรรดาศักดิ์ชั้นผู้ใหญ่มี ๕ ชั้น ได้แก่ เจ้าพระยา พระยา พระ หลวง ขุน ปกติ
 แล้วผู้ที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ เป็นขุน มักจะเรียกว่า “ท่านขุน” ผู้ที่ได้รับพระราชทาน
 บรรดาศักดิ์ เป็นหลวง มักจะเรียกว่า “คุณหลวง” และผู้ที่ได้รับพระราชทาน บรรดาศักดิ์เป็นพระยา
 และเจ้าพระยา มีการเรียกว่า “เจ้าคุณ” หรือ “ท่านเจ้าคุณ”^๒

ส่วนบรรดาศักดิ์ “ขุนหลวงพระยาไกรสี” เป็นตำแหน่งลูกขุน ณ ศาลหลวง อยู่ในสังกัด
 พระมหาราชครู พระราชครูบูรพาจารย์และมีมาแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ดังปรากฏ

^๑ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนด
 ลักษณะประมุขรัฐร้ายแก่ร่างกาย, หน้า ๒๘.

^๒ สุณีย์ มัลลิกะมาลย์, ไชยยศ เหมะรัชตะ, วิษณุ เครื่องงาม และคณะ, รายงานผล
 การวิจัยวิวัฒนาการของกฎหมายไทยในรอบสองร้อยปี ภาค ๑ ภาคทั่วไป (กรุงเทพมหานคร :
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๔๙.

อยู่ในกฎหมาย” นานพลเรือน” และถือกันว่าเป็นผู้รู้พระราชกำหนดกฎหมายชำนาญชำนาญ แม่นยำ ยิ่งกว่าลูกขุนอื่นทั้งปวง คู่กับพระเกษมราชสุภาวดีศรีมณฑลราช และมักเรียกสั้น ๆ ว่า “พระเกษมพระไกรสี” ทั้งสองท่านนี้เป็นผู้รักษาพระราชกำหนด บทพระอัยการซึ่งเก็บไว้ ณ ศาลหลวง เมื่อจะพิพากษาว่าจำเลยกระทำผิดต่อกฎหมายใด มาตราใด เป็นหน้าที่ของพระเกษมพระไกรสีที่จะหาฎหมายและปรับบทว่าเป็นความผิดตามบทกฎหมายใด และเมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดให้อาลักษณ์ ลูกขุน และราชบัณฑิต รวม ๑๑ คน ร่วมกันตรวจชำระฎหมายและจัดรวบรวมขึ้นใหม่ ที่เรียกว่า “กฎหมายตราสามดวง” ซึ่งในตอนท้ายของบานแผ่นก มีข้อความว่า “ครั้นชำระแล้ว ให้อาลักษณ์ชุบเส้นหมึกสามฉบับ ไว้ที่ห้องเครื่องฉบับหนึ่ง ไว้หอหลวงฉบับหนึ่ง ไว้ศาลหลวงสำหรับลูกขุนฉบับหนึ่ง ปิดตราพระราชสีห์ พระคชสีห์ บัวแก้ว ทุกเล่มเป็นสำคัญ ถ้าพระเกษมพระไกรสี เติญพระสมุทพระราชกำหนดบทพระอัยการออกมาพิจารณาคดีใด ๆ ลูกขุนทั้งปวงไม่เห็นปิดตราพระราชสีห์ พระคชสีห์ บัวแก้วสามดวงนี้ไซ้ร้อ อย่าให้เชื่อฟังเอาเป็นอันขาดทีเดียว”^{๙๙}

ในหนังสืออักขรานุกรมขุนนางรัตนโกสินทร ศก ๑๒๔ ฉบับโรงเรียนมหาดเล็กหลวงระบุว่า “ขุนหลวงพระ” เป็นบรรดาศักดิ์ แสดงว่าเป็นคำพิเศษ อาจนำคำว่า “ขุนหลวง” ซึ่งเป็นคำลาลองสมัยอยุธยาเรียกพระมหากษัตริย์ ว่าขุนหลวงมารวมกับบรรดาศักดิ์ พระ หรือ พระยา ขุนหลวงพระ เทียบได้กับบรรดาศักดิ์ชั้นพระ เมื่อได้เลื่อนบรรดาศักดิ์ อีกทีก็จะเป็นขุนหลวงพระยา^{๑๐๐}

สำหรับสมัยกรุงรัตนโกสินทรนี้มีผู้รับบรรดาศักดิ์และราชทินนามว่า ขุนหลวงพระยาไกรสี มาแล้วสองท่านคือ ขุนหลวงพระยาไกรสี (หนู) กับขุนหลวงพระยาไกรสี(จันทร์) และในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ ได้มีบุคคลสำคัญท่านหนึ่งเข้ารับพระราชทาน บรรดาศักดิ์และราชทินนามว่า “ขุนหลวงพระไกรสี สุภาวภักดีศรีมณฑลราช อำมาตย์คณาการ” คือ นายเปล่ง เภาภระ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๑ ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น “ขุนหลวงพระยา

^{๙๙} อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง เภาภระ) (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๒๖), หน้า (๔),(๕).

^{๑๐๐} สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, ไชยยศ เหมะรัชตะ, วิษณุ เครืองามและคณะ, รายงานผลการวิจัยวิวัฒนาการของกฎหมายไทยในรอบสองร้อยปี ภาค ๑ ภาคทั่วไป, หน้า ๕๐.

ไกรสี สุภาวภักดีศรีมณฑลราช อามาศยคณาการ” ซึ่งท่านได้ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๔^{๑๑} ต่อมาอีก ๒ ปี คือ เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๔๔๖ จึงทรงแต่งตั้งนายไชย ขรรค์ หุ้มแพร (เทียม บุญนาค) เป็นขุนหลวงพระไกรสี และเลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นขุนหลวง พระยาไกรสี เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๔๕๑^{๑๒} และมีได้พระราชทานบรรดาศักดิ์ และราชทินนามนี้แก่ใคร อีกเลย^{๑๓}

เมื่อร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ได้ยกร่างขึ้น ในราวปี ร. ศ. ๑๑๗ ถึง ๑๑๘ ซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๒๔๔๑ถึง๒๔๔๒ ผู้ที่ได้รับพระราชทาน บรรดาศักดิ์และราชทินนามว่า ขุนหลวงพระยาไกรสี เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๔๔๑ คือ นายเปล่ง เภมาระ ดังนั้นผู้ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ ร่างกายและชีวิตมนุษย รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘ คือ ขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง เภมาระ) นั่นเอง

ประวัติของขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง เภมาระ) สามารถศึกษาได้จาก “คำถามข้อความต่างๆ สำหรับให้ผู้รับราชการเขียนตอบเอง” ซึ่งเป็นแบบประวัติที่ทางกระทรวงยุติธรรม กำหนดขึ้น สำหรับ แบบประวัติของขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง เภมาระ) ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ร.ศ. ๑๑๓ ขณะที่ เป็น หลวงรัตนานุบัติ ต้นฉบับเก็บอยู่ในแฟ้ม กรมบัญชาการ กระทรวงยุติธรรม ปี ร.ศ. ๑๑๓ คือ^{๑๔}

ขุนหลวงพระยาไกรสี มีนามเดิมว่า “เปล่ง” เกิด ณ. วัน ๒ ๕ ๑๒ ค่ำ ปีจอ จัตวาศก จ.ศ.๑๒๔๔ ตรงกันวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๐๕ (ร.ศ.๘๑) บิดาชื่อ “หริ่ง” มหาเด็กลอง เป็นบุตรคนที่ ๙ ของเจ้าพระยาพลเทพ (ฉิม) มารดาชื่อ “แก้ว”

ประวัติการศึกษา เมื่ออายุ ๙ ปี เรียนหนังสือไทยอยู่ในสำนักพระครูปริตโกศล (แปรม) วัดบวรนิเวศวิหารได้ปีเศษแล้วเรียนหนังสือไทย หนังสือขอม และภาษาบาลี กับบุตรของ เจ้าพระยาพลเทพ (ฉิม) ซึ่งมีนามว่า “แสง” ผู้เป็นป้าจนอายุ ๑๓ ปี จึงศึกษาต่อกับพระอรียมุนี (เอม) แต่เมื่อยังเป็นพระครูพุทธมณฑลปริชา ที่วัดบวรนิเวศวิหาร โดยเรียนหนังสือไทย หนังสือขอม

^{๑๑} อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง เภมาระ), หน้า (๔), (๕)

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๙.

^{๑๓} สุณีย์ มัลลิกะมาลย์, ไชยยศ เหมะรัชตะ, วิษณุ เครื่องงาม และคณะ, รายงานผลการวิจัยวิวัฒนาการของกฎหมายไทยในรอบสองร้อยปี ภาค ๑ ภาคทั่วไป , หน้า ๕๑.

^{๑๔} อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง เภมาระ), หน้า ๓-๑๕.

ภาษาบาลี และวิชาเลข จนมีอายุ ๑๕ ปี แล้วพระเจ้านั่งยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร (แต่เมื่อ ยังดำรงพระยศเป็นกรมหมื่นอยู่) ทรงบำรุงเลี้ยง สั่งสอน และฝึกหัดวิชากฎหมายไทยและขนบ ธรรมเนียมราชการ ประมาณ ๒ ปีเศษ จึงโปรดส่งไปเล่าเรียนที่โรงเรียนพระราชวังนั้นทูลุทยาน ในปี พ.ศ. ๒๔๒๑ (จ.ศ. ๑๒๔๐) โดยเรียนหนังสือไทยตามแบบหลวง หัดแต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน เรียนภาษาอังกฤษ และวิชาเลขอังกฤษ ประมาณ ๓ ปีเศษ พระเจ้านั่งยาเธอ กรมหลวง พิชิตปรีชากร โปรดให้มาเป็นเสมียน ฝึกหัดในทางพิจารณาความที่อัฐฎะวิจารณ์ศาลา (ศาล ฎีกา) และโปรดให้พระเทพราชธาดา(โต) แต่เมื่อยังเป็นขุนสุภาพเทพ ช่วยสั่งสอนและใช้ในการ พิจารณาความในศาลาลูกขุนด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๔๒๕ (จ.ศ. ๑๒๔๔ หรือ ร.ศ. ๑๐๑) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ไปศึกษาที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ โดยเข้าเป็นนัก เรียนที่โรงเรียนเซาแทมสเตอร์ คอลเลจिएตสกูล (South Hampstead Collegiate School) ตำบล แอสมสเตอร์ ในกรุงลอนดอน โดยเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาลาติน คณิตศาสตร์ และวิชาอื่น ๆ เป็นเวลา ๒ ปีเศษ แล้วจึงศึกษาวิชากฎหมาย กับมิสเตอร์ โอ เอ ไฟร เนติบัณฑิต จนถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๒๗ ได้เข้าสอบไล่ความรู้ ๓ ประการ คือ (๑)ภาษาอังกฤษ (๒)

ภาษาลาติน และ(๓) พระราชพงศาวดารอังกฤษ ในโรงเรียนกฎหมายชื่อมิดเดิล เทม เปิล (Middle Temple) กรุงลอนดอนได้ จึงได้รับอนุญาตเข้าเป็นนักเรียนกฎหมาย อยู่ในโรงเรียนนี้ ต่อไป โดยศึกษาวิชากฎหมายโรมัน กฎหมายอังกฤษ กฎหมายนานาประเทศ กฎหมายมะหะมัด และกฎหมายฮินดู รวมถึงฝึกหัดวิชาว่าความกับมิสเตอร์ โอ เอ ไฟร เนติบัณฑิต ในศาลยุติธรรม ในกรุงลอนดอนจนสำเร็จการศึกษาในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ (ร.ศ. ๑๐๖) และได้รับตั้งเป็น เนติบัณฑิต (Barister-at-Law) มีหมวกและเสื้อสำหรับตัวในที่ประชุมผู้พิพากษาราชมนตรี และเนติบัณฑิตทั้งปวงในโรงเรียนกฎหมายแห่งนี้

หลังจากสำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษ แล้ว ได้เข้ารับราชการถวายตัวเป็น มหาดเล็ก ต่อมาในวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ (ร.ศ. ๑๐๘) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตรตั้งเป็นหลวงรัตนานูบดี รับราชการในกระทรวงว่าการต่างประเทศ โดยมี ตำแหน่งเป็นที่ปรึกษากฎหมายและทนายโกษา ครั้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ (ร.ศ. ๑๑๑) ได้ย้ายมารับ ราชการที่กระทรวงยุติธรรม ตำแหน่งเจ้ากรมสารบบความ และในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ (ร.ศ. ๑๑๒) ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รับตำแหน่งเจ้ากรมอัยการ

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๓๗ (ร.ศ. ๑๑๓) ได้รับพระราชทาน บรรดาศักดิ์เป็นขุนหลวงพระไกรสี สุภาวภักดีศรีมณฑลราช อำนวยคุณนการ” และ ในวันที่ ๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๙ (ร.ศ. ๑๑๕) ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นอธิบดีผู้พิพากษาศาลพระราชอาญา จนกระทั่ง เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๑ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นขุนหลวงพระยาไกรสี สุภาวภักดี ศรีมณฑลราช อำนวยคุณนการ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๔ ท่านได้ถึงแก่อนิจกรรม^{๑๕}

๓.๒.๔ อิทธิพลของกฎหมายภาษาอังกฤษ

จากสมมติฐานของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ที่มุ่งเน้นที่จะศึกษาถึงกฎหมายอาญาของประเทศไทยนับแต่อดีตจนถึงปี ร.ศ. ๑๑๘ ว่าจะมีอิทธิพลต่อการร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายและชีวิตมนุษย์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘ มากน้อยเพียงใดเนื่องจากเหตุผลสำคัญ ๓ ประการคือ

ประการแรก ขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง) ผู้ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ จบการศึกษาเนติบัณฑิตจากประเทศอังกฤษ จากสำนักมิดเดิลเทมเปิล (Middle Temple) และท่านเป็นคนไทยรุ่นแรก ที่ได้เนติบัณฑิตอังกฤษ^{๑๖} ผู้ร่างจึงน่าจะได้รับอิทธิพลจากกฎหมายอังกฤษ และนำมาใช้ปรับปรุงกฎหมายไทยให้มีความทันสมัยทัดเทียมกับอารยประเทศ

ประการที่สอง ในสมัยรัตนโกสินทร์ประเทศไทยสูญเสีย สิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่ประเทศอังกฤษเป็นชาติแรก โดยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัฐบาลอังกฤษได้ส่งเซอร์จอห์น เบาริงก์ (Sir John Bowring) เข้ามาทำสัญญากับประเทศไทย เพื่อที่จะให้อังกฤษ มีสิทธิในการค้าเสรี และมีอำนาจทางการศาลกงสุลในประเทศไทย อันนำมาสู่การลงนามในสนธิสัญญาเบาริงก์ (Bowring Treaty) เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๓๙๘

จากการวิเคราะห์มูลเหตุแห่งการร่างประการหนึ่งคือ เพื่อยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตเพราะเซอร์จอห์น เบาริงก์ กล่าวว่า “โดยส่วนรวมแล้วต้องยอมรับว่า กฎหมายไทยดีกว่ากฎหมายจีน แต่ตำหนิว่านักโทษต้องขังอย่างทารุณ ความผิดบางอย่างต้องระวางโทษอย่างป่าเถื่อน แต่ถึงกระนั้น เบาริงก์ก็ได้ยอมรับว่า ความผิดฐานฆ่าคนต้องระวางโทษประหารชีวิต แต่

^{๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า (๔), (๕)

^{๑๖} ธงทอง จันทรางศุ, การปฏิรูปภาษากฎหมายไทยในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, หน้า ๑๗๗.

มีการลงโทษประหารชีวิตไม่บ่อยนัก ทาสที่มีอยู่ก็ได้รับการปฏิบัติด้วยดี และเชื่อว่าไม่ได้รับการทารุณเยี่ยงทาสของชาวคริสต์ (โรมันคาทอลิก)”^{๑๗} ดังนั้นความพยายามในการยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตจึงน่าจะเริ่มที่การยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบอย่างให้ประเทศอื่นอีกหลายประเทศเรียกร่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขตจากประเทศไทย การศึกษากฎหมายอาญาอังกฤษจึงน่าจะเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อจะล้มล้างข้อกล่าวหาซึ่งเป็นมูลเหตุแห่งการสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของประเทศไทย

ประการที่สาม ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ ถูกยกร่างขึ้นในปี ร.ศ. ๑๑๘ ซึ่งในการคำนวณปี ร.ศ. นี้เริ่มนับ ร.ศ. ๑ ในปีพุทธศักราช (พ.ศ.) ๒๓๒๕ อันเป็นที่สร้างกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อเป็นดังนี้ ร.ศ. ๑๑๘ จึงตรงกับ พ.ศ. ๒๔๔๒ และในการคำนวณ ปี คริสตศักราช (ค.ศ.) นั้น เริ่มต้นคำนวณหลังเริ่มต้นปี พ.ศ. ถึง ๕๔๓ ปี เมื่อเป็นเช่นนี้ พ.ศ. ๒๔๔๒ จึงตรงกับปี ค.ศ. ๑๘๙๙ ดังนั้นกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษที่จะมีอิทธิพลต่อร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ได้ จะต้องยกร่างขึ้น และประกาศใช้ในปี ค.ศ. ๑๘๙๙ หมายถึงกฎหมายดังกล่าวจะต้องประกาศใช้ก่อนปี ค.ศ. ๑๙๐๐ นั่นเอง ซึ่งกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statute) ของประเทศอังกฤษที่กำหนดการกระทำอันเป็นความผิดและกำหนดโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายไว้ ได้แก่ พระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861)

๓.๒.๕ ลักษณะทั่วไปของร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายและชีวิตรรมนุษย์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘

จากหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๙ ความว่า

“ข้าพเจ้าขุนหลวงพระยาไกรสี ผู้เป็นประธานกรรมการตรวจร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายต่อร่างกาย และชีวิตรรมนุษย์ ขอประทานทำรายงานเสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีสภาทราบ ด้วยที่ประชุมรัฐมนตรี ตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้เป็นประธานพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร และพระยาศรีสุนทรโวหาร เป็นกรรมการตรวจร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายต่อร่างกาย และชีวิตรรมนุษย์ ซึ่งข้าพเจ้าได้นำขึ้นเสนอในที่ประชุมรัฐมนตรี เพื่อให้เป็นกฎหมายต่อไปนั้น พระเดชพระคุณเป็นที่สุด

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๔, ๑๐๕.

กรรมการได้ประชุมปรึกษากันตกลงให้พระยาศรีสุนทรโวหารเอาต้นร่างไปตรวจแก้ไข ถ้อยคำ และข้อความให้เรียบร้อยเป็นที่เข้าใจง่ายขึ้น พระยาศรีสุนทรโวหารได้ตรวจแก้ไขเสร็จแล้ว ตามที่เป็นตัวเขียนติดต่อกับต้นร่างพิมพ์ซึ่งได้นำส่งมาพร้อมรายงานนี้แล้ว

กรรมการเห็นพร้อมกันว่า ถ้อยคำที่พระยาศรีสุนทรโวหารได้แก้ไขแล้วนั้น เป็นถ้อยคำ อันดีเป็นที่เข้าใจง่ายมากขึ้นตามหลักภาษาไทยสมควรที่จะได้นำขึ้นเสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีเพื่อ ได้ปรึกษาต่อไป

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

(เช่น)

ขุนหลวงพระยาไกรสี

พิชิตปรีชากร

พระยาศรีสุนทรโวหาร^{๑๔}

เมื่อพิจารณาข้อความตามหนังสือพบว่า ขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง) นั้น นอกจากจะเป็นผู้ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้แล้วยังเป็นประธานกรรมการตรวจร่างพระราชกำหนดฉบับดังกล่าวอีกด้วย โดยมีพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงพิชิตปรีชากร และพระยาศรีสุนทรโวหารร่วมเป็น กรรมการตรวจร่างพระราชกำหนด

ในเนื้อหาของร่างพระราชกำหนดที่ปรากฏตามเอกสาร ร.๕ ย. ๒๓/๑ ของหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ปรากฏข้อความของร่างพระราชกำหนดพิมพ์ไว้แบ่งเป็น ๒ ส่วน เรียกว่า “ความเก่า” และ “ความใหม่” ซึ่งแต่ละส่วนมีบทบัญญัติจำนวน ๑๒๙ มาตราเท่ากัน ความหมายแห่งเนื้อหาเหมือนกัน หากแต่มีข้อแตกต่างที่ภาษาที่ใช้ในส่วน “ความใหม่” อ่านเข้าใจง่ายกว่าในส่วน “ความเก่า” ซึ่งสอดคล้องกับหนังสือฉบับนี้ที่ระบุไว้ในย่อหน้าที่สามว่าพระยาศรีสุนทรโวหารได้ตรวจแก้ไข ถ้อยคำ และข้อความในต้นร่าง จนเรียบร้อยและเข้าใจง่ายขึ้น แม้ข้อความจะระบุต่อไปว่า ข้อความที่แก้ไขได้ทำขึ้นเป็นตัวเขียนติดต่อกับต้นร่างพิมพ์ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาตามย่อหน้าที่สี่ของหนังสือฉบับนี้จะพบว่า กรรมการเห็นด้วยตามถ้อยคำที่แก้ไข และจะนำขึ้นเสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีแล้วไซ้ ข้อความที่ระบุว่าเป็นตัวเขียนน่าจะถูกจัดพิมพ์ขึ้นภายหลัง ซึ่งน่าจะตรงกับในส่วน “ความใหม่” นั้นเอง

^{๑๔} กงจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะบัตรราษฎรร่างกาย, หน้า ๗,๘.

ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่าร่างพระราชกำหนดในส่วนความเก่า เป็นร่างที่ขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง) ทำขึ้น และส่วนความใหม่เป็นร่างที่พระยาศรีสุนทรโวหารตรวจแก้ไขภายใต้ความเห็นชอบของกรรมการแล้ว

ร่างพระราชกำหนดในส่วนของความใหม่นั้นเป็นร่างสุดท้ายที่ปรากฏเป็นหลักฐานในปัจจุบัน เนื่องจากเดิมขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง) ได้ดำเนินการยกร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ และได้ส่งเข้าพิจารณาในที่ประชุมรัฐมนตรีสภา ที่ประชุมมีมติเห็นชอบด้วย และตั้งกรรมการขึ้นสามท่าน มีขุนหลวงพระยาไกรสีเป็นประธานคณะกรรมการได้ทำงานที่ได้รับมอบหมายแล้วรายงานให้รัฐมนตรีสภาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง รัฐมนตรีสภามีมติเห็นควรนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงพิจารณาประกาศใช้เป็นกฎหมายต่อไป ครั้งเมื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลเกล้าฯ พระกรุณาแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานร่างพระราชกำหนดข้างต้นให้พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ทำความเห็นกราบบังคมทูล พระเจ้าลูกยาเธอพระองค์นั้น ทรงทำบันทึกความเห็นด้วยตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับพระราชกำหนดไว้หลายประการ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รัฐมนตรีสภารับเรื่องนี้ไปหารือกันอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นเรื่องก็เงียบหายไปด้วยเหตุผลที่ไม่ปรากฏ การเรื่องนี้จึงค้างอยู่เพียงนี้ และร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ก็มิได้มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการแต่อย่างใด^{๑๙} ซึ่งการประชุมของรัฐมนตรีสภาครั้งสุดท้ายที่มีวาระเกี่ยวกับเรื่องร่างพระราชกำหนดฉบับนี้เท่าที่สืบค้นได้นำจะเป็นวันที่ ๒๓ เมษายน รัตนโกสินทร ศก ๑๒๐ มติที่ประชุมมีว่าเห็นควรส่งกลับไปเข้ากองกรรมการเก่าให้ตรวจ แต่เวลานี้ ขุนหลวงพระยาไกรสีผู้เป็นประธานของกรรมการนั้นป่วยอยู่ ควรมอบให้พระยาประจักษ์ผู้ที่ได้รับรองร่างพระราชกำหนดนี้เมื่อเวลาขุนหลวงพระยาไกรสี นำมายื่นต่อรัฐมนตรีสภานั้น เป็นผู้เป็นประธานของกรรมการ แล้วขอให้กรรมการตรวจให้ตลอดว่าข้อใดควรคงไว้ และข้อใดควรเปลี่ยนแปลงแก้ไขตัดทอนประการใด แล้วให้ทำรายงานชี้แจงมายื่นรัฐมนตรีสภาต่อไป^{๒๐}

^{๑๙} ธงทอง จันทรางศุ, การปฏิรูปภาษากฎหมายไทยในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, หน้า ๑๗๗, ๑๗๘

^{๒๐} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๑๔๕-๑๕๒.

ในหนังสือราชกิจจานุเบกษาฉบับวันที่ ๕ พฤษภาคม ร.ศ. ๑๒๐ หน้า ๗๐ ปรากฏข้อความว่า ขุนหลวงพระยาไกรสี ถึงแก่กรรมด้วยโรคมาลาเรีย เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๔ นับอายุได้ ๓๘ ปี ๖ เดือนเศษ^{๒๑} ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการประชุมศาลารัฐมนตรีสภาในวันที่ ๒๓ เมษายน ร.ศ. ๑๒๐ ว่าขุนหลวงพระยาไกรสีป่วย

ดังนั้นจึงเห็นว่าสาเหตุที่ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ เจียบหายไปมิได้ประกาศใช้เป็นกฎหมาย คือ ผู้ร่างถึงแก่กรรมโดยไม่มีผู้รับดำเนินการต่อตนเอง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีของร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกาย แลชีวิตรมมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ เฉพาะในส่วนของความใหม่เท่านั้น

สำหรับรูปแบบการบัญญัติร่างพระราชกำหนดฉบับนี้สามารถแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

(๑) บทบัญญัติกฎหมาย ซึ่งเป็นเนื้อหาของกฎหมาย

(๒) คำอธิบาย เป็นคำอธิบายของบทมาตรานั้น ๆ ซึ่งปรากฏในบางมาตรา

(๓) ตัวอย่าง เป็นการยกตัวอย่างเพื่ออธิบายความหมายในแต่ละบทมาตรา ซึ่งปรากฏในบางมาตรา

นอกจากนี้ ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ ยังแบ่งเป็นหมวดหมู่ ออกเป็น ๑๔ หมวด แต่มิได้เรียกว่าหมวดแต่อย่างใด แต่ใช้คำขึ้นต้นว่า “ว่าด้วย...” แต่จะมี ๒ หมวดแรกที่แตกต่างไป คือ “นามและวันกำหนดใช้พระราชบัญญัตินี้” ที่ปรากฏเฉพาะใน “ความเก่า” และ “เลิกกฎหมายเก่า”

๓.๓ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีกฎหมายอาญาใหม่

ในส่วนนี้จะได้ศึกษา หลักการ แนวคิด และทฤษฎีของร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ โดยเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) และหลักคอมมอนลอว์ (common law) ของประเทศอังกฤษ โดยแยกพิจารณาใน ๗ ประเด็น ได้แก่

๓.๓.๑. การจำแนกความผิดอาญา

ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ บัญญัติแบ่งแยกความผิดต่อชีวิตออกจากความผิดต่อร่างกาย โดยบัญญัติความผิดต่อชีวิตไว้ในหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตรมมนุษย์”^{๒๒} และบัญญัติความผิดต่อร่างกายไว้ในหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายแก่ร่างกาย”^{๒๓}

^{๒๑} อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง เวนาระ), หน้า (๑๐)

^{๒๒} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.ศ. ย. ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๒๙-๔๖.

^{๒๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๑-๖๕.

หลักการจำแนกความผิดต่อชีวิตออกจากความผิดต่อร่างกายนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) ของประเทศอังกฤษ ซึ่งบัญญัติกำหนดความผิดต่อชีวิตไว้ในหมวดที่ ๑ การกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (Homicide)^{๒๔} และความผิดต่อร่างกายไว้ในหมวดที่ ๕ การกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย (Assaults)^{๒๕}

ดังนั้นหลักการจำแนกความผิดอาญาของร่างพระราชกำหนดฉบับนี้และพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) จึงมีลักษณะเช่นเดียวกัน

๓.๓.๒ หลักองค์ประกอบภายใน

ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรณมนุษย์ รัตนโกสินทรศก ๑๑๘ นี้ถือว่า ลักษณะจิตใจของผู้กระทำความผิดหรือองค์ประกอบภายใน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งอันจะทำให้การกระทำของบุคคลเป็นความผิดอาญา โดยจำแนกองค์ประกอบภายในเป็น ๒ ประเภท คือ เจตนาและประมาท ซึ่งสามารถแยกอธิบายได้ ดังนี้

๓.๓.๒.๑. เจตนา

ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้บัญญัติเจตนาเป็นองค์ประกอบของความผิดโดยบัญญัติไว้เป็นบทเฉพาะของแต่ละมาตรา โดยมีได้บัญญัติเป็นหลักทั่วไป ซึ่งเมื่อพิจารณาบทมาตราซึ่งกำหนด “เจตนา” เป็นองค์ประกอบความผิดทั้งในหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายให้เปอันตรายแก่ชีวิตรณมนุษย์” และหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายแก่ร่างกาย” จะพบว่ามีการจำแนกประเภทของเจตนาได้เป็น ๒ ประเภท ได้แก่

^{๒๔} Sir. T. Willes Chitty , ed, The Complete Statutes of England Classified and Annotated Volume IV, (London : William Clowes & sons , n.d) , pp. 600-602.

^{๒๕} I bid., pp. 610-615.

ประเภทแรก เจตนาตามความเป็นจริง

เจตนาตามความเป็นจริง หมายถึง เจตนาอันเกิดจากกระทำที่ผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิด^{๒๖} และผู้กระทำจะต้อง “ประสงค์ต่อผล” หรือ “เล็งเห็นผล” ของการกระทำของตน^{๒๗} อันเป็นเหตุให้สามารถจำแนกเจตนาตามความเป็นจริงได้เป็น ๒ ประเภท คือ เจตนาประสงค์ต่อผล และเจตนาเล็งเห็นผล

คำว่า “เจตนาประสงค์ต่อผล” และ “เจตนาเล็งเห็นผล” มิได้บัญญัติให้ปรากฏชัดแจ้งในร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ทั้งในหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายให้เปนอันตรายแก่ชีวิตรมนุษย” และหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายแก่ร่างกาย” หากแต่สามารถเทียบเคียงได้จากถ้อยคำที่บัญญัติไว้ในบทมาตราของทั้งสองหมวด ดังนี้

(๑) เจตนาประสงค์ต่อผล

เจตนาประสงค์ต่อผลหรือเจตนาโดยตรง (dol direct) หมายถึง ความประสงค์ต่อผลที่ผู้กระทำมีอยู่ในขณะที่กระทำ ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผลแห่งการกระทำนั้นแล้ว ผลนั้นจะเกิดขึ้นหรือไม่เป็นข้อสำคัญ^{๒๘}

จากการพิจารณาบทบัญญัติมาตราในหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายให้เปนอันตรายแก่ชีวิตรมนุษย” จะปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงเจตนาประสงค์ต่อผล ได้แก่

คำว่า “ปรารถนา” ตามมาตรา ๓ วรรคแรก^{๒๙}

คำว่า “มีความมุ่งหมาย” ตามมาตรา ๔ (๑)^{๓๐}

และในหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายแก่ร่างกาย” ปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงเจตนาประสงค์ต่อผลได้แก่

^{๒๖} เกียรติขจร วัฒนสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๖ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๔๒, หน้า ๑๐๗.

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๘.

^{๒๘} จิตติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค ๑, หน้า ๑๗๗.

^{๒๙} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร. ๕๒ ๒๓/๑ เรื่อง ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๒๙.

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒.

คำว่า “มุ่งหมาย” ตามมาตรา ๒๓^{๓๑}

คำว่า “ปรารถนา” ตามมาตรา ๒๙^{๓๒} และ มาตรา ๓๐^{๓๓}

(๒) เจตนาเล็งเห็นผล

เจตนาเล็งเห็นผลหรือเจตนาโดยอ้อม (dol indirect) หมายถึง การที่ผู้กระทำการเล็งเห็นผลของกระทำ ผู้กระทำอาจไม่ประสงค์ให้เกิดผลอันทำให้เกิดผลอันทำให้การกระทำนั้นเป็นความผิดขึ้น แต่ถ้าผู้กระทำการเล็งเห็นผลนั้นแล้วก็ต้องถือว่าผู้กระทำมีเจตนาคู่เคียงกับได้กระทำโดยประสงค์ต่อผลที่เล็งเห็นนั้นด้วยเหมือนกัน^{๓๔}

เมื่อพิจารณาบทมาตราดังกล่าว ในหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายให้เปนอันตรายแก่ชีวิตมนุษย์” จะปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงเจตนาเล็งเห็นผลได้แก่

คำว่า “รู้อยู่ว่า” ตามมาตรา ๓ (๓)^{๓๕} มาตรา ๔(๒) (๔)^{๓๖} และมาตรา ๗^{๓๗}

ส่วนหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายแก่ร่างกาย” ปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงเจตนาเล็งเห็นผล ได้แก่

คำว่า “รู้อยู่ว่า” ตามมาตรา ๒๓^{๓๘}

ประเภทที่สอง เจตนาโดยผลของกฎหมาย

เจตนาโดยผลของกฎหมาย หมายถึง ผู้กระทำมิได้มีเจตนาตามความเป็นจริงแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น กล่าวคือ มิได้ประสงค์ให้ผลเกิดแก่บุคคลนั้น หรือ มิได้เล็งเห็นว่าผลจะเกิดแก่บุคคลนั้นแต่กฎหมาย “ให้ถือว่า” ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาแก่บุคคล ซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น เจตนาดังกล่าวเรียกว่าเป็น “เจตนาโดยผลของกฎหมาย” หรืออีกนัยหนึ่งคือ “เจตนาโอน” หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “การกระทำโดยพลาด”^{๓๙}

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๒.

^{๓๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖.

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๗.

^{๓๔} จิตติ ติงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค ๑, หน้า ๑๗๘, ๑๗๙.

^{๓๕} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร. ๕๒ ๒๓/๑ เรื่อง ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๒๙.

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒.

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑.

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๒.

^{๓๙} เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑, หน้า ๑๗๖, ๑๗๗.

หลักกฎหมายที่มีปรากฏทั้งในส่วนของความผิดต่อชีวิต คือ หมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายให้เป็นอันตรายแก่ชีวิต” เรื่อง “ฆ่าตัวตายด้วยผิดตัวไป” ตามมาตรา ๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าผู้ใดกระทำการใด ๆ ซึ่งการนั้น อาจจะทำให้มนุษย์ถึงตายได้ แลทำลงด้วยเจตนาเพื่อจะทำลายชีวิตของผู้ใดผู้หนึ่งให้ถึงแก่ความตาย แต่หากพะเนินผิดตัวไป ไปถูกผู้อื่นซึ่งผู้ทำมิได้มุ่งหมายจะทำนั้นถึงแก่ความตายลง ท่านว่าผู้นั้นก็มีความผิด เหมือนดังตนได้ทำลายชีวิตของผู้ที่ตนมุ่งหมายจะทำให้เขาถึงตาย”^{๔๐}

จากการพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๕ พบว่าเป็นการที่ผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง ดังปรากฏจากข้อความว่า “พะเนินผิดตัวไป ไปถูกผู้อื่นซึ่งผู้ทำมิได้มุ่งหมายจะทำ” แต่กฎหมายถือเสมือนได้ทำลายชีวิตของคนผู้ที่ตนมุ่งหมายจะทำให้เขาถึงตาย อันเป็นการแก้ปัญหามิให้ผู้กระทำความผิดยกความไม่เจตนาประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลขึ้นต่อสู้ว่าตนมิได้มีเจตนากระทำต่อผู้ที่รับผลร้ายจากกระทำนั้น

มีข้อสังเกตว่าหลัก “เจตนาโดยผลของกฎหมาย” นี้จะใช้ได้เฉพาะกรณีวัตถุที่มุ่งหมายกระทำต่อเป็นสิ่งเดียวกัน ซึ่งตามนัยยะแห่งมาตรา ๕ นี้คือ เป็นบุคคลเช่นเดียวกัน หากมุ่งหมายกระทำต่อสัตว์แต่ผลเกิดขึ้นกับคนย่อมไม่มีการโอนเจตนาตามมาตรา นี้ แต่อาจเป็นความผิดที่กระทำลงโดยประมาทได้ ดังปรากฏตาม “คดีซึ่งควรรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๓ (ข) ความว่า “ก เอาปืนยิงไก่ของผู้อื่นด้วยปรารถนาจะให้ตายแล้วจะลักเอาไป แต่กระสุนปืนไปถูก ข ผู้อยู่หลังพุ่มไม้ตาย เพราะ ก ไม่รู้ว่า ข อยู่ที่นั่น ถึงแม้ว่า ก จะรู้ที่อยู่การที่ยิงปืนนั้นอาจทำให้มนุษย์ถึงแก่ความตายได้ก็ดี แต่ต้องวินิจฉัยว่า ก ไม่ได้ทำผิดฐานทำให้คนตาย เพราะ ก ไม่มีเจตนาจะฆ่า ข ให้ตาย ถ้าไม่ได้ก่อเหตุให้ ข ถึงแก่ความตาย”^{๔๑}

ในส่วนของความผิดต่อร่างกาย คือ หมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายแก่ร่างกายนั้น” ปรากฏในเรื่อง “ลงโทษฐานทำการประทุษร้ายแก่ท่านในเวลาบันดาลโทษะ” ตามมาตรา ๓๖ ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าผู้ใดก่อเหตุให้เป็นอันตรายแก่ร่างกายท่าน ในเวลาที่มีผู้หนึ่งก่อเหตุให้ตนบันดาลโทษะขึ้นในทันที แต่ตนมิได้มุ่งหมายจะประทุษร้ายแก่คนอื่น นอกจากผู้ที่ก่อเหตุให้ตนบันดาลโทษะขึ้น หากการประทุษร้ายนั้นไปถูกคนอื่นเป็นอันตรายดังนี้ พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้นสถานหนึ่งให้จำคุกไว้ไม่เกินกว่าเดือนหนึ่ง กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ ฤกษ์

^{๔๐} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร. ๕ย ๒๓/๑ เรื่อง ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๔๐.

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๑.

สถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย”^{๔๒} และบัญญัติเพิ่มโทษในกรณีเกิดอันตรายสาหัสไว้ในเรื่อง “ลงโทษฐานทำการประทุษร้ายแก่ท่านถึงสาหัสในเวลาบันดาลโทษะ” ตามมาตรา ๓๗^{๔๓}

แต่ใน ๒ มาตรานี้มีได้บัญญัติไว้ชัดแจ้ง ดังเช่น กรณีมาตรา ๕ เนื่องจากการกระทำโดยบันดาลโทษะ อันเป็นเหตุให้ลงโทษน้อยลงแต่ยังคงปรากฏหลัก”เจตนาโดยผลของกฎหมาย” อยู่ คือ ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบตามโทษที่บัญญัติไว้มาตรานั้น ๆ

การจำแนกเจตนาเป็นประสงค์ต่อผลและเห็นผลนี้ปรากฏตามหลักคอมมอนลอว์ (common Law) ซึ่งวางหลักทั่วไปว่า ความผิดทางอาญาทุกประเภทจะต้องมีองค์ประกอบภายในหรือองค์ประกอบทางจิตใจ (Mental element) รวมอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งหลักองค์ประกอบภายในนี้เรียกว่า Mens rea ซึ่งหมายถึง ความรู้สำนึกในการที่กระทำประกอบกับจะต้องมีการกระทำนั้น ดังนั้นหลัก Mens rea จึงมีได้หมายถึงเฉพาะจิตใจที่มุ่งกระทำความผิด (A guilty mind) เพราะจิตใจของมนุษย์ทุกคนย่อมมีจิตใจที่มุ่งกระทำความผิด แต่จิตใจที่มุ่งกระทำความผิดนี้จะไม่ถือเป็น Mens rea หากมิได้มีการลงมือกระทำ นอกจากนี้หากบุคคลใดกระทำความผิดอาญาโดยเชื่อว่า ถูกศีลธรรมถูกกฎหมาย ถูกต้อง จิตใจของผู้กระทำที่มุ่งกระทำความผิดอาญาและมีการลงมือกระทำก็ถือว่าเป็น Mens rea^{๔๔} โดยจะแบ่งพิจารณาเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ เจตนา (Intention) ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (Recklessness) ประมาท (Negligence) และเลินเล่อ (Blameless Inadvertence)

ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของเจตนา (Intention) ตามหลักคอมมอนลอว์ (common law) จะพบว่า การกระทำโดยเจตนา หมายถึง การที่บุคคลตั้งใจที่จะกระทำให้เกิดผลขึ้น โดยแบ่งเป็น ๓ กรณี คือ

กรณีแรก	ปรารถนาที่จะกระทำ
กรณีที่สอง	รู้อยู่ว่าผลแห่งการกระทำเช่นนั้นจะเกิดขึ้นแต่ปรารถนาที่จะกระทำ
กรณีที่สาม	รู้อยู่ว่าผลจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอนแต่ยังกระทำ ^{๔๕}

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๖๓.

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน , หน้า ๖๔.

^{๔๔} J.C. Smith and Brian Hogan, Criminal Law, 3rd ed. (London : Butterworth, 1973), p.42.

^{๔๕} I bid , p.43.

สำหรับกรณีแรกและกรณีที่สอง เทียบเคียงได้กับ “เจตนาประสงค์ต่อผล” ส่วนกรณีที่สาม เทียบเคียงได้กับ “เจตนาเล็งเห็นผล”

หลักเจตนา (Intention) นี้ได้บัญญัติไว้เป็นองค์ประกอบของการกระทำ ความผิดทั้งที่เป็นความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายโดยบัญญัติปะปนในแต่ละฐานความผิดของพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) ดังปรากฏจากหมวดที่ ๑ การกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (Homicide) มีบทบัญญัติลงโทษผู้กระทำความผิดไว้ ๓ ฐานความผิดดังปรากฏจาก

ฐานแรก มาตรา ๑ บัญญัติลงโทษสำหรับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Murder)^{๕๖} ซึ่งประกอบด้วยเจตนาชั่วร้ายซึ่งคิดก่อนกระทำการฆาตกรรม (Malice aforethought) ไม่ว่าจะเจตนาฆ่า เจตนาให้ได้รับอันตรายสาหัส หรือเจตนากระทำการอันอาจเป็นสาเหตุแห่งความตายหรืออันตรายสาหัส^{๕๗}

ฐานที่สอง มาตรา ๕ ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยไม่เจตนา (Manslaughter)^{๕๘} ซึ่งแตกต่างจากความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาโดยอาศัยองค์ประกอบทางจิตใจเป็นข้อสนับสนุนในการดำเนินคดี ซึ่งความผิดฐานนี้สามารถแบ่งแยกเป็นการกระทำโดยสมัครใจและไม่สมัครใจ

(ก) โดยสมัครใจ (Voluntary) ผู้กระทำความผิดจะมีเจตนาในการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ในลักษณะของการฆ่าผู้อื่นโดยบันดาลโทสะ การฆ่าผู้อื่นโดยความผิดปกติทางจิตใจ และการฆ่าผู้ที่ประสงค์จะฆ่าตัวตาย

(ข) โดยไม่สมัครใจ (Involuntary) ซึ่งเกิดจากความตายอันเป็นผลจากการกระทำที่ผิดกฎหมายซึ่งวิญญูชนพึงเข้าใจว่าจะนำมาซึ่งการบาดเจ็บ และความตายอันมีสาเหตุมาจากความประมาทเลินเล่ออย่างมาก (gross negligence)^{๕๙}

^{๕๖} Sir. T. Willes Chitty , ed, The Complete Statutes of England Classified and Annotated Volume IV, p. 600.

^{๕๗} Lord Hailsham of ST. Marylebone, ed., Halsbury's Laws of England Volume II, 4th ed, (London : Butterworth, 1976), p.616.

^{๕๘} Sir. T. Willes Chitty , ed, The Complete Statutes of England Classified and Annotated Volume IV, p. 601.

^{๕๙} Lord Hailsham of ST. Marylebone, ed., Halsbury's Laws of England Volume II, p. 618.

กรณีตามข้อ (ก) ย่อมแสดงถึงเจตนาในการกระทำความผิด

ฐานที่สาม มาตรา ๔ ความผิดฐานกบฏเล็ก (Petit Treason)^{๕๐} ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ บัญญัติให้ถือว่าเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาจึงต้องถือว่ามีเจตนาชั่วร้ายเช่นเดียวกับกรณีตามมาตรา ๑

หมวดที่ ๕ การกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย (Assaults) นั้น เมื่อพิจารณาจาก มาตรา ๓๖ ความผิดฐานก่ออุปสรรค หรือทำร้ายร่างกายพระคริสต์หรือพระอื่นในขณะปฏิบัติหน้าที่ในสถานที่อันเป็นที่เคารพบูชาหรือสถานที่บังคับอื่น หรือระหว่างทางที่จะไปยังสถานที่ดังกล่าว^{๕๑} มาตรา ๓๗ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้พิพากษาและอื่น ๆ และผู้มีหน้าที่ป้องกันมิให้เรืออัปปาง^{๕๒} และมาตรา ๔๐ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายกะลาสีหรืออื่น ๆ^{๕๓} จากการศึกษาจะพบว่าความผิดที่บัญญัติทั้งสาม ฐานเมื่อพิจารณาจากลักษณะของการกระทำได้แก่ตามมาตรา ๓๖ “การข่มขู่ หรือใช้กำลังบังคับ” มาตรา ๓๗ “ตี หรือกระทำการให้เกิดบาดแผล” และ มาตรา ๔๐ “ปิดกั้นหรือขัดขวาง” ซึ่งลักษณะแห่งการกระทำเหล่านี้จักต้องมีเจตนาเป็นองค์ประกอบของความผิด

นอกจากนี้บทบัญญัติมาตรา ๓๘ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยเจตนาอันเป็นคดีอาญาอุกฉกรรจ์หรือคดีอันกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานและอื่น ๆ^{๕๔} และมาตรา ๓๙ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยเจตนาที่จะขัดขวางการขายผลผลิตทางการเกษตรหรือความอิสระในการใช้สิทธิผ่านโดยอิสระ^{๕๕} เมื่อพิจารณาจะเห็นว่าความผิดทั้งสองฐานนี้ บัญญัติให้ “เจตนา (Intent to)” เป็นองค์ประกอบของความผิดโดยแจ้งชัด

^{๕๐} Sir. T. Willes Chitty , ed, The Complete Statutes of England Classified and Annotated Volume IV, p. 602.

^{๕๑} Ibid., p.610.

^{๕๒} Ibid., pp. 610-611.

^{๕๓} Ibid., p. 612.

^{๕๔} Ibid., p. 611.

^{๕๕} Ibid., p. 611.

ส่วนหลักความรับผิดชอบจากการกระทำโดยพลาดก็ปรากฏในหลักคอมมอนลอว์เช่นกัน ซึ่งเรียกว่า “เจตนาโอน” (Transferred intention)^{๕๖} ซึ่งมีได้นำมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861)

๓.๓.๒.๒ ประมาท

ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ นี้บัญญัติลงโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทไว้ในหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายให้เป็อันตรายแก่ชีวิตมนุษย์” และหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายแก่ร่างกาย” ดังนี้

หมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายให้เป็อันตรายแก่ชีวิตมนุษย์” บัญญัติถึงการกระทำโดยประมาท ของผู้กระทำผิดมีเพียงมาตราเดียวคือ มาตรา ๘ บัญญัติว่า “ถ้าผู้ใดกระทำการใด ๆ ด้วยความประมาท ภาเถินเล่อ ปราศจากความระมัดระวังจนเป็เหตุให้มนุษย์ ถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็ความผิดไม่ถึงฐานฆ่าคนตาย พิจารณาเป็สัตย์ท่าน ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้นสถานหนึ่ง ให้จำคุกไว้ มีกำหนดไม่เกินกว่า ๒ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤาไม้ก็ได้สถานหนึ่งให้ปรับ ฤาสถานหนึ่ง ทั้งจำคุกแลปรับด้วย”^{๕๗}

ในมาตรา ๘ นี้ จะพบคำว่า “ประมาท หรือ เถินเล่อปราศจาก ความระมัดระวัง” ซึ่ง ความประมาท จะต้องเกิดผลของการกระทำคือเป็เหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย จึงจะเป็ความผิดตามมาตรานี้

หมวดว่าด้วยการประทุษร้ายแก่ร่างกาย มีบทบัญญัติที่ลงโทษ การกระทำความผิดอันเกิดจากความประมาทของผู้กระทำเพียงมาตราเดียวเช่นกันคือ มาตรา ๓๘ ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าผู้ใดทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยไม่มีความระวัง ฤาด้วยความเถินเล่อ จนอาจจะให้เป็อันตรายแก่ชีวิต ฤาร่างกายผู้อื่นได้ดังนี้ พิจารณาเป็สัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษ ผู้นั้นสถานหนึ่ง ให้จำคุกไว้ไม่เกินกว่า ๓ เดือน กับจะให้ทำการหนักด้วยฤาไม้ก็ได้ฤาสถานหนึ่ง ให้ปรับเป็เงินไม่เกิน ๒๕๐ บาท ฤาสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย”^{๕๘}

^{๕๖} Lord Hailsham of ST. Marylebone, ed., Halsbury's Laws of England Volume II , p. 18.

^{๕๗} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๔๒.

^{๕๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔.

ในมาตรา ๓๘ นี้ ใช้คำว่า “ไม่มีความระมัดระวัง” และ “ความเลินเล่อ” แทนคำว่าประมาท ส่วนความประมาทนี้จะเป็นความผิดเมื่ออาจจะให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายผู้อื่น

จากมาตรา ๘ และมาตรา ๓๘ นั้นจะเห็นว่า ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ได้ให้ความหมายของคำว่า “ประมาท” ว่า เลินเล่อปราศจากความระมัดระวังซึ่งเป็นการกำหนดความผิดที่ไม่ต้องการ องค์ประกอบภายในที่เรียกว่าเจตนา โดยสองมาตรานี้แตกต่างกันเพียงองค์ประกอบของความผิด กล่าวคือในมาตรา ๘ นั้นเป็นความผิดที่ต้องการผลคือความตายของผู้ถูกระทำ ส่วนมาตรา ๓๘ นั้นเป็นความผิดที่ไม่ต้องการผลกล่าวคือ เพียง “อาจจะ” เป็นอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกาย ของผู้ถูกระทำก็เป็นความผิดแล้ว

ซึ่งหลักการลงโทษการกระทำความผิดต่อชีวิตและร่างกายอันเกิดจากการกระทำโดยประมาทนี้มีปรากฏตามหลัก Mens rea ในส่วนของหลักประมาท (Negligence) หมายถึงการปราศจากความระมัดระวังซึ่งส่งผลให้ล่วงละเมิดหน้าที่ (Breach of a duty of care) อันได้แก่ การไม่กระทำการบางประการที่วิญญูชน (A reasonable man) ในภาวะปกติของผู้สามารถรู้สึกรับผิดชอบได้ (An average responsible citizen) พึ่งกระทำหรือในทางตรงกันข้าม กระทำการบางอย่างซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นไม่กระทำ^{๕๙}

ตัวอย่างของประมาทได้แก่ ดี ใช้ปืนจ่อ พี แล้วนำนิ้วเหี่ยวโกป็น โดยเชื่อว่าปืนนั้น มิได้บรรจุกระสุนหรือไม่สามารถใช้งานได้ ซึ่งวิญญูชนพึงคิดว่าเป็นควรจะบรรจุกระสุนและสามารถใช้อย่างได้ จึงควรหลีกเลี่ยงการกระทำดังกล่าว ซึ่ง ดี ประมาทในการเล็งเห็นผลของการกระทำเพราะหากปืนสามารถยิงได้ พี จะถึงแก่ความตาย^{๖๐}

หลักความรับผิดชอบจากการกระทำโดยประมาทนี้ถือเป็นข้อยกเว้นของหลักคอมมอนลอว์ที่จะต้องรับผิดโดยผลของความประมาท^{๖๑}

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๕๙} Elizabeth A.Martin, ed., Oxford Dictionary of Law, 4th ed, (Oxford : Oxford University, 1997), p.305.

^{๖๐} J.C. Smith and Brian Hogan, Criminal Law, p.45.

^{๖๑} Lord Hailsham of ST. Marylebone, ed., Halsbury's Laws of England Volume II, p.20.

หากเทียบเคียงกับบทมาตราของพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) จะพบว่ากรกระทำโดยประมาทนั้นปรากฏเป็นองค์ประกอบของความผิดฐานทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยไม่เจตนา (Manslaughter)^{๖๒} ซึ่งปรากฏในมาตรา ๕ เช่นการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายนั่นเอง ส่วนความผิดต่อร่างกายมิได้บัญญัติการกระทำโดยประมาทเป็นไปตามความผิด

ดังนั้นหลักองค์ประกอบภายในของร่างพระราชกำหนดฉบับนี้และพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) จึงมีลักษณะเช่นเดียวกัน

๓.๓.๓ หลักพยายามกระทำความผิด

ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายและชีวิตมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ นี้ นอกจากจะกำหนดโทษสำหรับความผิดสำเร็จแล้ว ยังกำหนดโทษสำหรับการพยายามกระทำความผิดอีกด้วย ดังปรากฏ ในหมวด “ว่าด้วยพยายามจะกระทำความผิดกฎหมาย” ตามมาตรา ๑๒๙ บัญญัติว่า “ผู้ใดพยายามจะกระทำความผิด ต่อกฎหมายอันเป็นความผิด มีโทษถึงเนรเทศไปภายนอกพระราชอาณาเขตก็ดี ถ้าถึงจำคุกก็ดี นั้นให้สำเร็จไป ถ้าพยายามจะให้ผู้อื่นกระทำความผิดต่อกฎหมายก็ดี เมื่อผู้นั้นได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดลง เพื่อให้ความพยายามนั้นสำเร็จไปดังนี้ พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงโทษดังนี้ คือ ถ้าในพระราชกำหนดนี้มีได้กำหนดโทษสำหรับความผิดฐานพยายามไว้แล้วก็ให้ลงโทษเนรเทศไปภายนอกพระราชอาณาเขต ถ้าให้จำคุกไว้ตามกำหนดสำหรับความผิดข้อนั้น ถ้าให้จำคุกไว้กึ่งเวลาซึ่งได้กำหนดไว้สำหรับความผิดข้อนั้น ถ้าให้ปรับกึ่งจำนวนเงินที่ได้กำหนดไว้สำหรับความผิดข้อนั้น ถ้าทั้งจำคุกแลปรับด้วย”^{๖๓}

จะเห็นว่ามาตรา ๑๒๙ นี้เป็นบทบัญญัติทั่วไปของการพยายามกระทำความผิดโดยกรณีที่จะถือเป็นการพยายามกระทำความผิดตามมาตรานี้จะต้องมี ๒ ลักษณะคือ

- (๑) พยายามจะกระทำความผิด มีโทษถึงเนรเทศ หรือจำคุกให้สำเร็จ
- (๒) พยายามจะให้ผู้อื่นกระทำความผิดต่อกฎหมาย และผู้นั้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดลง เพื่อให้ความพยายามนั้นสำเร็จ

^{๖๒} Elizabeth A. Martin, ed., Oxford Dictionary of Law, p.305.

^{๖๓} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๑๔๑.

พึงสังเกตว่ามีได้มีการให้ความหมายของคำว่าพยายามไว้ แต่เมื่อพิจารณาประกอบ “คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่างดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๒๙” ความว่า “ก. พยายามจะยิง ข แล้ว ยิงปืนออกไป กระสุนปืนหาถูก ข ไม่ ถ้ามิเช่นนั้น ก หยิบเอาปืนชนวนทองแดงมาครอบเก็บ โดยเข้าใจว่าประจวบใจแล้ว แต่ที่จริงยังหาได้ประจวบใจไม่แล้วก็ยิงออกไปก็หาเป็นอันตรายแก่ ข ไม่ดังนี้ ต้องถือว่า ก ได้กระทำการอย่างหนึ่งลง เพื่อให้ความพยายามจะทำร้ายแก่ ข สำเร็จไป ก มีความผิดต้องรับโทษ ตามมาตรานี้”^{๖๔} จะเห็นว่าการพยายามกระทำความผิดผู้กระทำให้ต้องมีเจตนาและลงมือ กระทำความผิด แต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล จึงมีอาชญากรรมเรียกว่าความผิดสำเร็จได้

ส่วนบทบัญญัติของร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ ที่บัญญัติถึงโทษการพยายามกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งไว้โดยเฉพาะ ดังปรากฏในหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตมนุษย์” มาตรา ๑๑, ๑๒ และ ๑๓ กล่าวคือ

มาตรา ๑๑ “ลงโทษผู้พยายามจะฆ่าคนด้วยความจงใจ”^{๖๕} นี้ เมื่อพิจารณาตามวรรคแรก จะไม่พบลักษณะใดอันบ่งถึง การพยายามกระทำความผิด นอกจากคำว่า “มีความผิดฐานพยายามจะฆ่าคนให้ตายด้วยความจงใจ” แต่เมื่อพิจารณา ตาม “คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่างดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๑ ความว่า “(ก) ก เอาปืนยิง ฮ. แลด้วยมีสรรพเหตุต่างๆ มาประกอบกับการที่ ก. ยิง ฮ. นั้น ส่อให้เห็นว่า ก มีเจตนาจะฆ่า ฮ. ให้ตาย แต่กระสุน ปืนไม่ถูก ฮ. ๗ จึงไม่ตายดังนี้ ก. มีความผิดต้องรับทัณฑ์โทษตามมาตรา ๑๑ นี้”^{๖๖} จึงจะพบว่า มาตรา ๑๑ วรรคแรกนี้เป็น การพยายามกระทำความผิด ส่วนวรรคสองเป็นบทลงโทษให้หนักขึ้นเนื่องจากผู้ถูกกระทำ “ถึงป่วยเจ็บ” ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา ๑๒๙

มาตรา ๑๒ “ลงโทษฐานพยายามจะฆ่าคนด้วยไม่จงใจ”^{๖๗} ซึ่งเมื่อพิจารณามาตรา ๑๒ วรรคแรก ประกอบ “คดี ซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่างดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๒(ก) ” ความว่า “ฮ. ก่อเหตุให้ ก. บันดาลโทษะขึ้นในทันที ก. ไม่ทันยั้งสติฉวยปืนได้ก็ยิง ฮ. เข้า แต่กระสุนปืน ไม่

^{๖๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๒.

^{๖๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓.

^{๖๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.

^{๖๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

ถูก ฮ. ฤาถูก ฮ. บาดเจ็บแต่ไม่ถึงตาย ก. มีความผิดต้องรับทัณฑ์โทษ ตามมาตรา ๑๒ นี้”^{๖๘} จะพบว่ามาตรา ๑๒ วรรคแรกเป็นการพยายามกระทำความผิดส่วนวรรคสองเป็นบทเพิ่มโทษ เช่นเดียวกับมาตรา ๑๑

มาตรา ๑๓ “ลงโทษ ฐานพยายามจะฆ่าตัวเอง”^{๖๙} นี้ ถือเป็นบทบัญญัติที่น่าสนใจในร่างพระราชกำหนดฉบับนี้โดยเป็นการกำหนดโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดต่อตนเองซึ่งแตกต่างจากบทบัญญัติมาตราอื่น ๆ ในร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ จะกำหนดโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดต่อผู้อื่น ประกอบกับจะเห็นว่ากำหนดเป็นความผิดเพียงฐานพยายามเนื่องจากหากความผิดฐานนี้สำเร็จลงย่อมไม่อาจ นำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้นั่นเอง แต่กฎหมายยังคงลงโทษแก่ผู้ที่ช่วยให้ผู้อื่นฆ่าตัวตายตามมาตรา ๙,๑๐ แม้ความผิดนี้จะสำเร็จลงก็ตาม

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่า มาตรา ๑๑, ๑๒ และ ๑๓ เป็นบทบัญญัติลงโทษในความผิดต่อชีวิตเท่านั้นซึ่งเป็นบทเฉพาะ ส่วนมาตรา ๑๒๙ บัญญัติลงโทษในความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายซึ่งเป็นบททั่วไป การพยายามกระทำความผิดตามร่างพระราชกำหนดฉบับนี้เป็นการพยายามกระทำความผิดประเภทกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ส่วนการพยายามกระทำความผิดประเภทลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอดนั้นไม่ปรากฏในร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ทั้งในมาตรา ๑๒๙ อันเป็นบททั่วไป และบทเฉพาะตามมาตรา ๑๑, ๑๒ และ ๑๓ แต่อย่างใด

หลักพยายามกระทำความผิดนี้มีปรากฏอยู่แล้วในหลักคอมมอนลอว์ (common law) และถูกนำมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑(The Offences Against the Person Act, 1861) บัญญัติถึงการพยายามกระทำความผิดไว้โดยแบ่งเป็น ๒ หมวดได้แก่

หมวดที่ ๒ การพยายามกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (Attempts to murder)

หมวดที่ ๙ การพยายามกระทำความผิดฐานทำให้หญิงแท้งบุตร (Attempts to procure Abortion)

สำหรับหมวดที่ ๙ นั้นมิได้เป็นความผิดต่อชีวิตหรือความผิดต่อร่างกายโดยแท้ จึงจะไม่นำมาศึกษา แต่หมวดที่ ๒ นั้นเป็นบทบัญญัติลงโทษการพยายามกระทำความผิดต่อชีวิต อันบัญญัติกำหนดโทษไว้ ๕ ฐานได้แก่

^{๖๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

^{๖๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๖.

- ความผิดฐานวางยาพิษ หรือทำร้ายให้เกิดบาดแผลโดยเจตนาฆ่าผู้อื่น (Administering poison, or wounding, with intent to murder.) ตามมาตรา ๑๑^{๗๐}
- ความผิดฐานทำลายหรือสร้างความเสียหายแก่อาคารด้วยดินปืนโดยเจตนาที่จะฆ่าผู้อื่น (Destroy or damaging a building with gunpowder, with intent to murder.) ตามมาตรา ๑๒^{๗๑}
- ความผิดฐานก่อให้เกิดเพลิงไหม้ในเรือหรือทำให้เรืออัปปาง โดยเจตนาฆ่าผู้อื่น (Setting fire to or casting away a ship, with intent to murder.) ตามมาตรา ๑๓^{๗๒}
- ความผิดฐานพยายามใช้ยาพิษหรือยิงหรือพยายามที่จะยิง หรือพยายามก่น้ำหรืออื่น ๆ โดยเจตนาฆ่าผู้อื่น (Attempting to administer poison, or shooting, or attempting to shoot, or attempting to drown, etc., with intent to murder.) ตามมาตรา ๑๔^{๗๓}
- ความผิดฐาน พยายามกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยวิธีอื่น (By any other means attempting to commit murder.) ตามมาตรา ๑๕^{๗๔}

จากที่กล่าวมาตามบทบัญญัติของมาตรา ๑๑ ถึงมาตรา ๑๕ เป็นการบัญญัติไปในลักษณะเดียวกันกับที่ปรากฏในคำพิพากษาตามหลักคอมมอนลอว์คือบัญญัติลงโทษเฉพาะการพยายามกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น แต่มิได้บัญญัติลงโทษสำหรับการพยายามกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ทั้งนี้ได้บัญญัติหลักพยายามกระทำความผิดเป็นหลักทั่วไป จึงอาจกล่าวได้ว่าการพยายามกระทำความผิดในสมัยนั้น จะเป็นความผิดได้เมื่อมีกฎหมายบัญญัติลงโทษไว้เป็นกรณีเฉพาะ

เมื่อพิจารณาต่อไปจะพบว่าบทบัญญัติทั้งห้ามาตรานี้บัญญัติลงโทษในความผิดฐานพยายามกระทำความผิดในภาพรวมโดยมิได้แบ่งแยกเป็นการลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอดและการลงมือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล และบทบัญญัติทั้งห้ามาตรานี้จะมุ่งเน้นถึงวิธีการอันจัดเป็นการพยายามกระทำความผิด และบัญญัติลงโทษในพฤติการณ์นอกเหนือจากนี้อีกด้วย

---

^{๗๐} Sir, T. Willes Chitty, ed., The Complete Statutes of England Classified and Annotated Volume IV., p.603.

^{๗๑} I bid., p. 603.

^{๗๒} I bid., p. 603.

^{๗๓} I bid., pp. 603,604.

^{๗๔} I bid., p. 604.

นอกจากหลักกฎหมายอาญ่าอังกฤษจะมีบทบัญญัติลงโทษ ความผิดอาญาที่กระทำต่อชีวิตและต่อร่างกาย ตามพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) แล้ว ยังได้กำหนดโทษสำหรับความผิดฐานอัตวินิบาตกรรมหรือฆ่าตัวตาย (Suicide)^{๗๕} เหตุที่จัดเป็นการพยายามกระทำความผิด เพราะหากความตายเกิดขึ้นผู้กระทำ คือ ผู้ฆ่าตัวตายย่อมไม่มีชีวิตอยู่เพื่อรับโทษ แต่ความผิดฐานนี้ได้ถูกยกเลิกไป ในปี ค.ศ. ๑๙๖๑ จึงไม่ถือว่าการฆ่าตัวตาย เป็นความผิดอาญาตามหลักกฎหมายอาญ่าอังกฤษอีกต่อไป^{๗๖}

ดังนั้น หลักพยายามกระทำความผิดโดยทั่วไปของร่างพระราชกำหนดฉบับนี้และพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) จึงมีลักษณะเช่นเดียวกัน คงมีข้อแตกต่างเพียงร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ได้บัญญัติลงโทษการพยายามกระทำความผิดประเภทลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอดไว้เท่านั้น

๓.๓.๔ หลักผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด

ในร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ มิได้มีการแบ่งแยกผู้ร่วมกระทำความผิดว่าเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน หากแต่เรียกโดยรวมว่าพรรคพวกผู้ร้าย ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในหมวด “ว่าด้วยพรรคพวกผู้ร้าย” โดยมีลักษณะเป็นบททั่วไป

มาตรา ๑๑๘ บัญญัติว่า “ผู้ใดช่วยกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการผิดต่อกฎหมาย คือ

(๑) ยุให้ผู้อื่นหนึ่งผู้ใดกระทำการก็ดี ฤ

(๒) คบคิดด้วยผู้อื่นหนึ่งผู้ใดเพื่อกระทำการก็ดี ฤ

(๓) ตั้งใจช่วยอุดหนุนให้ผู้อื่นหนึ่งผู้ใดกระทำการ ด้วยตนช่วยกระทำการกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ฤ ด้วยคนละเว้นกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดเสียก็ดี ท่านว่าผู้นั้น เปนพรรคพวกผู้ร้ายช่วยกระทำการผิดล่วงละเมิดต่อกฎหมาย”^{๗๗}

^{๗๕} หลวงประเสริฐมุนีกิจ, ปราชญ์กฎหมายภาค ๑ (ม.ป.ท. : ๒๔๗๖) , หน้า ๒๑.

^{๗๖} Elizabeth A. Martin , ed, Oxford Dictionary of Law , p. 451 .

^{๗๗} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๑๒๗.

จะเห็นว่ามาตรานี้ เป็นบทนิยามคำว่า “พรรคพวกผู้ร้าย” โดยแบ่งลักษณะผู้ช่วย
กระทำการเป็น ๓ ประเภทคือ

(๑) ผู้ยืมให้ผู้อื่นกระทำการ ซึ่งแสดงถึงการก่อเจตนาให้แก่ผู้กระทำความผิดอันเป็น
ลักษณะของ “ผู้ใช้”

(๒) ผู้คบคิด กับผู้อื่นเพื่อกระทำการ ซึ่งแสดงถึง การเข้าร่วมในการลงมือกระทำ
ความผิด อันเป็นลักษณะของ “ตัวการ”

(๓) ผู้ตั้งใจอุดหนุนให้ผู้อื่นกระทำการ ซึ่งแสดงถึง การช่วยเหลือให้ความสะดวกใน
การลงมือจะกระทำความผิดอันเป็นลักษณะของ “ผู้สนับสนุน”

ซึ่งมาตรา ๑๑๘ นี้มีบทบัญญัติขยายความตามมาตรา ๑๑๙ ถึง ๑๒๕ ส่วนมาตรา
๑๒๖ และ ๑๒๗ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา ๑๒๖ และ มาตรา ๑๒๗ นี้ จะเห็นว่า แม้
ทั้งสองมาตราจะบัญญัติเอาผิดแก่ผู้ช่วยกระทำการแต่ก็มีการแยกประเภทโดยเฉพาะว่า จะลงโทษ
แก่ผู้ช่วยยุงเท่านั้น ดังปรากฏตามบทบัญญัติ ของมาตรา ๑๒๖ ที่ว่า “...มิได้กำหนดโทษผู้ช่วย
ยุงไว้...”^{๗๘} และมาตรา ๑๒๗ ที่ว่า “...ก็ให้ลงโทษผู้ช่วยยุงนั้นฐานหนึ่ง...”^{๗๙} ซึ่งแตกต่างจาก
บทบัญญัติในมาตรา ๑๑๘ ถึง มาตรา ๑๒๕

นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติอีกมาตราหนึ่งในหมวดนี้ ซึ่งควรแยกพิจารณาเป็นพิเศษคือ
มาตรา ๑๒๘ ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าผู้ใดช่วยคนทั้งหลายทั่วไป ถ้าคนพวกใดพวกหนึ่ง ซึ่งมีจำนวน
ไม่เกินกว่า ๑๐ คนขึ้นไป ให้กระทำการผิดต่อกฎหมายให้ลงโทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มี
กำหนดไม่เกินกว่า ๓ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วย ถ้าไม่ก็ได้ สถานหนึ่งให้ปรับ สถานหนึ่งทั้ง
จำคุกแลปรับด้วย”^{๘๐}

เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า มาตรา ๑๒๘ นี้ มิได้บัญญัติลงโทษ ผู้ช่วยกระทำการประเภท
ใดประเภทหนึ่งไว้โดยเฉพาะจึงอาจกล่าวได้ว่า มาตรานี้บัญญัติเอาผิดแก่ผู้ช่วยกระทำการอันเป็น
พรรคพวกผู้กระทำผิดทั้งที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุน แต่เมื่อพิจารณาประกอบ “คดีซึ่งควร
ยกขึ้นเป็นตัวอย่างดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๒๘” ซึ่งบัญญัติว่า “(ก) ก. นำประกาศไปปิดไว้ในที่

^{๗๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๘.

^{๗๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓๙.

^{๘๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๐.

เปิดเผย ท่ามกลางประชุมชนทั้งหลายให้ทราบทั่วกัน แลความในประกาศนั้นยุให้คนพวกหนึ่ง ประมาณ ๑๐ คน กว่า ไปประชุมในที่แห่งหนึ่ง ตามเวลาที่กำหนด เพื่อให้คอยทำร้ายทุบตีฟันแทง คนอีกพวกหนึ่งซึ่งไม่ชอบกัน เมื่อขณะเดินเข้ากระบวนแห่เจ้ามาดังนี้ ก. กระทำคามผิดตามที่ว่า มาในมาตรา ๑๒๘ นี้”^{๔๑} จะเห็นจากมาตรานี้ว่า ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายกายแลชีวิตรมนุษย ร.ศ. ๑๑๘ นอกจากจะบัญญัติถึงโทษ ตั้วการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุนแล้วยังบัญญัติถึงโทษ ผู้ใช้ที่มีได้พบกับผู้กระทำผิดโดยตรง หากแต่ผู้ใช้จะกระทำการ ยุยงโดยการ โฆษณาประกาศ ก็เป็นความผิดตามมาตรานี้ด้วย

ดังนั้น ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมนุษย ร.ศ. ๑๑๘ จึงแบ่งประเภทผู้กระทำความผิดไว้ ๓ ประเภท คือ

(๑) ตั้วการ

(๒) ผู้ใช้ มี ๒ กรณี

กรณีแรก ผู้ใช้โดยวิธีธรรมดา

กรณีที่สอง ผู้ใช้โดยวิธีการโฆษณาประกาศ

(๓) ผู้สนับสนุน

ซึ่งหลักผู้มีส่วนร่วมในการกระทำผิดนี้ปรากฏตามหลักคอมมอนลอว์ (common law) คือ หลักผู้ยุยงส่งเสริม (Incitement) และหลักผู้ร่วมกระทำความผิดฐานสมคบ (Conspiracy) ซึ่งหลักทั้งสองนี้ปรากฏในพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) ในความผิดฐานสมคบหรือก่อให้เกิดการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Conspiring or soliciting to commit murder) ซึ่งบัญญัติไว้ในหมวด ๑ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (Homicide) มาตรา ๔ ความว่า “บุคคลทุกคนที่สมคบร่วมมือและตกลงกันที่จะกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ไม่ว่าบุคคลดังกล่าวจะเป็นบุคคลที่อยู่ภายใต้บังคับ (Subject) ของพระราชินีหรืออยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ และบุคคลใดก่อ (solicit), ส่งเสริม (encourage), ชักชวน (persuade), พยายามชักชวน (endeavour to persuade) หรือเสนอความเห็น (propose) แก่บุคคลอื่นให้กระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นไม่ว่าบุคคลดังกล่าวจะเป็นบุคคลที่อยู่

^{๔๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔๐.

ภายใต้บังคับของพระราชินีหรืออยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ ถือเป็นความผิด misdemeanor ต้องระวางโทษให้ทำงานหนักไม่เกิน ๑๐ ปี”^{๖๒} ส่วนของความผิดต่อร่างกายยังคงถือตามหลักผู้ยุยงส่งเสริม (Incitement) และหลักผู้ร่วมกระทำความผิดฐานสมคบ (Conspiracy) โดยมีได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) แต่อย่างไร

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าทั้งในหลักคอมมอนลอว์ (common law) และหลักตามพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) มาตรา ๔ นี้ สามารถจำแนกผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดได้ ๓ ประเภท ได้แก่

ประเภทแรก ผู้สมคบร่วมมือ และตกลงกันที่จะกระทำความผิด ถือเป็นการร่วมมือของผู้กระทำความผิดโดยมีเจตนาร่วมกัน อันเป็นลักษณะของ “ตัวการ” ซึ่งเป็นตัวการที่ร่วมวางแผนกระทำความผิดตามหลักสมคบ แต่มิได้ครอบคลุมถึงผู้ร่วมกระทำความผิดฐานอื่น

ประเภทที่สอง ผู้ก่อ ชักชวน พยายามชักชวน หรือเสนอความเห็นให้ผู้อื่นกระทำความผิด ถือเป็นการก่อเจตนาชั่วร้ายให้ผู้ลงมือกระทำความผิดอันเป็นลักษณะของ “ผู้ใช้” อันถือเป็นประเภทหนึ่งของผู้ยุยงส่งเสริม

ประเภทที่สาม ผู้ส่งเสริมให้ผู้อื่นกระทำความผิดอันเทียบได้กับการให้ความช่วยเหลือถือเป็นการช่วยให้ผู้กระทำความผิดสามารถกระทำความผิดได้สะดวกขึ้นอันเป็นลักษณะของ “ผู้สนับสนุน” อันถือเป็นประเภทหนึ่งของ ผู้ยุยงส่งเสริม

ดังนั้นจะเห็นว่ากฎหมายอาญาอังกฤษมิได้ แบ่งแยกหลักตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุน ดังจะเห็นได้จากความผิดต่อชีวิตที่บัญญัติรวมไว้ในบทบัญญัติเพียงหนึ่งมาตรา

นอกจากนี้ หากพิจารณาจากความผิดฐานฆ่าตัวตาย ตามหลักคอมมอนลอว์ จะพบว่า นอกจากกฎหมายจะลงโทษแก่ผู้ฆ่าตัวตายแล้ว ยังลงโทษแก่ผู้ช่วยเหลือ อันเป็นลักษณะของ “ผู้สนับสนุน” ผู้ยุยงส่งเสริมให้คำปรึกษาและจัดให้มีการฆ่าตัวตายอันเป็นลักษณะของ “ผู้ใช้” โดยถือเป็นความผิดฐานร่วมมือในการฆ่าตัวตาย (Complicity in suicide) โดยกำหนดโทษจำคุกไว้^{๖๓}

^{๖๒} Sir. T. Willes Chitty ., ed., The Complete Statutes of England Classified and Annotated Volume IV., p. 601.

^{๖๓} Lord Hailsham of St. Maryle bone , ed, Halsbury's Laws of England Volume II., p. 623.

ดังนั้นหลักผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดตามร่างพระราชกำหนดฉบับนี้และพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑(The Offences Against the Person Act, 1861) จึงมีลักษณะเช่นเดียวกัน แต่จะมีข้อแตกต่างที่ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้บัญญัติแบ่งแยกประเภทของผู้ใช้เป็นผู้ใช้โดยวิธีธรรมดาและผู้ใช้โดยวิธีการโฆษณาประกาศ

๓.๓.๕ โทษ

๓.๓.๕.๑ ประเภทของโทษ

ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ ในหมวด “ว่าด้วยการลงโทษ” มีบทบัญญัติกำหนดโทษที่จะลงแต่ผู้กระทำความผิดไว้ ตามมาตรา ๗๗ ซึ่งบัญญัติว่า “บันดาทัณฑ์โทษ ซึ่งผู้กระทำความผิดต่อพระราชกำหนดนี้จะต้องรับมี ๕ ประการ คือ

- (๑) ประหารชีวิต
- (๒) เนรเทศไปนอกพระราชอาณาเขตจรจนตลอดชีวิต
- (๓) จำคุกให้ทำการหนัก ถामीให้ทำการหนักด้วย
- (๔) ฆี้ยน
- (๕) ปรับ”^{๔๔}

หากพิจารณาตามมาตรา ๗๗ (๓) แล้วจะพบว่ามีการจำแนกโทษจำคุกเป็น ๒ ประเภท คือ จำคุกให้ทำการหนักประเภทหนึ่ง และจำคุกมิให้ทำการหนัก คือจำคุกอย่างเดีวอีกประเภทหนึ่ง

นอกจากนี้ ยังมีโทษอีกประเภทหนึ่ง ที่มีได้บัญญัติให้ปรากฏในมาตรา ๗๗ หากแต่เป็นโทษที่กำหนดขึ้นสำหรับเด็กที่มีอายุเยาว์อันจะต้องไม่ลงโทษทั้ง ๕ ประเภทตามมาตรา ๗๗ คือโทษโบยซึ่งปรากฏตามมาตรา ๙๐^{๔๕}

ดังนั้น ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้กำหนดโทษไว้ ๗ ประเภทคือ

- (๑) ประหารชีวิต
- (๒) เนรเทศ

^{๔๔} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๙๑,๙๒.

^{๔๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๘.

(๓) จำคุกให้ทำงานหนัก

(๔) จำคุก

(๕) เชื้อย

(๖) ปรับ

(๗) โขย

สำหรับโทษเนรเทศนั้นพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ ได้ทรง “หมายเหตุร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตร์มนุษย์” ไว้ว่า “โทษเนรเทศในสมัยนี้ ทำไปไม่ได้ เพราะไม่มีเมืองใดที่เขาจะรับผู้ร้ายจากเมืองเรา แลที่ว่างเปล่าในโลกนี้ ก็หาไม่ จำเป็นต้องยกออกให้หมด ในพระราชกำหนดนี้แลเมื่อยกออกแล้วต้องกำหนดโทษอื่นลงไว้แทน”^{๔๖}

พระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) บัญญัติลงโทษผู้กระทำความผิด สำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายไว้ ๕ สถาน ดังที่สามารถรวบรวมได้จากมาตราต่างๆ ดังนี้

(๑) ประหารชีวิต (Death)

(๒) จำคุก (Imprison)

(๓) ทำงานหนัก (Penal servitude หรือ Hard Labour)

(๔) ปรับ (fine)

(๕) กักบริเวณเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย (Bound over to keep the peace)

มีข้อสังเกตว่า ลักษณะของการลงโทษโดยการกักบริเวณเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยตามที่ปรากฏในมาตรา ๔๓ นั้นไม่น่าจะเป็นโทษเพราะมิได้มุ่งถึงการชดเชยผลการกระทำความผิดเดิม หากแต่เป็นการป้องกันการกระทำความผิดใหม่อันถือเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยมิใช่โทษ

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓, ๔

๓.๓.๕.๒ เหตุยกเว้นโทษ

ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายและชีวิตมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ บัญญัติเหตุยกเว้นความผิดและเหตุยกเว้นโทษไว้หลายประการ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของทั้งสองเหตุ หากแต่มุ่งที่จะกำหนดข้อยกเว้นให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษจากการกระทำนั้น ดังปรากฏจากบทมาตราต่าง ๆ ที่ปรากฏในหมวด “ว่าด้วยความผิดบางอย่างที่ไม่มีโทษ” และหมวด “ว่าด้วยอำนาจอันชอบธรรมในการป้องกันตัวแลทรัพย์” โดยแยกพิจารณาเป็นกรณีต่าง ๆ ได้ดังนี้

(๑) กระทำการตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

เหตุยกเว้นโทษจากกระทำการตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้มี ๔ กรณีคือ
 กรณีแรก บุคคลใด ทำการตามที่กฎหมายบังคับไว้ ตามมาตรา ๙๑^{๘๗}
 กรณีที่สอง การที่ผู้พิพากษาทำในเวลาทำการตามหน้าที่ ตามมาตรา ๙๒^{๘๘}
 กรณีที่สาม บุคคลใดกระทำการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ตาม
 มาตรา ๙๓^{๘๙}

กรณีที่สี่ บุคคลใดกระทำการตามที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๙๔^{๙๐}

หลักนี้สามารถเทียบเคียงกับหลักการกระทำอื่นที่ปราศจาก Felony (Any other manner without felony) ที่ปรากฏตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) ซึ่งเรียกว่า “เหตุยกเว้นโทษสำหรับความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (Excusable homicide)”^{๙๑} แม้จะอยู่ในหัวข้อเหตุยกเว้นโทษแต่หลัก คอมมอนลอว์ (common law) ถือว่าการกระทำนี้ไม่เป็นความผิด เพราะถือเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย (Justifiable)^{๙๒} นั่นเอง

^{๘๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๘.

^{๘๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๙.

^{๘๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๐.

^{๙๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๐.

^{๙๑} Sir.T. Willes Chitty ., ed., The Complete Statutes of England Classified and Annotated Volume IV., p. 601.

^{๙๒} หลวงประเสริฐสมนุกิจ, ปราชญ์กฎหมายภาค ๑, หน้า ๒๒.

ดังนั้นหลักกฎหมายอังกฤษจึงถือว่าเหตุนี้เป็นเหตุยกเว้นความผิดทั้ง ความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย

เมื่อพิจารณาจากการกระทำตามที่กฎหมายกำหนดทั้งสี่กรณีข้างต้น จะพบว่า ทั้งสี่มาตราบัญญัติครอบคลุมถึงกรณีกระทำเพราะผู้กระทำเชื่อด้วยความสุจริตว่า ตนสามารถกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แม้เหตุแห่งการกระทำนั้นจะมีชอบด้วยกฎหมายก็ตามก็ถือเป็นเหตุยกเว้นโทษด้วย ซึ่งสามารถเทียบได้กับหลักคอมมอนลอว์ (common law) ของอังกฤษ คือ ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงหรือความไม่รู้ข้อเท็จจริง (Mistake or ignorance of fact) หมายถึง ข้อต่อสู้ตามกฎหมายซึ่งกำหนดว่าความจริงที่จำเลยเชื่อว่าเป็นเหตุให้การกระทำของจำเลยไม่มี Mens rea เป็นเหตุให้ไม่มีความผิดซึ่งความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงนี้จำเลยจะต้องไม่ตั้งใจที่จะกระทำการที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ทั้งการกระทำอันเกิดจากความสำคัญผิดนี้จะต้องเกิดจากความสุจริต ดังนั้นหากจำเลยเจตนากระทำการที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดโดยสำคัญผิดในข้อเท็จจริงจะเป็นเหตุให้ได้รับการยกเว้นโทษตามกฎหมาย เว้นแต่ความผิดนั้นจะบัญญัติให้ต้องรับผิดโดยไม่ต้องพิสูจน์ถึงเจตนา (Intention) หรือความตั้งใจ (foresight) ของผู้กระทำ^{๗๓}

จากที่กล่าวมาจะพบว่าร่างพระราชกำหนดฉบับนี้บัญญัติให้หลักการกระทำที่กฎหมายกำหนดเป็นเหตุยกเว้นโทษ ส่วนหลักกฎหมายอังกฤษบัญญัติเป็นเหตุยกเว้นความผิดในกรณีที่มีอำนาจกระทำการตามที่กฎหมายกำหนดและบัญญัติเป็นเหตุยกเว้นโทษในกรณีสำคัญผิดในข้อเท็จจริง

(๒) การทำกาการที่ควรอยู่แต่เกิดอุบัติเหตุ

ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้บัญญัติเหตุยกเว้นโทษจากอุบัติเหตุไว้ใน มาตรา ๙๕ บัญญัติว่า "ผู้ใดทำการสิ่งใด ๆ อยู่โดยปราศจากความเจตนา ถ้าปราศจากความรู้ อันชั่วร้าย แลการทำอยู่นั้นก็เป็นสิ่งอันควร แลทำด้วยกริยาอันควร แลใช้เครื่องมืออันควรทั้ง ประกอบไปด้วยความระวังอันควร แต่ในเวลาทีกระทำอยู่นั้นพเ็นเกิดอุบัติเหตุขึ้น ถ้าเป็นบาปเคราะห์เกิดขึ้นในบัดยบันทันที มิได้ลวงรู้ลวงน่าก่อน จนเป็นอันตราย แก่คนอื่นดังนี้ การทีเกิดขึ้น นั้น แม้จะเป้นความผิดก็หาโทษแก่ผู้ทำมิได้"^{๗๔}

^{๗๓} Lord Hailsham of ST. Marylebone, ed., *Halsbury's Laws of England Volume II*, p. 23.

^{๗๔} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๑๐๑.

มาตรานี้บัญญัติยกเว้นโทษแก่ความผิดที่เกิดโดยอุบัติเหตุ และผู้กระทำมิได้ประมาทขาดความระมัดระวังแต่อย่างใด ซึ่งหลักนี้ได้รับอิทธิพลจากหลักกฎหมายอังกฤษ ดังปรากฏจากเหตุยกเว้นโทษสำหรับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑(The Offences Against the Person Act, 1861)^{๙๕} แต่ตามหลักคอมมอนลอว์ (common law) ถือว่าขาดองค์ประกอบทางจิตใจ (Mental element) ซึ่งการกระทำนี้จะต้องไม่ผิดกฎหมายหรือเกิดจากความประมาท^{๙๖} จึงเป็นเหตุยกเว้นความผิดที่ใช้สำหรับกรณีความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย

(๓). การป้องกัน

สำหรับเหตุยกเว้นโทษแก่ผู้กระทำความผิดโดยป้องกันตามพระราชกำหนดฉบับนี้ สามารถแยกพิจารณาได้เป็น ๒ ส่วน ได้แก่

ส่วนแรก การป้องกันบุคคลทั้งหลาย ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคล

มาตรา ๙๖ บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยปรารถนาจะป้องกัน ถ้าจะหลีกเลี่ยงอันตรายอย่างหนึ่ง ซึ่งจะเกิดขึ้นแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ ฤททรัพย์สมบัติของคนทั้งหลาย แต่การที่จะกระทำนั้น ถึงผู้ทำจะรู้ว่าจะเกิดอันตรายขึ้นได้ ก็ดี เมื่อพิจารณาได้ความว่าผู้ทำมิได้มีความเจตนาอันชั่วร้าย แลทำด้วยความตั้งใจอันสุจริตเพื่อจะป้องกัน ถ้าหลีกเลี่ยงความอันตรายแก่ร่างกายแลชีวิต ฤททรัพย์สมบัติของคนทั้งหลายดังนี้แล้ว ท่านว่าการที่ผู้นั้นกระทำลงนั้น แม้ว่าจะเป้นความผิดก็หาโทษมิได้”^{๙๗}

การป้องกันอันจะเป็นเหตุยกเว้นโทษตามมาตรา นี้ จะต้องเป็นการกระทำโดยสุจริต เพื่อป้องกันชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ของคนทั้งหลาย

^{๙๕} Sir. T. Willes Chitty ., ed., The Complete Statutes of England Classified and Annotated Volume IV., p. 601.

^{๙๖} Lord Hailsham of ST. Marylebone, ed.,Halsbury's Laws of England Volume II. pp. 628,630.

^{๙๗} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๑๐๒.

มีข้อพึงสังเกตว่ามาตรานี้บัญญัติคุ้มครองกลุ่มบุคคลภายนอก โดยบัญญัติยกเว้นโทษแก่ผู้กระทำการป้องกันบุคคลภายนอกนั้น แม้จะเป็นการกระทำที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่ก็ไม่ต้องรับโทษ

ส่วนที่สอง การป้องกันตนเองหรือผู้อื่น

ในส่วนของ การป้องกันตนเองหรือผู้อื่นเป็นรายบุคคลนั้นปรากฏในหมวด “ว่าด้วยอำนาจอันชอบธรรมในการป้องกันตัวแลทรัพย์สิน” โดยให้อำนาจแก่บุคคลทั่วไป ในการป้องกัน ตัวและทรัพย์สิน ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๗ ว่า “ผู้ใดกระทำการสิ่งใดเพื่อป้องกันตัวแลทรัพย์สินสมบัติต่อสรรพภัยอันตรายต่าง ๆ อันจะเกิดขึ้นแก่ตนแก่ทรัพย์สินนั้น ท่านว่าการที่ผู้นั้นกระทำนั้น แม้ว่าเปนความผิดก็หาโทษมิได้”^{๙๘}

การป้องกันในหมวดนี้บัญญัติครอบคลุมถึงการป้องกันตนเอง และผู้อื่น ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา ๑๐๘ ซึ่งบัญญัติว่า “คนทั้งหลายทุกคน ย่อมมีอำนาจอันชอบธรรมที่จะป้องกัน

(๑) ตัวของตัวเองฤาของผู้อื่น เพื่อมิให้ผู้ใดผู้หนึ่งกระทำร้ายต่อร่างกาย แลชีวิตของตนแลของผู้อื่นได้

(๒) ทรัพย์สินซึ่งไหวเลือนได้ ฤาซึ่งไหวเลือนไม่ได้ของตนเองแลของผู้อื่น เพื่อมิให้ผู้ใดผู้หนึ่งกระทำร้ายเป็นต้นว่า มิให้มาลัก ติง ชิง ปล้น ทำลายล้างเสีย ฤาบุกรุกเข้ามาโดย อุกอาจ ฤามีให้พยายามเข้ามาทำอันตรายได้”^{๙๙}

สำหรับการจะป้องกันตัวนั้นจะสามารถกระทำได้ตามมาตรา ๑๑๓ บัญญัติว่า “คนทั้งหลายทุกคน จะตั้งต้นลงมือทำการป้องกันตัวได้ ตั้งแต่เวลาที่ตนมีเหตุอันสมควร ที่จะกลัวว่าจะเกิดอันตรายขึ้น ด้วยมีผู้พยายามจะกระทำ ฤาชุกันโชคที่จะกระทำอันตรายแก่ตน ถึงแม้ว่าอันตรายนั้นยังมิได้กระทำลงก็ดี ผู้นั้นก็ตั้งต้นลงมือทำการป้องกันตัวได้ แลกระทำต่อไป จนตลอดเวลาที่มีความกลัวว่าความอันตรายยังจะเกิดขึ้นแก่ตนได้นั้น”^{๑๐๐}

จะเห็นว่าในมาตรา ๑๑๓ นี้กำหนดเวลาเริ่มต้นในการป้องกันตัวคือ แม้อันตรายจะยังไม่เกิดขึ้น แต่ผู้กระทำแล้วโดยมีเหตุอันควรว่าจะเกิดอันตราย แก่ตน โดยมีผู้พยายามจะกระทำความผิดหรือชุกันโชคที่จะทำอันตรายแก่ตน

^{๙๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๖.

^{๙๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๖.

^{๑๐๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๒.

นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติที่ควรนำมาพิจารณาคือ มาตรา ๑๑๗ ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าผู้จะทำการป้องกันตัวต่อการทำร้าย แก่ร่างกาย ซึ่งมีเหตุที่ควรจะกลัวว่าจะเป็อันตราย แก่ชีวิตของตนได้นั้น อยู่ในที่อันจะกระทำการป้องกันตัวอย่างอื่นไม่ได้นอกจากจะกระทำการอันเป็เหตุ อาจจะทำให้เป็อันตราย แก่คนอื่น ซึ่งมีได้กระทำร้ายแก่ตนดังนี้แล้ว ท่านว่าผู้นั้นมีอำนาจอันชอบธรรมที่จะกระทำการป้องกัน ตัวเช่นนั้นได้ แม้ว่าการป้องกันตัวนั้นเป็เหตุให้เกิดอันตรายแก่คนอื่น ดังว่ามาแล้วนั้น ก็ดี ผู้นั้น ไม่มีความผิดหาโทษแก่เขามิได้”^{๑๑๑}

เห็นว่าบทบัญญัติมาตรานี้ หาได้บัญญัติเพียงให้การกระทำดังกล่าวไม่มีโทษเท่านั้นแต่บัญญัติให้การกระทำนี้ไม่มีความผิดเสียทีเดียวอันเรียกว่า “เหตุยกเว้นความผิด” นั้นเอง ซึ่งเป็นข้อพิสูจน์ว่าร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ไม่คำนึงถึงเหตุยกเว้นความผิดหรือเหตุยกเว้นโทษ หากแต่มุ่งต่อผลให้ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษเท่านั้น

หลักเรื่องป้องกันในร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ได้รับอิทธิพลจากหลักกฎหมายอังกฤษซึ่งบัญญัติให้ป้องกันเป็เหตุยกเว้นโทษสำหรับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา ๗ พระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ.๑๘๖๑(The Offences Against the Person Act,1861)^{๑๑๒} แต่เมื่อพิจารณาจากหลักคอมมอนลอว์ (common law) พบว่ากำหนดให้ป้องกันเป็เหตุยกเว้นความผิดสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย ซึ่งการป้องกันตัว(Own defence หรือ Self-defence) หมายถึงการกระทำของบุคคลเพื่อป้องกันความผิดอาญาที่จะเกิดต่อตน ทั้งจะต้องเป็การกระทำโดยมีเหตุผลซึ่งวิญญูชนพึงกระทำเพื่อป้องกันตนเอง หรือสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลอื่น^{๑๑๓} รวมถึงการป้องกันทรัพย์สินด้วย^{๑๑๔} โดยปราศจากความรับผิดชอบทางอาญา(Criminal liability) แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะเป็เหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย^{๑๑๕}

^{๑๑๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๖.

^{๑๑๒} Sir. T. Willes Chitty ., ed., The Complete Statutes of England Classified and Annotated Volume IV., p.601.

^{๑๑๓} Lord Hailsham of ST. Marylebone, ed.,Halsbury's Laws of England Volume II.p.630.

^{๑๑๔} I bid., p. 648.

^{๑๑๕} I bid., p. 629.

(๔) ความอ่อนอายุ

ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้บัญญัติเหตุยกเว้นความผิดในกรณีของเด็กอายุต่ำกว่า ๗ ปีบริบูรณ์ไว้มาตรา ๙๗ ว่า “เด็กผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๗ ขวบลงมา กระทำการสิ่งใด ๆ ถึงจะเป็นความผิดต่อกฎหมาย ท่านว่าหาโทษแก่เด็กนั้นมิได้”^{๑๐๖}

มาตรานี้บัญญัติยกเว้นโทษเฉพาะผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๗ ปี โดยถือเป็นเหตุยกเว้นโทษแต่หากบุคคลใดมีอายุตั้งแต่ ๗ ปีขึ้นไปกระทำการอันร่างพระราชกำหนดนี้บัญญัติเป็นความผิดโดยไม่เข้าเหตุยกเว้นโทษอื่น ย่อมต้องรับโทษตามกฎหมาย แต่สำหรับ เด็กอาจมีเหตุผลโทษตามมาตรา ๙๐ ได้ ซึ่งหลักนี้ถูกกำหนดเป็นเหตุยกเว้นโทษตามหลักคอมมอนลอว์ (common law) ของอังกฤษเช่นกัน

(๕) ความวิกลจริต

ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้บัญญัติเหตุยกเว้นโทษจากความวิกลจริตไว้ในมาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “ผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งมีจิตคลุ้มคลั่งเป็นคนเสียจริตฤคาลัยคนเสียจริต กระทำการสิ่งใด ๆ ลงในเวลาที่ไม่มีความรู้สึกสมปกติ ถึงว่ากรรมนั้น จะเป็นการผิดต่อกฎหมาย ท่านว่าหาโทษแก่ผู้เสียจริตนั้นมิได้”^{๑๐๗}

หลักนี้ตรงกับหลักคอมมอนลอว์ (common law) ของอังกฤษซึ่งกำหนดให้ความวิกลจริตเป็นเหตุยกเว้นความผิดเพราะในขณะที่กระทำการหรืออดเว้นกระทำการอันเป็นความผิดอาญาจำเลยกระทำลงภายใต้ความบกพร่องของเหตุผลของบุคคล เนื่องจากโรคทางจิตใจ บุคคลนั้นจึงมิได้รับรู้ตามธรรมชาติและไม่เข้าใจสภาพของการกระทำ บุคคลดังกล่าวจึงไม่รู้ว่าการกระทำของตนเป็นความผิดและไม่เข้าใจถึงผลของการกระทำอันเป็นความผิดต่อกฎหมาย^{๑๐๘} บุคคลนั้นจึงไม่ต้องรับผิดชอบจากการกระทำของตนโดยการพิจารณาของคณะลูกขุนภายใต้หลักแมกนอตันรูลส์ (M,Naughton Rules) อันเป็นหลักที่เกิดจากคดีที่นายแมกนอตันฆ่าพนักงานเมืองตายและถูกนำตัวขึ้นศาล ทนายความผู้คดีว่านายแมกนอตันวิกลจริต จึงมีการสร้างกฎว่า จะต้องพิสูจน์ให้ลูกขุนยอมรับว่าเป็นบ้า โดยป่วยเป็นโรคจิต (Disease of the mind) จนไม่รู้ตัวว่าทำอะไรไป หรือถ้ารู้ตัวว่าทำอะไรก็ไม่รู้ว่าผิด^{๑๐๙}

^{๑๐๖} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๑๐๔.

^{๑๐๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๔.

^{๑๐๘} Lord Hailsham of ST. Marylebone, ed., *Halsbury's Laws of England Volume II*, p.27.

^{๑๐๙} พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, พ.อ., “ปาฐกถาเรื่องโทษประหารชีวิตที่อังกฤษ,” *คุณพาน*, เล่ม ๔ ปีที่ ๓ (เมษายน ๒๔๙๙) : หน้า ๒๓๓.

(๖) ความมีนินเมา

ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้บัญญัติความมีนินเมาเป็นเหตุยกเว้นโทษดังปรากฏจากมาตรา ๘๘ บัญญัติว่า “ผู้หนึ่ง ผู้ใด เสพสุรา กัญชา ยาฝิ่น ฤาธาตุเมออย่างหนึ่งอย่างใดจนเสียสติ แล้วทำการสิ่งใด ๆ ลงในเวลาไม่มีสติรู้สึกสมปฤตินั้น ถึงว่าการนั้น จะเป็นการผิดต่อกฎหมายท่านว่าหาโทษแก่ผู้เสียสตินั้นมิได้

แต่ในมาตรา ๘๘ นี้ต้องเข้าใจว่าผู้ที่มีได้เสพสุรา กัญชา ยาฝิ่น ฤาธาตุเมออย่างหนึ่งอย่างใดเอง หากมีคนอื่นบังคับกดขี่ด้วยอำนาจแลอาญาให้เสพ โดยที่ตนมิได้ยินยอมแต่มีความกลัวเกรง จึงจำใจเสพดังนี้ จึงจะไม่มีผิดในการที่ตนทำ เมื่อเวลาเสียสติดังกล่าวมาแล้ว ถ้าตนเสพโดยความเต็มใจ ฤาตามกำลังตนเองแล้ว เมื่อตนทำผิดลงในเวลาเสียสติ ตนก็มีผิดแลต้องรับโทษดุจหนึ่งตนมีสติดีนั้น”^{๑๑๑}

จากมาตรา ๘๘ นี้จะเห็นว่ามีการยกเว้นโทษให้โดยเฉพาะความมีนินเมาที่เกิดจากการเสพสิ่งมีนินเมา โดยถูกบังคับและต้องถึงขนาดไม่สามารถครองสติได้เท่านั้น ซึ่งตรงกับหลักคอมมอนลอว์ (common law) ของอังกฤษที่ว่า การเสพสุราหรือยาเสพติดโดยความไม่สมัครใจถือเห็นเหตุยกเว้นโทษสำหรับความผิดอาญาสถานหนึ่ง และไม่ใช่ข้ออ้างที่จะพิสูจน์ว่าจิตใจของบุคคลได้รับผลกระทบจากการดื่มสุราหากบุคคลนั้นดื่มสุราด้วยความเต็มใจหรือไม่ได้แสดงอาการมีนินเมา ข้ออ้างนี้เกิดจากสภาวะที่ผู้ดื่มสุราหรือเสพยาเสพติดไม่สามารถควบคุมตนเองได้นั้น มีหลักเกณฑ์เดียวกัน ข้อเท็จจริงในส่วนของความมีนินเมานี้จะได้รับการพิจารณาพร้อมข้อเท็จจริงอื่นในการพิจารณาคดีอาญา แต่ข้ออ้างนี้จะไม่ใช้ในกรณีที่มีความผิดเกิดจากความประมาท (Negligence) และกรณีของความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict liability)^{๑๑๒}

ส่วนความมีนินเมาของบุคคลอื่นเกิดจากความสมัครใจนั้น หากการกระทำ ความผิดเป็นเหตุให้มีความตายเกิดขึ้น ผู้กระทำจะได้รับการลดโทษจากความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Murder) เป็นความผิดฐานทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายโดยไม่เจตนา (Manslaughter) เว้น

^{๑๑๑} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๑๐๕.

^{๑๑๒} Lord Hailsham of ST. Marylebone, ed., Halsbury's Laws of England Volume II, p.26.

แต่ความมีเมื่อนั้นจะเกิดขึ้นโดยผู้เสพประสงค์จะให้ช่วยให้มี ความกล้าในการมีเจตนาฆ่าจะไม่ได้
รับการยกเว้นโทษ แม้ในขณะกระทำความผิดจำเลยจะไม่สามารถควบคุมตนเองได้ก็ตาม^{๑๑๒}

(๗) ความยินยอม

ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้บัญญัติเรื่องความยินยอมเป็นเหตุยกเว้นความ
ผิดในหมวด “ว่าด้วยความผิดบางอย่างที่ไม่มีโทษ” ตามมาตรา ๑๐๐ ถึง ๑๐๓ และเหตุยกเว้น
โทษตามมาตรา ๑๐๖ โดยแยกพิจารณาลักษณะของความยินยอมได้เป็น ๒ ประการดังนี้

ประการแรก ผู้ให้ความยินยอม ได้แก่

ผู้ถูกกระทำดังปรากฏจากมาตรา ๑๐๐ ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดซึ่งมีอายุพ้น ๑๘
ปีขึ้นไป เข้าทั้งสองฝ่ายต่างกระทำการสิ่งใด ๆ ต่อกัน ตามที่ได้ตกลงสัญญาขั้นต่อสู้อันไว้...”^{๑๑๓} และ
มาตรา ๑๐๑ ซึ่งบัญญัติว่า “...แต่ผู้นั้นได้ยินยอมแล้วว่าจะอดทนต่อความเจ็บปวดนั้นด้วย...”^{๑๑๔}

ผู้ปกป้องรักษาผู้ถูกกระทำหรือผู้ดูแล ดังปรากฏจากมาตรา ๑๐๒ ซึ่ง
บัญญัติว่า “...ยินยอมให้ผู้อื่นกระทำแก่ผู้ซึ่งอยู่ในความปกป้องรักษาของตน...”^{๑๑๕} โดยมีเหตุ
จำกัดความยินยอม ๔ ประการ คือ

- ผู้ทำนั้นตั้งใจจะทำ หรือตั้งใจพยายามจะทำให้เกิดเป็นอันตรายแก่ชีวิต

- ผู้ทำรู้ที่อยู่ว่า การที่กระทำนั้นจะมีเหตุเกิดขึ้นให้เป็นอันตรายแก่ชีวิต

แล้วทำลงด้วยมีเจตนาอย่างอื่นนอกจากเจตนาที่จะป้องกันผู้นั้นมิให้เป็นอันตรายถึงชีวิต หรือมิให้
ต้องอันตรายเจ็บปวดถึงสาหัส หรือเพื่อจะรักษาโรคให้หาย

- ผู้ทำนั้นตั้งใจจะกระทำหรือตั้งใจพยายามจะกระทำให้เกิดอันตรายสาหัส

แก่ผู้ที่ตนทำนั้น เว้นแต่ผู้ทำนั้นมีความเจตนาป้องกันมิให้คนนั้นเป็นอันตรายถึงชีวิต หรือมิให้ต้อง
อันตรายถึงสาหัส หรือเพื่อจะรักษาโรคให้หาย

^{๑๑๒} I bid., p. 27.

^{๑๑๓} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราช
กำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๑๐๖.

^{๑๑๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๗.

^{๑๑๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๘.

- ในการที่ผู้ใดกระทำความผิดดังเช่นกล่าวมานี้ ถ้าได้รู้เห็นเป็นใจช่วยผู้นั้นกระทำความผิด ก็ต้องมีความผิดเช่นกัน

ประการที่สอง ความยินยอมจะต้องชอบด้วยกฎหมาย

ลักษณะความยินยอมที่ชอบด้วยกฎหมายนี้สามารถเทียบเคียงได้จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๐๓/๒๕๐๘ ซึ่งมีข้อความว่า “มีหลักทั่วไปเป็นเหตุยกเว้นโทษความผิดอาญาอยู่ว่า ความยินยอมอันบริสุทธิ์ของผู้เสียหายให้ผู้ใดกระทำการที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดนั้น ถ้าความยินยอมนั้นไม่ขัดต่อความสำนึกในศีลธรรมอันดี และมีอยู่จนถึงขณะกระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดนั้นแล้ว ความยินยอมนั้นเป็นข้อยกเว้นมิให้กระทำนั้นเป็นความผิดขึ้นได้”^{๑๑๖} หากนำมาเทียบเคียงกับบทบัญญัติตามมาตรา ๑๐๐ ถึง ๑๐๓ จะพบว่า ความยินยอมตามร่างพระราชกำหนดฉบับนี้มีลักษณะครบถ้วนตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๐๓/๒๕๐๘ กล่าวคือ

- หลักความยินยอมอันบริสุทธิ์ปรากฏตามมาตรา ๑๐๓ ซึ่งบัญญัติหลักว่า ความยินยอมนั้นจะต้องไม่เกิดจากการที่ผู้ให้ความยินยอมกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้น หรือถูกหลอกลวงด้วยกลอุบายล่อลวงที่น่าเชื่อ หรือเป็นคนวิกลจริต หรือมีอาการคล้ายคนวิกลจริตโดยการเสพยาสุรา กัญชา ยาฝิ่น หรือธาตุเมาอย่างอื่น หรือเป็นผู้อ่อนอายุ คือ มีอายุต่ำกว่า ๑๒ ปี บริบูรณ์^{๑๑๗}

- หลักความยินยอมนั้นต้องไม่ขัดต่อสำนึกในศีลธรรมอันดี ได้แก่

ความยินยอมของคนทั้งสองที่ขึ้นต่อผู้กัน ดังปรากฏตาม “คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่างดังที่จะได้เกิดขึ้นตามมาตรา ๑๐๐ (ก)” ความว่า “ ก กับ ฮ ยอมตกลงรำกระบี่สู้กันเป็นการเล่นสนุกแลการที่ตกลงกันดังนี้ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่า ก กับ ฮ ยอมทนเจ็บด้วยกันทั้งสองฝ่ายในเวลาต่อสู้กันอยู่ตามเพลงกระบี่นั้น ก หวดกระบี่ไปถูกตัว ฮ เจ็บปวดถึงสาหัส เมื่อเกิดเหตุขึ้นโดยไม่แก้งั้นนี้ จะเอาผิดแลเอาโทษแก่ ฮ มิได้”^{๑๑๘}

^{๑๑๖} เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค ๑ , หน้า ๓๐๖.

^{๑๑๗} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๑๑๐.

^{๑๑๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๖.

ความยินยอมในการรักษาของแพทย์ ดังปรากฏตาม “คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่างดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๐๑(ก)” ความว่า “ ก ซึ่งเป็นหมอบาดแผล มารักษา ฮ ซึ่งป่วยเป็นฝีปวดมากเหลือกำลัง จึงขอแลยอมให้ ก ผ่าฝีนั้น ฮ รู้ยู่่ว่ว่ววิธีจะผ่านั้นบางที่จะทำให้ ฮ ถึงตายก็ได้ แต่ฝ่าย ฮ ยอมให้ผ่าแล ก มิได้ตั้งใจจะทำให้ ฮ ตาย แลมีความปรารถนา อย่างเดียวแต่ที่จะทำให้ ฮ หายปวดโดยสุจริต ก จึงได้ผ่าฝีตามวิธีของตน พอเห็น ฮ ทนเจ็บไม่ได้ก็ตายลง เมื่อเป็นดังนี้จะเอาผิดแลเอาโทษแก่ ก ไม่ได้”^{๑๑๙}

- หลักความยินยอมที่มีอยู่จนถึงขณะลงมือกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ดังปรากฏจาก “คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่างดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๐๑” ที่ว่า “...ฮ รู้ยู่่ว่ว่ววิธีจะผ่านั้นบางที่จะทำให้ ฮ ถึงตายก็ได้ แต่ฝ่าย ฮ ยอมให้ผ่า...”^{๑๒๐} ซึ่งแสดงว่า ความยินยอมนั้นมีอยู่ในขณะทำการรักษา

เมื่อพิจารณาจากหลักคอมมอนลอว์ (common law) จะพบว่าตรงกับหลักความยินยอม (Consent) ซึ่งหมายถึง ข้ออ้างที่กำหนดขอบเขตว่าการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นเหตุยกเว้นความผิดซึ่งกระทำโดยได้รับอนุญาตจากผู้อื่น ความยินยอมนั้นจะต้องไม่เกิดจากการข่มขู่ และจะต้องไม่มีการตอบโต้ (Negative) เพราะผู้ถูกกระทำควรจะเข้าใจและรู้ถึงผลของการกระทำ แต่การตอบโต้นี้ไม่รวมถึงพฤติกรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ (The nature of the act)^{๑๒๑} นอกจากนี้ความยินยอมไม่เป็นเหตุยกเว้นโทษสำหรับความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Murder) หรือความผิดอันเกิดจากการชกมวยเพื่อชิงรางวัลโดยผิดกฎหมาย (an illegal prize-fight) หรือความผิดที่กระทำต่อเด็ก (Children) หรือคนอ่อนอายุ (Young person)^{๑๒๒}

ดังนั้นหลักความยินยอมตามร่างพระราชกำหนดฉบับนี้จึงได้รับอิทธิพลจากหลักคอมมอนลอว์ (common law) ของอังกฤษ

^{๑๑๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๗.

^{๑๒๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๗.

^{๑๒๑} Lord Hailsham of ST. Marylebone, ed., Halsbury's Laws of England Volume II, p.24.

^{๑๒๒} I bid., p. 24.

(๘). จำเป็น

ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้บัญญัติเหตุยกเว้นความผิดในกรณีจำเป็นไว้ตามมาตรา ๑๐๔ บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ แก่ผู้หนึ่งผู้ใดด้วยหวังจะให้พ้นคุณแก่ผู้หนึ่งโดยสุจริต แต่ผู้หนึ่งมิได้ยินยอมด้วยเหตุว่า คนผู้หนึ่งจะแสดงความยินยอมด้วยกายวาจาของตนเองไม่ได้แลเวลานั้นไม่มีผู้ปกป้องรักษาอยู่ด้วย เพื่อจะได้เป็นผู้ยินยอมแทนตัวผู้หนึ่ง แลเป็นการที่ผู้ทำจำเป็นจะต้องกระทำในทันใดนั้นด้วย แม้ว่าเป็นอันตรายแก่ชีวิตของคนผู้หนึ่งโดยผู้ทำมิได้แก่งดงนี้ ท่านว่าผู้หนึ่งไม่มีความผิดหาโทษแก่เขามิได้เว้นแต่ทำด้วยเหตุ ๔ ประการ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) ผู้ทำนั้นตั้งใจจะทำ ฤาพยายามจะทำให้เกิดเหตุเป็นอันตรายแก่ชีวิต

(๒) ผู้ทำรู้อยู่ว่าการที่กระทำนั้น จะมีเหตุเป็นอันตรายแก่ชีวิต แล้วทำลงด้วย มีเจตนาอย่างอื่นนอกจากความเจตนาเพื่อจะป้องกันมิให้ผู้หนึ่งเป็นอันตรายถึงชีวิต ฤามีให้ต้องอันตรายเจ็บปวดถึงสาหัส ฤาเพื่อจะรักษาโรคในกายภายนอกกาย ของคนผู้หนึ่งให้หาย

(๓) ผู้ทำตั้งใจจะทำ ฤาพยายามจะทำให้เกิดอันตราย เจ็บปวดถึงสาหัส แก่ผู้หนึ่งที่ตนทำนั้น เว้นแต่ผู้ทำนั้นมีความเจตนาเพื่อจะป้องกันมิให้คนผู้หนึ่งเป็นอันตรายถึงชีวิต ฤามีให้ต้องอันตราย เจ็บปวดถึงสาหัส ฤาเพื่อจะรักษาโรคในกายภายนอกกายของผู้อื่นให้หาย

(๔) ในการที่ผู้ใดกระทำความผิดดังเช่นกล่าวมานี้ ถ้าผู้ใด รู้เห็นเป็นใจช่วยผู้หนึ่งกระทำด้วย ก็ต้องมีความผิดเหมือนกัน”^{๑๒๓}

บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๐๔ นี้แท้จริงแล้วควรจัดเป็นส่วนหนึ่งของหลักความยินยอม แต่เหตุที่จัดอยู่ในหลักจำเป็นเนื่องจากผู้ถูกกระทำไม่อาจให้ความยินยอมได้ ซึ่งผู้กระทำดำเนินการโดยพลการ ซึ่งมีองค์ประกอบความผิดคือ ความสุจริตของผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำมิได้ให้ความยินยอม และจำเป็นต้องกระทำในขณะนั้น

หลักจำเป็นนี้ได้รับอิทธิพลจากหลักคอมมอนลอว์ (common law) ของประเทศอังกฤษ กล่าวคือ จำเป็น (Necessity) หมายถึง การกระทำโดยจำเป็นของบุคคลอันเป็นสาเหตุของอันตรายต่อบุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นจะไม่ใช่ความผิดอาญา แต่มิใช่ข้ออ้างเสมอไปที่หลีกเลี่ยง เจตนาชั่วร้ายอย่างร้ายแรงของจำเลย^{๑๒๔}

^{๑๒๓} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๑๑๑, ๑๑๒.

^{๑๒๔} Lord Hailsham of ST. Marylebone, ed., Halsbury's Laws of England Volume II, p.26.

(๘) กระทำโดยถูกเขากันโซก

ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้บัญญัติเหตุยกเว้นโทษไว้อีกประการหนึ่งคือการถูกข่มขู่บังคับตามมาตรา ๑๐๕ ซึ่งบัญญัติว่า“ผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ ลง ด้วยความจำใจ ต้องกระทำ เพราะมีคนขู่กันโซกบังคับว่า ถ้าคนไม่ทำการอย่างนั้น จะฆ่าตนเสียในทันที ซึ่งเป็น การที่มีได้กระทำด้วยความเต็มใจ ของตนเอง ถ้ามิได้กระทำด้วยความกลัวจะเป็นอันตรายอย่างอื่น นอกจากจะถึงแก่ความตายอย่างเดียวแล้ว ถ้าแลผู้นั้นได้มาดูแลโทษต่อเจ้าพนักงานภายใน ๑๕ วัน ท่านว่าการที่ผู้นั้นกระทำถึงจะเป็นความผิดก็หาโทษแก่ผู้นั้นมิได้ เว้นไว้แต่การที่ ทำนั้น เป็นการฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ถ้าเป็นการขบถประทุษร้ายซึ่งเป็นการผิดอันมีโทษถึง ประหารชีวิต ถ้าผู้นั้นกลัว ความขู่กันโซกยิ่งไปกว่าพระราชกำหนดกฎหมาย แลทำลงผู้นั้น ก็มี ความผิดต้องรับโทษโดยโทษานุโทษ”^{๑๒๕}

สำหรับองค์ประกอบที่ว่า “ถ้าผู้นั้นได้มาดูแลโทษ ต่อเจ้าพนักงานภายใน ๑๕ วัน” นั้น เป็นข้อความที่เต็มตามความเห็นชอบของที่ประชุม ในวันที่ ๔ มิถุนายน ร.ศ. ๑๑๙

แต่ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมกระทำผิดย่อมไม่ได้รับประโยชน์จากเหตุยกเว้นโทษ ตามมาตรานี้เนื่องจากตาม “คำอธิบายที่ ๑” ความว่า “ผู้ใดไปเข้าเป็นพวกโจรปล้นด้วยความเต็มใจของตนเองก็ดี ถ้ามีความกลัวว่าพวกโจรเหล่านั้นจะทุบตีฟันแทงเอาให้ป่วยเจ็บก็ดี ผู้นั้นจะ รับประโยชน์แห่งมาตรา ๑๐๕ นี้ไม่ได้ ต้องมีความผิดแลรับโทษ ข้อที่ผู้นั้นไปเข้าเป็นพวกโจร แล้วกระทำโจรกรรม ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมาย”^{๑๒๖}

หลักนี้ตรงกับหลักคอมมอนลอว์ (common law) ของอังกฤษคือ การข่มขู่บังคับ (Duress) จะต้องเป็นเจตนาของจำเลยที่ถูกบุคคลอื่นใช้อำนาจข่มขู่บังคับว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต หรือทำอันตรายต่อร่างกายให้ได้รับอันตรายสาหัส การข่มขู่บังคับนั้นจะต้องเป็นเหตุให้เห็นว่าจะเกิดอันตรายขึ้นแต่อันตรายจะต้องไม่ใช่การทำอันตรายเล็กน้อยหรือกระทำต่อทรัพย์สิน^{๑๒๗}

^{๑๒๕} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย ๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๑๑๔.

^{๑๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๕.

^{๑๒๗} Lord Hailsham of ST. Marylebone, ed., Halsbury's Laws of England Volume II, p.25.

ข้อต่อสู้ว่าถูกข่มขู่นี้จะเริ่มมีขึ้นเมื่อจำเลยตกอยู่ภายใต้การพิจารณาที่ว่า จำเลยสมัครใจที่จะตกอยู่ภายใต้อำนาจที่เหนือกว่าของบุคคลที่ข่มขู่และภายหลังจากที่จำเลยหลุดพ้นจากการข่มขู่ ข้อต่อสู้จะเกิดขึ้น หากข่มขู่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อกรกระทำหรือละเว้นกระทำอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด^{๑๒๘}

ดังนั้นการข่มขู่บังคับจึงเป็นเหตุยกเว้นโทษประการหนึ่ง

๓.๓.๕.๓ ผู้รับโทษ

ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติในแต่ละมาตรา แล้วจะพบว่ากฎหมายมุ่งลงโทษเฉพาะผู้กระทำความผิดเท่านั้น ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับ พระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861)

๓.๓.๖ การแบ่งแยกความรับผิดทางแพ่งจากความผิดอาญา

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติ แห่งร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ จะพบว่าเป็นบทบัญญัติความผิดอาญา โดยไม่มีความรับผิดทางแพ่งปะปน แต่มีบทบัญญัติ ที่ควรหยิบยกขึ้นพิจารณาคือ มาตรา ๘๑ บัญญัติว่า “ถ้าศาลตัดสินให้ปรับผู้กระทำความผิด ตามมาตราใด มาตราหนึ่ง แห่งพระราชกำหนดนี้ เป็นเงินมากน้อยเท่าใดก็ดี ให้ศาลแบ่งเงินนั้นออกเป้นสามส่วน ยกไว้เป็นพินัยสำหรับจ่าย ราชการแผ่นดินส่วนหนึ่ง ยกเป็นค่าทำขวัญให้แก่ผู้ที่ได้รับผลอันตรายของความผิดซึ่งผู้ต้องปรับได้กระทำการนั้นสองส่วน ถ้าผู้จะได้เงินทำขวัญนั้นตายก่อนเสียแล้ว ก็ให้ยกเงินทำขวัญนั้นให้แก่บุตรภรรยา ถาบิดามารดาของผู้นั้นต่อไป ถ้าผู้นั้นไม่มีบุตร ภรรยาบิดามารดาเหลืออยู่ ก็ให้ยกเป็นพินัยสำหรับจ่ายราชการแผ่นดินทั้งหมด”^{๑๒๙}

จากบทบัญญัติมาตรานี้เป็นการลงโทษปรับผู้กระทำความผิดหากแต่เงินค่าปรับ นอกจากจะนำเข้าหลวงเป็นพินัยแล้วยังแบ่งเป็นค่าทำขวัญแก่ผู้เสียหาย บุตร ภรรยา หรือบิดามารดา โดยแบ่งเงิน เป็นสามส่วน แบ่งเป็นพินัยส่วนหนึ่งกับค่าทำขวัญสองส่วน ซึ่งค่าทำขวัญนี้มีใช้ค่าสินไหมขาดแทน ทางละเมิด แต่เป็นการเยียวยา ความเสียแก่ผู้เสียหายที่กำหนดโดยรัฐ

^{๑๒๘} I bid., p. 25.

^{๑๒๙} กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ ย.๒๓/๑ เรื่องพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๘๔.

ดังนั้นร่างพระราชกำหนดฉบับนี้จึงแบ่งแยกความผิดทางอาญาจากความรับผิดทางแพ่งซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑(The Offences Against the Person Act, 1861)

๓.๓.๗ การแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ

ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ มีบทบัญญัติ ในส่วนของกรยึดทรัพย์จำเลยออกขาดทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระค่าปรับ ตามมาตรา ๘๖ และมาตรา ๘๗ กล่าวคือ

มาตรา ๘๖ บัญญัติว่า “เมื่อผู้ซึ่งต้องรับโทษจำคุกใดโทษปรับอยู่นั้น ได้นำเงินค่าปรับมาส่งครบแล้วก็ดี ถ้าศาลได้เก็บเอาทรัพย์สินสมบัติ ของผู้นั้นมาขายทอดตลาดได้เงินค่าปรับครบแล้วก็ดี ก็ให้ศาลปล่อยให้ผู้นั้นให้พ้นโทษไป”^{๑๓๐}

มาตรา ๘๗ บัญญัติว่า “บรรดาเงินค่าปรับทั้งหมด ถ้าแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งซึ่งผู้ต้องปรับยังมีได้เสียนั้น ก็ให้ศาลเก็บทรัพย์สินสมบัติของผู้นั้นมาขายทอดตลาด เอาเงินใช้ค่าปรับ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งภายในกำหนด ๕ ปี นับตั้งแต่วันลงในคำตัดสินลงโทษเป็นต้นไป ถ้าผู้ต้องปรับนั้นต้องจำคุกตามคำตัดสินเกินกว่า ๕ ปี ขึ้นไปแล้ว ก็ศาลเก็บเอาทรัพย์สินสมบัติของผู้นั้นมาขายทอดตลาดใช้ค่าปรับได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ก่อนถึงวันครบกำหนด ที่ผู้นั้นจะหลุดพ้นโทษจำคุกไป

อนึ่ง ถ้าผู้ต้องปรับตายเสียก่อนเวลา ใช้เงินค่าปรับดังนี้ ก็ต้อง ที่ให้ศาลเก็บเอาทรัพย์สินสมบัติของผู้ตาย มาจำหน่ายใช้เงินค่าปรับได้ เหมือนดังลักษณะเอาทรัพย์สินมรฎกของผู้มรฎกมาจำหน่ายใช้หนี้สินให้แก่เจ้าหนี้ตามกฎหมายนั้น”^{๑๓๑}

การยึดทรัพย์ขายทอดตลาดที่บัญญัติไว้นี้เป็นเพียงการกำหนดวิธีการชำระค่าปรับและกำหนดแนวทางการยึดทรัพย์ขายทอดตลาดแทนการชำระค่าปรับไว้ ส่วนวิธีการขายทอดตลาดนั้นเป็นไปตามกฎหมายฉบับอื่น จึงไม่ถือว่ามาตราทั้งสองนี้เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ ทั้งไม่ปรากฏว่าร่างพระราชกำหนดฉบับนี้มีกฎหมายวิธีสบัญญัติอื่น รวมอยู่ด้วย จึงเห็นว่าร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมนุษย ร.ศ. ๑๑๘ มีการแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ

^{๑๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๖.

^{๑๓๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๖.

สำหรับพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา ๙^{๑๒๒} และมาตรา ๑๐^{๑๒๓} แล้วจะพบว่า เป็นบัญญัติที่กำหนดเขตความครอบคลุมของการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ มิใช่การกำหนดเขตอำนาจศาล บทบัญญัตินี้จึงมิใช่กฎหมายวิธีสบัญญัติ หากแต่เป็นกฎหมายสารบัญญัติ

ส่วนกฎหมายวิธีสบัญญัติในทางอาญาของอังกฤษถือว่ามีมีความสำคัญอย่างยิ่งในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) เนื่องจากระบบศาลของอังกฤษมีลักษณะที่ซับซ้อน วิธีการดำเนินคดีจึงถือเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเพื่ออำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน

นอกจากนี้ได้มีการบัญญัติกฎหมายวิธีสบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรขึ้นหลายฉบับในยุคสมัยที่ต่างกัน เช่นพระราชบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ. ๑๘๕๑ (Criminal Procedure Act, 1851), พระราชบัญญัติกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ค.ศ. ๑๘๕๓ (Criminal Procedure Act, 1853) เป็นต้น จึงเห็นว่า กฎหมายอาญาอังกฤษที่บัญญัติลงโทษในความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายนับแต่อดีตจนถึงปี ค.ศ. ๑๘๙๙ นั้น เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) แล้วจะเห็นว่า มีการแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ

ดังนั้น ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้และพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) จึงแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ

จากที่กล่าวมาตามหัวข้อ ๓.๓.๑. ถึง ๓.๓.๗ ผู้เขียนเห็นว่า หลักกฎหมายอาญาของร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายและชีวิตมนุษย์ รัตนโกสินทรศก ๑๑๘ นั้น ส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากหลักกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษ ทั้งส่วนที่เป็นหลักคอมมอนลอว์ (common law) และส่วนของพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) อันถือเป็นมิติใหม่ของหลักกฎหมายอาญาไทย ซึ่งมีการนำหลักกฎหมายอาญาที่ทันสมัยมาใช้ในกฎหมายอาญาไทยอันถือได้ว่าเป็นทฤษฎีกฎหมายอาญาใหม่ของไทยนั่นเอง

^{๑๒๒} Sir, T. Willes Chitty, ed., The Complete Statutes of England Classified and Annotated Volume IV, p.602.

^{๑๒๓} I bid.,p. 602.

๓.๔ บทวิเคราะห์

ทฤษฎีกฎหมายอาญาใหม่ที่ปรากฏในร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากหลักคอมมอนลอว์ (common law) และพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) ของประเทศอังกฤษ ซึ่งมีได้ปรากฏอยู่ตามหลักกฎหมายตราสามดวงและสามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายตราสามดวงได้ดังนี้

(๑) บทบัญญัติของร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ได้จำแนกความผิดอาญาเป็นหมวดหมู่ โดยจำแนกความผิดต่อชีวิตจากความผิดต่อร่างกายโดยเด็ดขาด เป็นเหตุให้สามารถสืบค้นกฎหมายได้โดยง่าย จึงมีความสะดวกในการบังคับใช้มากกว่ากฎหมายตราสามดวง

(๒) แม้ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้จะยังคงไม่บัญญัติองค์ประกอบภายในเป็นหลักทั่วไป แต่มีการแก้ปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายตราสามดวงซึ่งบัญญัติลงโทษการกระทำเฉพาะกรณี โดยการบัญญัติกฎหมายในลักษณะกว้าง และไม่ระบุวิธีการกระทำไว้ เช่น แบ่งความผิดต่อชีวิตตามหลักเจตนาเป็นความผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจฤๅสะใจไตร่ตรอง ความผิดฐานฆ่าคนตายด้วยไม่จงใจฤๅอะจิตระมาฎ ความผิดฐานก่อเหตุให้มนุษย์ถึงแก่ความตายโดยความเลินเล่อและความผิดฐานฆ่าคนตายผิดตัวไป เป็นเหตุให้ครอบคลุมการกระทำผิดมากประเภทขึ้น

(๓) ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ได้บัญญัติหลักการพยายามกระทำความผิดไว้เป็นบททั่วไปและบทเฉพาะเป็นเหตุให้ครอบคลุมการกระทำความผิดที่ไม่เกิดผลสำเร็จมากขึ้นกว่ากฎหมายตราสามดวง แม้จะบัญญัติลงโทษเฉพาะการพยายามกระทำความผิดไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผลก็ตาม

(๔) ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ได้บัญญัติหลักผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดเป็นบททั่วไปในหมวด “ว่าด้วยพรรคพวกผู้ร้าย” โดยมีการจำแนกผู้กระทำผิดเป็นตัวการ (ผู้คบคิด) ผู้ใช้ (ผู้ยุ) และผู้สนับสนุน (ผู้ตั้งใจช่วยอุดหนุน) ไว้ แม้จะมีได้บัญญัติคำว่า “ตัวการ” “ผู้ใช้” และ “ผู้สนับสนุน” ไว้ก็ตาม เป็นเหตุให้ครอบคลุมผู้กระทำความผิดที่สมควรรับโทษมากขึ้นกว่ากฎหมายตราสามดวง

(๕) โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดตามร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ลดความรุนแรงลงกว่ากฎหมายตราสามดวง แม้จะยังมีโทษประหารชีวิตก็ตาม คงมีแต่โทษเนรเทศที่ไม่สามารถบังคับใช้ได้

บทบัญญัติยกเว้นโทษยังคงปะปนกับเหตุยกเว้นความผิดโดยใช้ถ้อยคำปะปนกันอยู่ แม้จะบัญญัติเป็นบททั่วไปแล้วก็ตาม ประกอบกับมีเหตุยกเว้นโทษเพิ่มขึ้นหลายประการ อันเป็นเหตุไม่สมควรให้ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษ ได้แก่ การกระทำตามที่กฎหมายกำหนด การกระทำที่ควรแต่เกิดอุบัติเหตุ ความมีนเมา ความยินยอม จำเป็น และการกระทำโดยถูกเขากันโซก ซึ่งหลักกฎหมายอาญาไทยได้พัฒนาขึ้นกว่ากฎหมายตราสามดวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักเรื่องความยินยอมนี้ เป็นหลักที่ทันสมัยมากและไม่ปรากฏบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาของไทยฉบับปัจจุบัน

ผู้รับโทษมีเฉพาะผู้กระทำความผิด ส่วนผู้มีความสัมพันธ์ทางครอบครัวกับผู้กระทำความผิดไม่ต้องร่วมรับโทษด้วย

(๖) ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้แบ่งแยกความรับผิดทางแพ่งจากทางอาญา จึงน่าจะสามารรถแก้ปัญหาการบังคับตามผลคำพิพากษาตามหลักกฎหมายตราสามดวงได้

(๗) ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายวิธีสบัญญัติปะปนกัน จึงทำให้สามารถสืบค้นบทบัญญัติของกฎหมายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาได้สะดวกกว่ากฎหมายตราสามดวง

บทที่ ๔

บทสรุป

ประเทศไทยมีความเป็นเอกราชรวมถึงเอกราชในทางการศาลมาเป็นเวลาช้านาน จวบจนกระทั่งในสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งตรงกับรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. ๒๒๐๗ หรือ ค.ศ. ๑๖๖๔) ไทยได้สูญเสียเอกราชทางการศาล หรือที่เรียกว่า “สิทธิสภาพนอกอาณาเขต” แก่กษัตริย์อินเดียของฮอลันดา (ปัจจุบันคืออินโดนีเซีย) เป็นครั้งแรกโดยยินยอมให้ลูกจ้างของบริษัท ยูไนเต็ด อีสต์อินเดีย ที่กระทำความผิดร้ายแรงได้รับการพิจารณาโทษตามกฎหมายของฮอลันดา และสิทธินี้ได้ถูกขยายให้กับประเทศฝรั่งเศสด้วย แต่ภายหลังสิทธินี้ได้ถูกยกเลิกไปเมื่อสิ้นรัชกาล ต่อมาในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ประเทศไทยสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตอีกครั้งหนึ่ง กล่าวคือ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการทำสนธิสัญญาเบาริงก์ (Bowring Treaty) กับประเทศอังกฤษยินยอมให้บุคคลสัญชาติอังกฤษขึ้นศาลอังกฤษ อันเป็นเหตุให้ประเทศไทยสูญเสียเอกราชทางการศาลอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งต่อมาประเทศไทยต้องสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่ประเทศอื่นอีกหลายประเทศ รวมถึงประเทศญี่ปุ่นด้วย ต่อมาสิทธินี้ได้ขยายไปถึงบุคคลในบังคับของประเทศเหล่านั้น เป็นเหตุให้ประเทศไทยต้องสูญเสียเอกราชทางการศาลโดยสิ้นเชิง

ประเทศไทยต้องสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขต เพราะเหตุผล ๓ ประการ คือ

ประการแรก เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ประการที่สอง เพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกราชและอำนาจอธิปไตยของประเทศ

ประการที่สาม จากข้ออ้างที่ว่า กฎหมายไทยในขณะนั้นล้าสมัยและมีโทษทางอาญาที่

รุนแรง

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถือเป็นยุคที่เริ่มต้นเรียกร้องเอกราชทางการศาลของไทย โดยทรงมีพระราชดำริให้ปรับปรุงกฎหมายและระบบศาลไทย เพื่อให้มีความทันสมัยทัดเทียมนานาอารยประเทศ ได้มีการตรากฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗

ประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทยขึ้น ในช่วงก่อนที่จะประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ นั้น ได้มีบรรพบุรุษไทยท่านหนึ่งได้พยายามร่างกฎหมายอาญาที่กำหนดโทษสำหรับ ความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายขึ้น คือ ขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง เวภาระ) ซึ่งร่าง กฎหมายอาญานี้คือ “ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ รัตนโกสินทร ศก๑๑๘ “ การร่างพระราชกำหนดฉบับนี้เป็นการยกร่างขึ้นโดยคนไทย โดยมีได้มีชาว ต่างประเทศเข้าร่วมเป็นกรรมการร่าง ดังเช่นกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้มิได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายแต่อย่างใด

ร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ นี้ แม้จะมี ได้มีการประกาศใช้ แต่ถือว่ามีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำมาศึกษาถึงหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ในการร่างกฎหมายฉบับนี้คือหลักการจำแนกความผิดอาญา, องค์ประกอบภายใน, พยายาม กระทำความผิด, ผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด, โทษ, การแบ่งแยกความรับผิดชอบจากความผิดอาญา และการแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติว่ามี การพัฒนาขึ้น จากกฎหมายเก่าของไทย คือ กฎหมายตราสามดวง หรือไม่และได้รับอิทธิพลจากกฎหมายอังกฤษ ในขณะนั้น คือ พระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) หรือไม่เพียงใด

กฎหมายอาญาของไทยที่บัญญัติลงโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อ ร่างกาย ที่บังคับใช้ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์จนกระทั่งถึงสมัยที่มีการร่างพระราชกำหนดลักษณะ ประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ คือ “กฎหมายตราสามดวง” ในส่วนของบท พระไอยการ รวม ๔ ลักษณะ ได้แก่

๑. พระไอยการอาญาหลวง
๒. พระไอยการอาญาราษ
๓. พระไอยการลักษณโจร
๔. พระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกัน

ภายหลังบทพระไอยการทั้งสี่ลักษณะนี้ ถูกยกเลิกโดยกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ เมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ร.ศ. ๑๒๗ (พ.ศ. ๒๔๕๑) ดังปรากฏจาก พระราชปวารณ มาตรา ๒ และมาตรา ๓ ประกอบบัญญัติท้ายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗

หลักการ แนวคิด และทฤษฎี กฎหมายอาญาของไทย ก่อนการปฏิรูปกฎหมายในส่วนของ ความผิดอาญาต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายนั้น ปรากฏตามบทพระไอยการทั้งสี่ลักษณะของ กฎหมายตราสามดวง ดังนี้

๑. การจำแนกความผิดอาญา จากการพิจารณาบทบัญญัติมาตราต่าง ๆ ในบทพระไอยการทั้งสี่ลักษณะ จะพบว่า มีการบัญญัติความผิดอาญาอันเป็นความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายปะปนกัน โดยไม่มีการจำแนกหมวดหมู่ และในบางบทมาตราได้บัญญัติความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย รวมไว้ในมาตราเดียว โดยพิจารณาจากลักษณะแห่งการกระทำและ ผลของการกระทำความผิดในการจำแนกความผิดทั้งสองประเภทออกจากกัน อันก่อให้เกิด ปัญหาในการสืบค้นและการบังคับใช้กฎหมาย

๒. หลักองค์ประกอบภายใน หรือองค์ประกอบทางจิตใจของผู้กระทำความผิด ในส่วนของ ความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายที่ปรากฏในบทพระไอยการทั้งสี่ลักษณะของกฎหมายตราสามดวง จะพบองค์ประกอบภายในของความผิด ๒ ประเภท ได้แก่

ประเภทแรก เจตนา คำว่า “เจตนา” นี้มิใช่คำที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง หากแต่ปรากฏจากถ้อยคำอื่นอันมีลักษณะเดียวกัน ซึ่งบ่งถึงเจตนา ได้แก่ คำว่า “บังอาจ” ในพระไอยการอาญาหลวง พระไอยการอาญาราษ และพระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกัน คำที่เป็นกริยาแห่งการกระทำ คือ ตี ฟันแทง โขย ถูบถอง ตบ ฟาด บิด ชวน ยิง และฆ่า ในพระไอยการทั้งสี่ลักษณะ และคำว่า “วิวาท” ในพระไอยการลักษณโจร และพระไอยการลักษณวิวาทตีต่อกัน แต่อย่างไรก็ดี มิได้มีการแบ่งแยกประเภทของเจตนา เป็นประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผลแต่อย่างใด

ประเภทที่สอง ประมาท คำว่า “ประมาท” นี้ มิใช่คำที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง หากแต่พระไอยการลักษณโจร มาตรา ๑๒๗ บัญญัติถึงโทษการกระทำโดยประมาทไว้ ได้แก่ การถืออาวุธไม่มีปลอก อันอาจเกิดอันตรายแก่ผู้อื่นโดยสภาพ โดยไม่มีเหตุอันควร คือ บ้านเมืองมิได้เกิดศึกสงครามหรือจลาจล หากมีผู้อื่นมาโดนอาวุธนั้นเสียชีวิตลง ผู้กระทำต้องรับผิด

การบัญญัติกำหนดโทษจากการกระทำโดยประมาทเพียง ๑ สถาน และการไม่แบ่งแยกประเภทของเจตนาเป็นเหตุให้การบัญญัติกำหนดโทษไม่ครอบคลุมถึงการกระทำบางอย่างอันสมควรกำหนดเป็นความผิด

๓. หลักพยายามกระทำผิด บทพระโอัยการทั้งสี่ลักษณะของกฎหมายตราสามดวง บัญญัติลงโทษผู้กระทำความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายที่ความผิดมิได้สำเร็จลง อันถือเป็นการพยายามกระทำผิดไว้เป็นความผิดแต่ละฐานไป โดยจำแนกลักษณะการพยายามกระทำผิดเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ การลงมือกระทำผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด ประเภทหนึ่ง และการกระทำผิดไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล อีกประเภทหนึ่ง แต่การไม่บัญญัติหลักพยายามกระทำผิดเป็นบททั่วไป เป็นเหตุให้การพยายามกระทำผิดบางฐานไม่ต้องรับโทษ

๔. หลักผู้มีส่วนร่วมในการกระทำผิด กฎหมายตราสามดวง มีบทบัญญัติลงโทษผู้ร่วมกระทำผิด ผู้ใช้ให้กระทำผิด และผู้สนับสนุนให้กระทำผิดไว้ โดยกำหนดเป็นฐานความผิดขึ้นโดยเฉพาะ หากได้บัญญัติเป็นบททั่วไปไม่ ทั้งนี้ แม้จะมีได้บัญญัติคำว่า “ตัวการ” และ “ผู้สนับสนุน” ไว้ แต่สามารถจัดประเภทของผู้มีส่วนร่วมในการกระทำผิดนี้ จากพฤติการณ์ที่ปรากฏในบทมาตรานั้น ๆ ส่วนคำว่า “ผู้ใช้” นั้น มีปรากฏในพระโอัยการลักษณโจร มาตรา ๕๘ และมาตรา ๗๑ แต่ใช้คำว่า “ผู้ใช้” ซึ่งการไม่บัญญัติหลักผู้มีส่วนร่วมในการกระทำผิดเป็นหลักทั่วไป เป็นเหตุให้ผู้มีส่วนร่วมในการกระทำผิดบางฐานไม่ต้องรับโทษ

๕. โทษ บทพระโอัยการทั้งสี่ลักษณะได้กำหนดสถานโทษ ที่จะลงสำหรับความผิดแต่ละฐานไว้ต่างกัน ซึ่งเป็นโทษที่มีลักษณะรุนแรงรวมถึงบัญญัติเหตุยกเว้นโทษไว้ ๕ ประการ ได้แก่ ป้องกัน, ความอ่อนอายุและความสูงอายุ, ความวิกลจริต, ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงและความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งการไม่แบ่งแยกเหตุยกเว้นความผิดจากเหตุยกเว้นโทษทำให้การกระทำที่ไม่สมควรเป็นความผิด ถูกบัญญัติเป็นความผิด ส่วนผู้รับโทษ ได้แก่ ตัวผู้กระทำความผิด และญาติกรณีตามพระโอัยการลักษณโจร มาตรา ๓๗ ซึ่งไม่สมควรที่บุคคลซึ่งไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดจะต้องรับโทษตามกฎหมาย

๖. การแบ่งแยกความรับผิดชอบจากความผิดอาญา เมื่อพิจารณาจากเงินที่ได้ชำระเป็นค่าปรับในกรณีของโทษปรับใหม่นั้น สามารถจำแนกได้เป็นสองส่วน คือ “สินไหม” ซึ่งเป็น

เงินที่ผู้เสียหายจะได้รับ และ “พีโนย” อันเป็นเงินปรับเข้าหลวง ทั้งยังกำหนดการชำระค่าน้ำมัน ค่าทำขวัญ เพื่อมิให้ต้องรับโทษ นอกจากนี้ยังกำหนดค่าทำศพไว้ด้วย อันเป็นลักษณะของการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนทางแพ่ง ดังนั้นจึงไม่มีการแบ่งแยกความรับผิดชอบทางแพ่งจากความผิดอาญา อันเป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากในการบังคับตามผลคำพิพากษา

๗. การแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ ซึ่งกฎหมายตราสามดวง จะบัญญัติแบ่งแยกบทพระไอยการที่วางหลักกฎเกณฑ์ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา หรือกฎหมายวิธีสบัญญัติไว้ต่างหาก เช่น พระธรรมนูญ แต่ก็มีการบัญญัติกฎหมายวิธีสบัญญัติปะปนอยู่กับกฎหมายสารบัญญัติในบทพระไอยการทั้งสิ้นลักษณะ จึงไม่มีการแบ่งแยกกฎหมายวิธีสบัญญัติจากกฎหมายสารบัญญัติ อันเป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากในการสืบค้นกฎหมายเพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณา

ต่อมาในปี ร.ศ. ๑๑๘ ได้มีความพยายามของบรรพบุรุษไทยในการร่างกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ที่มีความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายขึ้น เรียกว่า “ร่างพระราชกำหนดลักษณประทุษฐร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมนุษย์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘” โดยผู้ร่าง คือ “ขุนหลวงพระยาไกรสี สุภาวภักดี ศรีมณฑตุราช อำนวยคุณการ” ผู้มีนามเดิมว่า นายเปล่ง เภาภระ ซึ่งท่านสำเร็จการศึกษาชั้นเนติบัณฑิตจากประเทศอังกฤษ

มูลเหตุในการร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ มี ๔ ประการ คือ

ประการแรก พระราชกำหนดกฎหมายเดิมมิได้บัญญัติอธิบายถึงลักษณะของผู้กระทำความผิดในการทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน โดยการวิวาท ทูบ ตี ฟัน แทะ ยิ่งกันถึงป่วยเจ็บ และถึงตายไว้

ประการที่สอง พระราชกำหนดกฎหมายเดิมมิได้แบ่งแยกกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญาจากกัน

ประการที่สาม พระราชกำหนดกฎหมายเดิมมีวิธีการปรับโทษผู้กระทำความผิดในการทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน โดยการวิวาท ทูบ ตี ฟัน แทะ ยิ่งกันถึงป่วยเจ็บ และถึงตายไว้แตกต่างกัน หน้าบ้างเบาบ้างไม่เป็นลำดับ ตามความรุนแรงของการกระทำความผิด

ประการที่สี่ เพื่อเลิกวิธีการศาลกงสุล ซึ่งหมายถึง การเรียกร้องเอกราชทางการศาลที่สูญเสียไปกลับคืนมา หรือการยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตนั่นเอง

จากการที่ผู้ร่างจบการศึกษาจากประเทศอังกฤษ ประเทศไทยสูญเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่ประเทศอังกฤษเป็นชาติแรกและร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ถูกยกกร่างขึ้นใน ร.ศ. ๑๑๘ (ค.ศ. ๑๘๙๙) กฎหมายอังกฤษในยุคนั้น คือ พระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) จึงควรมีอิทธิพลต่อการร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ ประกอบด้วยความ ๒ ส่วน คือ ความเก่า เป็นร่างที่ขุนหลวงพระยาไกรสีร่าง และความใหม่ เป็นร่างที่พระยาศรีสุนทรโฆหารแก้ไขแล้ว ภายหลังปรากฏว่าร่างพระราชกำหนดฉบับนี้มีได้ถูกประกาศใช้เป็นกฎหมาย ซึ่งน่าจะมีสาเหตุมาจากการที่ผู้ร่างถึงแก่กรรม โดยไม่มีผู้ใดประสงค์จะดำเนินการต่อ

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีกฎหมายอาญาใหม่ที่ปรากฏในร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตรมนุษย ร.ศ. ๑๑๘ ได้แก่

๑. การจำแนกความผิดอาญา ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้แบ่งแยกบทมาตราที่บัญญัติลงโทษในความผิดต่อชีวิตออกจากบทบัญญัติที่ลงโทษความผิดต่อร่างกาย โดยบัญญัติลงโทษความผิดต่อชีวิตไว้ในหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายให้เป้นอันตรายแก่ชีวิตรมนุษย” และบัญญัติลงโทษความผิดต่อร่างกายในหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายแก่ร่างกาย” ซึ่งมีหลักเกณฑ์เหมือนกับพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) ที่บัญญัติจำแนกความผิดต่อชีวิตไว้ในหมวดที่ ๑ “การกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (Homicide)” และความผิดต่อร่างกายไว้ในหมวดที่ ๕ “กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย (Assaults)”

๒. หลักองค์ประกอบภายใน ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้บัญญัติองค์ประกอบภายในของความผิดอาญา ๒ ประเภท ได้แก่

ประเภทแรก เจตนา ในที่นี้หมายความว่ารวมถึง เจตนาตามความเป็นจริง และเจตนาโดยผลของกฎหมาย ซึ่งเจตนาตามความเป็นจริง ปรากฏจากคำว่า “เจตนา” หรือ คำอื่นที่มีความหมายนัยยะเดียวกัน คือ คำว่า “ปรารถนา” “มีความมุ่งหมาย” อันเป็นลักษณะของ “เจตนาประสงค์ต่อผล” และคำว่า “รู้อยู่ว่า” อันเป็นลักษณะของ “เจตนาเล็งเห็นผล” ส่วนเจตนาโดยผลของกฎหมายหรือเจตนาโอนนั้น เป็นกรณีที่กฎหมายให้ถือว่าผู้กระทำความผิดต่อผู้รับได้รับผลจากการกระทำนั้น แม้ผู้กระทำจะไม่มีเจตนาต่อผู้ถูกกระทำก็ตาม ซึ่งตรงกับหลัก “การกระทำโดยพลาด” ตามประมวลกฎหมายอาญานั้นเอง

หลักเจตนาที่เทียบได้กับหลัก Mens rea ในส่วนของเจตนา (Intention) ตามหลักคอมมอนลอว์ (common law) ของอังกฤษ ซึ่งบัญญัติจำแนกประเภทเจตนาเป็นประสงค์ต่อผลและเล็งเห็นผล รวมถึงหลักเจตนาโอน (Transferred Intention) ก็ปรากฏในหลักคอมมอนลอว์ (common law) เช่นกัน

ประเภทที่สอง หลักประมาทนี้มีปรากฏจากคำว่า “ประมาทพลาดพลั้ง” ในหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตมนุษย์” และคำว่า “ไม่มีความระวัง” หรือ “ความเลินเล่อ” ในหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายแก่ร่างกาย” ซึ่งเทียบได้กับหลัก Mens rea ในส่วนของประมาท (Negligence) ตามหลักคอมมอนลอว์ (common law) ของอังกฤษ

มีข้อสังเกตว่าร่างพระราชกำหนดฉบับนี้และพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) มิได้บัญญัติหลักเจตนาและประมาทไว้เป็นบททั่วไป แต่บัญญัติไว้เป็นบทเฉพาะ

๓. หลักพยายามกระทำความผิด ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ บัญญัติบทลงโทษการพยายามกระทำความผิด เป็นบททั่วไปไว้ในหมวด “ว่าด้วยการพยายามจะกระทำความผิดกฎหมาย” ซึ่งใช้กับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกายที่ไม่มีบทกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะดังเช่นกรณีหมวด “ว่าด้วยการประทุษร้ายให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตมนุษย์” ในความผิดฐานพยายามจะฆ่าคนด้วยความตั้งใจ ความผิดฐานพยายามจะฆ่าคนด้วยไม่ตั้งใจ และความผิดฐานพยายามจะฆ่าตัวเองเท่านั้นที่จะไม่ใช้บททั่วไปบังคับแก่กรณี ซึ่งการพยายามกระทำความผิดเหล่านี้ จัดเป็นการพยายามกระทำความผิดประเภทกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล

ส่วนพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) บัญญัติบทลงโทษการพยายามกระทำความผิดไว้ ๒ หมวด คือ หมวดที่ ๒ “การพยายามกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (Attempts to murder)” และหมวดที่ ๙ “การพยายามกระทำความผิดฐานทำให้หญิงแท้งบุตร (Attempts to Procure Abortion)” จะเห็นว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แบ่งแยกหมวดพยายามกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ออกจากหมวดการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ซึ่งบัญญัติถึงการพยายามกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด และการลงมือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล นอกจากนี้ ยังมีหลักคอมมอน ลอว์ (common law) ที่บัญญัติลงโทษการพยายามฆ่าตัวตาย (Suicide) ด้วย

๔. หลักผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ บัญญัติถึงโทษผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดไว้ในหมวด “ว่าด้วยพรรคพวกผู้ร้าย” มาตรา ๑๑๘ บัญญัติถึง “ผู้ยุ” ตาม (๑) หมายถึง “ผู้ใช้” นั่นเอง ส่วน “ผู้คบคิดด้วย” ตาม (๒) หมายถึง “ตัวการ” และ “ผู้ตั้งใจช่วยเหลือหนุน” ตาม (๓) หมายถึง “ผู้สนับสนุน” นั่นเอง นอกจากนี้ มาตรา ๑๒๘ ได้บัญญัติถึงโทษผู้ใช้โดยวิธีการโฆษณาหรือประกาศไว้ ดังนั้นร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ได้จำแนกผู้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดไว้ ๓ ประเภท คือ

ประเภทแรก ตัวการ

ประเภทที่สอง ผู้ใช้ มี ๒ กรณี

กรณีแรก ผู้ใช้โดยวิธีธรรมดา

กรณีที่สองผู้ใช้โดยวิธีการโฆษณาหรือประกาศ

ประเภทที่สาม ผู้สนับสนุน

ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับหลักคอมมอน ลอว์ (common law) ที่ใช้ลงโทษผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด ได้แก่ หลักผู้ยุยงส่งเสริม (Incitement) และหลักผู้ร่วมกระทำความผิดฐานสมคบ (Conspiracy) หลักทั้งสองนี้ ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) หมวด ๑ “ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น (Homicide)” มาตรา ๔ ความผิดฐานสมคบ หรือก่อให้เกิดการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา (Conspiring or soliciting to commit murder) ซึ่งเป็นการบัญญัติหลักตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุนไว้เป็นบทเฉพาะกรณีความผิดฐานสมคบ หรือก่อให้เกิดการกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา โดยมีได้บัญญัติไว้เป็นบททั่วไปเพื่อใช้กับความผิดต่อร่างกายด้วย

๕. โทษ ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ กำหนดประเภทของโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ ๕ สถาน ได้แก่ ประหารชีวิต, เนรเทศไปนอกพระราชอาณาเขตจนตลอดชีวิต, จำคุกให้ทำการหนัก ฤามีให้ทำการหนักด้วย, ฆัง และปรับ นอกจากนี้ ยังมีโทษอีกสถานหนึ่ง คือ โขย สำหรับเด็กกรณีไม่ลงโทษ หนึ่งในห้าสถานหลัก ส่วนเหตุยกเว้นโทษในหมวด “ว่าด้วยความผิดบางอย่างที่ไม่มีโทษ” มี ๙ ประการ ได้แก่ กระทำการตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด, การกระทำการที่ควรอยู่แต่เกิดอุบัติเหตุ, ความอ่อนอายุ, ความวิกลจริต, ความมีเมมา, ความยินยอม, จำเป็น, กระทำโดยถูกเขากรรโชก และป้องกัน ซึ่งมีบัญญัติกรณีป้องกันตนเองหรือบุคคลอื่น ไว้ในหมวด “ว่าด้วยอำนาจอันชอบธรรมในการป้องกันตัวแลทรัพย์สิน” สำหรับผู้รับโทษตามร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ คือ ผู้กระทำความผิดเท่านั้น

ส่วนโทษ ตามพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) บัญญัติลงโทษในความผิดต่อชีวิต และความผิดต่อร่างกายไว้ ๕ สถาน คือ ประหารชีวิต จำคุก ทำงานหนัก ปรับ และกักบริเวณ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย นอกจากนี้ ยังมีโทษเขียนอีกด้วย ส่วนเหตุยกเว้นโทษที่ปรากฏตามพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) ประกอบหลักคอมมอนลอว์ (common law) นั้นมีลักษณะเช่นเดียวกับร่างพระราชกำหนดฉบับและผู้รับโทษจะมีเฉพาะผู้กระทำความผิดเท่านั้น

จากการวิเคราะห์จะพบว่า โทษเนรเทศไม่ปรากฏในพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) ส่วนโทษกักบริเวณก็ไม่ปรากฏในร่างพระราชกำหนดฉบับนี้เช่นกัน

๖. การแบ่งแยกความรับผิดชอบทางแพ่งจากความผิดอาญา ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) กล่าวคือ มีการแบ่งแยกความรับผิดชอบทางแพ่งจากความผิดอาญา

๗. การแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) กล่าวคือ มีการแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า หลักการ แนวคิด และทฤษฎี กฎหมายอาญาใหม่ที่ปรากฏในร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ ร.ศ. ๑๑๘ ได้รับอิทธิพลจากหลักกฎหมายอาญาอังกฤษ ทั้งที่เป็นหลักคอมมอนลอว์ (common law) และหลักของ พระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861)

ทฤษฎีกฎหมายอาญาใหม่ของร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ ร.ศ.๑๑๘ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายตราสามดวงได้ ดังนี้

(๑) การบัญญัติกฎหมายจำแนกความผิดต่อชีวิตจากความผิดต่อร่างกายทำให้สามารถสืบค้นกฎหมายได้โดยง่าย จึงมีความสะดวกในการบังคับใช้

(๒) การบัญญัติกฎหมายตามหลักองค์ประกอบภายในที่เพิ่มขึ้นจากอดีตโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “เจตนาโอน” ทำให้การบัญญัติกฎหมายครอบคลุมการกระทำผิดมากขึ้น

(๓) การบัญญัติหลักพยายามกระทำผิดเป็นบททั่วไป ทำให้ครอบคลุมความผิดมากขึ้น แม้จะมีบทบัญญัติลงโทษเฉพาะการพยายามกระทำผิดประเภทพยายามกระทำผิดไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผลก็ตาม

(๔) การบัญญัติหลักผู้มีส่วนร่วมในการกระทำผิดไว้เป็นบททั่วไป ทำให้ครอบคลุมการกระทำผิดมากขึ้น

(๕) โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดลดความรุนแรงลงกว่ากฎหมายตราสามดวง แม้จะยังมีโทษประหารชีวิตก็ตาม คงมีแต่โทษเนรเทศเท่านั้นที่ไม่น่าจะใช้บังคับได้

เหตุยกเว้นโทษ อันหมายถึง การบัญญัติเหตุยกเว้นโทษปะปนกับเหตุยกเว้นความผิดมีมากขึ้นกว่าที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง รวมถึงมีหลักความยินยอมด้วย

ผู้รับโทษมีเฉพาะผู้กระทำผิด ไม่รวมถึงบุคคลอื่นซึ่งมิได้ร่วมกระทำผิดตามกฎหมายตราสามดวง

(๖) การแบ่งแยกความรับผิดชอบจากทางอาญาทำให้สามารถแก้ปัญหการบังคับตามผลคำพิพากษาตามหลักกฎหมายตราสามดวงได้

(๗) การแบ่งแยกกฎหมายสารบัญญัติจากกฎหมายวิธีสบัญญัติ ทำให้สามารถสืบค้นบทบัญญัติกฎหมายในการดำเนินกระบวนการพิจารณาได้สะดวกกว่ากฎหมายตราสามดวง

ดังนั้นร่างพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกายแลชีวิตมนุษย์ รัตนโกสินทรศก ๑๑๘ จึงเป็นบทบัญญัติที่แสดงถึงความพยายามของบรรพบุรุษไทยที่จะนำหลักกฎหมายอาญาใหม่ที่บัญญัติลงโทษสำหรับความผิดต่อชีวิตและความผิดต่อร่างกาย คือ หลักกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษที่ปรากฏตามพระราชบัญญัติความผิดต่อบุคคล ค.ศ. ๑๘๖๑ (The Offences Against the Person Act, 1861) และหลักคอมมอนลอว์ (common law) มาใช้ในประเทศไทย โดยเป็นการดำเนินการยกร่างของนักกฎหมายไทยโดยแท้ ซึ่งหลักกฎหมายเหล่านี้มีความทันสมัยมากจึงถือเป็นงานซึ่งเป็นผลผลิตจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยที่ควรค่าแก่การศึกษา และหลักกฎหมายของร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ส่วนใหญ่ยังคงปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันของไทย แต่เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ร่างพระราชกำหนดฉบับนี้ได้ถูกประกาศใช้เป็นกฎหมาย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมล สุนธิเกษตริน . คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล . พิมพ์ครั้งที่ ๖.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ , ๒๕๓๕.

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ . เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ย. ๒๓/๑ เรื่อง พระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายร่างกาย.

กำธร กำประเสริฐ . คำอธิบายประวัติศาสตร์กฎหมาย . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย

รามคำแหง , ๒๕๒๑.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ . คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑ . พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , ๒๕๔๒.

คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี . ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม ๒

รัชกาลที่ ๔ - พ.ศ. ๒๔๗๕ . กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์ . ๒๕๒๕.

จิตติ ดิงศภักย์ . กฎหมายอาญา ภาค ๑ . พิมพ์ครั้งที่ ๙ . กรุงเทพมหานคร : บริษัทกรุงสยาม ฟรินติ้ง

กรุ๊ป จำกัด . ๒๕๓๖.

จุลจักรพงษ์ . พ.อ. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า . "ปาฐกถาเรื่องโทษประหารชีวิตที่อังกฤษ ." คุณพาน

ปีที่ ๓ เล่มที่ ๔ (เมษายน ๒๔๙๙) : ๒๒๒-๒๔๑.

ธงทอง จันทรางศุ . กฎหมายไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น . กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . ๒๕๒๙.

ธงทอง จันทรางศุ . การปฏิรูปภาษากฎหมายไทย ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว .

(ม.ป.ท.) : ๒๕๓๕.

น้ำเงิน บุญเยี่ยม .บรรณธิการ . ศาลไทยประวัติและการต่อสู้เพื่อเอกราช . กรุงเทพมหานคร :

รุ่งแสงการพิมพ์ . ๒๕๓๐.

ประดิษฐ์ เอกมณี .บรรณธิการ . สารบัญคำพิพากษาฎีกาประจำพุทธศักราช ๒๕๓๒ .

กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประชาชน จำกัด. ๒๕๓๗.

ประดิษฐ์ เอกมณี .บรรณธิการ . สารบัญคำพิพากษาฎีกาประจำพุทธศักราช ๒๕๓๓ .

กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด. (ม.ป.ป.).

ประภาศน์ อวยชัย .บรรณธิการ . สารบัญคำพิพากษาฎีกาประจำพุทธศักราช ๒๕๑๒ .

กรุงเทพมหานคร : แสงทองการพิมพ์ . ๒๕๑๔.

ประเสริฐมณี . หลวง . ปาฐกถากฎหมาย ภาค ๑ . (ม.ป.ท.) : ๒๕๗๖.

พิชัย นิลทองคำ. ผู้รวบรวม. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑-๖ ประมวลกฎหมายอาญา.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ เมอะแคนดิเคิลจ๊จ . ๒๕๔๑.

พิชัย นิลทองคำ. ผู้รวบรวม. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อชตยา

จำกัด, ๒๕๔๐.

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง. ประมวลกฎหมาย รัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์

ตามฉบับหลวงตรา ๓ ดวง เล่ม ๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์. ๒๕๒๙.

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง. ประมวลกฎหมาย รัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์

ตามฉบับหลวงตรา ๓ ดวง เล่ม ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์. ๒๕๒๙.

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง. ประมวลกฎหมาย รัชกาลที่ ๑ จุลศักราช ๑๑๖๖ พิมพ์

ตามฉบับหลวงตรา ๓ ดวง เล่ม ๓. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์. ๒๕๒๙.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชานิติศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายระหว่างประเทศ

๔๑๔๕๑ หน่วยที่ ๑-๖ . พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย

ธรรมมาธิราช. ๒๕๓๖.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชานิติศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาระบบกฎหมายไทยและ

ต่างประเทศ ๔๑๔๐๒ หน่วยที่ ๔-๑๕ . พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ๒๕๓๕.

ร. แลงการ์ด . ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๑ . กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์

ไทยวัฒนาพานิช จำกัด. ๒๕๒๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ . พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร

: สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์. ๒๕๓๑.

วรศักดิ์พิบูลย์. พระ (นภา ชุ่มสาย .ม.ล.) . ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย . พิมพ์ครั้งที่ ๒ . กรุงเทพมหานคร

: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . ๒๕๑๒.

วิชา มหาคุณ . ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและภาษากฎหมายไทย . พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร :

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . ๒๕๒๓.

สุชาติ สุขสมิตร .บรรณธิการ. สารบัญคำพิพากษาฎีกาประจำพุทธศักราช ๒๕๓๑ . กรุงเทพมหานคร

: กรุงเทพมหานครการพิมพ์ . ๒๕๓๓.

สุทิวาหนฤพุฒิ. หลวง . คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมาย . พิมพ์ครั้งที่ ๗ (ม.ป.ท.): ๒๕๑๗.

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ ,ไชยยศ เหมะรัชตะ , วิษณุ เครืองาม และคณะ. รายงานผลการวิจัยวิวัฒนาการ

ของกฎหมายไทยในรอบสองร้อยปี ภาค ๑ ภาคทั่วไป . กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย . ๒๕๒๕.

สุตรไพศาล .ผู้รวบรวม. กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ “ประวัติศาสตร์แห่งบทบัญญัติทางกฎหมาย .

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุตรไพศาล . (ม.ป.ป.).

เสนีย์ ปราโมช .ม.ร.ว. กฎหมายสมัยอยุธยา . กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการจัดงานอนุสรณ์อยุธยา.

๒๕๑๐.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส .“กฎหมายลักษณะอาญา : ประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย.” วารสารนิติศาสตร์

ปีที่ ๑๖ เล่มที่ ๒ (มิถุนายน ๒๕๒๙) : ๑๐๖-๑๒๔.

อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง เวภาระ). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

รุ่งเรืองธรรม . ๒๕๒๖

ภาษาอังกฤษ

Elizabeth A. Martin . ed. Oxford Dictionary of Law . 4th ed. Oxford : Oxford University, 1997.

Hailsham of ST . Marylebone . Lord .ed Halsbury's Laws of England Volume II . 4th ed. London

: Butterworth, 1976.

J.C. Smith and Brian Hogan . Criminal Law . 3rd ed. London : Butterworth & Co, 1973.

T. Willes Chitty . Sir . ed. The Complete Statutes of England Classified and Annotated

Volume IV . London : William Clowes & Sons , (n.d.).

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ขุนหลวงพระยาไกรสีร่าง)

ความเก่า

ร่าง

พระราชกำหนด

ลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกาย และชีวิตมนุษย์

รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘^๑

พระราชดำริห์

ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนา กาลเป็น อติตภาคย์ล่วงแล้ว ๒๔๔๒ พรรษาปีตยุบันกาล
จันทรคตินิยม จุลศักราช ๑๒๖๑ ๗๗ ๗๗ ๗๗ บริเขต กาล กำหนด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บวรุษย์รัตนราช
ระวิวงศ์ วรุตมพงษ์บริพัตร วรขัตติยราชินิกโรดม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิก
มหाराชาธิราช บรมนารถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวผู้ทรงพระคุณธรรมอันประเสริฐ เสด็จ
ออกพระที่นั่งจักรกรีมหาปราสาท บรมราชพิमान โดยสฐานอุตราภิมุข พายใต้พระมหาราชปดณเสวตร
ฉัตร เหนือรัตนบรเวณก์ พร้อมด้วยพระบรมวงษานุวงษ์ และเสนาบดี รัฐมนตรี องค์กรมนตรี ข้าทูลลอ
องธุลีพระบาทกระวีชาติราชบริพาร ฝ่ายทหารพลเรือน ฝ่ายทูลลของธุลีพระบาทบงกช โดยกำหนด
ตาม ตำแหน่งเป็นอันดับกัน

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่าพระราชกำหนดกฎหมายเดิม ซึ่ง
โบราณราชกระษัตริย์ได้ทรงบัญญัติตั้งขึ้นไว้ว่าด้วยลักษณะผู้กระทำผิด ล่วงละเมิดพระราชอาญา
ในการทำร้ายซึ่งกันแลกัน กล่าวคือวิวาททุบตีฟันแทงยิงกันป่วยเจ็บและถึงตายนั้นมิได้อธิบาย
ความผิดให้แจ่มแจ้ง บางเรื่องก็ฟ้องร้องกันเป็นความแพ่งเรียกค่าปรับไหม บางเรื่องก็ฟ้องกันเป็น
ความอาญาให้ลงโทษยังปะปนระคนกันอยู่มาก ทั้งวิธีปรับไหมและลงโทษสำหรับความผิดเหล่านี้
ก็หนักบ้างเบาบ้าง ย่อมเป็นเหตุให้เกิดข้อสงสัยต่าง ๆ ในการพิจารณาแลพิพากษา เหตุฉนี้จึงทรง

^๑ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสารกระทรวงยุติธรรม ร.๕ย.๒๓/๑ เรื่อง พระราชกำหนด
ลักษณะประทุษร้ายร่างกาย, หน้า ๒๘-๑๔๒.

พระราชดำริที่เห็นสมควรจะต้องแก้ไขพระราชกำหนดกฎหมายเดิม เช่นว่ามานี้เสียใหม่ให้แจ่ม
แจ้งชัดเจนเป็ญติธรรมดีขึ้นกว่าแต่ก่อน ตามกาลสมัยแห่งความวิวัฒนาการเรื่องเจริญของบ้านเมือง
เพื่อให้อาณาประชาราษฎร์เข้าใจชอบชั้ณธเสมา อยู่เย็นเป็นสุขทั่วพระราชอาณาเขต

จึงมีบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติไว้สืบไปดังนี้

ความใหม่

มาตรา ๑ พระราชกำหนดนี้ให้เรียกนามว่าพระราชกำหนดลักษณะประทุษร้ายแก่ร่างกาย
แก่ชีวิตมนุษย์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๘ และให้ใช้ได้ตั้งแต่วันที่ เดือน รัตนโกสินทร
ศก ๑๑๘ เป็นต้นไปตลอดพระราชอาณาจักรสยาม

เลิกกฎหมายเก่า

มาตรา ๒ บรรดาพระราชกำหนดกฎหมายเดิมซึ่งมีอยู่ในตาตราขหมายเลขที่ ๑ ต่อท้าย
พระราชกำหนดนี้ให้ยกเลิกไม่ใช้ต่อไป ตั้งแต่วันที่ได้ประกาศให้ใช้พระราชกำหนดนี้ เป็นต้นไป

ว่าด้วยการประทุษร้ายให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตมนุษย์

ฆ่าคนตาย

มาตรา ๓ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยปรารถนาจะให้เปนเหตุให้ท่าน
ถึงแก่ความตาย ด้วยอาการอย่างหนึ่งอย่างใดดังจะว่าต่อไปนี้ คือ

- (๑) กระทำการอย่างใด ๆ ลงด้วยมีเจตนาจะให้เปนเหตุให้ผู้ที่ท่านทำนั้นถึงแก่ความตาย
- (๒) กระทำการอย่างใด ๆ ลงด้วยมีเจตนาเพื่อจะให้ร่างกายท่านเปนอันตราย และการ
ที่ท่านทำลงนั้นอาจจะเปนเหตุให้ท่านถึงแก่ความตายได้
- (๓) กระทำการอย่างใด ๆ ลงด้วยรู้อยู่ว่าการที่ท่านทำนั้นเปนเหตุอาจจะให้เป็น
อันตรายแก่ชีวิตท่าน

เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งถึงแก่ความตายลง ด้วยการที่ผู้หนึ่งทำด้วยอาการอย่างใดอย่างหนึ่งดังว่า
มานี้ ท่านว่าผู้หนึ่งมีความผิดฐานฆ่าคนตาย

อธิบายความในมาตรา ๓

(๑) มีคนป่วยเป็นโรคอยู่ภายนอกอุทยานในกายก็ดี ฤามีร่างกายทุพพลภาพอ่อนเพลียอยู่ก็ดี ถ้าผู้ใดทำอันตรายแก่ร่างกายของคนผู้นั้นขึ้นอีก ซึ่งเป็นเหตุให้คนผู้นั้นถึงแก่ความตายลงโดยเร็วกว่าธรรมดาอาการของเขาแล้ว ท่านว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำท่านให้ตาย

(๒) ถ้าผู้ใดเป็นผู้ก่อเหตุให้เป็นอันตรายแก่ร่างกายท่าน ซึ่งเป็นเหตุให้ท่านถึงตาย แม้มาทว่าผู้ทำนั้นได้ทำการแก้ไขรักษาโดยเต็มกำลังที่จะป้องกันเพื่อจะมีให้ท่านถึงแก่ความตายก็ดี แต่เมื่อท่านถึงแก่ความตายลง ท่านว่าผู้ก่อเหตุผู้นั้นเป็นผู้ทำท่านให้ถึงแก่ความตาย

(๓) การก่อเหตุให้ทารกซึ่งยังอยู่ในครรภ์มารดาถึงแก่ความตายนั้น ไม่เป็นการผิดฐานกระทำคนให้ตาย แต่เมื่อทารกนั้นคลอดออกมาจากครรภ์มารดาแม้แต่จะยังไม่หมดตัว และยังมีได้สุขภาพหายใจก็ดี ถ้าผู้ใดก่อเหตุให้ทารกนั้นถึงแก่ความตายลงในเวลานั้น ท่านว่าผู้ก่อเหตุผู้นั้นเป็นผู้ทำผิดฐานทำคนให้ตาย

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๓

(ก) ก เอาไม้มาพาดปากบ่อลึก แล้วเอาหญ้าใบไม้แลดินกลบเสียทำให้เหมือนพื้นดินโดยปรารถนาจะให้คนอื่นเดินมาเหยียบตกบ่อตาย ถ้าด้วยรู้อยู่ว่าถ้าคนอื่นเดินมาเหยียบเข้าคางตกบ่อตาย ฮ เชื่อว่าที่นั่นเป็นพื้นดินแล้วมาเหยียบตกลงในบ่อตาย ต้องวินิจฉัยว่า ก ทำการผิดฐานกระทำคนให้ตาย

(ข) ก รู้อยู่ว่า ฮ อยู่หลังพุ่มไม้ แต่ ข ไม่รู้ ก ล่อวงให้ ข เอาปืนยิงที่พุ่มไม้โดยปรารถนาจะให้กระสุนปืนถูก ฮ ตาย ถ้าด้วยรู้อยู่ว่ากระสุนปืนคงจะถูก ฮ ตาย ฝ่าย ข ก็ยิงปืนเข้าไปถูก ฮ ตายดังนี้ ต้องวินิจฉัยว่า ข ไม่ได้ทำผิดฐานทำคนให้ตาย แต่ ก มีความผิดฐานทำคนให้ตาย

(ง) ก เอาปืนยิงไก่ของผู้อื่นด้วยปรารถนาจะให้ตายแล้วจะลักเอาไป แต่กระสุนปืนไปถูก ข ผู้อยู่หลังพุ่มไม้ตาย เพราะ ก ไม่รู้ว่า ข อยู่ที่นั่น ถึงแม้ว่า ก จะรู้ว่าการที่ยิงปืนนั้นอาจจะทำให้มนุษย์ถึงแก่ความตายได้ก็ดี แต่ต้องวินิจฉัยว่า ก ไม่ได้ทำผิดฐานทำคนให้ตาย เพราะ ก ไม่มีเจตนาจะฆ่า ข ให้ตาย ถ้าไม่ได้ก่อเหตุให้ ข ถึงแก่ความตาย

ฆ่าคนตายด้วยความจงใจฤๅสะจิตระฆากู

มาตรา ๔ ถ้าผู้ใดกระทำท่านให้ถึงแก่ความตาย ด้วยอาการอย่างใดอย่างหนึ่งดังจะว่าต่อไปนี้ คือ

(๑) ตนรู้ยู่ว่าการที่ตนจะกระทำนั้นยอมเป้นเหตุให้มนุษย์ถึงแก่ความตายได้ แล้วทำการนั้นด้วยความมุ่งหมายจะให้ผู้ที่ตนทำนั้นถึงแก่ความตาย

(๒) ตนมีความเจตนาเพียงแต่จะทำให้ร่างกายท่านนั้นเป้นอันตราย แต่ตนรู้ยู่ว่าความอันตรายที่ตนจะทำแก่ท่านนั้นอาจจะให้ท่านถึงตายได้แล้วทำลง

(๓) ตนเจตนาจะทำให้ร่างกายท่านเป้นอันตราย แต่ความอันตรายที่ตนก่อให้เกิดขึ้นแล้วนั้น เป้นเหตุพอที่จะให้ท่านถึงแก่ความตายได้ตามธรรมดา ฤๅ

(๔) ตนทำการอันใดแก่ท่านด้วยตนรู้ยู่ว่าการอันนั้นดูเหมือนจะเป้นเหตุให้ท่านถึงแก่ความตายได้ ฤๅความอันตรายซึ่งตนทำแก่ร่างกายท่านนั้น อาจจะเป้นเหตุให้ท่านถึงแก่ความตายได้ แล้วตนทำลงโดยไม่มีเหตุอันควร จะยกขึ้นแก้ตัวในการที่ตนก่อเหตุให้ท่านถึงแก่ความตาย ฤๅให้เป้นอันตรายแก่ร่างกายท่านดังกล่าวมาแล้วได้

เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งกระทำท่านให้ตายด้วยอาการอย่างใดอย่างหนึ่งดังเช่นกล่าวมานี้แล้ว ท่านว่าผู้หนึ่งกระทำผิดล่วงละเมิดพระราชอาญาฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ฤๅสะจิตระฆากู ซึ่งควรลงทัณฑ์โทษอันหนัก ยกเสียแต่ในข้อที่ได้ยกเว้นไว้ ๕ ประการ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

คดีซึ่งควรจะยกขึ้นเป้นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๔

(ก) ก เอาปืนยิง ฮ ด้วยเจตนาจะฆ่า ฮ ให้ตาย ฮ ถูกกระสุนปืนตายลงดังนี้ ต้องวินิจฉัยว่า ก ทำผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ฤๅถึงสะจิตระฆากู

(ข) ก รู้ยู่ว่า ฮ ป่วยอยู่ ถ้าถูกทุบตีเข้าโรคจะกำเริบขึ้นอาจจะทำให้ ฮ ถึงตายได้ ก ทุบตี ฮ เข้าด้วยเจตนาแม้แต่เพียงจะให้เป้นอันตรายแก่ร่างกายเท่านั้น แต่ถ้า ฮ ตายลงด้วยการที่ ก ทำนั้น ก็ต้องวินิจฉัยว่า ก ทำผิดฐานฆ่าคนตายด้วยจงใจ ฤๅถึงสะจิตระฆากู

แต่ถ้า ก ไม่รู้ยู่ว่า ฮ ป่วยอยู่ แลการที่ ก กระทำนั้นไม่เป้นเหตุพอที่จะให้คนที่ไม่ป่วยไข้ถึงแก่ความตายโดยธรรมดาได้ก็ดี ฤๅ ก มีเจตนาแต่เพียงจะทำให้เป้นอันตรายแก่ร่างกายมิได้มีเจตนาจะให้ ฮ ถึงแก่ความตาย แลการที่ ก กระทำนั้นไม่เป้นเหตุพอที่จะให้ถึงตายตามธรรมดาได้

เช่นนี้ ก็ดี แม้ถึงว่า ฮ ถึงแก่ความตายลง ก็ต้องวินิจฉัยว่า ก ไม่มีความผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ฤาถึงสะจิตระฆากู

(ข) ก เอาดาบฟันเอาเอาไม้ตี ฮ ด้วยเจตนาจะให้มึบาดแผล แต่ ก รู้อยู่ว่าบาดแผลซึ่งตนจะกระทำนั้นเป็นเหตุพอที่จะให้มนุษย์ถึงตายโดยธรรมดาได้แล้ว ก ทำลง ถึงแม้ ก จะไม่มีเจตนาจะทำ ฮ ให้ถึงตายก็ดี ถ้า ฮ ถึงแก่ความตายด้วยบาดแผลที่ ก ทำนั้น ต้องวินิจฉัยว่า ก ทำผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความเจตนา ฤาถึงสะจิตระฆากู

(ค) ก ยิงปืนใหญ่เข้าไปในหมู่คนทั้งหลายโดยไม่มีเหตุอันสมควรที่จะยกขึ้นแก้ตัวได้ แม้ถึงว่า ก จะไม่มีเจตนา จะยิงผู้ใดผู้หนึ่งให้ถึงแก่ความตายก็ดี แต่ถ้ากระสุนปืนนั้นถูกผู้ใดผู้หนึ่งถึงแก่ความตาย ต้องวินิจฉัยว่า ก ทำผิดฐานฆ่าคนตายด้วยมีเจตนา ฤาถึงสะจิตระฆากู

ฆ่าคนตายอย่างไรไม่เป็นสะจิตระฆากู

ข้อที่ได้ยกเว้นไว้ ๕ ประการ คือ

ประการที่ ๑ ถ้าผู้ใดฆ่าคนตาย ด้วยคนผู้ตายนั้นเป็นผู้ก่อเหตุให้ตนมีความโกรธแค้นมาก ฤาทำให้คนบันดาลโทษะขึ้นถึงกับหมดสติของตนจนไม่รู้จักผิดแลชอบก็ดี ฤาโดยความพลั้งพลาด ฤาโดยเหตุที่ไม่รู้ว่าจะเกิดขึ้นได้แลเกิดขึ้นในบัดยบันทันทังนี้ ไม่เป็นการฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ฤาเป็นสะจิตระฆากู แต่การที่ยกเว้นไว้ในประการที่ ๑ นี้ ต้องเข้าใจว่า

(๑) ผู้ฆ่าท่านตายนั้น มิให้ทำอุบายให้ผู้ตายก่อเหตุให้ตนมีความโกรธแค้น เพื่อจะเอาเป็นเหตุขึ้นแก้ตัวในการที่ตนกระทำร้ายแก่ท่าน

(๒) ท่านทำกิจการใด ๆ ที่กฎหมายบังคับไว้ก็ดี ฤาที่กฎหมายอนุญาตไว้ให้ทำก็ดี ฤาข้าราชการซึ่งทำการตามอำนาจอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี กิจการเช่นนี้ผู้ฆ่าท่านตายจะยกเอามาเป็นข้อแก้ตัวว่าตนมีความโกรธแค้นท่านเพราะท่านทำการเช่นนั้น ๆ มิได้

(๓) ท่านทำกิจการใด ๆ เพื่อความป้องกันตัว ฤาป้องกันทรัพย์สินสมบัติของท่านตามที่ชอบด้วยกฎหมาย กิจการเช่นนี้ ผู้ฆ่าท่านตายจะยกเอามาเป็นข้อแก้ตัวว่าตนมีความโกรธแค้นท่าน เพราะท่านทำการเช่นนั้น ๆ มิได้

คำอธิบายในข้อยกเว้นประการที่ ๑

ความโกรธแค้นของผู้ฆ่าท่านตายนั้นจะมากหรือน้อย และจะได้บันดาลโทษะเกิดขึ้นในทันทีหรือไม่ อันเป็นข้อปัญหาว่าจะเป็นการฆ่าคนตายด้วยมีเจตนา ถ้าถึงสะจิตระฆาฏถ้าไม่นั้น ให้ศาลพิจารณาเอาความจริงตามคำพยานอันควรฟังได้

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามข้อยกเว้นประการที่ ๑

(ก) ฮ ก่อเหตุให้ ก มีความโกรธแค้นตนมาก แล้ว ก ไปฆ่าบุตรของ ฮ ด้วยเจตนาเพื่อจะให้ตายโดยลู่อำนาจแกโทษะนั้นเมื่อเป็นดังนี้ต้องวินิจฉัยว่า ก ทำผิดฐานฆ่าคนตายด้วยมีเจตนา ถ้าเป็นสะจิตระฆาฏ ด้วยเหตุว่าบุตรของ ฮ มิได้เป็นผู้ก่อเหตุให้ ก บันดาลโทษะ และจะถือว่าการที่เด็กต้องตายนั้น เป็นเพราะความพลั้งพลาด ถ้าเป็นเพราะเกิดเหตุปุบปับทันทีขึ้นเพราะ ก ประกอบไปด้วยโทษะจิตระคิดแค้น ฮ ไม่ได้

(ข) อ เป็นผู้ก่อเหตุให้ ก บันดาลโทษะขึ้นในทันใดนั้น ก เอาปืนยิง อ แต่ไม่ได้ตั้งใจ ถ้าไม่รู้ว่ากระสุนปืนจะไปถูก ฮ ผู้อยู่ในที่ไกลที่ ก ไม่แลเห็นแล้วกระสุนปืนไม่ถูก อ แลไปถูก ฮ ตายดังนี้ ต้องวินิจฉัยว่า ก ไม่ได้ทำผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ถ้าเป็นสะจิตระฆาฏ เป็นแต่มีความผิดฐานฆ่าคนตาย ถ้าเป็นอะจิตระฆาฏเท่านั้น

(ข) ฮ ผู้เป็นขุนดาบไปจับตัว ก โดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ก บันดาลโทษะขึ้นด้วยเหตุที่ต้องถูกจับจึงฆ่า ฮ ตายดังนี้ ต้องวินิจฉัยว่า ก ทำผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ถ้าเป็น สะจิตระฆาฏ เพราะว่าการที่ ฮ ไปจับนั้นเป็นกิจการซึ่งข้าราชการต้องทำตามอำนาจอันชอบด้วยกฎหมาย จะยกเอาเป็นเหตุแห่งความโกรธแค้นมิได้

(ค) ก ต้องมาเป็นพยานเบิกความต่อหน้า ฮ ผู้พิพากษาในคดีเรื่องหนึ่ง แล ฮ พูดว่าข้าไม่เชื่อถ้อยคำของเจ้าเลย เจ้านี้ให้การเท็จจนศาลเสียแล้ว ฝ่าย ก บันดาลโทษะโกรธแค้นขึ้นทันที ฮ พูดหมิ่นประมาทแก่ตนจึงฆ่า ฮ ตายดังนี้ ต้องวินิจฉัยว่า ก ทำผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ถ้าเป็นสะจิตระฆาฏ

(ค) ก เข็มมือจะเข้ามาถึงจมูกของ ฮ ฝ่าย ฮ จึงเอามือกดคอ ก ลงไว้ โดยการป้องกันตัวเพื่อจะมีให้ ก ดึงจมูกตนได้ ก บันดาลโทษะโกรธแค้นขึ้นทันทีจึงฆ่า ฮ ตาย ดังนี้ ต้องวินิจฉัยว่า

ก ทำผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ฤาเป็นสะจิดรฆาฏ เพราะว่การที่ ฮ กดคค ก ใว้ นั้น ย่อมเปนกิจการที่ ฮ ทำเพื่อบ่อกันตัวตามที่ชอบด้วยกฎหมาย

(ฆ) ฮ ทูบตีเอา ข เข้า ข บันดาลโทษะโกรธแค้นขึ้นทันที ฝ่าย ก ยืนอยู่ในที่ใกล้ ปรารถนาจะให้ ข ฆ่า ฮ เสียให้ตายโดยถือเอาโอกาสที่ ข กำลังโกรธ ฮ อยู่จึงส่งมีดให้แก่ ข ในทันใด นั้น ข เขามีตแวง ฮ ตายดังนี้ ควรวินิจฉัยว่ บางที่ ข จะทำผิดฐานฆ่าคนตายได้ แต่ ก นั้นเปนผู้ทำ ผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจฤาเป็นสะจิดรฆาฏ

ประการที่ ๒ ถ้าผู้ใดทำการบ่อกันตัวแลทรัพย์สมบัติเพื่อให้พันอันตรายอันเกิดขึ้นนั้น โดยไม่มีเจตนาจะทาให้คนอื่นถึงตาย แลโดยไม่มีเจตนาจะทาให้แกคนอื่น ให้เกินว่ความจำเป็น ต้องทำเพื่อบ่อกันตัวแลทรัพย์สมบัติดังเช่นว่มานี้ แต่การที่กระทำนั้นเปนการเกินว่อำนาจที่ กฎหมาย อนุญาตให้คนทำได้ จนเปนเหตุให้คนอื่นถึงแก่ความตาย การฆ่าคนตายดังว่มานี้ ไม่เปนการฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ฤาเป็นสะจิดรฆาฏ

คดีซึ่งควรยกขึ้นเปนตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามข้อยกเว้นประการที่ ๒

(ก) ฮ เจ้อแซม้่าขึ้นจะเขียน ก แต่มิได้มีเจตนาจะให้ถึงกับเปนอันตรายแก่ร่างกายของ ก ถึงสาหัส ทันใดนั้น ก ชักปืนหนัดออกถือกันตัวไว้ ฮ หาพ้งไม่ขึ้นเขียน ก ลงด้วยแซม้่า ฝ่าย ก เชื่อว่ตนไม่มีโอกาสอย่างอื่น ที่จะบ่อกันตัวมิให้ถูกเขียนอีกได้ จึงยิง ฮ ถึงแก่ความตายดังนี้ ต้อง วินิจฉัยว่ ก ไม่ได้ทำผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ฤาเป็นสะจิดรฆาฏ เปนแต่มีความผิดฐาน ฆ่าคนตาย ฤาอะจิดรฆาฏเท่านั้น

ประการที่ ๓ ถ้าผู้ใดซึ่งเปนข้าราชการทำการตามนำที่ อันกฎหมายบังคับไว้ก็ดี ฤาผู้ใด ซึ่งช่วยข้าราชการในเวลาทำการตามนำที่อันกฎหมายบังคับไว้ก็ดี ซึ่งผู้ทำทำลงโดยเชื่อว่เปนการ ถูกต้อง แลตามความจำเป็นเพื่อให้ราชการในนำที่สำเร็จไปแลโดยไม่มีเจตนาจะให้ผู้อื่นถึงแก่ ความตายด้วยการที่ทำนั้น แต่ผู้ทำนั้นทำการเกินว่อำนาจ ที่กฎหมายอนุญาตให้ตนทำได้จน เปนเหตุให้คนอื่นถึงแก่ความตาย การฆ่าคนตายดังว่มานี้ ไม่เปนการฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ฤาเป็น สะจิดรฆาฏ

ประการที่ ๔ ถ้าผู้ใดฆ่าคนตายในเวลาต่อสู้กัน ด้วยเกิดมูลวิวาทกันขึ้นในทันที โดยไม่อาจจะยับยั้งความโกรธซึ่งกันแลกันได้ แลโดยไม่มีเจตนาจะทำกันให้ถึงตาย แลข้างฝ่ายผู้ฆ่านั้นได้ต่อสู้กับผู้ตายโดยปรกติซึ่งหน้ากัน มิได้หาโอกาสถากถายเอาเปรียบแก่ผู้ตาย แลมิได้ทำแก่ผู้ตายด้วยอาการอันดุร้าย ถาผิดปรกติธรรมดาคนที่ต่อสู้กัน แต่ในเวลาต่อสู้กันอยู่นั้นบังเอิญให้เกิดเหตุถึงแก่ความตายลงฝ่ายหนึ่ง การฆ่าคนตายดังว่ามานี้ ไม่เป็นการฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ถาเปนสะะจิตระฆาก

คำอธิบายในข้อยกเว้นประการที่ ๔

ในคดีที่จะเกิดขึ้นดังได้กล่าวไว้ในประการที่ ๔ นี้ ฝ่ายผู้ฆ่าถาฝ่ายผู้ตาย จะเป็นผู้ก่อมูลวิวาทก่อนก็ดี ถาจะเปนผู้ลงมือก่อนก็ดี ต้องถือว่าไม่เปนข้อสำคัญอันใด ที่จะยกขึ้นเปนหลักแห่งความวินิจฉัย

ประการที่ ๕ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้ก่อเหตุให้เกิดขึ้น ถาขุยงให้ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีอายุเกินกว่า ๑๘ ปีขึ้นไป ต้องตามด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ซึ่งผู้ตายนั้นมีความเต็มใจ แลยินยอมด้วยก็ดี ถาผู้ตายนั้นทำการใด ๆ ที่อาจเปนอันตรายแก่ชีวิตของตนเองโดยความเต็มใจแลยินยอมทำเองก็ดี ท่านว่าผู้ก่อเหตุให้เกิดขึ้น ถาขุยงให้ผู้ตายทำอันตรายแก่ตนเองนั้น ไม่มีความผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจถาเปนสะะจิตระฆาก

คดีซึ่งควรยกขึ้นเปนตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามข้อยกเว้นประการที่ ๕

ก ข ผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีลงมาให้ผูกคอตาย ถาให้กินยาพิศตาย ข เชื้อคำขุก็ผูกคอ ถากินยาพิศตายดังนี้ ต้องวินิจฉัยว่า ก เปนผู้สมรู้เปนใจ ถาช่วยในการฆ่าคนตายด้วยความจงใจ เพราะ ข มีอายุยังเยาว์อยู่จะถือว่า ข มีความเต็มใจ ถายินยอมตายเองไม่ได้ หากหลงเชื้อคำขุยงของ ก จึงต้องตาย

ฆ่าคนตายด้วยผิดตัวไป

มาตรา ๕ ถ้าผู้ใดกระทำการใด ๆ ซึ่งการนั้น อาจจะทำให้มนุษย์ถึงตายได้ แลทำลงด้วยเจตนาเพื่อจะทำลายชีวิตของผู้ใดผู้หนึ่งให้ถึงแก่ความตาย แต่หากพะเอินผิดตัวไป ไปถูกผู้อื่นซึ่งผู้ทำมิได้มุ่งหมายจะทำนั้นถึงแก่ความตายลง ท่านว่าผู้นั้นก็มีความผิด เหมือนดังตนได้ทำลายชีวิตของผู้ที่ตนมุ่งหมายจะทำให้เขาถึงตายนั้น

ลงโทษฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจอาชญากรรม

มาตรา ๖ ถ้าผู้ใดทำการล่วงละเมิดพระราชอาญา มีความผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ฎาในยหนึ่งเรียกว่า สะจิตรฆาฏพิจารณาเปนสตัยท่านให้ลงทัณฑโทษถึงประหารชีวิต

ลงโทษฐานฆ่าคนตายด้วยไม่จงใจ

อาชญากรรม

มาตรา ๗ ถ้าผู้ใดทำการล่วงละเมิดพระราชอาญา มีความผิดฐานฆ่าคนตายด้วยไม่มีความจงใจ ฎาในยหนึ่งเรียกอาชญากรรมนั้น ถ้าพิจารณาเปนสตัย ว่าการที่ผู้ทำนั้นกระทำด้วยมีเจตนาเพื่อจะให้เปนเหตุให้ผู้ตายๆลงก็ดี ถ้าการที่ผู้ทำนั้นกระทำด้วยเจตนาเพื่อแต่จะให้เปนอันตรายแก่ร่างกายของผู้ตาย แต่ตนรู้ยู่ว่าการที่ตนทำแก่ท่านนั้นอาจจะให้ท่านถึงแก่ความตายได้ก็ดี ท่านให้ลงทัณฑโทษผู้ทำนั้น สถานหนึ่งให้เนรเทศไปยู่เสียพายนอกพระราชอาณาเขตจรณตลอดชีวิต สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วย ฎาไม่ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสดหนึ่ง

ถ้าพิจารณาเปนสตัยว่าผู้ทำนั้น กระทำด้วยรู้ยู่ว่าการนั้นจะเปนเหตุอาจจะทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายได้ แต่ไม่ประกอบด้วยเจตนา จะให้ผู้ตายนั้นถึงแก่ความตาย ฎาไม่มีเจตนาจะทำให้ร่างกายของผู้ตายเปนอันตราย ถึงกับเปนเหตุให้ผู้ตายต้องตายด้วยความอันตรายนั้นก็ดี ท่านให้ลงทัณฑโทษสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วย ฎาไม่ก็ได้ สถานหนึ่งให้ปรับสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานก่อเหตุให้มนุษย์ถึงแก่ความตายด้วยความเลินเล่อ

มาตรา ๘ ถ้าผู้ใดกระทำการใด ๆ ด้วยความประมาท ฎาเลินเล่อปราศจากความระวังจนเปนเหตุให้มนุษย์ถึงแก่ความตาย ซึ่งเปนความผิดไม่ถึงฐานฆ่าคนตาย พิจารณาเปนสตัยท่านให้ลงทัณฑโทษผู้ทำนั้นสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๒ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วย ฎาไม่ก็ได้ สถานหนึ่งให้ปรับ ฎาสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานช่วยเด็กฎาคณบ้ำให้เขาฆ่าตัวตาย

มาตรา ๙ ถ้าคนใด ๆ ซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีลงมากก็ดี ฎาถ้าคนใดซึ่งเปนบ้ำเสียจริตก็ดี ฎาคณใดซึ่งมีจิตรคลุ้มคลั่งคล้ายคนเสียจริตเปนครั้งเปนคราวก็ดี ฎาถ้าคนใดมีสัญญาวิปลาศงัเงลาไม่รู้จักผิดแลชอบมาแต่กำเนิดก็ดี ฎาถ้าคนใดเสพสุราเมาจนเสียสติไม่รู้จักผิดแลชอบก็ดี เมื่อผู้ทำนั้น ฆ่าตัวตายเองด้วยอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง แลถ้าพิจารณาเปนสตัยว่าผู้ใดช่วยในการที่เขาฆ่าตัว

ตายนั้นให้สำเร็จไป ท่านให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้นสถานหนึ่งให้ประหารชีวิตเสีย ฤๅสถานหนึ่งให้เนรเทศไปเสียภายนอกพระราชอาณาเขตระจนตลอดชีวิต ฤๅสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่กี่ก็ได้แล้วให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

ลงโทษฐานช่วยคนให้เขาฆ่าตัวตาย

มาตรา ๑๐ ถ้าผู้ใด (นอกจากคนจำพวกที่กล่าวไว้ในมาตรา ๙) ฆ่าตัวตายด้วยอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง แลพิจารณาเป็นสัถยว่า ผู้ใดช่วยการที่เขาฆ่าตัวตายนั้นให้สำเร็จไป ท่านให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้นสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่กี่ก็ได้แล้วให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

ลงโทษผู้พยายามจะฆ่าคนด้วยความจงใจ

มาตรา ๑๑ ถ้าผู้ใดกระทำการใดๆ ด้วยมีความจงใจกระทำให้ผู้ใดผู้หนึ่งถึงแก่ความตายก็ดี ฤๅทำด้วยตนมีความรู้ตามสรรพเหตุต่าง ๆ ซึ่งประกอบกับการที่ตนทำนั้น ว่าอาจจะเปนเหตุให้เห็นได้ว่า ตนมีความจงใจทำให้ท่านถึงแก่ความตายก็ดีพิจารณาเป็นสัถย ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดฐานพยายามจะฆ่าคนให้ตายด้วยความจงใจ ฤๅถึงสะจิตระฆาฏ ให้ลงทัณฑ์โทษสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่กี่ก็ได้แล้วให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

ถ้าการที่ท่านนั้นเป็นอันตรายแก่ท่านถึงป่วยเจ็บด้วยแล้ว ก็ให้ลงทัณฑ์โทษ สถานหนึ่งให้เนรเทศไปเสียภายนอกพระราชอาณาเขตระจนตลอดชีวิต ฤๅสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดดังกล่าวไว้ในมาตรานี้

คดีซึ่งควรยกขึ้นเปนตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๑

(ก) ก เอาปืนยิง ฮ แลด้วยมีสรรพเหตุต่าง ๆ มาประกอบกับการที่ ก ยิง ฮ นั้น ส่อให้เห็นว่า ก มีเจตนาจะฆ่า ฮ ให้ตาย แต่กระสุนปืนไม่ถูก ฮ ๆ จึงไม่ตายดังนี้ ก มีความผิดต้องรับทัณฑ์โทษตามมาตรา ๑๑ นี้

(ข) ก มีเจตนาจะทำให้ทารกตาย จึงพาเอาทารกไปทิ้งไว้ในที่เปลี่ยว ถึงแม้ว่าทารกนั้นไม่ตาย ก ก็มีความผิดตามมาตรา ๑๑ นี้

(ข) ค มีความมุ่งหมายที่จะฆ่า ฮ ให้ตาย จึงไปซื้อปืนมาบ้านจุกกระสุนไว้ ในขั้นนี้จะว่า ก พยายามจะฆ่า ฮ ยังไม่ได้ ต่อเมื่อ ก เอาปืนนั้นยิง ฮ แต่ไม่ถูก ฤๅ ถูก ฮ มีบาดเจ็บ แต่ไม่ถึงตาย ก จึงมีความผิดต้องรับทัณฑ์โทษตามมาตรา ๑๑ นี้

(ค) ก มีความมุ่งหมายจะฆ่า ฮ ให้ตายด้วยยาพิษ จึงเอายาพิษมาปนลงกันเข้าในจานของ ก ซึ่ง ก ยังเอาไว้กับตัวเอง ในขั้นนี้จะว่า ก ได้พยายามจะฆ่า ฮ ยังไม่ได้ ต่อเมื่อ ก เอาจานเข้านั้น ไปตั้งไว้ที่สำหรับของ ฮ ถ้า ก ให้อาหารของ ฮ เอาไปตั้งไว้ที่สำหรับของ ฮ ก จึงจะมีความผิดตาม มาตรา ๑๑ นี้

ลงโทษฐานพยายามจะฆ่าคนด้วยไม่จงใจ

มาตรา ๑๒ ถ้าผู้ใดกระทำการใด ๆ ด้วยมีความจงใจ ถ้าทำด้วยมีความรู้ตามสรรพเหตุต่าง ๆ ซึ่งประกอบกับการที่ตนกระทำนั้นว่า อาจจะเป็นเหตุให้เห็นว่าตนจะกระทำท่านให้ถึงแก่ความตายโดยไม่จงใจ ถ้าจะพิจารณาได้ พิจารณาเป็นสัตย์ท่านให้ลงโทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๓ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยถ้าไม่ก็ได้ สถานหนึ่งให้ปรับ สถานหนึ่งทั้งจำคุกและปรับด้วย

แต่ถ้าการที่ตนกระทำนั้น เป็นอันตรายแก่ท่านถึงป่วยเจ็บด้วยก็ให้ลงโทษสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๓ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยถ้าไม่ก็ได้ สถานหนึ่งปรับสถานหนึ่งทั้งจำคุกและปรับด้วย

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๒

(ก) ฮ ก่อเหตุให้ ก บันดาลโทษะขึ้นในทันที ก ไม่ทันยังสติฉวยปืนได้ก็ยิง ฮ เข้า แต่กระสุนปืนไม่ถูก ฮ ถ้าถูก ฮ บาดเจ็บแต่ไม่ถึงตาย ก มีความผิดต้องรับโทษตามมาตรา ๑๒ นี้

ลงโทษฐานพยายามจะฆ่าตัวเอง

มาตรา ๑๓ ถ้าผู้ใดพยายามกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อจะฆ่าตัวตาย พิจารณาเป็นสัตย์ท่านให้ลงโทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่าปี ๑ แต่ไม่ต้องทำการหนักด้วย แล้วให้ปรับอีกโสดหนึ่ง

ว่าด้วยการที่ทำให้หญิงแท้งบุตร

การที่ทำให้เกิดอันตรายแก่ทารกในครรภ์
การที่เอาทารกไปทิ้งเสียเพื่อให้เป็นอันตราย
และการที่ปิดบังซ่อนเร้นทารกที่คลอดออกมา
ลงโทษฐานทำให้หญิงแท้งบุตร

มาตรา ๑๔ ถ้าผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ ด้วยความตั้งใจจะให้หญิงหนึ่งผู้ใดแท้งบุตรจนเป็นเหตุให้หญิงนั้นแท้งบุตร พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๓ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤาไม้ก็ได้ ฤาสถานหนึ่งให้ปรับ ฤาสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลทั้งปรับด้วย

แลถ้าทารกในครรภ์หญิงนั้นเดินได้แล้ว ก็ให้ลงทัณฑ์โทษหนักขึ้นดังนี้ คือสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๗ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤาไม้ก็ได้ แลให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

เว้นแต่การที่ทำให้หญิงแท้งบุตรนั้น เป็นไปด้วยความตั้งใจจะช่วยชีวิตหญิงผู้มารดาทารกนั้น ให้รอดจากความตายโดยสุจริตจึงจะไม่มีโทษตามมาตรานี้

อธิบายความในมาตรา ๑๔

หญิงผู้มีครรภ์กระทำตนให้แท้งบุตรเอง ก็มีความผิดต้องรับทัณฑ์โทษตามมาตรา ๑๔ นี้ เหมือนผู้อื่นกระทำนั้น

ลงโทษฐานทำให้หญิงแท้งบุตรโดยหญิงนั้นไม่ยอมให้ทำ

มาตรา ๑๕ ถ้าผู้ใดกระทำความผิดดังว่าไว้ในมาตรา ๑๔ โดยหญิงเจ้าตัวเขาไม่ยอมให้ทำแก่เขา ถึงแม้ว่าบุตรในครรภ์ของหญิงนั้นจะเจริญไวยจนเดินได้แล้วก็ดี ฤายังไม่เจริญไวยเดินยังไม่ได้ดีก็ดี ก็ไม่เปนเหตุที่ผู้ทำนั้นจะยกขึ้นแก้ตัวได้ เมื่อหญิงเจ้าตัวเขาไม่ยอมให้ทำแลตนขึ้นกระทำแก่เขาดังนี้ พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงโทษผู้นั้นสถานหนึ่ง ให้เนรเทศไปเสียพายนอกพระราชอาณาเขตจรจนตลอดชีวิต ฤาสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤาไม้ก็ได้ แลให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

ลงโทษฐานทำให้หญิงแท้งบุตรจนเป็นเหตุให้หญิงนั้นถึงตาย

มาตรา ๑๖ ถ้าผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ด้วยความมุ่งหมายจะให้หญิงแท้งบุตร จนเป็นเหตุให้หญิงนั้นถึงแก่ความตายด้วยการที่กระทำนั้น พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงโทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

ถ้าการที่ตนกระทำนั้นหญิงเจ้าตัวมิได้ยอมให้ทำ แลตนขึ้นทำแก่เขาก็ให้ลงโทษหนักขึ้น คือ สถานหนึ่งให้เนรเทศไปเสียภายนอกพระราชอาณาเขตตลอดชีวิต ฤๅสถานหนึ่งให้ลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่งดังที่กำหนดไว้ในมาตรานี้

อธิบายความในมาตรา ๑๖

ตามความในมาตรา ๑๖ นี้ ไม่จำเป็นจะต้องพิจารณาให้ได้ความชัดว่าผู้ทำนั้นรู้ฤกษ์ไม่ว่าการที่ตนทำนั้นดูเหมือนอาจจะเป็นเหตุให้หญิงนั้นถึงแก่ความตายได้

ลงโทษฐานทำให้ทารกตายออกมาจากครรภ์

ฤกษ์ทำให้ตายเมื่อคลอดจากครรภ์แล้ว

มาตรา ๑๗ ถ้าผู้ใดกระทำการใด ๆ ด้วยมีความมุ่งหมายจะให้ทารกตายออกมาจากครรภ์มารดาก็ดี ฤกษ์จะให้ตายเมื่อคลอดออกมาแล้วก็ดี ถ้าทารกนั้นตายออกมาจากครรภ์ ฤกษ์คลอดออกมาแล้วจึงตายด้วยการที่กระทำนั้น พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ ฤๅสถานหนึ่งให้ปรับ ฤๅสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

เว้นไว้แต่การที่ทำนั้น เป็นไปด้วยความตั้งใจเพื่อจะช่วยเหลือชีวิตมารดาของทารกนั้น ให้รอดจากความตายโดยสุจริตจึงจะไม่มีโทษตามมาตรานี้

ลงโทษฐานทำให้ทารกในครรภ์ตาย

อันเป็นความผิดฐานฆ่าคนตาย

มาตรา ๑๘ ถ้าผู้ใดกระทำการใด ๆ ด้วยมีสรรพเหตุต่าง ๆ ที่จะสะดงให้เห็นได้ว่า ถ้าการที่ได้กระทำนั้นอาจจะเป็นเหตุให้มนุษย์ถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็นความผิดฐานฆ่าคนตายได้ แลผู้นั้นทำการนั้นลงจนเป็นเหตุให้ทารกในครรภ์ ฤๅมารดาของทารกนั้นถึงแก่ความตายดังนี้ พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๘

(ก) ก รู้อยู่ว่าการที่ตนจะทำนั้น ดูเหมือนว่าอาจจะเป็เหตุให้หญิงมีครรภ์ ฤๅทารกในครรภ์ตายได้ แล้วก็ทำการนั้นลง ถ้าหญิงมีครรภ์นั้นถึงแก่ความตายก็ดี ฤๅเป็แต่ป่วยเจ็บไม่ถึงตาย แต่ถ้าทารกในครรภ์ของหญิงนั้นถึงแก่ความตาย ก ก็มีความผิดตามมาตรา ๑๘ นี้

ลงโทษฐานปล่อยฤๅทิ้งทารกเสียในที่เปลี่ยว

มาตรา ๑๙ ถ้าผู้ใดซึ่งเป็บิดาฤๅมารดาของเด็ก ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๒ ปีลงมากดี ฤๅผู้ใดซึ่งเป็ผู้ปกครองรักษาเลี้ยงดูเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๒ ปีลงมากดี เอาเด็กนั้นไปปล่อยฤๅเอาไปทิ้งเสียในที่เปลี่ยว ด้วยปรารถนาจะไม่เลี้ยงเด็กนั้นต่อไป พิจารณาเป็สัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๗ ปี ฤๅสถานหนึ่งให้ปรับ ฤๅสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

อธิบายความในมาตรา ๑๙

ถ้าเด็กที่เอาไปปล่อยฤๅทิ้งเสียนั้นถึงแก่ความตาย ด้วยความอดอาหารแล้ว ผู้ทำนั้นย่อมมีความผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจฤๅไม่จงใจ ตามแต่เหตุการ ณ ที่เป็มาานั้น

ลงโทษฐานปิดบังมิให้รู้ว่าทารกเกิด

มาตรา ๒๐ ถ้าผู้ใดทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยความมุ่งหมายจะปิดบังซ่อนเร้นทารกที่เพิ่งคลอดออกมา เป็ต้นว่าเอาศพทารกที่ตายออกมาแต่ในครรภ์ก็ดี ฤๅเมื่อคลอดออกมาแล้วจึงตายก็ดี ฤๅตายในระหว่างเวลาที่คลอดก็ดี ไปฝังฤๅทำให้สูญหายไปเสีย ด้วยอาการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยทางลับเพื่อจะมีให้ผู้อื่นรู้ว่าทารกนั้นได้เกิดแล้วดังนี้ พิจารณาเป็สัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษ ผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๒ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่ก็ได้ ฤๅสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ว่าด้วยการประทุษร้ายแก่ร่างกาย

การประทุษร้ายแก่ร่างกาย

มาตรา ๒๑ ผู้ใดกระทำการใด ๆ แก่ท่านซึ่งเปนเหตุให้ท่านต้องทรมานความลำบากด้วยความเจ็บป่วยร่างกายก็ดี ฤๅเปนเหตุให้เกิดโรคขึ้นแก่ร่างกายท่านก็ดี ฤๅเปนเหตุให้ร่างกายถูกกำลังท่านพุลสภาพไปก็ดี ท่านว่าผู้นั้นกระทำการประทุษร้ายแก่ร่างกายท่านให้เปนอันตราย

การประทุษร้ายแก่ร่างกายท่านถึงสาหัส

มาตรา ๒๒ การประทุษร้าย แก่ร่างกายท่านถึงสาหัสนั้น มี ๘ ประการ

- (๑) ตอนฤๅตัดฤๅทำลายเพศบุรุษฤๅสตรีให้พิการเสื่อมเสียไป
- (๒) กระทำจักษุท่านให้บอดไปทั้งสองข้าง ฤๅแต่ข้างเดียวซึ่งไม่อาจจะรักษาให้หายเปนปกติได้เหมือนเดิม
- (๓) กระทำให้หูท่านหนวกไปทั้งสองข้าง ฤๅแต่ข้างเดียว ซึ่งไม่อาจจะรักษาให้หายเปนปกติได้เหมือนเดิม
- (๔) กระทำให้แขน ขา นิ้วมือ นิ้วเท้า แลข้อต่าง ๆ ฤๅ อะวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งในร่างกายท่านให้พิการเสียไป จนใช้ไม่ได้ชั่วคราวหนึ่ง
- (๕) กระทำให้ แขน ขา นิ้วมือ นิ้วเท้า แลข้อต่าง ๆ ฤๅ อะวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งในร่างกายท่านให้พิการเสียไป จนใช้ไม่ได้ตลอดชีวิต
- (๖) กระทำให้หน้า ฤๅศีรษะท่าน บวม ฉลาย แตก มีบาดแผลเสียโฉมไป
- (๗) กระทำให้กระดูก ฤๅฟันท่านหักฤๅเคลื่อนไปจากที่เดิม
- (๘) กระทำการประทุษร้ายอย่างอื่น ๆ ที่ยอมเปนอันตรายแก่ชีวิต ฤๅยอมให้ท่านต้องทรมานความลำบากด้วยความเจ็บป่วยร่างกายอยู่ ฤๅไม่สามารถจะทำการงานเช่นคนปกติได้ในระหว่าง ๒๐ วัน

ทำการประทุษร้ายแก่ท่านด้วยความจงใจ

มาตรา ๒๓ ผู้ใดกระทำการใด ๆ ด้วยมุ่งหมายจะให้เปนอันตรายแก่ร่างกายท่าน ฤๅด้วยรู้อยู่ว่าการที่ท่านกระทำนั้นดูเหมือนอาจจะให้เกิดความอันตรายแก่ร่างกายท่านได้ แลตน

กระทำการนั้นลงจนเป็นเหตุให้เกิดความอันตรายแก่ร่างกายท่านดังนี้ ท่านว่าผู้นั้น กระทำการ
ประทุษร้ายแก่ร่างกายท่านด้วยความจงใจ

ทำการประทุษร้ายแก่ร่างกายท่านถึงสาหัสด้วยความจงใจ

มาตรา ๒๔ ผู้ใดทำอันตราย แก่ร่างกายท่านด้วยความจงใจจะให้ถึงสาหัส ฤๅด้วยตนรู้
อยู่ว่าความอันตรายที่ท่านทำแก่อร่างกายท่านนั้นดูเหมือนว่าจะเป็นอันตรายถึงสาหัสได้ แลถ้าร่าง
กายท่านเป็นอันตรายถึงสาหัสด้วยการที่ท่านทำนั้น ท่านว่าผู้นั้นกระทำการประทุษร้ายแก่ร่างกาย
ท่านถึงสาหัสด้วยความจงใจ

คำอธิบายในมาตรา ๒๔

เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งกระทำอันตรายแก่ร่างกายท่านถึงสาหัส ด้วยความจงใจ ฤๅด้วยรู้ที่อยู่ว่า
ตนอาจจะทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายท่านถึงสาหัสได้ก็ดี ฤๅถ้าผู้นั้นได้มุ่งหมาย ฤๅรู้ที่อยู่ว่า
เหมือนตนอาจจะทำอันตรายอย่างหนึ่ง แก่ร่างกายท่านถึงสาหัสได้ แม้ว่าความอันตรายอัน
สาหัสที่ท่านทำด้วยความมุ่งหมายจะให้เป็นอย่างหนึ่งนั้นเป็นความอันตรายอย่างอื่นไปก็ดี ก็ต้อง
ถือว่าผู้นั้นได้กระทำการประทุษร้าย แก่ร่างกายท่านถึงสาหัสด้วยความจงใจ

คดีที่ควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะได้เกิดขึ้นตามมาตรา ๒๔

(ก) ก มุ่งหมาย ฤๅรู้ที่อยู่ว่าดูเหมือนตนอาจจะทำให้หน้าผากของ ฮ มีแผลเสียโฉมเป็น
รอยอยู่ช้านานได้แล้ว ก ก็เอาไม้เท้าตีหน้าผาก ฮ แต่ไม่แตกเป็นแผลซึ่งให้เป็นที่เสียโฉม เป็นแต่
บวมโลหิตทับซึ่งเป็นเหตุให้ ฮ ต้องนอนเจ็บอยู่ประมาณ ๒๐ วัน จึงหายดังนี้ ต้องถือว่า ก ได้
กระทำการประทุษร้ายแก่ร่างกาย ฮ ถึงสาหัสด้วยความจงใจ

ลงโทษฐานทำการประทุษร้ายแก่ร่างกายท่านด้วยความจงใจ

มาตรา ๒๕ ถ้าผู้ใดก่อให้เป็นอันตรายแก่ร่างกายท่าน ด้วยความจงใจ (เว้นไว้แต่การ
ประทุษร้ายดังกล่าวไว้ในมาตรา ๓๖ แล้ว) พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้
จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่ได้ ฤๅสถานหนึ่งให้ปรับเป็นเงิน
ไม่เกิน ๑๐๐๐ บาท ฤๅสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานทำการประทุษร้ายแก่ร่างกายท่านด้วยความจงใจ

โดยอาการที่ใช้อาวุธ ฤทธิอันร้ายแรง

มาตรา ๒๖ ถ้าผู้ใดก่อเหตุให้เกิดความอันตราย แก่ร่างกายท่านด้วยความจงใจ (เว้นไว้แต่การประทุษร้ายดังกล่าวไว้ในมาตรา ๓๖ แล้ว) แลโดยที่ใช้เครื่องอาวุธต่าง ๆ ที่สำหรับ ยิง แหง ฤาฟันกันก็ดี ฤาใช้เครื่องมือแลอาวุธอย่างอื่นที่สำหรับทำร้ายกันอันอาจจะเป็นอันตรายแก่ชีวิตได้ก็ดี ฤาใช้ไฟ ฤาสิ่ง ฤาธาตุที่ร้อนก็ดี ฤาใช้ยาพิษ ฤาสิ่งฤาธาตุที่เป็นกรดกัดก็ดี ฤาใช้สิ่งฤาธาตุที่ระเบิดได้ก็ดี ฤาใช้สิ่งฤาธาตุที่ย่อมเป็นอันตรายแก่มนุษย์ในการที่ดมฤาสูบเข้าไปฤากลิ่นเข้าไป ฤาแทรกเนื้อเข้าไปก็ดี ฤาใช้สัตว์ที่ดุร้ายก็ดี พิจารณาเป็นสัตย์ท่านให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกิน ๓ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤาไม้ก็ได้ ฤาสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานทำการประทุษร้าย

แก่ร่างกายท่านถึงสาหัสด้วยความจงใจ

มาตรา ๒๗ ถ้าผู้ใดทำความผิดตามความในมาตรา ๒๕ แลถ้าร่างกายท่านเป็นอันตรายถึงสาหัส (เว้นไว้แต่การประทุษร้ายดังกล่าวไว้ในมาตรา ๓๗ แล้ว) พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๗ ปี กับให้ทำการหนักด้วยฤาไม้ก็ได้ แลแล้วให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

ลงโทษฐานทำการประทุษร้ายแก่ท่านถึงสาหัสด้วยความจงใจ

โดยอาการที่ใช้อาวุธ ฤทธิอันร้ายแรง

มาตรา ๒๘ ถ้าผู้ใดทำความผิดตามความในมาตรา ๒๖ แลถ้าร่างกายท่านเป็นอันตรายถึงสาหัส (เว้นไว้แต่การประทุษร้ายดังกล่าวไว้ในมาตรา ๓๗ แล้ว) พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤาไม้ก็ได้ แลแล้วให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

ลงโทษฐานกระทำการประทุษร้ายแก่ท่านด้วยความจงใจ

เพื่อกันไซกจะเอาทรัพย์สินท่าน

ฤาเพื่อจะข่มขู่ให้ท่านทำการผิดกฎหมาย

มาตรา ๒๙ ถ้าผู้ใดก่อเหตุให้เป็นอันตรายแก่ร่างกายท่าน โดยความจงใจ ด้วยปรารถนาจะกันไซกเอาทรัพย์สินของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ฤาหนังสือเอกสารสำคัญ อย่างใดอย่างหนึ่งของท่าน

จากตัวท่านเอง ฤจากคนอื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับท่านก็ดี ฤเพื่อจะบังคับท่าน ฤบังคับคนอื่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับท่าน ให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งผิดต่อพระราชกำหนดกฎหมาย ฤซึ่ง เปนสิ่งทีอาจจะช่วยให้การกระทำผิด พระราชกำหนดกฎหมายง่ายสะดวกขึ้นก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤ ไม่ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสดหนึ่ง

ลงโทษฐานทำการประทุษร้ายแก่ท่าน
ด้วยใช้ยาพิษเพื่อจะทำการผิดต่อกฎหมาย

มาตรา ๓๐ ถ้าผู้ใดวางยาพิษ ฤยาเบื่อเมา ฤสรรพสิ่งอื่นอันประกอบด้วยพิษ ฤธาตุ เบื่อเมาท่านด้วยตนเองก็ดี ฤใช้ให้ผู้อื่นผู้ใดวางท่านก็ดี ด้วยปรารถนาว่าตนจะกระทำการผิดต่อ พระราชกำหนดกฎหมาย ฤเพื่อจะให้การที่ตนกระทำผิดต่อพระราชกำหนดกฎหมายนั้นง่ายสะดวกขึ้นก็ดี ฤตนรู้อยู่แล้วว่า การที่ตนวางยาพิษ ฤยาเบื่อเมาแก่ท่านนั้น อาจจะทำให้ท่านเป็น อันตรายแก่ร่างกายท่านได้ก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มี กำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤไม่ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสดหนึ่ง

ลงโทษฐานทำการประทุษร้ายแก่ท่านถึงสาหัสด้วยความจงใจ
เพื่อกันไซกจะเอาทรัพย์ท่าน
ฤเพื่อข่มขู่ให้ท่านทำผิดกฎหมาย

มาตรา ๓๑ ถ้าผู้ใดทำความผิดตามความในมาตรา ๒๙ แลถ้าเป็นอันตรายแก่ร่างกายท่านถึงสาหัส พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้เนรเทศไปเสียภายนอกพระ ราชอาณาจักรตลอดชีวิต ฤสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการ หนักด้วยฤไม่ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสดหนึ่ง

ลงโทษฐานกระทำการประทุษร้ายแก่ท่านด้วยความจงใจ
เพื่อข่มขู่ให้ท่านรับสารภาพ ฤให้ท่านส่งสิ่งของ

มาตรา ๓๒ ถ้าผู้ใดก่อเหตุ ให้เป็นอันตรายแก่ร่างกายท่านด้วยความจงใจ เพื่อปรารถ นาจะบังคับท่าน ฤบังคับคนอื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับท่านให้ ๆ การรับสารภาพ ฤถูกละโทษในคดี เรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ดี ฤให้แจ้งข้อความข้อใดข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นทางที่จะสืบสวนหาคนผู้กระทำความ ผิด ต่อพระราชกำหนดกฎหมายต่อไปก็ดี ฤเพื่อปรารถนาจะข่มขู่บังคับท่าน ฤบังคับคนอื่นซึ่ง เกี่ยวข้องอยู่กับท่านนั้น ให้ส่งทรัพย์สินของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ฤหนังสือเอกสารสำคัญอย่างใดอย่าง

หนึ่งด้วยตัวเอง ฤๅให้คนอื่นส่งแทนท่าน ฤๅเพื่อให้ท่านใช้ทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งตามคำร้องของผู้ใดผู้หนึ่งก็ดี ฤๅเพื่อจะข่มขู่บังคับท่าน ฤๅบังคับให้คนอื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับท่านนั้น ให้แจ้งข้อความข้อใด ข้อหนึ่งซึ่งเป็นทางจะให้ได้ทรัพย์สินสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ฤๅหนังสือเอกสารสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้นสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๗ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสดหนึ่ง

คดีที่ควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดั่งที่จะเกิดขึ้นตามความในมาตรา ๓๒

(ก) ก เป็นนายพลตระเวน จับตัว ฮ มาทรมานด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้ ฮ ได้ความลำบากเจ็บป่วย เพื่อจะให้ ฮ รับสารภาพว่า ฮ ได้ขโมยของเบาลักทรัพย์ที่เรือนผู้มีชื่อ เมื่อเป็นดั่งนี้ ก มีความผิดตามมาตรา ๓๒ นี้

(ข) ก เป็นนายพลตระเวน ทรมาน ฮ ด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งให้ ฮ ได้ความลำบากเจ็บป่วย เพื่อจะให้ ฮ นำไปชี้ที่ผู้ร้ายซ่อนสิ่งของไว้ เมื่อเป็นดั่งนี้ ก มีความผิดตามมาตรา ๓๒ นี้

(ข) ก เป็นเจ้าพนักงานเก็บภาษีอากร จับตัว ฮ มาหาว่า ฮ กระทำผิดกฎหมายลักษณะภาษีอากรข้อใดข้อหนึ่ง แล้วทรมาน ฮ ด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งให้ ฮ ได้ความลำบากเจ็บป่วย เพื่อจะให้ ฮ สารภาพว่า ฮ ได้กระทำความผิดดั่งที่กล่าวหาจริง เมื่อเป็นดั่งนี้ ก มีความผิดตามมาตรา ๓๒ นี้

ลงโทษฐานทำการประทุษร้ายแก่ท่านถึงสาหัสด้วยความจงใจ

เพื่อกดขี่ให้ท่านสารภาพ ฤๅให้ท่านส่งสิ่งของ

มาตรา ๓๓ ถ้าผู้ใดทำความผิด ตามความในมาตรา ๓๒ แลถ้าเป็นอันตรายแก่ร่างกายท่านถึงสาหัส พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสดหนึ่ง

ลงโทษฐานทำการประทุษร้ายแก่ท่านด้วยความจงใจ

เพื่อจะมีให้ข้าราชการ กระทำราชการตามนำที่

มาตรา ๓๔ ถ้าผู้ใดก่อเหตุขึ้น ด้วยความจงใจให้เป็นอันตรายแก่ร่างกายท่านผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งเป็นข้าราชการ ในระหว่างเวลาที่ท่านทำราชการตามนำที่อยู่เหมือนดั่งข้าราชการผู้อื่นก็ดี ฤๅ

ด้วยมีความปรารถนาจะไม่ให้ท่าน ถูกร่างกายการคนอื่นคนใดคนหนึ่งกระทำราชการตามหน้าที่ ได้เหมือนดังข้าราชการผู้อื่นก็ดี ถูkd้วยเหตุที่ท่านได้กระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้ ถูkท่านได้พยายาม เพื่อจะกระทำการอันชอบด้วยหน้าที่ราชการ ดังข้าราชการผู้อื่นได้กระทำก็ดี พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลง ทณฑโทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๓ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ ฤกษ์สถานหนึ่งให้ปรับ ฤกษ์สถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานทำการประทุษร้ายแก่ท่านถึงสาหัส

ด้วยความจงใจเพื่อจะมีให้ข้าราชการกระทำราชการตามหน้าที่

มาตรา ๓๕ ถ้าผู้ใดกระทำความผิดตามความในมาตรา ๓๔ แลถ้าเป็นอันตรรายแก่ ร่างกายท่านถึงสาหัส พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทณฑโทษผู้นั้นสถานหนึ่ง ให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่ เกินกว่า ๓ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ แลให้ปรับด้วยอีกโสdหนึ่ง

ลงโทษฐานทำการประทุษร้ายแก่ท่านในเวลาบันดาลโทษะ

มาตรา ๓๖ ถ้าผู้ใดก่อเหตุให้เป็นอันตรรายแก่ร่างกายท่าน ในเวลาที่มีผู้หนึ่งก่อเหตุให้ ตนบันดาลโทษะขึ้นในทันที แต่ตนมิได้มุ่งหมายจะประทุษร้ายแก่คนอื่น นอกจากผู้ที่ก่อเหตุให้ตน บันดาลโทษะขึ้น หากการประทุษร้ายนั้นไปถูกคนอื่นเป็นอันตรรายดังนี้ พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลง ทณฑโทษผู้นั้นสถานหนึ่งให้จำคุกไว้ไม่เกินกว่าเดือนหนึ่ง กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ ฤกษ์ สถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานทำการประทุษร้ายแก่ท่านถึงสาหัส

ในเวลาบันดาลโทษะ

มาตรา ๓๗ ถ้าผู้ใดทำความผิดตามความในมาตรา ๓๖ แลถ้าเป็นอันตรรายแก่ร่างกาย ท่านถึงสาหัส พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทณฑโทษผู้นั้นสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๔ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ ฤกษ์สถานหนึ่งให้ปรับเป็นเงินไม่เกิน ๒๐๐๐ บาท ฤกษ์สถาน หนึ่งทั้งจำคุกและปรับด้วย

คำอธิบาย

ในมาตรา ๓๖ แลมาตรา ๓๗ นี้ พึ่งเข้าใจว่าต้องวินิจฉัยตามข้อยกเว้นประการที่ ๑ ใน มาตรา ๔ ประกอบด้วย

ลงโทษฐานทำการเลินเล่อ

ซึ่งอาจจะให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายคนอื่น

มาตรา ๓๘ ถ้าผู้ใดทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยไม่มีความระวัง ฤๅด้วยความเลินเล่อ จนอาจจะให้เป็นอันตรายแก่ชีวิต ฤๅร่างกายผู้อื่นได้ดังนี้ พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้ไม่เกินกว่า ๓ เดือน กับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่ก็ได้ ฤๅสถานหนึ่งให้ปรับเป็นเงินไม่เกิน ๒๕๐ บาท ฤๅสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานก่อการประทุษร้ายขึ้น

จนอาจจะให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายผู้อื่น

มาตรา ๓๙ ถ้าผู้ใดก่อเหตุให้เป็นอันตรายแก่ผู้ใดผู้หนึ่ง ด้วยตนทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่มีความระวัง ฤๅด้วยความเลินเล่อ จนอาจจะเกิดผลให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายคนอื่นได้ดังนี้ พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงโทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๖ เดือน กับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่ก็ได้ สถานหนึ่งให้ปรับเป็นเงินไม่เกินกว่า ๕๐๐ บาท ฤๅสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานก่อการประทุษร้ายถึงสาหัส

จนอาจจะให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายคนอื่น

มาตรา ๔๐ ถ้าผู้ใดทำความผิดตามความในมาตร ๓๙ แลถ้าเป็นอันตรายแก่ร่างกายท่านถึงสาหัส พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้นสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๒ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่ก็ได้ ฤๅสถานหนึ่งให้ปรับเป็นเงินไม่เกินกว่า ๑๐๐๐ บาท ฤๅสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ว่าด้วยการกั้นทางแลกักขัง

ท่านไว้โดยหาความผิดมิได้

กั้นทาง

มาตรา ๔๑ ผู้ใดกั้นทางท่านไว้ด้วยความจงใจ เพื่อจะมีให้ท่านไปในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งท่านมีอำนาจอันชอบด้วยกฎหมายที่ท่านจะไปได้ดังนี้ ท่านว่าผู้นั้นทำการกั้นทางท่านไว้โดยหาความผิดแก่ท่านมิได้

ข้อยกเว้น

ถ้าผู้ใดปิดทางเดิน บนบกก็ดี ฤๅทางเดินในน้ำก็ดี ด้วยมีความเข้าใจโดยสุจริต ว่าตนมีอำนาจตามกฎหมายที่จะปิดได้ดังนี้ จะถือว่าผู้นั้นกระทำผิดต่อมาตรา ๔๑ นี้ไม่ได้

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๔๑

(ก) ก ปิดทางเดินซึ่ง ฮ มีอำนาจตามกฎหมายที่จะเดินไปมาได้เสีย โดย ก เข้าใจว่าตนไม่มีอำนาจจะปิดได้จน ฮ จะเดินไปมาทางนั้นไม่ได้ดังนี้ ต้องวินิจฉัยว่า ก กั้นทาง ฮ ไว้ผิดต่อกฎหมาย

กักขัง

มาตรา ๔๒ ผู้ใดกักขังท่านผู้ใดผู้หนึ่งไว้ โดยท่านมิได้มีความผิด เพื่อจะมีให้ท่านออกไปจากที่ซึ่งมีเขตรกั้นอยู่ได้ ท่านว่าผู้นั้นกระทำการกักขังท่านไว้ผิดกฎหมาย

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๔๒

(ก) ก ให้ ฮ เข้าไปอยู่ในที่ซึ่งมีกำแพง ฤๅฟากั้นอยู่ แล้วลั่นกุญแจเสีย ฮ จะไปทางใดทางหนึ่งไม่ได้ นอกจากต้องอยู่ในห้องนั้นดังนี้ ต้องวินิจฉัยว่า ก กักขัง ฮ ไว้ผิดต่อกฎหมาย

(ข) ก ให้คนถือปืนไปยืนอยู่ที่ประตูบ้านเรือนแห่งหนึ่ง แลบอกแก่ ฮ ว่าถ้า ฮ ขึ้นออกไปจากบ้านเรือนนั้นแล้ว ก จะให้คนเหล่านั้นเอาปืนยิงเสียดังนี้ ต้องวินิจฉัยว่า ก กักขัง ฮ ไว้ผิดต่อกฎหมาย

ลงโทษฐานกั้นทางท่านโดยหาความผิดมิได้

มาตรา ๔๓ ถ้าผู้ใดกั้นทางท่านไว้โดยหาความผิดมิได้พิจารณาเป็นสัจย์ ให้ลงโทษทัณฑ์โทษผู้นั้นสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่าเดือนหนึ่ง แต่ไม่ต้องทำการหนักด้วย ฤๅสถานหนึ่งให้ปรับเงินไม่เกินกว่า ๕๐๐ บาท ฤๅสถานหนึ่งทั้งจำคุก แลปรับด้วย

ลงโทษฐานกักขังท่านไว้โดยหาความผิดมิได้ตั้งแต่ ๓ วันขึ้นไป

มาตรา ๔๔ ถ้าผู้ใดกักขังท่านไว้โดยหาความผิดมิได้ พิจารณาเป็นสัตยให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่าปี ๑ กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ สถานหนึ่งให้ปรับเป็นเงินไม่เกินกว่า ๑๐๐๐ บาท ฤกษ์สถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานกักขังท่านไว้โดยหาความผิดมิได้ตั้งแต่ ๓ วันขึ้นไป

มาตรา ๔๕ ถ้าผู้ใดกักขังท่านไว้โดยหาความผิดมิได้ ตั้งแต่สามวันขึ้นไป พิจารณาเป็นสัตยให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้ไม่เกินกว่า ๒ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ ฤกษ์สถานหนึ่งให้ปรับ ฤกษ์สถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานกักขังท่านไว้โดยหาความผิดมิได้ตั้งแต่ ๑๐ วันขึ้นไป

มาตรา ๔๖ ถ้าผู้ใดกักขังท่านไว้โดยหาความผิดมิได้ ตั้งแต่ ๑๐ วันขึ้นไป พิจารณาเป็นสัตยให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้นสถานหนึ่งให้จำคุกไว้ไม่เกินกว่า ๓ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้แล้วให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

ลงโทษฐานกักขังท่านไว้ภายหลัง

เวลาที่ศาลได้ออกหมายให้ปล่อยแล้ว

มาตรา ๔๗ ถ้าผู้ใดได้รับหมายของศาลว่า ให้ตนปล่อยผู้ใดผู้หนึ่ง ฤกษ์ให้ส่งตัวผู้ใดผู้หนึ่งมายังศาลแล้ว ตนขึ้นกักขังท่านผู้นั้นไว้โดยหาความผิดมิได้ พิจารณาเป็นสัตยให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้ไม่เกินกว่า ๒ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้

แลโทษในมาตรานี้เป็นส่วนเพิ่มเติมโทษ ซึ่งตนกระทำผิดต่อมาตราใดมาตราหนึ่งแห่งพระราชกำหนดนี้ด้วย

ลงโทษฐานกักขังท่านไว้ในที่ลับเพื่อจะปิดบังมิให้คนอื่นรู้

มาตรา ๔๘ ถ้าผู้ใดกักขังท่านไว้ในที่ลับ โดยหาความผิดมิได้ ด้วยประสงค์จะปิดบังมิให้ผู้อื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับท่าน ฤกษ์ข้าราชการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รู้ว่าตนกักขังท่านไว้ ฤกษ์มิให้รู้ว่าท่านต้องกักขังอยู่ในที่ใดดังนี้ พิจารณาเป็นสัตยให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๒ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้

แลโทษในมาตรานี้เป็นส่วนเพิ่มเติมโทษ ซึ่งตนทำผิดต่อมาตราต่าง ๆ แห่งพระราชกำหนดนี้ด้วย

ลงโทษฐานกักขังท่านไว้

เพื่อจะกันโทษเอาทรัพย์ท่าน ฤๅเพื่อจะข่มขืนให้ท่านทำการผิดกฎหมาย

มาตรา ๔๙ ถ้าผู้ใดกักขังท่านไว้โดยหาความผิดมิได้ เพื่อปราณนาจะกันโทษเอาทรัพย์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ฤๅหนังสือเอกสารสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งจากท่าน ฤๅจากคนอื่นที่เกี่ยวข้องกับท่านก็ดี ฤๅเพื่อปราณนาจะข่มขืน ฤๅคนอื่นที่เกี่ยวข้องกับท่าน ให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งผิดด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย ฤๅซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยให้การกระทำผิดพระราชกำหนดกฎหมาย ง่ายสะดวกขึ้นก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ปี ๑ กับจะให้ทำการหนักด้วย ฤๅไม่ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสดหนึ่ง

ลงโทษฐานกักขังท่านไว้

เพื่อข่มขืนให้ท่านรับสารภาพ ฤๅให้ท่านส่งสิ่งของ

มาตรา ๕๐ ถ้าผู้ใดกักขังท่านผู้ไม่มีความผิดไว้ ด้วยปราณนาจะข่มขืนบังคับท่าน ฤๅบังคับคนอื่นที่เกี่ยวข้องกับท่านให้ๆ การรับสารภาพ ฤๅถูแกโทษในคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ฤๅให้แจ้งความข้อใดข้อหนึ่ง ซึ่งจะเปนทางที่สืบสวนหาคนผู้กระทำผิดต่อพระราชกำหนดกฎหมายต่อไปก็ดี ฤๅเพื่อจะบังคับท่าน ฤๅบังคับคนอื่น ที่เกี่ยวข้องกับท่านให้ส่งทรัพย์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ฤๅหนังสือเอกสารสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยตัวท่านเอง ฤๅให้คนอื่นส่งแทนก็ดี ฤๅเพื่อให้ท่าน ฤๅให้คนอื่นที่เกี่ยวข้องกับท่านแจ้งความข้อใด ข้อหนึ่งซึ่งจะเปนทางให้ได้ทรัพย์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ฤๅหนังสือเอกสารสำคัญ อย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ท่านให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกิน ๓ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วย ฤๅไม่ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสดหนึ่ง

ว่าด้วยการใช้กำลังแรง

แล การนลัทธิ แล การชู้ญ จะทำร้ายท่าน

ใช้กำลังแรงต่อท่าน

มาตรา ๕๑ ถ้าผู้ใดกระทำอาการกายอย่างใดอย่างหนึ่ง คือไหวกายให้เปนไปอย่างใดอย่างหนึ่ง ฤๅเปลี่ยนอาการกายที่เปนอยู่อย่างหนึ่งแล้วให้เปนไปอย่างอื่น ฤๅหยุดอาการกายที่เปนอยู่อย่างใดอย่างหนึ่งนั้นเสีย ซึ่งเป็นเหตุให้กายของตนไปกระทบกายท่าน ฤๅซึ่งเปนเหตุให้กายของตนไปกระทบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เข้าแล้วให้สิ่งนั้นไปกระทบกายท่าน ฤๅกระทบเครื่องประดับในกายท่าน ฤๅกระทบสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอยู่กับที่ก็ดี จนเปนเหตุให้ท่านรู้สึกไม่สบายใจไม่สบายกายท่าน ท่านว่าผู้นั้นใช้กำลังแรงให้เปนอันตรายแก่ท่าน แต่ผู้นั้นต้องทำในวิธีอย่างใดอย่างหนึ่งดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) กระทำด้วยกำลังกายของตนเอง

(๒) กระทำในสิ่งหนึ่งสิ่งใดไหว ฤๅให้เปลี่ยนจากอาการที่เปนอยู่อย่างหนึ่งแล้วให้เปนไปอย่างอื่น ฤๅให้หยุดอาการที่เปนอยู่อย่างใดอย่างหนึ่งนั้นเสีย โดยตนไม่ต้องกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปอีก ฤๅไม่ต้องให้ผู้อื่นช่วยกระทำต่อไป

(๓) กระทำฤๅยุสั่วตวจานชนิดใดชนิดหนึ่งให้ไหวกาย ฤๅให้เปลี่ยนอาการกายที่เปนอยู่อย่างหนึ่งแล้วให้เปนไปอย่างอื่น ฤๅให้หยุดอาการกายที่เปนอยู่อย่างใดอย่างหนึ่งนั้นเสีย ดังนี้ จึงจะว่าผู้นั้นใช้กำลังแรงให้เปนอันตรายแก่คนอื่นได้

กำลังแรงอันร้าย

มาตรา ๕๒ ถ้าผู้ใดใช้กำลังแรงตามความในมาตรา ๕๑ ต่อท่านผู้ใดผู้หนึ่งโดยความตั้งใจ เพื่อจะกระทำความผิดต่อกฎหมาย ประการใดประการหนึ่งก็ดี ฤๅตั้งใจจะก่อให้เกิด ฤๅตนรู้ อยู่ว่า ดูเหมือนตนจะก่อให้เกิดความอันตราย ฤๅความกลัว ฤๅความลำบากขึ้นแก่ท่านก็ดี โดยที่เจ้าตัวท่านมิได้ยินยอมให้กระทำแก่ท่านดังนี้ ท่านว่าผู้นั้นใช้กำลังแรงอันร้ายแก่ท่าน

คดีที่ควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามความในมาตรา ๕๒

(ก) ฮ นั่งอยู่ในเรือที่ผูกไว้กับหลักในลำแม่น้ำ ก มาตัดเชือกที่ผูกนั้นเสียดังนี้ ก เป็นผู้ทำให้สิ่งอื่น (กล่าวคือเรือ) ให้ไหว (กล่าวคือเคลื่อนไปจากที่)อันเป็นโทษแก่ ฮ ด้วยความตั้งใจ โดยที่ตนไม่ต้องกระทำการอย่างอื่นอีก ถ้าไม่ต้องให้คนอื่นช่วยทำอีกต่อไปดังนี้ ต้องวินิจฉัยว่า ก มีความผิดฐานใช้กำลังแรงให้เป็นโทษแก่ ฮ โดยความตั้งใจ แต่ถ้าการนั้น ฮ มิได้ยินยอมให้ ก กระทำ ก ก็มีประสงค์ที่จะก่อกระทำความผิดต่อกฎหมาย และตั้งใจจะก่อให้เกิด ถ้ารู้หรือรู้ว่าการที่ตนใช้กำลังแรงเช่นนั้น ดูเหมือนตนจะเป็นผู้ก่อให้เกิดความอันตราย ถ้าความกลัว ถ้าความลำบากขึ้นแก่ ฮ เพราะเช่นนั้น ก มีความผิดฐานใช้กำลังแรงอันร้ายต่อ ฮ

(ข) ฮ ขี่รถไปตามถนน ก วิ่งมาตีม้าของ ฮ ลงด้วยแซ่ ม้าตกใจวิ่งเร็วไปกว่าธรรมดา ดังนี้ ก เป็นผู้ทำให้ม้าเปลี่ยนอาการกายที่เป็นอยู่อย่างหนึ่งแล้ว ให้เป็นไปอย่างอื่นอันเป็นโทษแก่ ฮ ต้องวินิจฉัยว่า ก มีความผิดฐานใช้กำลังแรงต่อ ฮ แต่ถ้าการที่กระทำนั้นทำด้วยความตั้งใจ ถ้ารู้หรือรู้ว่าการที่ตนกระทำนั้น จะให้เกิดอันตรายขึ้นแก่ ฮ ถ้าหมายจะทำให้ ฮ มีความตกใจ ถ้าหมายจะให้เกิดความลำบากขึ้นแก่ ฮ แต่ถ้าการที่ ก กระทำนั้น ฮ มิได้ยินยอมให้กระทำ ก ก็มีความผิดฐานใช้กำลังแรงอันร้ายต่อ ฮ

(ข) ฮ ขี่รถไปตามถนน ก ตั้งใจจะตีชิง ฮ จึงเข้ามายึดม้าไว้ ทันใดนั้นรถก็หยุด ดังนี้ ก เป็นผู้ทำให้ม้าแลรถหยุดอันเป็นโทษแก่ ฮ ด้วยกำลังของตนเอง ต้องวินิจฉัยว่า ก มีความผิดฐานใช้กำลังแรงต่อ ฮ เพื่อจะกระทำการผิดต่อกฎหมาย (กล่าวคือตีชิง) แต่ถ้าการที่กระทำนั้น ฮ มิได้ยินยอมให้กระทำ ก ก็มีความผิดฐานใช้กำลังแรงอันร้ายต่อ ฮ

(ค) ฮ เดินมาตามถนน ก ตรงเข้ามาผลัก ฮ โดยความตั้งใจดังนี้ ก เป็นผู้ไหวกายตนด้วยกำลังของตน เพื่อให้กายของตนไปกระทบกาย ฮ เหตุนี้ต้องวินิจฉัยว่า ก มีความผิดฐานใช้กำลังแรงต่อ ฮ แต่ถ้าการที่กระทำนั้น ทำด้วยความตั้งใจ ถ้ารู้หรือรู้ว่าการที่ตนกระทำเช่นนั้น อาจจะเป็นอันตรายแก่ ฮ ถ้ากระทำให้ ฮ ตกใจ ถ้ากระทำให้เกิดความลำบากแก่ ฮ ได้ แล ฮ มิได้ยินยอมให้กระทำ ก มีความผิดฐานใช้กำลังแรงอันร้ายต่อ ฮ

(ค) ก เขาก่อนอิฐไปด้วยตั้งใจ ถ้ารู้หรือรู้ว่าการที่ตนนั้น อาจจะไปถูก ฮ ถ้าเครื่องนุ่งห่มที่กาย ฮ ถ้าสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ ฮ ถืออยู่ที่ดี ถ้าด้วยความตั้งใจ ถ้ารู้หรือรู้ว่าการที่ตนนั้นจะไปตกลงในน้ำ ทำให้น้ำกระเด็นไปเปียกเครื่องนุ่งห่มที่กาย ฮ ถ้าเปียกสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ ฮ ถืออยู่ที่ดี ถ้า

ก่อนนิฐที่ป่าไปนั้นไปเกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวมานี้แก่ ฮ ต้องวินิจฉัย ว่า ก มีความ
 ผิดฐานใช้กำลังแรงต่อ ฮ แลถ้าการที่ ก ทำนั้น ทำด้วยความตั้งใจเพื่อจะให้เป้นอันตรายแก่ ฮ ฤ
 ให้ ฮ มีความตกใจ ฤทำให้เกิดความลำบากขึ้นแก่ ฮ แล ฮ มิได้ยินยอมให้ทำ ก ก็มีความผิด
 ฐานใช้กำลังแรงอันร้ายต่อ ฮ

(ข) ก กระจกผ้านุ่ง ฤผ้าห่มที่กายหญิง หลุดก็ดี มิหลุดก็ดี ด้วยความตั้งใจดังนี้ ก
 ก็มีความผิดฐานใช้กำลังแรงต่อหญิงนั้น แลถ้าการที่ ก ทำนั้นทำด้วยความตั้งใจ ฤรู้อยู่ว่าอาจจะ
 ให้เป้นอันตรายแก่หญิงนั้น ฤอาจจะให้หญิงนั้นเกิดความตกใจกลัว ฤทำให้หญิงนั้นได้รับความ
 รำคาญใจ หญิงเจ้าตัวเขามิได้ยินยอมให้ทำดังนี้ ก ก็มีความผิดฐานใช้กำลังแรงอันร้ายต่อหญิงนั้น

(ง) ฮ อาบน้ำอยู่ในถัง ก เอน้ำร้อนเทลงไปในถังนั้น ด้วยความตั้งใจใช้กำลังแรง
 ของตนทำให้น้ำร้อน ไปถูก ฮ ฤไปปนกับน้ำเย็นในถัง ซึ่ง ฮ อาบน้ำอยู่ก็ดี ก ก็มีความผิดฐานใช้
 กำลังแรงต่อ ฮ แลถ้าการที่ ก กระทำนั้นด้วยความตั้งใจ ฤด้วยรู้อยู่ว่า การที่ตนทำนั้นอาจจะให้
 เป้นอันตรายแก่ ฮ ฤจะทำให้ ฮ เกิดความตกใจกลัว ฤจะทำให้ ฮ ได้รับความรำคาญใจก็ดี แล
 การนั้น ฮ มิได้ยินยอมให้ ก กระทำดังนี้ ก ก็มีความผิดฐานใช้กำลังแรงอันร้ายต่อ ฮ

(จ) ก ยุให้สุนัขกระโดดเข้าไปที่ ฮ โดยที่ ฮ มิได้ยินยอมให้ยุ แลถ้าการที่ ก ทำนั้น
 ทำด้วยความตั้งใจจะให้เกิดอันตรายแก่ ฮ ฤจะให้ ฮ เกิดความตกใจกลัว ฤจะให้ ฮ ได้รับความ
 รำคาญดังนี้ ก ก็มีความผิดฐานใช้กำลังแรงอันร้ายต่อ ฮ

(ฉ) ก เปนครูสอนหนังสือ เขียน ข ลูกศิษย์ตามสมควรแก่ความผิดฉันครูทำโทษศิษย์
 ตามธรรมเนียม แม้ว่า ก ได้ตั้งใจจะให้ ข ตกใจแล้ว ฤให้ ข ได้รับความรำคาญก็ดี จะถือว่า ก ใช้
 กำลังแรงอันร้ายต่อ ข ไม่ได้ เพราะว่า ก มิได้ใช้กำลังแรงให้ผิดธรรมเนียมที่เคยใช้กันมา

ชู้กรรโชกจะทำร้ายท่าน

มาตรา ๕๓ ถ้าผู้ใดชู้กรรโชกท่านด้วยทำกิริยาเจียดเจื้อ ฤเตรียมตัวจะเจียดเจื้อจะทำ
 ร้ายท่านด้วยความตั้งใจ ฤรู้อยู่ว่าการที่ตนทำดั่งนั้น อาจจะให้ท่านเกิดความตกใจกลัวว่า ตนจะ
 ใช้กำลังแรงอันร้ายต่อท่าน ท่านว่าผู้นั้นกระทำการชู้กรรโชกจะทำร้ายท่าน

คำอธิบาย

ถ้อยคำซึ่งพูดว่าจะชกต่อยทุบตีอย่างเดียวนั้น จะถือว่าเป็นอันชุกกรรโทษกจะทำร้ายท่านไม่ได้ แต่ถ้าถ้อยคำซึ่งพูดขึ้นนั้น พร้อมด้วยกิริยาอันเงือดเงี้ยวเตรียมตัวจะเงือดเงี้ยวดังนี้ จึงควรถือว่าเป็นการชุกกรรโทษกจะทำร้ายท่าน

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามความในมาตรา ๕๓

(ก) ก กำหมัดจ้องเข้าไปตรง ฮ โดยตั้งใจ ญารู้ยู่ฮว่า ฮ คงจะเชื่อว่าตนจะเข้าชกเอาดังนี้ ต้องถือว่า ก ชุกกรรโทษกด้วยอาการอันเงือดเงี้ยวจะทำร้าย ฮ

(ข) ก เข้าไปแกล้งสุนัขดุซึ่งผูกอยู่อกโดยตั้งใจ ญารู้ยู่ฮว่า ฮ คงเชื่อว่าสุนัขดุตัวนั้นจะเข้ามากัด ฮ ดังนี้ ต้องถือว่า ก ชุกกรรโทษกจะทำร้าย ฮ

(ง) ก หยิบไม้ขึ้นถือไว้แล้วพูดกับ ฮ ว่า ข้าจะตีเจ้าด้วยไม้อันนี้ดังนี้ ถึงแม้ว่าถ้อยคำที่ ก พูดขึ้น แลการที่เงือดเงี้ยวอย่างเดียวกันไม่มีเหตุอื่น เช่น ความตั้งใจเป็นต้นมาประกอบด้วย จะถือว่าเป็นการชุกกรรโทษกจะทำร้ายท่านไม่ได้ก็ดี แต่การที่ ก หยิบไม้ขึ้นถือไว้ แล้วกล่าวถ้อยคำประกอบ ให้ ฮ เข้าใจว่า ตนจะตีดังนี้ ต้องถือว่า ก ชุกกรรโทษกจะทำร้าย ฮ

ลงโทษฐานใช้กำลังแรงอันร้าย ญชุกกรรโทษกจะทำร้ายท่าน

นอกจากบันดาลโทษะขึ้นในทันใด

มาตรา ๕๔ ถ้าผู้ใดชุกกรรโทษกจะทำร้ายท่าน ญ ใช้กำลังแรงอันร้ายแก่ท่าน โดยที่ท่านมิได้ก่อกรรมเหตุให้ตนบันดาลโทษะขึ้นในทันใดก่อนแล้ว พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้นสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๓ เดือน กับจะให้ทำการหนักด้วยญาก็ได้ ญสถานหนึ่งให้ปรับเป็นเงินไม่เกินกว่า ๕๐๐ บาท ญสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

คำอธิบาย

ถ้าผู้ชุกโทษกจะทำร้ายท่าน ญผู้ใช้กำลังแรงอันร้ายต่อท่าน ทำอุบายอย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยเจตนาเพื่อจะให้ท่านก่อกรรมเหตุให้ตนบันดาลโทษะขึ้น แล้วจะได้ยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวในข้อที่ตนชุกกรรโทษก จะทำร้ายท่าน ญใช้กำลังแรงอันร้ายต่อท่านก็ดี

ฤๅท่านทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายบังคับไว้ก็ดี ฤๅข้าราชการ กระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามหน้าที่ราชการของท่านก็ดี ฤๅท่านทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อป้องกันตัวของท่านตามกฎหมายก็ดี ผู้ชู้กรรโชกจะทำร้ายท่านฤๅผู้ใช้กำลังแรงอันร้ายต่อท่าน จะยกเอามาเป็นข้อแก้ตัวว่าตนบันดาลโทษะขึ้นเพราะเหตุนั้น ๆ ไม่ได้

แต่ข้อที่ว่า ความโกรธนั้นได้เกิดขึ้นโดยร้ายแรงฤๅไม่ แลได้เกิดขึ้นในปัจจุบันทันทีฤๅไม่อันเป็นปัญหาว่าควรจะมี ความกรุณาลดหย่อนผ่อนโทษหนักเป็นเบาได้ฤๅไม่นั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามน้ำหนักของคำพยานที่ควรฟัง

ลงโทษฐานใช้กำลังแรงอันร้ายฤๅชู้กรรโชกจะทำร้ายท่าน

เพื่อจะห้ามข้าราชการมิให้ทำการตามหน้าที่

มาตรา ๕๕ ถ้าผู้ใดชู้กรรโชกจะทำร้ายท่าน ฤๅใช้กำลังแรงอันร้ายต่อท่านผู้เป็นข้าราชการผู้ใดผู้หนึ่ง ในเวลาที่ท่านทำการตามหน้าที่อยู่ก็ดี ฤๅเพื่อปรารถนาจะป้องกันฤๅห้ามปรามมิให้ท่านทำการตามหน้าที่ก็ดี โดยเหตุที่ท่านได้ทำฤๅได้พยายามจะทำราชการสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามหน้าที่ของท่านดังนี้ พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกิน กว่า ๒ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่ก็ได้ ฤๅสถานหนึ่งให้ปรับ ฤๅสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานชู้กรรโชกฤๅใช้กำลังแรง เพื่อจะทำทูลจาร แยกสัตริ

มาตรา ๕๖ ถ้าผู้ใดชู้กรรโชกจะทำร้าย ฤๅใช้กำลังแรงอันร้ายต่อสัตริคนใดคนหนึ่งด้วยความตั้งใจจะทำทูลจาร ฤๅรู้อยู่ว่าในการที่ทำเช่นนั้นอาจจะก่อให้เกิดการทูลจารแก่ท่านให้ท่านได้รับความอับอายด้วยอาการอย่างใด ๆ ก็ดี พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๒ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่ก็ได้ ฤๅสถานหนึ่งให้ปรับ ฤๅสถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย ฤๅสถานหนึ่งให้เพิ่มโทษเขียนเข้ากับโทษจำคุกฤๅโทษปรับก็ได้

ลงโทษฐานชู้กรรโชก

ฤๅใช้กำลังแรง เพื่อจะทำประจาร์ท่าน

มาตรา ๕๗ ถ้าผู้ใดชู้กรรโชกจะทำร้ายท่าน ฤๅใช้กำลังแรงอันร้ายต่อท่านด้วยตั้งใจจะทำประจาร์ท่าน ให้ท่านได้รับความอับยศ อายด้วยอาการอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากท่านได้

ก่อกรณีเหตุให้ตนบันดาโทษอันร้ายขึ้นในทันทีก่อนแล้ว พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๒ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม่ก็ได้ ฤกษ์สถานหนึ่งให้ปรับ ฤกษ์สถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานชู้กรรโชกจะทำร้าย

ฤกษ์ใช้กำลังแรงในการพยายามจะแย่งชิงสิ่งของท่าน

มาตรา ๕๘ ถ้าผู้ใดชู้กรรโชกจะทำร้าย ฤกษ์ใช้กำลังแรงอันร้ายต่อท่านในการพยายามจะแย่งชิงทรัพย์สินสิ่งของท่าน ซึ่งท่านประดับกายท่านอยู่ก็ดี ฤกษ์ซึ่งท่านถืออยู่ก็ดี พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๒ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม่ก็ได้ ฤกษ์สถานหนึ่งให้ปรับ ฤกษ์สถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานชู้กรรโชกจะทำร้าย

ฤกษ์ใช้กำลังแรงในการพยายามจะกักขังท่าน

มาตรา ๕๙ ถ้าผู้ใดชู้กรรโชกจะทำร้าย ฤกษ์ใช้กำลังแรงอันร้ายต่อท่านในการพยายามจะกักขังท่านไว้ โดยหาความผิดแก่ท่านมิได้ พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่าปี ๑ กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม่ก็ได้ ฤกษ์สถานหนึ่งให้ปรับเป็นเงินไม่เกินกว่า ๑๐๐๐ บาท ฤกษ์สถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษฐานชู้กรรโชกจะทำร้าย

ฤกษ์ใช้กำลังแรงต่อท่านในเวลาบันดานโทษะ

มาตรา ๖๐ ผู้ใดชู้กรรโชกจะทำร้าย ฤกษ์ใช้กำลังแรงอันร้ายต่อท่าน เพราะท่านก่อกรณีให้ตนบันดานโทษะร้ายขึ้นในทันทีก่อนดังนี้ พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงโทษผู้นั้นสถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่าเดือน ๑ ฤกษ์สถานหนึ่งให้ปรับเป็นเงินไม่เกินกว่า ๒๐๐ บาท ฤกษ์สถานหนึ่งทั้ง จำคุกแลปรับด้วย

คำอธิบาย

ข้อที่ว่าด้วยผู้ก่อกรณีเหตุให้บันดานโทษะอันร้ายขึ้น ในทันทีดังว่ามาในมาตรา ๖๐ นี้ ต้องพิจารณาตามข้ออธิบายในมาตรา ๕๔ ประกอบด้วย

ว่าด้วยพาลักซื้อแลขายคน

มาตรา ๖๑ การพาคนหนีมี ๒ ประการ คือ

- (๑) พาคนหนีจากผู้ปกครองออกไปเมืองต่างประเทศภายนอกพระราชอาณาเขต
- (๒) พาคนหนีจากผู้ปกครองไปอยู่ภายในพระราชอาณาเขต

พาคนหนีไปนอกพระราชอาณาเขต

มาตรา ๖๒ ถ้าผู้ใดพาคนผู้ใดผู้หนึ่ง ออกไปนอกพระราชอาณาเขต โดยเจ้าตัวเขามีได้ยินยอมจะไปด้วยก็ดี ถ้าโดยที่ผู้ปกครองมิได้ยอมให้คนผู้หนึ่งไปด้วยก็ดีดังนี้ ท่านว่าผู้หนึ่งพาคนหนีไปจากผู้ปกครอง ออกไปภายนอก พระราชอาณาเขต

พาคนหนีไปจากผู้ปกครอง

มาตรา ๖๓ ผู้หนึ่งผู้ใดพาฤๅชกชวณคนผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีลงมาก็ดี ฤๅพาฤๅชกชวณคนเสียจริตก็ดี ไปจากความปกครองของผู้ปกครอง โดยที่ผู้ปกครองมิได้ยินยอมจะให้คนผู้หนึ่งไปด้วยดังนี้ ท่านว่าผู้หนึ่งพาคนหนีไปจากผู้ปกครอง

ลักคนหนี

มาตรา ๖๔ ถ้าผู้ใดกระทำการข่มขืนคนผู้หนึ่งผู้ใด ด้วยอาญาอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี ฤๅชกชวณด้วยกลอุบายอันคดโกงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี เขาคนผู้หนึ่งไปจากที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ดังนี้ ท่านว่าผู้หนึ่งลักคนหนี

ลงโทษฐานพาคนหนี

มาตรา ๖๕ ถ้าผู้ใดพาคนผู้ใดผู้หนึ่งหนีไป ภายนอกพระราชอาณาเขตก็ดี ฤๅพาหนีไปจากผู้ปกครองก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้หนึ่ง สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๗ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโทษหนึ่ง

ลงโทษฐานพา ฤๅลักคนไปเพื่อจะฆ่าเสีย

มาตรา ๖๖ ถ้าผู้ใดพา ฤๅลักเอาคนผู้ใดผู้หนึ่งหนีไปเพื่อจะเอาคนนั้นไปฆ่าเสียเองก็ดี ฤๅเพื่อจะเอาไปให้ผู้อื่นฆ่าก็ดี ฤๅเพื่อจะเอาคนนั้นไปชู้กันชกชวณจะฆ่าเสียเองก็ดี ฤๅเพื่อจะเอาไปให้ผู้อื่นชู้กันชกชวณจะฆ่าเสียก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้หนึ่ง สถานหนึ่งให้เนรเทศไป

ภายนอกพระราชอาณาเขต สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

ลงโทษฐานพา ฤกษ์ลักคนหนีจะเอาไปกักขังไป

มาตรา ๖๗ ถ้าผู้ใดพา ฤกษ์ลักเอาคนผู้ใดผู้หนึ่งไป เพื่อจะเอาเขาไปกักขังไว้ในที่ลับ โดยหาความผิดแก่เขาไม่ได้ พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้ไม่เกินกว่า ๗ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

ลงโทษฐานพา ฤกษ์ลักผู้หญิงไปข่มขืนเพื่อให้แต่งงาน

ฤกษ์ให้เปนหญิงโสภณ

มาตรา ๖๘ ถ้าผู้ใดพาฤกษ์ลักหญิงคนใดคนหนึ่งไป เพื่อปรารถนาจะข่มขืนเอง ฤกษ์เพื่อให้ผู้อื่นข่มขืน ฤกษ์รู้ว่าผู้อื่นคงจะข่มขืนหญิงนั้นให้แต่งงานวิวาห์กับตนเอง ฤกษ์กับชายคนใดคนหนึ่ง โดยที่เจ้าตัวเขาไม่ได้ปลงใจยินยอมด้วยก็ดี ฤกษ์เพื่อจะล่อลวงเกี่ยวพาน ฤกษ์ข่มขืนทำชำเราหญิงนั้นเอง ฤกษ์จะให้ชายผู้อื่นล่อลวงเกี่ยวพาน ฤกษ์ข่มขืนทำชำเราหญิงนั้นก็ดี ฤกษ์เพื่อจะข่มขืนเอง ฤกษ์ให้ผู้อื่นข่มขืน ฤกษ์รู้ว่าผู้อื่นคงจะข่มขืนหญิงนั้นให้เปนหญิงนครโสภณก็ดี พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

ลงโทษฐานซ่อน ฤกษ์กักขังคนผู้ต้องถูกลัก

ฤกษ์พาหนีมาไว้

มาตรา ๖๙ ถ้าผู้ใดรู้อยู่ว่าผู้หนึ่งผู้ใดพา ฤกษ์ลักเอาคนผู้ใดผู้หนึ่งมา แล้วกลับปิดบังซ่อนเร้นเอาคนผู้นั้นไว้ ฤกษ์กักขังเอาคนผู้นั้นไว้ โดยหาความผิดแก่เขาไม่ได้ พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้นเสมอผู้พา ฤกษ์ผู้ลักเอาคนผู้นั้นมา ด้วยเหตุว่าผู้ปิดบังกักขังนั้นมีความปรารถนา ฤกษ์มีความรู้อย่างเดียวกันคนหนึ่งเป็นผู้พา ฤกษ์ลักเอามาเองนั้น

ลงโทษฐานลักเด็กไปเอาสิ่งของที่ตัวเด็ก

มาตรา ๗๐ ถ้าผู้ใดพา ฤกษ์ลักเอาเด็กซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๐ ปี ลงมาหนีไป เพื่อปรารถนาจะเอาทรัพย์สินของไปจากตัวเด็กนั้น เปนอาญาประโชชน์ตนโดยทางทุจริตดังนี้ พิจารณาเปนสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๗ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม้ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสດหนึ่ง

ลงโทษขายเด็กหญิงไปเป็นคนนครโสเภณี

มาตรา ๗๑ ถ้าผู้ใดขาย ฤ็าให้เช่า ฤ็ายอมให้เด็กหญิงซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๖ ปีลงมา ไปแก่ผู้อื่น เพื่อปรารถนาจะให้ผู้นั้นเอาเด็กหญิงคนนั้นไปเป็นหญิงนครโสเภณี ฤ็าเอาไปทำชำเราเล่น มิได้เลี้ยงเป็นภรรยาตามประเพณีก็ดี ฤ็าด้วยรู้อยู่ว่าผู้นั้นคงจะเอาเด็กหญิงคนนั้นไปเป็นหญิงนครโสเภณี ฤ็าคงจะเอาไปทำชำเราเล่น มิได้เลี้ยงเป็นภรรยาตามประเพณีก็ดี พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤ็าไม่ก็ได้แล้วให้ปรับด้วย ๆ โสดหนึ่ง

ลงโทษฐานซื้อเด็กหญิงมาเป็นคนนครโสเภณี

มาตรา ๗๒ ถ้าผู้ใดซื้อ ฤ็าเช่า ฤ็ายอมรับเอา เด็กหญิงซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๖ ปีลงมา จากผู้อื่นเพื่อปรารถนาด้วยตนเองฤ็าให้ผู้อื่นเอาเด็กหญิงคนนั้นไปเป็นคนนครโสเภณี ฤ็าทำชำเราเล่น มิได้เลี้ยงเป็นภรรยาตามประเพณีก็ดี ฤ็าด้วยรู้อยู่ว่าผู้นั้นคงจะเอาเด็กหญิงคนนั้นไปเป็นหญิงนครโสเภณี ฤ็าทำชำเราเล่นมิได้เลี้ยงเป็นภรรยาตามประเพณีก็ดี พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งจำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤ็าไม่ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสดหนึ่ง

ลงโทษฐานพาหญิงเข้ามาในพระราชอาณาเขต

เพื่อให้เป็นหญิงนครโสเภณี

แลซื้อขายหญิงให้เป็นคนนครโสเภณี

มาตรา ๗๓ ถ้าผู้ใดพา ฤ็าช่วยอุดหนุนผู้อื่นให้พาเอาหญิง ต่างประเทศคนใดคนหนึ่ง เข้ามาในพระราชอาณาเขต โดยทำกลอุบายล่อลวงด้วยความเท็จอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้หญิงคนนั้นหลงเชื่อจนยอมเข้ามาในพระราชอาณาเขต เพื่อปรารถนาจะเอาหญิงคนนั้นเข้ามาเป็นหญิงนครโสเภณีก็ดี ฤ็าเพื่อปรารถนาจะเอาหญิงคนนั้นเข้ามาซื้อขายให้เป็นหญิงนครโสเภณีก็ดี ฤ็าถ้าผู้ใดขาย ฤ็าซื้อหญิงคนใดคนหนึ่งให้เป็นหญิงนครโสเภณีก็ดี พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤ็าไม่ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสดหนึ่ง

ว่าด้วยข่มขืนทำชำเรา

มาตรา ๗๔ ชายผู้ใดทำชำเราด้วยหญิงคนใดคนหนึ่ง ในเหตุ ๕ ประการดังที่กล่าวต่อไปนี้ ท่านว่าชายผู้นั้นข่มขืนทำชำเราหญิง เหตุ ๕ ประการนั้น คือ

๑. ชื่นใจหญิง
๒. หญิงไม่ยินยอม
๓. หญิงยินยอมด้วยชายผู้นั้นชู้เช็น จะทำร้ายแก่ร่างกาย แลชู้วิตรหญิง หญิงมีความกลัวจึงต้องยอม
๔. หญิงยินยอมด้วยเข้าใจว่าเป็นสามีของตน ถาด้วยเข้าใจว่าเป็นผู้ที่ตนจะได้แต่งงานวิวาห์กัน ภายหลังตามที่ได้ลู่ซอกันไว้ ถาด้วยเข้าใจว่าเป็นผู้ที่ได้รักใคร่กันอยู่ แลชายนั้นรู้อยู่ว่าตนมิใช่สามีของหญิง ถามิใช่เป็นผู้ที่ได้ลู่ซอหญิงนั้นไว้ ถามิใช่เป็นผู้ที่ได้อภิเษกกันอยู่กับหญิงนั้น
๕. หญิงยินยอมก็ดี ถามิได้ยินยอมก็ดี แต่หญิงคนนั้นมีอายุยังต่ำกว่า ๑๒ ปีลงมา

คำอธิบาย

ในการทำชำเรา นี้ แต่เพียงชายเจดถึงทวารของหญิง ก็ให้ถือว่าถึงชำเราทีเดียว

ข้อยกเว้น

ถ้าชายผู้ใดทำชำเราด้วยภรรยาตน ซึ่งหญิงนั้น มีอายุเกินกว่า ๑๒ ปี แล้ว ชายผู้นั้นไม่มีความผิดฐานข่มขืนทำชำเราแต่ถ้าหญิงภรรยาตนนั้นมีอายุต่ำกว่า ๑๒ ปีลงมา จึงให้ถือว่าชายผู้นั้นมีความผิดฐานข่มขืนทำชำเรา

ลงโทษฐานข่มขืนทำชำเรา

มาตรา ๗๕ ถ้าผู้ใดข่มขืนทำชำเราหญิงคนใดคนหนึ่ง พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤาไม่ก็ได้ แล้วให้ปรับด้วยอีกโสตหนึ่ง

อนึ่งถ้าผู้ใด ได้รับโทษฐานข่มขืนทำชำเรามาครั้งหนึ่งแล้ว ภายหลังยังฝ่าฝืนขึ้นกระทำผิดเช่นนั้นอีก เป็นครั้งที่ ๒ ที่ ๓ ต่อไป ก็ให้ลงโทษ เหยียนเพิ่มเข้ากับโทษจำคุกแลโทษปรับด้วย

ลงโทษฐานทำชำเราผิดธรรมดาโลก

มาตรา ๗๖ ถ้าผู้ใดทำชำเราทางเวจมรรคก็ดี ฤ็ทำชำเราด้วยสัตว์เดรัจฉานก็ดี เป็นการทำชำเราผิดธรรมดาโลกเช่นนี้พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงทัณฑ์โทษผู้นั้น สถานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๐ ปี ก็บจะให้ทำการหนักด้วยฤ็ไม่ก็ได้

คำอธิบาย

ในการทำชำเราผิดธรรมดาโลกเช่นนี้ แต่เพียงชายเจดถึงทวารใดทวารหนึ่ง ก็ให้ถือว่ามีความผิดต่อมาตรา๗๖ นี้ทีเดียว

ว่าด้วยการลงทัณฑ์โทษ

มาตรา ๗๗ บันดาทัณฑ์โทษ ซึ่งผู้กระทำผิดต่อพระราชกำหนดนี้จะต้องรับนั้นมี ๕ ประการ

- (๑) ประหารชีวิต
- (๒) เนรเทศไปนอกพระราชอาณาเขตจรณตลอดชีวิต
- (๓) จำคุกให้ทำการหนัก ฤ็มิให้ทำการหนักด้วย
- (๔) เชี่ยน
- (๕) ปรับ

เปลี่ยนโทษประหารชีวิต

เป็นโทษอย่างอื่น ฤ็ให้ภาคทัณฑ์ไว้

มาตรา ๗๘ เมื่อศาลตัดสินลงโทษประหารชีวิตผู้ใด ตามพระราชกำหนดนี้แล้ว พระผู้เป็นเจ้าจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกโทษประหารชีวิตผู้นั้นเสีย แลจะให้เปลี่ยนเป็นโทษอย่างใดอย่างหนึ่งดังจะกล่าวต่อไปนี้ก็ได้ สุดแล้วแต่จะทรงพระราชวินิจฉัยเห็นสมควร คือ

- (๑) ให้เนรเทศไปภายนอกพระราชอาณาเขต จรณตลอดชีวิต ฤ็มีกำหนดเวลาให้กลับเข้ามาได้

- (๒) ให้จำคุกจนตลอดชีวิต ฤกษ์มีกำหนดเวลาหลุดพ้นโทษ ก็บจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม่กี่ได้
- (๓) ให้ลงพระราชอาญาเขียนมากน้อยเท่าใดก็ได้ ฤกษ์
- (๔) ให้ปรับมีกำหนดเงินมากน้อยเท่าใดก็ได้ ฤกษ์
- (๕) ให้ภาคทัณฑ์ไว้

เปลี่ยนโทษเนรเทศเป็นจำคุก ๒๐ ปี

มาตรา ๗๙ โทษเนรเทศไปภายนอกพระราชอาณาเขต จนตลอดชีวิตนั้น ศาลจะเปลี่ยนเป็นโทษจำคุก ๒๐ ปี ก็บจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม่กี่ได้ สุดแต่ศาลจะเห็นสมควร

จำนวนเงินค่าปรับ

ควรให้กำหนดลงว่ามากน้อยเท่าใด

มาตรา ๘๐ ถ้าในมาตราใดมาตราหนึ่ง แห่งพระราชกำหนด นี้มิได้กำหนดจำนวนเงินค่าปรับลงไว้แล้ว ก็ให้ศาลกำหนดลงในคำตัดสินมากน้อยเท่าใดสุดแต่ศาลจะเห็นสมควร แต่อย่างมากที่สุดห้ามมิให้ปรับเกินกว่า ๔๐๐๐ บาทขึ้นไป

อนึ่งในการที่จะกำหนดจำนวนเงินค่าปรับ ว่าควรมากฤกษ์น้อยเพียงเท่าใดนั้น ให้ศาลเลงดูน้ำหนักของความผิด ซึ่งผู้ต้องปรับได้กระทำลงนั้นว่าหนักฤกษ์เบา แลตามสรรพเหตุผลต่าง ๆ อันประกอบความผิดนั้น จะมีเหตุที่ควรทวีเบียดปรับให้มากขึ้นฤกษ์ไม่แลมีเหตุที่ควรลดหย่อนผ่อนเบียดปรับให้น้อยลงฤกษ์ไม่ เมื่อศาลเห็นอย่างไร ก็ให้กำหนดจำนวนเงินค่าปรับลงให้ถูกต้องด้วยคลองยุติธรรม

แบ่งเงินค่าปรับให้เป็นค่าทำขวัญ

มาตรา ๘๑ ถ้าศาลตัดสินให้ปรับผู้กระทำผิด ตามมาตราใดมาตราหนึ่งแห่งพระราชกำหนดนี้ เป็นเงินมากน้อยเท่าใดก็ดีให้ศาลแบ่งเงินนั้นออกเป็นสามส่วน ยกไว้เป็นพินัยสำหรับจ่ายราชการแผ่นดินส่วนหนึ่ง ยกเป็นค่าทำขวัญให้แก่ผู้ที่ได้รับผลอันตรายของความผิดซึ่งผู้ต้องปรับได้กระทำนั้นสองส่วน ถ้าผู้จะได้เงินทำขวัญนั้นตายเสียก่อนแล้ว ก็ให้ยกเงินทำขวัญนั้นให้แก่บุตรภรรยา ฤกษ์บิดามารดาของผู้นั้นต่อไป ถ้าผู้นั้นไม่มีบุตรภรรยาบิดามารดาเหลืออยู่ ก็ให้ยกเป็นพิสัยสำหรับจ่ายราชการแผ่นดินทั้งหมด

เปลี่ยนโทษปรับเป็นโทษจำคุก

มาตรา ๘๒ ถ้าศาลปรับผู้กระทำผิด เป็นเงินมากน้อยเท่าใด ก็ให้ศาลกำหนดเวลาให้ผู้นั้นนำเงินมาเสีย เมื่อครบกำหนดเวลาแล้วผู้นั้นไม่นำเงินมาเสีย ก็ให้ศาลเปลี่ยนโทษปรับเป็นโทษจำคุกมีกำหนดตามพระราชกำหนดนี้ การลงโทษจำคุกถ่ายโทษปรับนี้ ให้พึงเข้าใจว่าเป็นส่วนเพิ่มเติมโทษจำคุก ถ้าโทษอย่างอื่นซึ่งได้เปลี่ยนเป็นโทษจำคุกนั้นอีกส่วนหนึ่งต่างหาก

กำหนดเวลาจำคุกได้โทษปรับ

ในสวนความผิดซึ่งได้ลงโทษจำคุกแลปรับด้วย

มาตรา ๘๓ ในการที่ศาลจะกำหนด ให้จำคุกผู้กระทำผิดได้โทษปรับนั้น พึงให้กำหนดดังนี้ คือถ้าศาลตัดสินให้ลงโทษจำคุก แลให้ปรับด้วยแล้ว ก็ให้คิดเวลาจำคุกอย่างสูงสุดซึ่งได้กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น แบ่งออกเป็นสี่ส่วนแล้วให้กำหนด เวลาจำคุกได้โทษปรับนั้น ไม่เกินกว่าส่วนหนึ่งของโทษจำคุกนั้นขึ้นไป

จำคุกได้โทษปรับจะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่ก็ได้

มาตรา ๘๔ การจำคุกได้โทษปรับ ซึ่งศาลได้กำหนดลงไว้แล้ว จะให้ทำการหนักด้วยฤๅไม่ก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร

กำหนดเวลาจำคุกได้โทษปรับสวนความผิด

ซึ่งให้ลงโทษปรับอย่างเดียว

มาตรา ๘๕ ถ้าความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งศาลตัดสินให้ลงโทษปรับแต่สถานเดียว แลผู้กระทำความผิดมิได้นำเงินค่าปรับมาส่งตามเวลากำหนดแล้ว ก็ให้ศาลเปลี่ยนโทษปรับเป็นโทษจำคุกมีกำหนดดังนี้ คือ ถ้าเงินไม่เกินกว่า ๕๐ บาท ให้จำคุกไม่เกินกว่า ๒ เดือน ถ้าเงินไม่เกินกว่า ๑๐๐ บาท ให้จำคุกไม่เกินกว่า ๔ เดือน ถ้าเงินเกินกว่า ๑๐๐ บาทขึ้นไป ให้จำคุกไว้ไม่เกินกว่า ๖ เดือน

ได้เงินค่าปรับครบแล้วให้ปล่อยตัวไป

มาตรา ๘๖ เมื่อผู้ซึ่งต้องรับโทษจำคุกได้โทษปรับอยู่นั้น ได้นำเงินค่าปรับมาส่งครบแล้วก็ดี ฤๅศาลได้เก็บเอาทรัพย์สินสมบัติของผู้นั้นมาขายทอดตลาดได้เงินค่าปรับครบแล้วก็ดี ก็ให้ศาลปล่อยผู้นั้นให้พ้นโทษไป

เก็บทรัพย์สินมาจำหน่ายใช้เงินค่าปรับใน ๕ ปี

ฤๅในระหว่างเวลาที่ผู้ต้องปรับยังต้องจำคุกอยู่

มาตรา ๘๗ บรรดาเงินค่าปรับทั้งหมด ฤๅแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งซึ่งผู้ต้องปรับยังมีได้เสีย นั้น ก็ให้ศาลเก็บทรัพย์สินสมบัติ ของผู้นั้นมาขายทอดตลาด เอาเงินใช้ค่าปรับ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ภายในกำหนด ๕ ปี นับตั้งแต่วันลงให้คำตัดสินลงโทษเป็นต้นไป ถ้าผู้ต้องปรับนั้นต้องจำคุกตาม คำตัดสินเกินกว่า ๕ ปีขึ้นไปแล้ว ก็ให้ศาลเก็บเอาทรัพย์สินสมบัติ ของผู้นั้นมาขายทอดตลาดใช้ค่า ปรับได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ก่อนถึงวันครบกำหนดที่ผู้นั้นจะหลุดพ้นโทษจำคุกไป

อนึ่ง ถ้าผู้ต้องปรับตายเสียก่อนเวลาใช้เงินค่าปรับดังนี้ ก็ต้องที่ให้ศาลเก็บเอาทรัพย์สิน สมบัติของผู้ตาย มาจำหน่ายใช้เงินค่าปรับได้ เหมือนดังลักษณะเอาทรัพย์สินมรฎกของผู้มรฎกมา จำหน่ายใช้หนี้สินให้แก่เจ้าหนี้ตามกฎหมายนั้น

ลงโทษเขียน

มาตรา ๘๘ โทษเขียนสำหรับความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง อันมีอยู่ในพระราชกำหนดนี้ ก็ให้ศาลลงโทษเขียนนั้นตามความในมาตรานั้น ๆ ฤๅศาลจะลงโทษเขียนเพิ่มเติมโทษอย่างอื่น ทั้งหมด ฤๅแต่ส่วนใดส่วนหนึ่งซึ่งมีอยู่ในพระราชกำหนดนี้ก็ได้อีก แต่ห้ามมิให้ลงโทษผู้กระทำผิดถึง สามสถาน คือจำคุก ปรับ แลเขียน ในความผิดข้อเดียวกัน

อนึ่ง ห้ามมิให้ลงโทษเขียนผู้หญิง ฤๅนักโทษซึ่งต้องรับโทษประหารชีวิต ฤๅนักโทษ ซึ่งต้องรับโทษเนรเทศไปภายนอกพระราชอาณาเขตระจนตลอดชีวิต ฤๅนักโทษซึ่งต้องรับโทษจำ คุกเกินกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป

กำหนดลงโทษเขียน

มาตรา ๘๙ เมื่อศาลตัดสินให้ลงโทษเขียนด้วยแล้ว ก็ให้ศาลกำหนดว่าจะให้เขียน มากน้อยเท่าใด ได้ดังนี้ คือศาลสูงในกรุงเทพฯ ให้กำหนดโทษเขียนได้ไม่เกินกว่า ๖๐ ที่ ศาลหัว เมืองทั้งปวงให้กำหนดโทษเขียนได้ไม่เกินกว่า ๓๐ ที่ แลต้องให้เขียนด้วยหวายไม้ใหญ่กว่ากึ่งนิ้ว

ลงโทษเด็กซึ่งมีอายุยังเยาว์อยู่

มาตรา ๙๐ เมื่อศาลพิจารณาเป็นสัจตยว่า เด็กคนใดคนหนึ่งกระทำความผิดอย่างใดอย่าง หนึ่ง ซึ่งจะต้องลงโทษตามพระราชกำหนดนี้ ก็ให้ศาลพิเคราะห์ดู ถ้าเห็นว่าเด็กผู้นั้นมีอายุยังเยาว์ อยู่มาก ไม่ควรจะลงโทษถึงจำคุกเหมือนนักโทษอื่น ๆ ควรจะลงโทษ แต่พอให้หยาบจำ เหมือน ดังที่อาจารย์ทำโทษแก่เด็กนักเรียนแล้ว ก็ให้ยกโทษอื่น ๆ เสีย ให้ลงโทษโดยเด็กนั้นด้วยไม้ฤๅด้วย หวายไม้ไม่เกินกว่า ๓๐ ที่ แล้วยให้ปล่อยตัวไป

ว่าด้วยความผิดบางอย่างที่ไม่มีโทษ

ทำการตามกฎหมายบังคับไว้

ฤๅเข้าใจผิดไปโดยเชื่อว่ากฎหมายได้บังคับไว้ ไม่มีโทษ

มาตรา ๙๑ ผู้ใดกระทำการสิ่งใด ๆ ตามหน้าที่อันกฎหมายบังคับไว้ก็ดี ฤๅทำการสิ่งใด ๆ ลง เพราะตนเชื่อด้วยความสุจริตว่าตนจะต้องทำตามหน้าที่อันกฎหมายบังคับไว้ โดยเข้าใจความที่เปนจริงนั้นผิดไป มิใช่เข้าใจกฎหมายผิดพลาดไปก็ดี ท่านว่าการที่ผู้นั้นกระทำนั้นแม้ว่าเป็นความผิด ก็หาโทษมิได้

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะได้เกิดขึ้นตามมาตรา ๙๑

(ก) ก พลทหารยิงปืนเข้าไปที่หมู่คน ซึ่งประชุมกันอยู่กลางถนน เพื่อจะคิดร้ายในแผ่นดินตามคำสั่งของนายทหาร ผู้ที่ตนอยู่ในบังคับ อันเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายดังนี้ จะเอาโทษแก่ ก มิได้

(ข) ก ขุนดาบให้ศาลพระราชอาญา ได้รับคำสั่งของศาลนั้นให้จับ ข แล้ว ก เทียวสืบสวนโดยสมควรแล้วเชื่อว่า ข เปน ข จึงจับตัว ข มาดังนี้ จะเอาโทษแก่ ก มิได้

การที่ผู้พิพากษาทำในเวลาทำการตามหน้าที่ไม่มีโทษ

มาตรา ๙๒ ผู้พิพากษาคนใดกระทำการสิ่งใด ๆ ลงในระหว่างเวลาทำการตามหน้าที่ ฝ่ายตุลาการตามอำนาจซึ่งกฎหมายให้ไว้แก่ตนก็ดี ฤๅตามซึ่งตนเชื่อโดยสุจริตว่า ตนมีอำนาจตามกฎหมายก็ดี ท่านว่าการที่ผู้พิพากษาคคนนั้น กระทำลงนั้น แม้ว่าเป็นความผิด ก็หาโทษมิได้

ทำการตามคำตัดสิน ฤๅคำสั่งของศาลไม่มีโทษ

มาตรา ๙๓ ผู้ใดกระทำการสิ่งใด ๆ ลง ตามคำตัดสินฤๅตามคำสั่งของศาลใดศาลหนึ่ง ซึ่งได้ตั้งขึ้นไว้ตามกฎหมาย ในระหว่างเวลาที่คำตัดสินฤๅคำสั่งนั้นยังคงใช้ได้อยู่ มาทว่าศาลนั้นไม่มีอำนาจที่จะตัดสิน ฤๅไม่มีอำนาจที่จะมีคำสั่งเช่นว่ามานี้ก็ดี ถ้าผู้นั้นเชื่อโดยสุจริตว่าศาลนั้นมีอำนาจจะตัดสินฤๅมีอำนาจมีคำสั่งได้ดังนี้ ท่านว่าการที่ผู้นั้นกระทำลงนั้น แม้จะเป็นความผิดก็หาโทษมิได้

ทำการตามที่ชอบด้วยกฎหมาย ฤๅโดยเข้าใจผิดเชื่อว่าตน

ทำชอบด้วยกฎหมายไม่มีโทษ

มาตรา ๙๔ ผู้ใดกระทำการสิ่งใด ๆ ลง ตามที่ชอบด้วยกฎหมายก็ดี ฤๅกระทำเพราะ
ตนเชื่อด้วยความสุจริตว่าจะเป็นการชอบด้วยกฎหมาย โดยเข้าใจความที่เปนจริงนั้นผิดไป
มิใช่เข้าใจกฎหมายผิดพลาดไปก็ดี แม้ว่าการที่ผู้นั้นกระทำลงนั้นจะเป็นความผิด ก็หาโทษมิได้

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังจะเกิดขึ้นตามมาตรา ๙๔

(ก) ก เห็น ข ต่อสู้อยู่กับคนผู้หนึ่ง ก เข้าใจผิดไปคิดว่า ข จะฆ่าคนผู้นั้นเสียให้ตาย เมื่อ ก
ได้ตริตรมองเห็นโดยถ่องแท้ ด้วยใจสุจริตดังนี้แล้วจึงเข้าจับเอา ข ไว้ เพื่อจะเอาตัวไปส่งต่อเจ้าพนักงาน
โดยถือว่ากฎหมายยอมอนุญาตให้คนทั้งหลายมีอำนาจจับกุมคนร้ายเมื่อเวลาจะฆ่าฟันคนได้ แท้จริง
ข มิได้แสดงอาการที่จะฆ่าฟันคนผู้นั้นให้ตายเลย เปนแต่ ข ต่อสู้ป้องกันตัวเอง เพื่อมิให้คนผู้นั้นทำ
อันตรายแก่ร่างกาย แลชีวิตของตนเท่านั้นดังนี้ ก เข้าใจผิดจึงจับ ข ก็หาโทษแก่ ก มิได้

ทำการที่ควรอยู่แต่เกิดอุบัติเหตุขึ้นไม่มีโทษ

มาตรา ๙๕ ผู้ใดทำการสิ่งใด ๆ อยู่โดยปราศจากความเจตนา ฤๅปราศจากความรู้อัน
ชั่วร้าย แลการทำอยู่นั้นก็เป็นสิ่งอันควร แลทำด้วยกิริยาอันควร แลใช้เครื่องมืออันควร
ทั้งประกอบไปด้วยความระวังอันควร แต่ในเวลาที่จะกระทำอยู่นั้นพเนเกิดอุบัติเหตุขึ้น ฤๅเปนบาป
เคราะห์เกิดขึ้นในบัดยบัน ทันทันที มิได้รู้ล่วงหน้าก่อน จนเปนอันตรายแก่คนอื่นดังนี้ การที่เกิดขึ้นนั้น
แม้จะเป็นความผิดก็หาโทษแก่ผู้ทำมิได้

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๙๕

(ก) ก ยืนถือขวานதாகไม้อยู่ ทันทันนั้นหัวขวานหลุดกระเด็นไปถูกคนผู้หนึ่งซึ่งอยู่ริมที่
นั้นเข้าตาย ในที่นี้ ก ได้มีความระวังอยู่โดยสมควรในเวลาதாகไม้อยู่แล้ว การที่เกิดขึ้นเพราะ ก
தாகไม้นี้ แม้ว่าเป็นความผิดก็หาโทษมิได้

การทำเพื่อจะป้องกันคนแลทรัพย์สินมิให้เป็นอันตราย

โดยไม่มีเจตนาอันชั่วร้าย แต่อาจจะเปนอันตรายขึ้นได้ ไม่มีโทษ

มาตรา ๙๖ ผู้ใดกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยปรารถนาจะป้องกัน ฤฯจะหลีกเลี่ยงความอันตรายอย่างหนึ่ง ซึ่งจะเกิดขึ้นแก่ร่างกายแลชีวิตรมนุษย์ ฤฯทรัพย์สินสมบัติของคนทั้งหลาย แต่การที่จะกระทำนั้น ถึงผู้ทำจะรู้ที่อยู่ว่าจะเกิดอันตรายขึ้นได้ก็ดี เมื่อพิจารณาได้ความว่าผู้ทำมิได้มีความเจตนาอันชั่วร้ายแลทำด้วยความตั้งใจอันสุจริตเพื่อจะป้องกัน ฤฯหลีกเลี่ยงความอันตรายแก่ร่างกายแลชีวิต ฤฯทรัพย์สินสมบัติของคนทั้งหลายดังนี้แล้ว ท่านว่าการที่ผู้ทำนั้นกระทำลงนั้น แม้ว่าจะเปนความผิดก็หาโทษมิได้

คำอธิบาย

ในคดีเช่นในมาตรา ๙๖ นี้ ศาลต้องพิเคราะห์ดูปัญหาในข้อที่จะยกขึ้นเปนเหตุแก่นั้นว่า เหตุนั้นเกิดขึ้นในบัดยบันทันทฤฯไม่ แลเมื่อเหตุเกิดขึ้นเช่นนั้นแล้วจำเป็นจะต้องกระทำการอย่างนั้น ซึ่งรู้ที่อยู่ว่าผลของการนั้นจะเกิดอันตรายขึ้นเหมือนกันฤฯไม่

คดีซึ่งควรยกขึ้นเปนตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๙๖

(ก) ก ผู้เปนนายเรือกลไฟลำหนึ่ง ซึ่งกำลังใช้จักรแล่นมาด้วยความระวังมิได้แล่นเล่อ ฤฯพลัดอย่างใด แต่เมื่อก่อนจะหยุดเรือกลไฟไว้ได้นั้นจำเป็นจะต้องโดนเรือ ข ซึ่งบรรทุกคนโดยสารอยู่ประมาณ ๒๐ ฤฯ ๓๐ คน ล่มลง เว้นไว้แต่จะคัดท้ายเรือกลไฟพลิกไปเสียทางอื่น จึงจะไม่โดนเรือ ข ล่ม แต่ถ้าคัดท้ายเรือกลไฟไปทางอื่น ก็จำเป็นจะไปโดนเรือ ค เข้า ในคดีเรื่องนี้ถ้า ก คัดท้ายเรือกลไฟพลิกไปทางอื่นโดยไม่มี ความมุ่งหมายจะไปโดนเรือ ค แลตั้งใจโดยสุจริต ว่าตนจะคัดท้ายเรือกลไฟพลิกไปทางอื่น เพื่อปรารถนาจะหลีกเลี่ยงให้พ้นความอันตราย ซึ่งจะเกิดขึ้นแก่คนโดยสารทั้งปวงในเรือ ข ถึงแม้ว่าเรือกลไฟไปโดนเรือ ค ล่มลง โดยรู้ที่อยู่ว่าอันตราย เช่นนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ดี ถ้าได้ความชัดว่าความอันตรายซึ่ง ก ปรารถนาจะหลีกเลี่ยงนั้นยอมเป็นเหตุจำเป็นพอที่จะแก้ตัวได้แล้ว ก็หาโทษแก่ ก มิได้

(ข) ก เข้าเรือหลังหนึ่งลงในเวลาเพลิงไหม้หมู่บ้าน แห่งหนึ่งอยู่ เพื่อปรารถนาจะมิให้เพลิงติดเรือหลังนั้นลุลามต่อไป ก ทำดังนี้โดยใจสุจริตหวังจะช่วยชีวิต แลทรัพย์สินสมบัติของมนุษย์ให้พ้นอัคคีภัยดังนี้ ก ก็ยกเหตุอันจำเป็นขึ้นแก้ตัวในการที่ต้องเรือหลังนั้นลงได้ เหตุดังนี้ก็หาโทษแก่ ก มิได้

เด็ก ๗ ขวบทำผิดหาโทษมิได้

มาตรา ๙๗ เด็กผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๗ ขวบ ลงมา กระทำการสิ่งใด ๆ ถึงจะเป็นการผิดต่อกฎหมาย ท่านว่าหาโทษแก่เด็กนั้นมิได้

คนบ้าทำผิดไม่มีโทษ

มาตรา ๙๘ ผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งมีจิตรুদ্ধมคคลังเป็นคนเสียจริตฤคาลัยคนเสียจริต กระทำการสิ่งใด ๆ ลงในเวลาที่ไม่สติรู้สึกรวมปกติ ถึงว่าการนั้นจะเป็นการผิดต่อกฎหมาย ท่านว่าหาโทษแก่ผู้เสียจริตนั้นมิได้

คนเมาทำผิดไม่มีโทษ

มาตรา ๙๙ ผู้หนึ่งผู้ใดเสพสุรา กันชา ยาฝิ่น ฤคธาตุเมาอย่างหนึ่งอย่างใดจนเสียสติแล้วทำการสิ่งใด ๆ ลงในเวลาที่ไม่สติรู้สึกรวมปกติ นั้น ถึงว่าการนั้นจะเป็นการผิดต่อกฎหมายท่านว่าหาโทษแก่ผู้เสียสตินั้นมิได้

แต่ในมาตรา ๙๙ นี้ต้องเข้าใจว่าผู้นั้นมิได้เสพสุรา กันชา ยาฝิ่น ฤคธาตุเมาอย่างหนึ่งอย่างใดเอง หากมีคนอื่นบังคับกดขี่ด้วย อำนาจแลอาญาให้เสพ โดยที่ตนมิได้ยินยอมแต่มีความกลัวเกรงจึงจำใจเสพดังนี้ จึงจะไม่มีผิดในการที่ตนทำ เมื่อเวลาเสียสติดังกล่าวมาแล้ว ถ้าตนเสพด้วยความเต็มใจ ฤคตามกำลังตนเองแล้ว เมื่อตนทำผิดลงในเวลาเสียสติ ตนก็มีผิดและต้องรับโทษดุจหนึ่งคนมีสติดีนั้น

คนทั้งสองชนสู้ต่อสู้กัน

ถ้าเกิดล้มตายลงโดยไม่แก่งทำไม่มีโทษ

มาตรา ๑๐๐ ผู้ใด ๆ ซึ่งมีอายุพ้น ๑๔ ปีขึ้นไป เขาทั้งสองฝ่ายต่างกระทำการสิ่งใด ๆ ต่อกัน ตามที่ได้ตกลงสัญญาชนต่อสู้กันไว้ว่า ต่างคนต่างจะยอมทนต่อความเจ็บปวดเล็กน้อยบ้างนั้น แลโดยที่มิได้มีเจตนาจะทำกันให้เป็นอันตรายแก่ชีวิต ฤคเป็นอันตรายแก่ร่างกายถึงสาหัส แลโดยไม่รู้ว่าจะเกิดอันตรายแก่ชีวิต ฤคเป็นอันตรายแก่ร่างกายขึ้นถึงสาหัสเป็นแต่มุ่งหมายจะทำกันพอให้เจ็บปวดบ้างเล็กน้อยเท่านั้น แม้เกิดอันตรายแก่ฝ่ายหนึ่งขึ้นถึงแก่ชีวิต ฤคเป็นอันตรายแก่ร่างกาย ฝ่ายหนึ่งถึงสาหัสด้วยความพลั้งพลาด ในเวลาที่ต่อสู้กันมิได้เป็นการแก่งกระทำกันแล้ว ท่านว่าหาโทษแก่ผู้หนึ่งมิได้

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๐๐

(ก) ก กับ ฮ ยอมตกลงรำกระบี่สู้กันเป็นการเล่นสนุกแลการที่ตกลงกันดังนี้ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่า ก กับ ฮ ยอมทนเจ็บด้วยกันทั้งสองฝ่ายในเวลาต่อสู้กัน โดยต่างคนต่างไม่แก่งทำกัน ขณะเมื่อต่อสู้กันอยู่ตามเพลงกระบี่นั้น ก หวดกระบี่ไปถูกตัว ฮ เจ็บปวดถึงสาหัส เมื่อเกิดเหตุขึ้นโดยไม่แก่งชนี้ จะเอาผิดแลเอาโทษแก่ ฮ มิได้

ทำการโดยสุจริตจะให้เป็นคนแก่คนอื่น

โดยคนนั้นได้ยอมให้ทำ เกิดล้มตายลงไม่มีโทษ

มาตรา ๑๐๑ ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด แก่ผู้ใด ด้วยมีความเจตนาจะเป็นคนแก่ผู้นั้นโดยสุจริต มิได้คิดจะให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตของผู้นั้น เป็นแต่ผู้ทำนั้นรู้ถ้ามุ่งหมายว่าผู้นั้นคงจะเกิดความเจ็บปวดขึ้นบ้าง แลผู้นั้นได้ยินยอมแล้วว่า จะอดทนต่อความเจ็บปวดนั้นด้วย ถ้าผู้นั้นเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตโดยผู้ทำมิได้มีเจตนาจะแก่งดังนี้แล้ว ท่านว่าผู้กระทำนั้นไม่มี ความผิด หาโทษแก่เขาไม่ได้

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๐๑

(ก) ก ซึ่งเป็นหมอบาดแผล มารักษา ฮ ซึ่งป่วยเป็นฝีปวดมากเหลือกำลัง จึงขอแลยอมให้ ก ผ่าฝีนั้น ฮ รู้อยู่ว่าวิธีจะผ่านั้นบางที่จะทำให้ ฮ ถึงตายก็ได้ แต่ฝ่าย ฮ ยอมให้ผ่าแล ก มิได้ตั้งใจจะทำให้ ฮ ตาย แลมีความปรารถนา อย่างเดียว แต่ที่จะทำให้ ฮ หายปวดโดยสุจริต ก จึงได้ผ่าฝีตามวิธีของตน พอน ฮ ทนเจ็บไม่ได้ก็ตายลง เมื่อเป็นดังนี้จะเอาผิดแลเอาโทษแก่ ก ไม่ได้

ทำการโดยสุจริตจะให้เป็นคนแก่คนซึ่งอยู่ในความปกป้องรักษาของตน

เกิดล้มตายลงไม่มีโทษ

มาตรา ๑๐๒ ผู้ใดซึ่งเป็นผู้ปกป้องรักษาคนผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๒ ปีลงมา ฤๅ ซึ่งเป็นผู้มีจิตระลึมลุ่มคลั่งเสียจริตนั้น กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยตนเอง ฤๅยินยอมให้ผู้อื่นกระทำแก่ผู้ซึ่งอยู่ในความปกป้องรักษาของตนดังกล่าวมาแล้ว เพื่อจะให้เป็นคนแก่ผู้หนึ่งโดยสุจริต แต่การที่ทำนั้นอาจจะให้เกิดความเจ็บปวดขึ้นบ้าง ฤๅผู้ทำรู้ถ้ามุ่งหมายว่าผู้หนึ่งนั้นคงจะเกิดความเจ็บปวดขึ้นบ้าง แต่ผู้ทำแลผู้ยอมให้ทำไม่มีความเจตนา จะแก่งทำให้ผู้หนึ่งถึงแก่ความตาย แม้ว่า

ผู้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตร ลงโดยไม่แก้งตั้งนี้ ท่านว่าผู้ไม่มีผิดหาโทษแก่เขาไม่ได้เว้นไว้ แต่ทำด้วยเหตุ ๔ ประการ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) ผู้ทำนั้นตั้งใจจะทำ ถ้าตั้งใจพยายามจะทำให้เกิดเหตุเป็นอันตรายแก่ชีวิตร
- (๒) ผู้ทำรู้อยู่ว่า การที่กระทำนั้น จะมีเหตุเกิดขึ้นให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตร แล้วทำลงด้วยมีเจตนาอย่างอื่นนอกจากความเจตนาที่จะป้องกันผู้ไม่มีให้เป็นอันตรายถึงชีวิตร ถ้ามิให้ต้องอันตรายเจ็บปวดถึงสาหัส ถ้าเพื่อจะรักษาโรคในกายภายนอกกายของผู้ไม่มีให้หาย
- (๓) ผู้ทำนั้นตั้งใจจะทำ ถ้าตั้งใจพยายามจะทำให้เกิดความอันตรายเจ็บปวดถึงสาหัสแก่ผู้ที่ตนทำนั้น เว้นแต่ผู้ทำนั้นมีความเจตนาเพื่อจะป้องกันมิให้คนนั้นเป็นอันตรายถึงชีวิตร ถ้ามิให้ต้องอันตรายเจ็บปวดถึงสาหัส ถ้าเพื่อจะรักษาโรคในกายภายนอกกายของผู้ไม่มีให้หาย
- (๔) ในการที่ผู้ใดกระทำความผิดดังเช่นกล่าวมานี้ ถ้าได้รู้เห็นเป็นใจช่วยผู้นั้นกระทำด้วย ก็ต้องมีความผิดเหมือนกัน

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๐๒

(ก) ก รู้ว่าบุตรของตนเป็นโรคนี้วอยู่ มีความเจ็บปวดมาก ก อยากจะให้บุตรหายโรคนี้วเสีย จึงคิดจะผ่าเอาลูกนี้วออกแต่บุตรนั้นไม่ยินยอมให้ผ่า แล ก ก็รู้อยู่ว่าการที่ผ่านั้นบางทีก็อาจจะเป็นอันตรายแก่ชีวิตรของบุตรตนได้ แต่ ก มิได้มีเจตนา จะให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตรของบุตรตนเลย ตั้งใจแต่จะให้เป็นคนแก่บุตรของตนโดยส่วนตัวเดียว ก จึงหาหมอมามาผ่า พเดินบุตรของ ก ทนความ เจ็บปวดมิได้ก็ถึงแก่ความตาย เมื่อเป็นดังนี้ จะเอาผิดแลโทษแก่ ก มิได้

ยินยอมด้วยความกลัว ถ้าถูกหลอก

แลความยินยอมของคนบ้า แลเด็ก

มาตรา ๑๐๓ ถ้าผู้ใดยินยอมให้ผู้หนึ่งผู้ใด กระทำการอย่างใดแก่ตน แต่การที่ยินยอมนั้นเป็นไปด้วยผู้นั้นมีความกลัวภัย อันตรายจะมีแก่ตนจึงต้องยินยอม ถ้าเป็นไปด้วยผู้นั้นถูกหลอกด้วยกลอุบายล่อลวงจึงยินยอม แลถ้าผู้กระทำนั้นรู้ว่ามีเหตุที่พอจะเชื่อได้ ว่าการที่ผู้นั้นยินยอมนั้นเป็นไปด้วยความกลัวถูกหลอกดังว่ามานี้ก็ดี ถ้าผู้ใดยินยอมให้ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการอย่างใดแก่ตน แต่การที่ยินยอมนั้นเป็นไปด้วยผู้นั้นมิจริตคลุ้มคลั่ง เสียสติเป็นคนเสียจริต ถ้าคล้าย

คนเสียจริตก็ดี ถ้าไปไปด้วยผู้หนึ่งแม้อสุรา กันชา ยาฝิ่น ฤๅธาตุเมาอย่างอื่นจนไม่มีสติ สามารถจะรู้ ถ้าเข้าใจว่าการที่ตนยินยอมให้เขากระทำแก่ตนนั้นจะเกิดผลดีฤๅร้ายขึ้นแก่ตนอย่างไรก็ดี ถ้าผู้ที่ยินยอมนั้นเป็นเด็กมีอายุต่ำกว่า ๑๒ ปีลงมาก็ดี ท่านว่าการยินยอมดังกล่าวมานี้ ไม่เป็นการยินยอมโดยชอบด้วยมาตราใดมาตราหนึ่งแห่งพระราชกำหนดนี้ ให้ถือว่าไปใช้ได้ตามกฎหมายเว้นไว้ แต่จะมีข้อยกเว้นไว้ ในมาตราใดมาตราหนึ่ง แห่งพระราชกำหนดนี้เท่านั้น

ทำการโดยสุจริตให้เป็นคุณแก่คนอื่น

เกิดล้มตายลงไม่มีโทษ

มาตรา ๑๐๔ ผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ แก่ผู้หนึ่งผู้ใดด้วยหวังจะให้เป็นคุณแก่ผู้หนึ่งโดยสุจริต แต่ผู้หนึ่งมิได้ยินยอมด้วยเหตุว่า คนผู้หนึ่งจะแสดงความยินยอมด้วยกายวาจาของตนเองไม่ได้แลเวลานั้นไม่มีผู้ปกครองรักษาอยู่ด้วย เพื่อจะได้เป็นผู้ยินยอมแทนตัวผู้หนึ่ง แลเป็นการที่ผู้ทำจำเป็นจะต้องกระทำในทันใดนั้นด้วย แม้ว่าเป็นอันตรายแก่ชีวิตของคนผู้หนึ่งโดยผู้ทำมิได้แก่งดงนี้ ท่านว่าผู้ทำนั้นไม่มีความผิดหาโทษแก่เขามิได้เว้นแต่ทำด้วยเหตุ ๔ ประการ ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) ผู้ทำนั้นตั้งใจจะทำ ถ้าพยายามจะทำให้เกิดเหตุเป็นอันตรายแก่ชีวิต
- (๒) ผู้ทำรู้ว่าการที่กระทำนั้น จะมีเหตุเป็นอันตรายแก่ชีวิต แล้วทำลงด้วยมีเจตนาอย่างอื่นนอกจากความเจตนา เพื่อจะป้องกันมิให้ผู้หนึ่งเป็นอันตรายถึงชีวิต ถ้ามิให้ต้องอันตราย เจ็บปวดถึงสาหัส ถ้าเพื่อจะรักษาโรคในกาย ฤๅนอกกายของคนผู้หนึ่งให้หาย
- (๓) ผู้ทำตั้งใจจะทำ ถ้าพยายามจะทำให้เกิดอันตรายเจ็บปวดถึงสาหัสแก่ผู้หนึ่งที่ตนทำนั้น เว้นแต่ผู้ทำนั้นมีความเจตนาเพื่อจะป้องกันมิให้คนผู้หนึ่งเป็นอันตรายถึงชีวิต ถ้ามิให้ต้องอันตราย เจ็บปวดถึงสาหัส ถ้าเพื่อจะรักษาโรคในกาย ฤๅนอกกายของคนผู้หนึ่งให้หาย
- (๔) ในการที่ผู้ใดกระทำความผิดดังเช่นกล่าวมานี้ ถ้าผู้ใดรู้เห็นเป็นใจช่วยผู้หนึ่งกระทำด้วย ก็ต้องมีผิดเหมือนกัน

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๐๔

(ก) ฮ ชีม้าขวิดไป แล้วพลัดตกลงนอนสลบอยู่ ก ซึ่งเป็นหมอบาดแผลเดินมาพบเข้า เห็น ฮ แขนหักกระดูกชั้นออกมา ก เห็นว่าจะรักษาอย่างอื่นไม่ได้ นอกจากตัดแขน ฮ ออกเสีย ก ก็

ตัดแขน ฮ โดยมีได้ตั้งใจจะทำให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายและชีวิตของ ฮ ทำด้วยตั้งใจจะให้
เป็นคุณแก่ ฮ กล่าวคือจะให้ ฮ รอดจากความตายหายขึ้น แต่พะเอิน ฮ กลับปวดเจ็บมากไปดังนี้
ต้องถือว่า ก ไม่มีความผิดหาโทษมิได้

(ข) มีเสื้อวิ่งมาคาบเอา ฮ ไป ก เอาปืนยิงไปที่เสื้อโดยรู้ที่อยู่ว่า บางทีกระสุนปืนจะถูก
ฮ ตายก็เป็นได้แต่ ก มิได้ตั้งใจจะฆ่า ฮ ตั้งใจแต่จะให้เป็นคุณแก่ ฮ อย่างเดียว กล่าวคือ จะฆ่าเสื้อ
ให้ตาย ฮ จะได้รอดมาได้ แต่พะเอินกระสุนปืน ถูก ฮ ตายดังนี้ ต้องถือว่า ก ไม่มีความผิดหาโทษ
มิได้

(ข) ก เป็นหมอรักษาบาดแผล เห็นรถทับเด็กที่ขา เนื้อกับกระดูกแบน ก เห็นว่าถ้าไม่
ตัดขาออกเสียแล้ว เด็กก็คงจะตาย ในขณะนั้น ก ไม่มีเวลาพอที่จะไปขอ ให้ผู้ปกครองรักษาเด็กนั้น
ยอมให้ตนตัดขาเด็ก ฝ่ายเด็กก็อ่อนนวนไม่ให้ตัด ก ก็หาพึ่งไม่ด้วยตั้งใจจะให้เป็นคุณแก่เด็กโดย
ความสุจริต กล่าวคือจะช่วยให้เด็กนั้นรอดชีวิต ก จึงตัดขาเด็กออกเสีย แต่พะเอินเด็กนั้น ตายลง
ดังนี้ ต้องถือว่า ก ไม่มีความผิดหาโทษมิได้

(ค) ก กับเด็กเล่นอยู่บนเรือนหลังหนึ่ง ซึ่งเพลิงกำลังไหม้อยู่ คนทั้งหลายที่อยู่ข้างล่าง
ทางฝ้าออก ก ก็เอาเด็กทิ้งลงมาที่ฝ้าโดยรู้ที่อยู่ว่าการที่ทิ้งลงไปนั้น อาจจะทำให้เด็กตายก็เป็นได้
แต่ ก มิได้ตั้งใจจะฆ่าเด็ก ตั้งใจแต่จะให้เป็นคุณแก่เด็กโดยสุจริต กล่าวคือจะมีให้เด็กคนนั้น ถึง
แก่ความตายอยู่ในเพลิงที่ไหม้เรือน แต่พะเอินเด็กนั้นถึงแก่ความตายด้วยการที่ทิ้งลงมานั้น ต้อง
ถือว่า ก ไม่มีความผิดหาโทษมิได้

คำอธิบาย

ข้อที่ว่าผู้ทำตั้งใจจะให้เป็นคุณ ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๒ แลมาตรา
๑๐๓ นั้น ต้องเข้าใจว่าผู้ที่ตั้งใจจะให้เป็นคุณแก่ผู้อื่นนั้น ไม่มีความประสงค์จะเรียกรังเออสินจ้าง
ฤกว่าบำเหน็จอันใดในการที่ตนทำนั้น ถ้าผู้ทำนั้นมีประสงค์จะเรียกรังเออสินจ้างฤกว่าบำเหน็จแล้ว
จะถือว่าผู้นั้นตั้งใจจะให้เป็นคุณแก่ผู้ใดผู้หนึ่งตามที่ว่าไว้ในมาตราเหล่านี้ไม่ได้

ทำการด้วยถูกขู่กันไซก

มาตรา ๑๐๕ ผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ ลง ด้วยความจำใจต้องกระทำ เพราะมีคนขู่
กันไซกบังคับว่าถ้าตนไม่ทำการอย่างนั้นจะฆ่าตนเสียในทันที ซึ่งเป็นการที่มีได้กระทำด้วยความ
เต็มใจของตนเอง ฤกมิได้กระทำด้วยความกลัวจะเป็นอันตรายอย่างอื่น นอกจากจะถึงแก่ความ

ตายอย่างเดี๋ยวลแล้ว ถ้าแลผู้นั้นได้มาลูแก่โทษต่อเจ้าพนักงานภายใน ๑๕ วัน ท่านว่าการที่ผู้
ทำนั้นกระทำถึงจะเป็นความผิดก็หาโทษแก่ผู้นั้นมิได้ เว้นไว้แต่การทำนั้นเป็นการฆ่าคนตายด้วย
ความจงใจ ฤ็เป็นการขบถประทุษร้ายซึ่งเปนความผิดอันมีโทษถึงประหารชีวิตร ถ้าผู้นั้นกลัว
ความชุกันโทษถึงไปกว่าพระราชกำหนดกฎหมาย แลทำลงผู้นั้นก็มีความผิดต้องรับโทษโดย
โทษานุโทษ

คำอธิบายที่ ๑ ผู้ใดไปเข้าเปนพวกโจรปล้นด้วยความเต็มใจ ของตนเองก็ดี ฤ็มีความ
กลัวว่าพวกโจรเหล่านั้นจะทุบตีฟันแทงเอาให้ป่วยเจ็บก็ดี ผู้นั้นจะรับประโยชน์แห่งมาตรา ๑๐๔
นี้ไม่ได้ ต้องมีความผิดแลรับโทษ ข้อที่ผู้นั้นไปเข้าเปนพวกโจรแล้วกระทำโจรกรรม ซึ่งเป็นความ
ผิดตามกฎหมาย

คำอธิบายที่ ๒ ผู้ใดซึ่งพวกโจรจับเอาไป แลชุกันโทษบังคับให้ทำการอย่างหนึ่งอย่าง
ใดซึ่งเป็นการผิดกฎหมาย ถ้าผู้นั้นไม่ทำก็จะฆ่าเสียทันที เปนต้นว่าผู้นั้นเปนช่างเหล็กพวกโจรปล้น
บังคับให้เอาเครื่องมือทำลายประตูเรือน เพื่อพวกโจรปล้นจะได้เข้าไปเก็บเอาทรัพย์สินซึ่งจะได้
สะดวก ถ้าผู้นั้นไม่ทำตามพวกโจร จะฆ่าเสียทันทีดังนี้ แลเมื่อผู้นั้นทำการตามพวกโจรบังคับแล้ว
แลมาลูแก่โทษต่อเจ้าพนักงานภายในกำหนด ๑๕ วัน ผู้นั้นควรได้รับ ประโยชน์แห่งมาตรา ๑๐๕
นี้ โดยไม่มีความผิดแลต้องรับโทษ ถ้าผู้นั้นไม่มาลูแก่โทษต่อเจ้าพนักงานถือว่าผู้นั้นทำด้วยความ
เต็มใจ จะรับประโยชน์แห่งมาตรา ๑๐๕ นี้ไม่ได้

ทำการที่ให้เกิดความเจ็บปวดเล็กน้อยไม่มีโทษ

มาตรา ๑๐๖ ผู้ใดกระทำการอย่างใดแก่ผู้ใดผู้หนึ่ง ด้วยความมุ่งหมาย ฤ็รู้อยู่ว่าการ
นั้นอาจให้เกิดความเจ็บปวดขึ้นแก่ผู้นั้นบ้าง แต่ว่าความเจ็บปวดนั้นเล็กน้อยจนเจ้าตัวเขายอมให้
ทำ แลไม่เอาถ้อยความแก่กันดังนี้ ท่านว่าการที่ผู้นั้นทำนั้นแม้ว่าเป็นความผิดก็หาโทษแก่ผู้ทำมิได้

ว่าด้วยอำนาจอันชอบธรรม

ในการป้องกันตัวแลทรัพย์สิน

ป้องกันตัวแลทรัพย์สินไม่มีโทษ

มาตรา ๑๐๗ ผู้ใดกระทำการสิ่งใดเพื่อป้องกันตัวแลทรัพย์สินสมบัติ ต่อสรรพ
ภัยอันตรายต่าง ๆ อันจะเกิดขึ้นแก่ตนแลแก่ทรัพย์สินสมบัตินั้น ท่านว่าการที่ผู้นั้นกระทำนั้น แม้ว่าเป
นความผิดก็หาโทษมิได้

อำนาจ อันชอบธรรม ในการป้องกันตัวแลทรัพย์สิน

มาตรา ๑๐๘ คนทั้งหลายทุกคนย่อมมีอำนาจอันชอบธรรมที่จะป้องกัน

(๑) ตัวของตัวเองฤฯของผู้อื่น เพื่อมิให้ผู้ใดผู้หนึ่งกระทำร้ายต่อร่างกายแลชีวิตของตน
ตนแลของผู้อื่นได้

(๒) ทรัพย์สินซึ่งไหวเลื่อนได้ ฤฯซึ่งไหวเลื่อนไม่ได้ของตนเองแลของผู้อื่น เพื่อมิให้
ผู้ใดผู้หนึ่งกระทำร้ายเป็นต้นว่า มิให้มาลัก ตีชิง ปล้น ทำลายล้างเสีย ฤฯบุกรุกเข้ามาโดยอุกอาจ
ฤฯมิให้พยายามเข้ามาทำอันตรายได้

อำนาจอันชอบธรรมในการป้องกันตัวแลทรัพย์สิน

ซึ่งคนบ้า คนเมาแลเด็กมาทำร้าย

มาตรา ๑๐๙ ผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งกฎหมายยกเว้นไว้ว่าผู้นั้นกระทำการอย่างใด ๆ ไม่เป
นความผิด แลไม่เอาโทษโดยเหตุว่าผู้นั้นเป็นเด็กมีอายุต่ำกว่า ๗ ขวบลงมาก็ดี ฤฯผู้นั้นเป็นคนบ้า
เสียจริตก็ดี ฤฯผู้นั้นเสพสุรา กันชา ยาฝิ่น ฤฯธาตุเมาอย่างใดอย่างหนึ่งมาจนเสียสติ โดยที่ตน
มิได้กินเองหากมีคนอื่นลอบวางให้กิน ฤฯถูกบังคับกดขี่ด้วยอำนาจแลอาญาให้กินก็ดี ฤฯผู้นั้นหลง
เชื่อ ฤฯหลงเข้าใจผิดไปจึงกินก็ดี แต่เมื่อผู้นั้น ๆ ทำการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งอาจจะเป็นอันตราย
แก่ ร่างกายแลชีวิต ฤฯทรัพย์สินสมบัติของผู้ใดผู้หนึ่ง ผู้นั้นก็มีอำนาจอันชอบธรรม ที่จะป้องกันตัว
แลทรัพย์สินสมบัติได้เหมือนดังว่าไว้ในมาตรา ๑๐๗ ทุกประการ

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๐๙

(ก) ฮ เป็นคนบ้าเสียจริต พยายามจะฆ่า ก ฮ ก็ไม่มีความผิด แลไม่มีโทษ แต่ ก ก็มี
อำนาจอันชอบธรรมที่จะป้องกันตัวของตัวได้เหมือนดังเช่น ฮ มิได้เป็นคนบ้าเสียจริตจะมาทำแก
ตนฉนั้น

(ข) ก เข้าไปในเรือนหลังหนึ่ง ซึ่งตนมีอำนาจที่จะเข้าไปได้ในเวลากลางคืน ฮ เข้าใจโดยสุจริต ว่า ก เป็นผู้ร้ายย่องเบาเข้ามา ฮ จึงตีเอา ก เช่นนี้ ฮ ไม่มีความผิดแลไม่มีโทษเพราะ ฮ หลงเชื่อ ฎาหลงเข้าใจผิด คิดว่า ก เป็นผู้ร้าย แต่ ก ก็มีอำนาจอันชอบธรรม ที่จะป้องกันตัวของตัวได้เหมือนดังเช่น ฮ มิได้หลงเชื่อ ฎาหลงเข้าใจผิดเช่นนั้น

การบางอย่างที่คนใดคนหนึ่งไม่มีอำนาจอันชอบธรรม

ที่จะป้องกันตัวได้

มาตรา ๑๑๐ (๑) ข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใดพยายามจะกระทำ ฎาได้กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดลง โดยความเชื่ออันสุจริตว่าการนั้นเป็นการชอบด้วยหน้าที่ราชการของตน แม้ว่าการสิ่งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายแท้ที่เดียวก็ดี แลเมื่อการสิ่งนั้นอาจจะเป็นอันตรายแก่คนใดคนหนึ่งบ้าง แต่ไม่เปนเหตุที่จะให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายถึงสาหัส ฎาถึงแก่ชีวิตของคนนั้นแล้วคนผู้นั้นก็ไม่มีอำนาจอันชอบธรรมที่จะป้องกันตัวได้

(๒) ผู้ใดพยายามจะกระทำ ฎาได้กระทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงตามคำสั่งของข้าราชการ โดยความเชื่ออันสุจริตว่าเป็นการชอบด้วยหน้าที่ของตนแม้ว่าการสิ่งนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายแท้ที่เดียวก็ดี แลเมื่อการสิ่งนั้นอาจจะเป็นอันตรายแก่คนใดคนหนึ่งบ้าง แต่ไม่เปนเหตุที่จะให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายถึงสาหัส ฎาถึงแก่ชีวิตของคนนั้นแล้ว คนผู้นั้นก็ไม่มีอำนาจอันชอบธรรมที่จะป้องกันตัวได้

(๓) เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายแก่ชีวิต ฎาแก่ร่างกายของผู้ใดผู้หนึ่งถึงสาหัสดังนี้ ถ้าผู้นั้นมีเวลาพอที่จะขอให้เจ้าพนักงาน ผู้มีหน้าที่ช่วยป้องกันตนได้แล้ว คนผู้นั้นก็ไม่มีอำนาจอันชอบธรรมที่จะทำการป้องกันตัวด้วยตนเองได้

(๔) คนใดคนหนึ่ง ซึ่งมีอำนาจอันชอบธรรม ที่จะป้องกันตัวได้นั้นจะทำอันตรายแก่ผู้ที่ทำร้ายแก่ร่างกาย แลชีวิตของตนเกินกว่าความจำเป็นไปนั้นไม่ได้

คำอธิบาย

(๑) คนทั้งหลายทุกคนย่อมมีอำนาจอันชอบธรรม ที่จะป้องกันการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งข้าราชการพยายามจะกระทำ ฎาได้กระทำตามหน้าที่ ๆ อาจจะเป็นอันตรายแก่ตนบ้าง เว้นไว้แต่คนนั้นรู้ฎามีเหตุที่ควรจะรู้ว่าผู้กระทำการอันนั้นเป็นข้าราชการ

(๒) คนทั้งหลายทุกคนย่อมมีอำนาจอันชอบธรรม ที่จะป้องกันการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีผู้พยายามจะกระทำ ถ้าได้กระทำตามหน้าที่โดยคำสั่งของข้าราชการ ที่อาจจะเป็อันตรายแก่ตนบ้างเว้นไว้แต่คนนั้นรู้ว่ามีเหตุ ที่ควรจะรู้ว่าผู้กระทำการอันนั้นเป็นผู้กระทำตามคำสั่งของข้าราชการอย่างหนึ่ง ถ้าผู้กระทำการนั้นได้อ้างคำสั่งของข้าราชการ ซึ่งตนได้รับมาให้คนนั้นทราบแล้วอย่างหนึ่ง ถ้าผู้กระทำนั้นได้แสดงคำสั่งอันเป็นลายลักษณ์อักษร ของข้าราชการซึ่งตนได้รับมานั้น ให้คนนั้นดูแล้วโดยคนนั้น ขอคูอย่างหนึ่ง

คนใดทำการจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตของคนอื่นได้

ในการป้องกันตัว

มาตรา ๑๑๑ การบางอย่างที่ผู้ใดผู้หนึ่งไม่มีอำนาจอันชอบธรรม ที่จะป้องกันตัวได้ดังข้อห้ามในมาตรา ๑๑๐ นั้น ก็ดีแต่ผู้หนึ่ง ๆ จะกระทำการป้องกันตัวได้ ในเวลาเมื่อข้าราชการผู้กระทำตามคำสั่งของข้าราชการกระทำการผิดเกินอำนาจ แลหน้าที่แลอาจจะเป็เหตุให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายแลชีวิต ของผู้หนึ่งได้ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) ทำร้ายอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้ใด จนผู้หนึ่งมีเหตุที่ควรกลัวว่าจะถึงเป็อันตรายแก่ชีวิตของตน
- (๒) ทำร้ายอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้ใด จนผู้หนึ่งมีเหตุที่กลัวว่าร่างกายของตนจะเป็อันตรายถึงสาหัส
- (๓) ทำร้ายอย่างหนึ่งอย่างใด ด้วยประสงค์จะกดขี่ข่มขืน ทำซ้ำเราผู้หนึ่ง (ถ้าคนนั้นเป็หญิง)
- (๔) ทำร้ายอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้ใด ด้วยมีความประสงค์จะกดขี่ข่มขืนทำซ้ำเราผู้หนึ่งโดยทางเวจมรรคผิดธรรมดาโลกย์
- (๕) ทำร้ายอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้ใด ด้วยมีความประสงค์ จะลักพาเอาผู้หนึ่งไปทำร้ายต่าง ๆ
- (๖) ทำร้ายอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้ใด ด้วยมีความประสงค์ จะกักขังผู้หนึ่งไว้ ตามเหตุผลที่มีมูลว่าผู้หนึ่งควรจะกลัวว่าตนจะไม่สามารถ ถ้าจะไม่มีโอกาสที่จะไปร้องต่อเจ้าหน้าที่ให้ช่วยปล่อยตนให้หลุดพ้นไปได้

คนใดทำการจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายคนอื่นได้

ในการป้องกันตัว

มาตรา ๑๑๒ ถ้าข้าราชการ ฤๅผู้กระทำการตามคำสั่งของข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใด กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้ใด แต่มิได้เป็นการผิดเกินอำนาจแล่น่าที่ดังกล่าวไว้ในมาตรา ๑๑๑ แล้วผู้นั้นก็ไม่มีอำนาจอันชอบธรรม ที่จะทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ป้องกันตัวจนถึงอาจจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตของข้าราชการ ฤๅผู้กระทำการตามคำสั่งของข้าราชการนั้นได้ เว้นไว้แต่ถ้าข้าราชการ ฤๅผู้กระทำการตามคำสั่งของข้าราชการมิได้กระทำการตามความในมาตรา ๑๑๐ แล้ว คนนั้นก็มิอำนาจอันชอบธรรมที่จะทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ป้องกันตัวจนถึงอาจจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายของข้าราชการ ฤๅผู้กระทำการตามคำสั่งของข้าราชการนั้นได้

ตั้งต้นลงมือทำการป้องกันตัว

มาตรา ๑๑๓ คนทั้งหลายทุกคน จะตั้งต้นลงมือทำการป้องกันตัวได้ ตั้งแต่เวลาที่ตน มีเหตุอันสมควรที่จะกลัวว่าจะเกิดอันตรายขึ้น ด้วยมีผู้พยายามจะกระทำ ฤๅชุกันไซก ที่ จะกระทำอันตรายแก่ตน ถึงแม้ว่าอันตรายนั้นยังมิได้กระทำลงก็ดี ผู้นั้นก็ตั้งต้นลงมือทำการป้องกันตัวได้ และกระทำต่อไป จนตลอดเวลาที่มีความกลัวว่าความอันตรายยังจะเกิดขึ้นแก่ตนได้นั้น

คนใดทำการจนเป็นเหตุให้เกิดอันตราย แก่ชีวิตของคนอื่นได้

ในการป้องกันทรัพย์สินสมบัติ

มาตรา ๑๑๔ คนทั้งหลายทุกคน มีอำนาจอันชอบธรรมที่จะป้องกันทรัพย์สินสมบัติได้ ถึงแม้ว่าได้มีข้อห้ามไว้ในมาตรา ๑๑๐ แล้วก็ดี แต่คนผู้นั้นจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อป้องกันซึ่งอาจจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ฤๅแก่ร่างกายของคนร้ายได้ ในเวลาที่คนร้าย กระทำ ฤๅพยายามจะทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (๑) ปล้นฤๅตีชิง
- (๒) ตัดช่องฤๅย่องเบาเข้าไปในที่อยู่อาศัย ในเวลากลางคืนเพื่อจะลักทรัพย์
- (๓) ทิ้งไฟฤๅเอาไฟจุดเผาในที่อยู่อาศัย อันเป็นที่คนอยู่ อาศัยก็ดี ฤๅเป็นที่เก็บรักษาทรัพย์สินสมบัติ

(๔) ลักทรัพย์ ฤๅทำอันตรายแก่ทรัพย์สมบัติให้เสียไป ฤๅบังอาจบุกรุกเข้าไปในที่อยู่อาศัย อันประกอบไปด้วยสรรพเหตุต่าง ๆ ที่คนนั้นควรที่จะกลัวว่า ถ้าตนไม่กระทำการป้องกันตัวดังเช่นว่ามาแล้ว คนร้ายจะกระทำร้ายแก่ชีวิต ฤๅร่างกายของตนให้เป็นอันตราย

คนใดทำการจนเป็นเหตุ ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายคนอื่นได้

ในการป้องกันทรัพย์สมบัติ

มาตรา ๑๑๕ ถ้าคนร้ายกระทำ ฤๅพยายามจะกระทำความผิดเช่นลักทรัพย์ ทำอันตรายแก่ทรัพย์สมบัติให้เสียไป ฤๅบังอาจบุกรุกเข้าไปในเขตร้าน ซึ่งเปนความผิดอย่างหนึ่งไม่เหมือนความผิดต่าง ๆ ดังที่กล่าวไว้ในมาตรา ๑๑๔ นั้นแล้ว เจ้าของทรัพย์ฤๅเจ้าของบ้านจะทำการป้องกันทรัพย์สมบัติ จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายถึงชีวิตของคนร้ายนั้นไม่ได้ ถ้าจะกระทำพอให้เป็นอันตรายแก่ร่างกายของคนร้ายนั้นได้ เว้นแต่เหตุการณ์ ดังที่ได้มีข้อห้ามไว้ในมาตรา ๑๑๐ นั้น

ตั้งต้นใช้อำนาจอันชอบธรรมในการป้องกันทรัพย์สมบัติ

แลให้ใช้ได้ต่อไปตลอดเวลาที่ทรัพย์สมบัติ

ยังไม่พ้นความอันตราย

มาตรา ๑๑๖ (๑) ผู้ซึ่งจะใช้อำนาจอันชอบธรรม ในการป้องกันทรัพย์สมบัตินั้น ให้ตั้งต้นใช้ได้ตั้งแต่เวลาเมื่อเหตุอันควรจะกลัวว่าจะเป็นอันตรายแก่ทรัพย์สมบัตินั้นได้ตั้งต้นเกิดขึ้นแล้ว

(๒) อำนาจอันชอบธรรมในการป้องกันทรัพย์สมบัติ ต่อการลักขโมยนั้น ให้ใช้ได้ตลอดไปจนถึงเวลาที่ผู้ร้ายเอาทรัพย์สมบัติหนีไปพ้นแล้ว ฤๅจนถึงเวลาที่มีเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ได้มาช่วยจับกุมแล้ว ฤๅจนถึงเวลาที่ได้ทรัพย์สมบัติ กลับคืนมาแล้วเท่านั้น

(๓) อำนาจอันชอบธรรมในการป้องกันทรัพย์สมบัติ ต่อการตีชิง ฤๅปล้นนั้น ให้ใช้ได้ตลอดเวลาที่ผู้ร้ายกระทำ ฤๅพยายามจะกระทำอันตรายแก่ชีวิต ฤๅร่างกายของคนใดคนหนึ่ง ฤๅตลอดเวลาที่ผู้ร้ายกักขัง ฤๅพยายามจะกักขังคนใดคนหนึ่งไว้ ฤๅตลอดเวลาที่มีเหตุที่ควรจะกลัวว่าผู้ร้ายได้กระทำอันตรายแก่ชีวิต ฤๅร่างกายของคนใดคนหนึ่ง ฤๅตลอดเวลาที่ผู้ร้าย ได้ตั้งต้นกักขังคนใดคนหนึ่งไว้

(๔) อำนาจอันชอบธรรมในการป้องกันทรัพย์สินสมบัติ ต่อการบุกรุกเข้ามาในที่ดิน เพื่อจะกระทำการกันโซกต่าง ๆ ฤๅเพื่อจะกระทำอันตรายแก่ทรัพย์สินสมบัติให้เสียหายไปนั้น ให้ใช้ได้ ตลอดเวลาที่คนร้ายยังกระทำการกันโซกต่าง ๆ อยู่ ฤๅกระทำอันตรายแก่ทรัพย์สินสมบัติอยู่ในที่ดินอัน นั้น

(๕) อำนาจอันชอบธรรมในการป้องกันทรัพย์สินสมบัติ ต่อการที่ผู้ร้ายตัดช่องย่องเบาเข้า ในที่อยู่อาศัย ในเวลากลางคืนนั้น ให้ใช้ได้ตลอดเวลาที่ผู้ร้ายยังกระทำการอยู่ในที่อยู่อาศัยนั้น

อำนาจอันชอบธรรมในการป้องกันตัว

ที่จะให้เป็นอันตรายแก่คนที่หาผิดมิได้

มาตรา ๑๑๗ ถ้าผู้จะทำการป้องกันตัวต่อการทำร้าย แก่ร่างกาย ซึ่งมีเหตุที่ควรจะกลัว ว่าจะเป้นอันตราย แก่ชีวิตของตนได้นั้น อยู่ในที่อันจะกระทำการป้องกันตัวอย่างอื่นไม่ได้ นอกจาก จะกระทำการอันเป็นเหตุ อาจจะทำให้เป้นอันตรายแก่คนอื่นซึ่งมิได้กระทำร้ายแก่ตนดังนี้แล้ว ท่านว่า ผู้นั้นมีอำนาจอันชอบธรรมที่จะกระทำการป้องกันตัวเช่นนั้นได้ แม้ว่าการป้องกันตัวนั้นเป้นเหตุให้ เกิดอันตรายแก่คนอื่นดังว่ามาแล้วนั้นก็ดี ผู้นั้นไม่มีความผิดหาโทษแก่เขามิได้

คดีซึ่งควรยกเป้นตัวอย่าง

ดังจะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๑๗

พวกอั้งยี่ ฤๅพวกคนแก่งล่อมทุบตี ก, อยู่ เพื่อจะฆ่า ก, เสียให้ตาย ก, จะทำการป้องกัน ตัวอย่างอื่นไม่ได้ นอกจากเอาปืนพกออกยิงพวกอั้งยี่ ฤๅพวกคนแก่งนั้น แต่บางทีก็อาจจะถูกพวก เด็ก ๆ ซึ่งมาดูปนอยู่กับพวกอั้งยี่ ฤๅพวกคนแก่งนั้นเป้นอันตรายลง ครั้นจะไม่ยิงชีวิต ก, ก็จะเป็น อันตรายด้วยฝีมือพวกอั้งยี่ ฤๅพวกคนแก่งนั้น ก, ก็ยิงปืนออกไปถูกเด็กตายลงคนหนึ่งดังนี้ ก, ไม่ มีความผิดหาโทษมิได้

ว่าด้วยพรรคพวกผู้ร้าย

ช่วยผู้ร้ายกระทำผิดกฎหมาย

มาตรา ๑๑๘ ผู้ใดช่วยกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป้นการผิดต่อกฎหมาย คือ

(๑) ยุให้ผู้อื่นผู้ใดกระทำการก็ดี ฤๅ

(๒) คบคิดด้วยผู้หนึ่งผู้ใดเพื่อจะกระทำการที่ดี ฤ

(๓) ตั้งใจช่วยอุดหนุนให้ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการ ด้วยตนช่วยกระทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ฤด้วยตนละเว้นกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดเสียก็ดี ท่านว่าผู้นั้นเป็นพรรคพวกผู้ร้ายช่วยกระทำการผิดล่วงละเมิดต่อกฎหมาย

คำอธิบายข้อ ๑

ผู้ใดตั้งใจกลบเกลื่อน ฤปิดบังข้อความอันสำคัญซึ่งกฎหมาย บังคับไว้ว่าต้องนำมาบอกกล่าวต่อเจ้านาที่แล้ว ตนยังกระทำ ฤพยายามจะกระทำ ฤจัดการให้ ฤพยายามจะจัดการให้ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ผิดต่อกฎหมาย ท่านว่าผู้นั้นเป็นผู้ยุยงให้คนอื่นกระทำการสิ่งนั้น

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดั่งที่จะเกิดขึ้นตามคำอธิบายข้อ ๑

(ก) ก, เป็นนักการ ฤพลตระเวนถือหมายของศาลไปจับ ฮ, ฝ่าย ข, รู้อยู่ว่า ก, ถือหมายมาจับ ฮ, แลรู้อยู่ว่า ค, หาใช่ ฮ, ไม่ แลวบอกแก่ ก, ว่าคนนั้นคือ ฮ, โดยความตั้งใจที่จะทำให้ ก, จับเอา ค, ไปดั่งนี้ ข, มีความผิดฐานเป็นพรรคพวกช่วยจัดการให้ผู้อื่นทำการ ที่ผิด กฎหมาย ด้วยอาการที่ตนยุยงให้ ก, จับ ค, แต่ ก, ไม่มีโทษ

คำอธิบายข้อ ๒

ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดไว้ก่อน ฤภายหลังเวลาที่ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการที่ผิดต่อกฎหมาย เพื่อปรารถนา จะช่วยให้ผู้นั้นได้กระทำการที่ผิดนั้นง่ายสะดวกขึ้น แลถ้าการที่ตนทำนั้นเป็นเหตุช่วยให้ผู้นั้น ได้กระทำการที่ผิดง่ายสะดวกขึ้นดั่งนี้ท่านว่าผู้นั้นเป็นผู้อุดหนุนให้ผู้อื่นทำการสิ่งนั้น

พรรคพวกผู้ช่วยในการกระทำผิดต่อกฎหมาย

มาตรา ๑๑๙ เมื่อผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งกฎหมายมิได้ยกเว้นโทษ ที่ทำการผิดกฎหมายไว้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการผิดต่อกฎหมาย ถ้าผู้ใดช่วยกระทำด้วยดั่งนี้ ท่านว่าผู้นั้นเป็นพรรคพวกผู้กระทำความผิด ด้วยมีความเจตนา ฤด้วยมีความรู้อย่างเดียวกัน

คำอธิบายข้อ ๑

ผู้ช่วยด้วยความละเว้นการอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น ก็นับว่าเหมือนผู้กระทำการที่ผิดต่อกฎหมายนั้น

คำอธิบายข้อ ๒

แม้ว่าการอย่างใด ที่พรรคพวกผู้ช่วยนั้นยังมีทันได้กระทำลงก็ดี ผลของการนั้นยังไม่เกิดขึ้นก็ดี ผู้ที่ช่วยนั้นก็ย่อมมีความผิดฐานเป็นพรรคพวกเหมือนกัน

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามคำอธิบายนี้

(ก) ก ยุให้ ข ชำ ค เสีย แต่ ข ไม่ยอม ทำตามดังนี้ ก็ต้อนับว่า ก เป็นพรรคพวกผู้ช่วย ยุ ข เพื่อจะชำ ค แต่ ข ไม่มีความผิดเพราะมิได้ทำตามคำขของ ก

(ข) ก ยุให้ ข ชำ ค เสีย ข เชื้อคำยุนั้นจึงเอาผิดแกง ค แผลหนึ่ง แต่ ค ไม่ตายรักษาแผลหายเป็นปกติได้ ดังนี้ ต้องถือว่า ก มีความผิด ฐานเป็นพรรคพวกผู้ช่วยยุให้ ข ชำ ค

คำอธิบายที่ ๓

ผู้ที่ถูกยุยงนั้น ถึงจะเป็นคนที่กฎหมายยกเว้นโทษในการกระทำผิดต่อกฎหมายก็ดี ถ้าจะเป็นคนที่ไม่มีความเจตนา ถ้าไม่มีความรู้อย่างเดียวกันกับผู้ยุก็ดี ผู้ยุคงมีความผิดฐานพรรคพวกผู้ช่วยตามที่กล่าวมาแล้ว

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามคำอธิบายนี้

(ก) ก มีเจตนาอันชั่ว ยุให้เด็ก ถ้าคนบ้ากระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งถ้าเป็นคนธรรมดาทำแล้ว จะต้องมีความผิดแลมีโทษตามกฎหมาย นี้หากเป็นเด็ก ถ้าเป็นคนบ้ากระทำให้ไม่มีความผิด แลการอันนั้นเด็กถ้าคนบ้าจะได้กระทำเอง ก็ดี ถ้ามิได้กระทำเองก็ดี ก็ต้อนับว่า ก มีความผิดฐานเป็นพรรคพวกผู้ช่วยยุให้กระทำการผิดต่อกฎหมาย

(ข) ก มีเจตนาคิดจะชำ ฮ ให้ถึงแก่ความตาย จึง ยุ ข ซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๗ ขวบ ให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นเหตุให้ ฮ ถึงแก่ความตาย ข เชื้อคำยุนั้นแล้วกระทำการจนเป็น

เหตุให้ ฮ ถึงแก่ความตาย ถึงแม้ว่า ข เป็นคนที่กฎหมายยกเว้นโทษในการกระทำผิดต่อกฎหมายก็ดี แต่ ก คงมีความผิดเหมือนนุคนผู้ใหญ่ให้กระทำนั้น ก ต้องรับโทษฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจ

คำอธิบายข้อ ๔

ผู้ช่วยให้ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการผิดต่อกฎหมายนั้น ก็ย่อมมีความผิดต่อกฎหมายอยู่เองแล้ว แต่ถ้าผู้ใดเป็นผู้ช่วยออกไปอีกต่อหนึ่ง ผู้นั้นก็เป็นผู้มีความผิดต่อกฎหมายเหมือนกัน

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามคำอธิบายนี้

(ก) ก ยุ ข ให้ยุ ค ฆ่า ฮ เสีย ข ก็ไปยุ ค ตามคำของ ก ฝ่าย ค เชื่อ ข ก็ไปฆ่า ฮ ถึงแก่ความตาย ดังนี้ ข มีความผิดเสมอ ค ผู้ลงมือต้องรับโทษถึงตาย แล ก ซึ่งเป็นผู้ยุ ข ในขั้นต้นนั้น ก็มีความผิดแลมีโทษเสมอ ข เหมือนกัน

คำอธิบายข้อ ๕

ในการคบคิดกันกระทำการผิดต่อกฎหมายนั้น ถึงแม้ว่าพรรคพวกจะไม่ได้อยู่ในฐานที่นั้นด้วย แต่ถ้าเกี่ยวข้องด้วยการที่คบคิดกันนั้นแล้ว ก็ต้องมีความผิด

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังจะเกิดขึ้นตามคำอธิบายนี้

(ก) ก คบคิดกับ ข เพื่อจะจัดการวางยาพิษให้ ฮ กิน แลพูดตกลงกันว่า ก จะเป็นผู้ลอบวางยาพิษแล้ว ข ไปพูดกับ ค ในการที่คิดจะวางยาพิษนั้น แลบอกว่ามีผู้จะเอายาพิษไปวาง แต่หาได้ออกชื่อ ก ให้ ค ทราบไม่ ฝ่าย ค ก็รับว่าจะไปหาเอาพิษมาให้ แล้ว ค ไปซื้อยาพิษมาส่งให้แก่ ข เพื่อจะเอาไปวาง ฮ ตามที่ได้ตกลงกันไว้ ข ก็เอาพิษมาให้แก่ ก ๆ ก็ลอบเอาไปใส่อาหารให้ ฮ กิน ฮ กินเข้าไปถึงแก่ความตาย ด้วยยาพิษนั้นดังนี้ ในคดีเรื่องนี้มาทว่า ก กับ ค มิได้คบคิดกันก็ดี แต่ ค เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยในการที่ ก กับ ข คบคิดกันจน ฮ ถึงแก่ความตาย เหตุฉะนั้น ต้องวินิจฉัยว่า ค มีความผิด แลต้องรับโทษถึงตายเสมอกับ ก แล ข

ลงโทษพรรคพวกผู้ช่วยกระทำการผิด

เมื่อการนั้นได้กระทำแล้ว

มาตรา ๑๒๐ ผู้ที่ช่วยให้ผู้หนึ่งผู้ใด กระทำการผิดต่อกฎหมายนั้น ถ้าผู้ทำได้กระทำการนั้น ตามที่ผู้ช่วยได้ช่วยกระทำการอย่างใด ๆ ซึ่งในพระราชกำหนดนี้ มิได้กำหนดโทษพรรคพวกที่ช่วยไว้ ก็ให้ลงโทษผู้ช่วยนั้นตามโทษซึ่งกำหนดไว้ในมาตราซึ่งห้ามมิให้กระทำการอย่างนั้น ๆ

คำอธิบาย

ถ้าผู้ใดกระทำการอย่างใดที่ผิดต่อกฎหมาย ตามที่พรรคพวกได้ยุยง ฤ็ได้คบคิดกัน ฤ็ได้อุดหนุนดังนี้ ก็ต้องนับว่าการที่ผิดต่อกฎหมายนั้นได้กระทำลงแล้ว พรรคพวกก็ต้องรับโทษตั้งเช่นกล่าวมานั้นทุกประการ

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๒๐

(ก) ก แล ข คบคิดกันจะวางยาพิศม์ให้ ฮ กิน ถึงแก่ความตาย ก ไปหายาพิศม์มาให้ แก่ ข เพื่อจะให้วาง ฮ ตามที่ได้คบคิดกันไว้ ข จึงเอายาพิศม์ไปวาง ฮ ในเวลาที่ ก ไม่อยู่ ตามที่ได้คบคิดกันไว้ ฮ กินยาพิศม์เข้าไปถึงแก่ความตาย ในเรื่องนี้ ข มีความผิดฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจ ก มีความผิดฐานเป็นพรรคพวกคบคิดกันกับ ข ก ก็ต้องรับโทษฐานฆ่าคนตายด้วยความจงใจเสมอกับ ข

ลงโทษพรรคพวกผู้ช่วยกระทำการผิด

เมื่อการสิ่งนั้นได้กระทำลงด้วยเจตนาอย่างอื่น

ไม่เหมือนเจตนาของผู้นั้น

มาตรา ๑๒๑ ผู้ใดช่วยให้ผู้หนึ่งผู้ใด กระทำการอย่างใด ๆ ซึ่งผิดต่อกฎหมายด้วยความเจตนา ฤ็ความรู้อย่างหนึ่งแต่ผู้ทำนั้นกระทำการอย่างนั้นลงด้วยความเจตนา ฤ็ความรู้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากความเจตนา ฤ็ความรู้ของผู้ช่วยนั้นก็ดี ก็ให้ลงโทษผู้ช่วยนั้นตามโทษซึ่ง

กำหนดไว้ในมาตรา ซึ่งห้ามมิให้กระทำการอย่างนั้น ๆ เหมือนดังหนึ่งว่าอย่างนั้น ได้กระทำ
ลงตรงกับความจริง ฤๅความรู้ของผู้ช่วยนั้น

เมื่อคบคิดกันไว้ว่าจะทำการอย่างหนึ่ง

ผู้ลงมือไปทำเสียอย่างอื่นพรรคพวกก็มีความผิดเหมือนกัน

มาตรา ๑๒๒ ถ้าผู้ใดช่วยให้ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำการ ซึ่งผิดต่อกฎหมายอย่างหนึ่ง แต่ผู้
ทำนั้นไปทำการที่ผิดต่อกฎหมายเป็นอย่างอื่นไปดังนี้ ผู้ช่วยนั้นก็มีความผิดเหมือนตนได้ช่วย
กระทำการอย่างนั้นเหมือนกัน แต่ต้องเข้าใจว่าการที่ผู้ทำได้กระทำลงนั้นเป็นผลซึ่งเกิดจากความ
ช่วยของผู้หนึ่ง และผู้ทำได้กระทำลงตามความยุ่ง ฤๅความที่ได้คบคิดกันไว้กับผู้ซึ่งช่วยนั้น

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๒๑ และ ๑๒๒

(ก) ก ยูให้เด็กเอายาพิษไปใส่ในชามเช้าของ ฮ แล้วก็ให้ยาพิษแก่เด็กไป เด็กคน
นั้นรับเอายาพิษไป เพื่อจะใส่ในชามเช้าของ ฮ ตามคำยุ แต่เอายาพิษไปใส่ผิดไปคือ ไปใส่ลง
ในชามเช้าของ อ ซึ่งวางเคียงอยู่กับชามเช้าของ ฮ โดยไม่รู้ดังนี้ การที่เด็กเอายาพิษไปใส่ลงใน
ชามเช้านั้นยอมเป็นผลอันเกิดจากความช่วยของ ก กล่าวคือเด็กเอาไปใส่ด้วยเหตุที่ ก ยุดังนี้ ก ก็
ต้องมีความผิดเหมือนดังว่าตนได้ยูให้เด็กเอายาพิษไปวางให้ อ กินตาย

(ข) ก ยู ข ให้เอาเพลิงไปลอบเผาเรือน ฮ ข ก็ไปตามคำยุ ครั้นเพลิงไหม้ขึ้นแล้ว ข
กลับลักเอาสิ่งของมาด้วยในเรื่องนี้ แม้ว่า ก มีความผิดฐานเป็นพรรคพวกช่วยให้ ข ทิ้งไฟก็ดี
แต่ ก ไม่มีความผิดฐานช่วยลักทรัพย์ เพราะการลักทรัพย์นั้น เป็นความผิดอย่างหนึ่ง ไม่ใช่ผลของ
การที่ ก ยูให้ไปทิ้งไฟ

ทวีโทษพรรคพวก

มาตรา ๑๒๓ ถ้ามีผู้กระทำผิดต่อกฎหมาย อันผู้ช่วยจะต้องรับโทษด้วยดังกล่าวมาใน
มาตรา ๑๒๒ นั้น แล้วผู้ทำนั้นได้กระทำผิดตามที่ผู้ช่วยได้ช่วยนั้นเป็นสองฐานขึ้นดังนี้ ก็ให้ลง
โทษผู้ช่วยนั้นเป็นสองสถาน ตามความผิดทั้งสองประการ

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังจะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๒๓

(ก) ก ยู ข ให้ชัฒขวางเจ้าพนักงานศาล เพื่อมิให้รับทรัพย์สมบัติ ตามคำตัดสินได้
ด้วยกำลังแรง ข ก็ชัฒขวางตามคำยุ แลในการชัฒขวางนั้น ข กระทำอันตรายแก่ร่างกาย

เจ้าพนักงานศาลให้ป่วยเจ็บด้วยดังนี้ ข ก็มีความผิดเป็นสองสถาน คือ สถานหนึ่งขัดขวางเจ้าพนักงานศาลไว้มิให้ได้ทำการตามหน้าที่ สถานหนึ่งกระทำอันตรายแก่ร่างกายเจ้าพนักงานศาลในเวลาทำการตามหน้าที่ให้ป่วยเจ็บ ข ต้องรับโทษทั้งสองสถาน แล ถ้า ก รู้อยู่ว่าในการขัดขวางมิให้รับทรัพย์สมบัตินั้น ข คงจะทำอันตรายแก่เจ้าพนักงานศาลให้ป่วยเจ็บด้วย ก ก็ต้องมีความผิดแลต้องรับโทษทั้งสองสถานเหมือนกัน

ลงโทษพรรคพวกตามผลที่เกิดขึ้นจากการผิด

มาตรา ๑๒๔ ถ้าผู้ใดช่วยให้ผู้หนึ่งผู้ใด กระทำการผิดต่อกฎหมาย ด้วยมีความเจตนาจะให้เกิดผลอย่างหนึ่ง แต่ตนรู้อยู่ว่าการที่ตนช่วยให้เขากระทำนั้น อาจจะทำให้เกิดผลเป็นอย่างอื่นก็ได้ ครั้นเมื่อผู้ทำทำการนั้นลงแล้วเกิดผลเป็นอย่างอื่นผิดไปจากเจตนาไว้เดิมดังนี้ ผู้ช่วยนั้นก็ต้องมีความผิด เหมือนดังตนเจตนาจะให้เกิดผลอย่างนั้นขึ้น

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๒๔

(ก) ก ยุ ข ให้กระทำอันตรายแก่ร่างกาย ฮ ด้วยเจตนาเพียงแต่จะให้ป่วยเจ็บ ข ก็กระทำอันตรายแก่ร่างกาย ฮ ให้ป่วยเจ็บตามคำยุนั้น ฝ่าย ฮ ทนบาดเจ็บไม่ได้ก็ถึงแก่ความตายดังนี้ ในเรื่องนี้ถ้า ก รู้อยู่ว่าความอันตรายต่อร่างกายซึ่งตนไต่ช่วยยุยงนั้น อาจจะเป็นเหตุให้ถึงตายได้ ก ก็ต้องมีความผิด แลต้องรับโทษฐานฆ่าคนตาย

พรรคพวกอยู่ในฐานที่ด้วยมีโทษเสมอผู้ลงมือ

มาตรา ๑๒๕ ในเวลาที่ผู้ทำทำการผิด ต่อกฎหมายอยู่นั้นถ้าผู้ช่วยมิได้อยู่ในฐานที่นั้นด้วย ก็ให้ลงโทษผู้ช่วยนั้นฐานเป็นพรรคพวก ถ้าผู้ช่วยนั้นอยู่ในฐานที่นั้นด้วย ก็ให้ลงโทษผู้ช่วยนั้นเสมอต้นเหตุ เหมือนได้ลงมือกระทำเองนั้น

ลงโทษพรรคพวกในการผิดที่ลงโทษถึงตายแลเนรเทศ

มาตรา ๑๒๖ ถ้าผู้ใดช่วยให้ผู้หนึ่งผู้ใด กระทำความผิดต่อกฎหมาย อันเป็นความผิดมีโทษถึงประหารชีวิตร ฤาเนรเทศไปอยู่ภายนอกพระราชอาณาเขตจรจนตลอดชีวิตร และถ้าผู้ทำยังมีได้กระทำการนั้นลงตามที่ผู้ช่วยได้ช่วยยุยง ซึ่งในพระราชกำหนดนี้มีได้กำหนดโทษผู้ช่วยยุยงไว้ ก็ให้ลงโทษ จำคุกผู้ช่วยนั้นไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๗ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤาไม่ก็ได้ กับ

ให้ปรับด้วยอีกโสดหนึ่ง แต่ถ้าผู้ทำได้กระทำการนั้นลงแล้ว แต่ผลนั้นมิเพียงแต่ให้เกิดความอันตรายแก่ร่างกายคนอื่นดังนี้ ก็ให้ลงโทษผู้ช่วยนั้นให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๑๔ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม่ได้ แล้วปรับให้ด้วยอีกโสดหนึ่ง

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๒๖

(ก) ก ยุ ข ให้ฆ่า ฮ เสียให้ตาย แต่ ข ยังไม่ได้ลงมือฆ่า ฮ ตามคำยุ ถ้า ข ได้ฆ่า ฮ ตายแล้ว ก ก็ต้องรับโทษถึงประหารชีวิต ฤกษ์เนรเทศไปอยู่ภายนอกพระราชอาณาเขตรดังนี้ ในชั้นที่ ข ยังไม่ได้ลงมือฆ่า ฮ ตาย ก ก็ต้องรับโทษจำคุกไม่เกินกว่า ๗ ปี กับโทษปรับด้วย ถ้า ข ได้ลงมือฆ่า ฮ แล้ว แต่ ฮ ไม่ตายเป็นแต่เป็นอันตรายแก่ร่างกายดังนี้ ก ก็ต้องรับโทษจำคุกไม่เกินกว่า ๑๔ ปี กับโทษปรับด้วย

ลงโทษพรรคพวกในการผิด

ที่มีโทษเพียงจำคุก

มาตรา ๑๒๗ ถ้าผู้ใดช่วยให้ผู้หนึ่งผู้ใด ทำความผิดต่อกฎหมายอันเป็นความผิดซึ่งมีโทษจำคุก ถ้าผู้ทำมิได้กระทำการนั้นลงตามที่ได้ช่วยยุยงดังนี้ ก็ให้ลงโทษผู้ช่วยยุยงนั้นฐานหนึ่ง ฐานจำคุกให้แบ่งกำหนดเวลาจำคุกเต็มที่ของความผิดข้อนั้นออกเป็น ๔ ส่วน ยกเสีย ๓ ส่วน ให้จำคุกผู้ช่วยนั้นแต่ส่วนหนึ่ง ฤกษ์สถานหนึ่งให้ปรับตามซึ่งได้กำหนดไว้สำหรับความผิดข้อนั้น ฤกษ์สถานหนึ่งให้ลงโทษผู้ช่วยนั้นทั้งจำคุกแลปรับด้วย แต่ถ้าผู้ช่วยนั้นเป็นข้าราชการ ผู้มีหน้าที่สำหรับป้องกันรักษา มิให้มีผู้ทำผิดต่อกฎหมายได้ ก็ให้ลงโทษสถานหนึ่งจำคุกถึงกำหนดเวลาจำคุกเต็มที่ของความผิดข้อนั้น ฤกษ์สถานหนึ่งให้ปรับตามซึ่งได้กำหนดไว้สำหรับความผิดข้อนั้น ฤกษ์สถานหนึ่งทั้ง จำคุกแลปรับด้วย

ลงโทษพรรคพวกในการผิดที่หมู่คนทั้งหลายได้ทำลง

มาตรา ๑๒๘ ถ้าผู้ใดช่วยคนทั้งหลายทั่วไป ฤกษ์คนพวกใดพวกหนึ่ง ซึ่งมีจำนวนไม่เกินกว่า ๑๐ คนขึ้นไป ให้กระทำการผิดต่อกฎหมายให้ลงโทษผู้หนึ่ง ฐานหนึ่งให้จำคุกไว้มีกำหนดไม่เกินกว่า ๓ ปี กับจะให้ทำการหนักด้วยฤกษ์ไม่ได้ ฤกษ์สถานหนึ่งให้ปรับ ฤกษ์สถานหนึ่งทั้งจำคุกแลปรับด้วย

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๒๘

(ก) ก นำประกาศไปปิดไว้ในที่เปิดเผย ท่ามกลางประชุมชนทั้งหลายให้ทราบทั่วกัน แลความในประกาศนั้นยุให้คนพวกหนึ่ง ประมาณ ๑๐ คนกว่า ไปประชุมในที่แห่งหนึ่ง ตามเวลา กำหนดเพื่อให้คอยทำร้ายทุบตีฟันแทง คนอีกพวกหนึ่งซึ่งไม่ชอบกัน เมื่อขณะเดินเข้ากระบวนแห่ เจ้ามาดั่งนี้ ก กระทำความผิดตามที่ว่ามาในมาตรา ๑๒๘ นี้

ว่าด้วยพยายามจะกระทำผิดกฎหมาย

ลงโทษฐานพยายาม

จะกระทำผิดต่อกฎหมาย

มาตรา ๑๒๙ ผู้ใดพยายามจะกระทำความผิด ต่อกฎหมายอันเป็นความผิด มีโทษถึง เนรเทศไปภายนอกพระราชอาณาเขตก็ดี ฤๅถึงจำคุกก็ดี นั้นให้สำเร็จไป ฤๅพยายามจะให้ผู้อื่น กระทำความผิดต่อกฎหมายก็ดี เมื่อผู้นั้นได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดลง เพื่อให้ความพยายามนั้น สำเร็จไปดั่งนี้ พิจารณาเป็นสัตย์ให้ลงโทษดั่งนี้ คือ ถ้าในพระราชกำหนดนี้มีได้กำหนดโทษสำหรับ ความผิดฐานพยายามไว้แล้ว ก็ให้ลงโทษเนรเทศไปภายนอกพระราชอาณาเขต ฤๅให้จำคุกไว้ตาม กำหนดสำหรับความผิดข้อนั้น ฤๅให้จำคุกไว้กึ่งเวลาซึ่งได้กำหนดไว้สำหรับความผิดข้อนั้น ฤๅให้ปรับ กึ่งจำนวนเงินที่ได้ กำหนดไว้สำหรับความผิดข้อนั้น ฤๅทั้งจำคุกแลปรับด้วย

คดีซึ่งควรยกขึ้นเป็นตัวอย่าง

ดังที่จะเกิดขึ้นตามมาตรา ๑๒๙

ก พยายามจะยิง ข แล้วยิงปืนออกไป กระสุนปืนหาถูก ข ไม่ ฤๅมิชนั้น ก หยิบเอาปืน ชนวนทองแดงมาครอบเก็บ โดยเข้าใจว่าประจู่ไว้แล้ว แต่ที่จริงยังหาได้ประจู่ไว้ไม่แล้วก็ยิงออกไป ก็หาเป็นอันตรายแก่ ข ไม่ดั่งนี้ ต้องถือว่า ก ได้กระทำการ อย่างหนึ่งลง เพื่อให้ความพยายามจะ ทำร้ายแก่ ข สำเร็จไป ก มีความผิดต้องรับโทษตามมาตรา

ประวัติผู้เขียน

นายฉันทชาย ใจจนสโรช เกิดวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ที่โรงพยาบาลศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่โรงเรียนมัธยมสาธิต ที่โรงเรียนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ปีการศึกษา ๒๕๓๒ ปริญญานิติศาสตร์บัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๓๖ และสำเร็จการศึกษาจากสำนักอบรมศึกษากฎหมายเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ ๔๗ ปีการศึกษา ๒๕๓๗ เข้ารับราชการในตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษา (รุ่นที่ ๔๑) ในปีพ.ศ. ๒๕๔๒ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้พิพากษาประจำสำนักงานศาลยุติธรรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย